

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ALLMÄN
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
1960

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1962

INLEDNING

TILL

Allmän hälso- och sjukvård / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1913-1982. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1979.

1911-1967 utgiven av Kungl. Medicinalstyrelsen.

1911-1950 med innehållsförteckning på franska. 1913-1950 med fransk parallelltitel: Hygiène et service sanitaire en Suède. 1951-1979 med innehållsförteckning och parallelltitel på engelska: 1951-1956: Public health and sick care in Sweden ; 1957-1979: Public health in Sweden . 1960-1979 även med sammanfattning på engelska.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1, Sundhetskollegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1864-1912. - Sundhetskollegium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen. Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Sinnessjukvården i riket /Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm, 1913-1939. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1939.

Efterföljare:

Hälsan i Sverige: hälsostatistisk årsbok / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : 1988–1992. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1987/88-1991/92.

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Veterinärstyrelsen. – Stockholm, 1918-1951. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1916-1949.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960

Allmän hälso- och sjukvård. 1960. – (Sveriges officiella statistik).

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

Vid digitaliseringen har en tabellförteckning skapats och lagts till.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ALLMÄN
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
1960

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1962

OFFICIAL STATISTICS OF SWEDEN

PUBLIC HEALTH

PUBLIC HEALTH IN SWEDEN

1960

**ANNUAL REPORT OF
THE NATIONAL BOARD OF HEALTH**

STOCKHOLM 1962

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Inrikesdepartementet

Medicinalstyrelsen får härmed överlämna »Allmän hälso- och sjukvård» för år 1960.

Tidigare har styrelsen till landsting och övriga intressenter utsänt en tryckt detaljerad tabellarisk sammanställning för lasarettens och epidemisjukhusens personal och förvaltningsekonomi. En motsvarande, ehuru icke fullt så omfattande tabell har utarbetats för A-sanatorierna för lungtuberkulos och förvaras i manuskript i medicinalstyrelsen. Liksom tidigare för åren 1947—1959 har avdelningen för mentalsjukhusens ekonomiska förvaltning sammanställt de statliga mentalsjukhusens förvaltningsstatistik för år 1960 i ett särskilt häfte (stencil).

Stockholm den 30 november 1961

ARTHUR ENGEL

ERIK SOOP

/ *Erik Salwén*

INNEHÅLL

	Sida
Sammanfattning på engelska språket	VII
Kap. 1. Hälso- och sjukvårdens organ	1
1.1 Översikt av organisationen	1
1.2 Kroppssjukvården	17
1.3 Den psykiska sjukvården	32
1.4 Vissa fristående organ och verksamheter	42
Tjänsteläkarna	42
Distriktsvården m. m.	43
Den förebyggande mödra- och barnavården	44
Förlossningsvården	46
Lungsjukvården	47
Epileptikervården	49
Vården av könssjuka	50
Den abortförebyggande verksamheten	51
Skyddsympningarna	52
Karantänsväsendet	52
1.5 Folktandvården	53
1.6 Apoteken	57
Kap. 2. Medicinalpersonalen	60
Kap. 3. Det allmännas kostnader för hälso- och sjukvård	69
Kap. 4. Hälсотillstånd, sjukdomar, förlossningar m. m.	75
4.1 Omgivningshygieniska förhållanden	75
4.2 Infektionssjukdomar	78
4.3 Maligna tumörer 1959 enligt anmälningar till cancerregistret	87
4.4 Skador genom våld	91
4.5 Karies hos sjuåringar	96
4.6 Förlossningar	97
4.7 Legal aborter, steriliseringar, kastreringar	102
4.8 Psykiska sjukdomar	108
Kap. 5. Det internationella hälso- och sjukvårdsarbetet	115
Bil. 1. Sjukhusen år 1960 (förteckning)	117
• 2. Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården fördelade efter vårdform	132
• 3. Läkartjänster vid undervisningssjukhus, lasarett, sanatorier, epidemisjukhus och mentalsjukhus	140
• 4. Läkare med specialistbehörighet	144
• 5. Befolkningsstatistik och meteorologiska uppgifter	145
Karta 1. Sjukvårdsområden: Allmänt, speciellt kroppssjukvården	16
• 2. • Mentalsjukvården och vården av psykiskt efterblivna	31

CONTENTS

	Page
Summary in English.....	VII
Chapter 1. Health and sick care	1
1.1 Organization of Health Services	1
1.2 Somatic care	17
1.3 Mental care	32
1.4 Certain independent institutions and activities	42
Medical officers	42
Public Health Nurses	43
Maternity and Child Welfare	44
Maternity care	46
Care of lungdiseases	47
Care of epileptics	49
Care of venereal diseases	50
Consultation bureaus for sexual hygien	51
Vaccinations and inoculations	52
Quarantine organization	52
1.5 Public dental care	53
1.6 Pharmacies.....	57
Chapter 2. Health personnel	60
Chapter 3. Expenses out of Public funds for Health and Medical care	69
Chapter 4. Sanitary conditions, diseases, deliveries etc.	75
4.1 Environmental sanitation	75
4.2 Infectious diseases	78
4.3 Malignant tumours 1959 reported to the Cancer Registry.....	87
4.4 Accidents, poisonings, violence	91
4.5 Dental caries in seven years old children	96
4.6 Deliveries	97
4.7 Abortions, sterilizations and castrations on medical or legal indications ..	102
4.8 Mental diseases	108
Chapter 5. International health relations	115
Annex 1. List of hospitals	117
» 2. Beds in somatic hospitals according to type of care	132
» 3. Posts for doctors at teaching hospitals, general hospitals, sanatoria, epidemic and mental hospitals	140
» 4. Physicians with specialist competence	144
» 5. Vital statistics and meteorological data	145
Map 1. Health care districts: General and somatic care.....	16
Map 2. Health care districts: Care of mentally diseased and deficient	31

SUMMARY

Organization (chapter 1.1)

All the activities in the field of Public Health in Sweden are either operated or controlled by public authorities.

Public health is under the *Ministry of the Interior and Health*, the chief of which is a member of the Cabinet.

The National Board of Health is the principal instrument of the State for governing, superintending and promoting the activities and the work of the institutions pertaining to this field. The Board supervises the medical personnel, the hospitals and the pharmacies and has the direct control of the State mental hospitals, the State Pharmaceutical Laboratory, the State institutions for forensic medicine, a unit for mass-radiofluorography etc.

The National Board of Health is concerned with the subsidies granted by the Government for special medical care, i. e. for the equipment and operating of hospitals for tuberculosis, hospitals for epidemic diseases, chronic diseases, paediatric diseases, mental diseases and establishments for mentally deficient.

The main part of the implementation of the health and sick care rests with local authorities. The County Councils, 25 in number, and the 6 County Boroughs shall see to it that the sick receive the hospital care required. The County Council districts correspond to the 24 counties, one of which is divided into two districts (see map 1, page 16). The main part of the care of the mentally diseased has, however, been taken over by the State all over the country; only the three largest cities (Stockholm, Gothenburg and Malmö) have their own independent organizations. The State is also the responsible authority for the Medical Officers' organization, whereas the County Councils and County Boroughs are responsible for

the services of the District Public Health Nurses, District Midwives, Public Dental Care etc.

The *National Institute of Public Health* is an independent body outside the jurisdiction of the National Board of Health. It conducts inquiries into health matters submitted by public authorities, corporations and private individuals, but is also engaged in independent research in the field of general, industrial and food hygiene. It is also engaged in teaching and in spreading of public health information. The *Central Board of Hospital Planning and Equipment* is another independent body engaged in standardization of hospital buildings and equipment. The *National Bacteriological Laboratory* is a third one.

The sickness insurance scheme is supervised by the *National Social Insurance Board* which is under the Ministry of Social Affairs. Insurance is compulsory. Benefits include free care for hospitalized patients, and doctors services and medicine at a reduced cost for out-patients. Dental care is not included.

Medical Services (chapter 1.1—1.3)

A conspicuous feature of the Swedish hospital system is that the main part of the establishments are owned and operated by public authorities. 23,3 % of the beds available belong to the State, 67,7 % to counties or county boroughs, 2,0 % to local authorities (small towns, parishes), 5,0 % to private enterprises and 2,0 % to funds, associations etc. (table 1.1, bottom line). The last group may for practical purposes be added to the State institutions, the difference being merely formal since these enterprises are built up as foundations etc. but operated in close collaboration with the State authorities, which have representatives

in their administrative committees and pay grants to cover their expenses. In some cases the State owns all the shares in the enterprise. Some childrens hospitals, orthopedic hospitals, hospitals for bone, joint and glandular TB and some hospitals for TB of the lungs belong to this category (code letter F, see annex 1).

A distinction is made between type of care and type of institution. As far as in-patients are concerned, the correlation between the two concepts is illustrated in table 1.2. It appears, that the main part of the somatic care is concentrated in the general hospitals and similar institutions ("Certain specialized hospitals" and "Cottage hospitals"), whereas independent hospitals, in particular maternity hospitals and -homes, are becoming rare. On the other hand the general hospitals are more and more split up on specialized departments (clinics). The specialization of somatic hospitals is illustrated in detail by table 1.6 and annex 2.

Table 1.3 gives a survey of beds, admissions and bed-days of all hospitals, including establishments for the mentally deficient. Convalescent homes are listed in annex 1 (group 8.4) but otherwise not included in any tables.

Bed facilities classified according to type of care can be found in table 1.4, from which the following is borrowed.

	No. of beds 1960	Per 100 000 inhab- itants
General hospital and similar	36 755	490
Lung diseases.....	5 528	74
Epidemic diseases.....	3 524	47
Maternity	3 532	47
Chronic sick	18 647	249
Total somatic	67 986	907
Psychiatric clinics (in general hospitals)	1 468	20
Mental hospitals	26 586	355
» nursing homes	6 354	84
Total mental	34 408	459
Mentally deficient.....	13 318	178
Epileptics	969	13
Grand total	116 681	1 556

The general increase of the in-patient care, as measured by the number of beds, was 17,6 % from 1950 to 1960 (table 1.4). For somatic care it was 17,4 %, for care of mentally diseased 19,0 % and of mentally deficient 16,7 %. At the same time number of admissions for somatic care rose 15,7 %, care in mental hospitals 70,6 % and in psychiatric clinics in general hospitals 145,2 %, to give some examples. Beds for chronic sick increased by 103,3 % and admissions 104,2.

To return to table 1.3, it will be seen that 100 465 in-patients were treated per day in all hospitals taken together, which corresponds to 1.3 % of the population of Sweden.

At general hospitals proper the number of in-patients per day was 31 342 (table 1.5). The same hospitals were also visited by 2 million out-patients paying 5 million visits (patients at X-ray departments not included), who were treated at polyclinics organized either by those responsible for the in-patients' care, which is often the case in the county boroughs, or by the physicians in accordance with an agreement between them and the authorities of the hospital, an arrangement which is prevailing in the counties (see table 1.7).

The personnel of the somatic hospitals is calculated to be about 62 000 individuals, whereof about 3 775 doctors (table 1.8), and the personnel of the institutions for mental diseases, mental deficiency and epileptics about 21 000 individuals, whereof about 500 doctors (tables 1.14 and 1.15). Some of these doctors have been counted more than once, because, under certain circumstances the local medical officer may at the same time be the chief of a small cottage hospital, an epidemic cottage hospital or a home for chronic sick in his district. Similarly most of the doctors of Homes for mentally diseased and the "Other establishments for mentally diseased" have their main occupation in one of the large mental hospitals.

The density of the hospital personnel appears from the statement that 113 persons per 100 beds were employed at general hospitals, 66 at cottage hospi-

tals, 49 at hospitals for TB of the lungs and 53 at homes for chronic sick, physicians included (table 1.8). These figures comprise all categories of personnel, even the administrative and domestic staffs. The nursing personnel, physicians excluded, amounted to 84 at general hospitals, and the physicians alone to 7,7. A concrete impression is derived from the fact that the personnel of all categories working at general hospitals amounted to 1,4 individuals per in-patient per day. It ought, however, to be kept in mind, that the same personnel also took care of a considerable number of out-patients.

The personnel of the mental hospitals is less numerous than that of the somatic hospitals. Calculated per 100 beds the nursing personnel (physicians excluded) amounts to 38 at the State hospitals and to 44 at the hospitals of the three largest cities. These figures are found in table 1.17, where also data for establishments for mentally deficient are given.

The total running costs of the Swedish hospitals for somatic diseases is estimated at 1 125 million kronor, 810 million of which are referable to the general hospitals proper (table 1.10). The average cost per bed-day amounted to 71,9 kr at the general hospitals, 45,5 at the hospitals for TB of the lungs and 29,0 at homes for chronic diseases (table 1.11). On the whole these figures signify that the cost per bed-day has increased two and a half times compared with 1950. The cost per admission has not risen in the same proportion. The running cost per patient-day in 1960 was 23,8 kr at the State mental hospitals and 33,0 kr at the mental hospitals of the three largest cities (table 1.18).

Salaries constitute the predominant part of the running costs of the hospitals and is the main lever of the increase of this cost during the last years. The increase of the salaries is partly due to a general raise of the wages partly to a shortening of the working day of the bedside personnel. In the accounts of the general hospitals

72,5 % of the running costs are entered under the heading salaries (table 1.12).

Hospital care in a public ward is completely compensated by the health insurance. Also medicine and doctors fees are thus covered. If the patient has a private room or goes to a private hospital, he is reimbursed for that part of the costs which corresponds to the price charged in a public ward at the hospital in his home district.

Public Health Services (chapter 1.4)

There were 602 rural *medical officers'* districts at the beginning of 1961; 117 of them, however, were vacant, the activity being maintained by substitutes or by the officer of an adjoining district. In 9 districts there were also assistant medical officers. In each county there is a Senior County Medical Officer, appointed by the Government, and an assistant County Medical Officer. As there are 24 counties, these two categories make 48 doctors. In the purely urban districts there were 264 posts for medical officers, 37 of which were vacant. (Cf. also diagram, chapter 1.4.)

It was estimated that 1 548 *Public Health nurses* were in general service in rural districts and small towns at the end of 1960 (table 2.6).

The *district midwives* numbered 415, 63 excluded who were at the same time Public Health nurses. Their activity is concentrated on prenatal care of pregnant women, since over 99 % of all deliveries take place in hospitals. They assist, however, to a considerable extent at deliveries in maternity homes, cottage hospitals etc.

The *maternity and child welfare* organization with 1 630 working units (clinics, centres and branches) controlled 83 % of all new mothers and 97 % of all newborn as well as a great number of preschool children. The conditions differed rather widely in different parts of the country (table 1.24).

62 central and 645 district *TB dispensaries* were working in 1960. In the former 526 000 X-ray examinations were made (table 1.25).

In 21 of the largest towns medical treatment for venereal diseases was given free of charge at special polyclinics. The number of visits to these polyclinics, amounted to 188 000, 89 000 of which had reference to the disease in its contagious phase.

At the end of the year, 18 Consultation Bureaus for Sexual Hygiene and Abortion Cases subsidized by the State were in operation, the number of new visitors amounting to 4 471. To each bureau at least one physician and two or three social workers were attached.

490 000 persons have been vaccinated against *poliomyelitis* during 1960 bringing up the total number having received protection to 2,65 million persons (p. 52).

Mental care of children and youth was given at 26 child guidance clinics with 22 subclinics (15 clinics with beds for observation and care) (chapter 1.3).

Of about 50 000 *epileptics* more than 95 % were treated in ambulatory care.

At the end of the year the *Public Dental Service* included all counties and county boroughs. The activity was located at 24 central polyclinics, mostly situated in the premises of a general hospital, and to 742 district polyclinics (table 1.26). In the service 1 648 dental surgeons were employed, i. e. 32 % of the total number in the country. 1 514 dental surgeons attached to the district polyclinics worked in all 2 517 000 hours (figures not complete), 63 % of the time was especially reserved for children.

Medical personnel (chapter 2)

A survey covering all kinds of medical personnel is found in table 2.1. There were 7 130 active physicians at the end of 1960. The number includes 433 foreign physicians working in Sweden on a limited license. The number of physicians given in table 2.2 refers to the fully licensed doctors, active and non active. The active dental surgeons were 5 090 in number. The number of fully

licensed dental surgeons, active and non active, appears from table 2.2. There were 21 410 active nurses and 1 700 active midwives. The total of the medical personnel amounted to 116 790, administrative and domestic staff at hospitals included.

Expences out of public funds for health and medical care (chapter 3)

In 1960 the expenses of the State, the counties and the county boroughs for "general hospital care" were 948,1 million kronor (table 3.1). Reduced by 195,7 million, see table 3.5, concerning investments, the remainder, 752,4 million, represents the running cost.

The total of table 3.1 amounts to 2 369 million kr, i. e. 316 kr per inhabitant (equivalent of about 23 English pounds). The share of the State in the total cost, including the expenses of the sickness funds, amounts to 42 %, corresponding to 13 % of the State income tax for the same year.

Expenses (investments included) of the State, public sickness funds, counties and county boroughs in 1960

Health and medical care, total....	2 369 mill.kr
General hospital care and maternity	40,0 %
Hospitals for TB	2,4 »
Epidemic care	1,5 »
Care of chronic sick	4,9 »
» » mentally sick	14,1 »
» » » deficient	3,2 »
» » » epileptics	0,3 »
TB dispensaries	0,5 »
Public health nursing	1,7 »
Maternity and child welfare	0,6 »
District midwifery	0,3 »
Public dental care	3,7 »
Other	9,8 »
Subtotal	83,0 »
Military medical care	0,6 »
The sickness funds for care of the sick	16,3 »
Total	100 »

Diseases, deliveries etc. (chapter 4)

The 26 *epidemic diseases* with individual notification are listed under table 4.1. The sum of cases amounted to 14 283 (191 per 100 000 inh. in 1960).

The health situation was thus quite good. Acute polio was reported in only 18 cases, the lowest figure ever registered.

The frequency of gonorrhoea has been increasing also during 1960, in particular among youths under 20 years, which can be seen from table 4.5.

The *TB morbidity* is characterized by the figures 7.2 per 1000 inhabitants, which stands for the number of persons suffering from the disease and registered at the TB central dispensaries, 0.4 which stands for persons with contagious TB of the lungs, 0.6 for new findings during 1960 of all forms of TB, and 0.08 for fatal cases of tuberculosis (all forms) (table 4.7). Since 1946 the massradio-fluorography unit of the National Board of Health has examined 6.4 million individuals, among whom positive findings were made in 2.8 %, already known cases included (table 4.6).

Starting 1958 new diagnoses of cancer have to be reported to the *Cancer Registry* of the National Board of Health. Notifiable are malignant neoplasms including leukæmia and malignant lymphoma, all intracranial tumors and all neoplasms with endocrine activity.

The number of cases reported in 1959 was 20 220, as appears from table 4.8, corresponding to about 270 per 100 000 inhabitants. A booklet called "Cancer incidence in Sweden 1959" has been issued on the subject by the National Board of Health.

The number of patients brought to hospital because of *poisoning by soporifics* was 3 504. This is a little less than the preceding year although much higher than ten years earlier (page 95; see also table 4.10 for other accidents, suicides etc.).

Table 4.12 shows that the percentage of permanent teeth with non treated *caries in seven-year-old children* was 27.1 % in 1960. It would have been even higher, had not a number of counties introduced public dental care for pre-school children.

According to the population registers the number of *children born* in 1960 was 103 637. In the statistics of the National Board of Health, based upon the

annual reports of the hospitals and midwives, 103 255 newborn are reported. From table 4.13 (see comments below table) appears that only 0.6 % of all deliveries took place in the patient's home with a midwife in charge. Furthermore 67.3 % were attended to in establishments of type I, i. e. maternity wards under the care of a specialist obstetrician, 30.8 % in establishments of type II by a general surgeon and finally 1.3 % in type III, i. e. small maternity homes supervised by the medical officer of the district or some other local practitioner. Table 4.14 gives relative figures for mature and premature children, liveborn and stillborn respectively, dead during delivery etc. It ought to be observed, that the Swedish definition of live birth from 1960 conforms with the international.

When *abortion, sterilization or castration for legal indications* has been accomplished, the operating doctor has to send a report to the National Board of Health within one month. During 1960 2 792 such reports on legal abortions were registered. In 1945, the year prior to an extension of the legal indications, the number was 1 623. The great majority of the abortions were authorized by the National Board of Health (2 377), the remainder being carried out on the responsibility of two physicians, not to mention the very small number of emergency cases. See tables 4.17—4.20.

Exact data regarding the annual amount of individuals falling sick with *mental disease* are not available, but the frequency is elucidated by the fact that in 1960 11 681 persons were admitted to mental hospitals to undergo treatment for the first time (page 108; also table 1.20). At the mental hospitals of the State and the three largest cities — where the most effective and qualified treatment is given — 39 237 patients were on the files at the end of 1960, State mental hospitals for mentally deficient included. Of these 71 % were in the mental hospitals, 2 % in private homes supervised by the hospitals and 27 % conditionally released (table 1.21).

The percentage distribution of the same patients according to type of disease is shown in table 4.25 (cf. 4.24).

Population (annex 5)

At the end of 1960 the *population* of Sweden amounted to 7 498 770 of whom 3 865 093 were living in cities. During the same year 103 637 children were born (102 219 live born and 1 418 stillborn) and 75 093 persons died. The general death rate was 10,04 per 1 000

of the mean population, the rate of live births 13,66. The infant mortality rate as measured by the number of dead during the first year per 1 000 live births was 16,6 and during the period 1951/55 the mean expectation of life was 70,49 years at birth for men and 73,43 for women. Statistics of causes of death are not the concern of the National Board of Health, but a summary table on the subject is given in the annex. (Most of these figures are to be found in the Statistical abstract of Sweden — Statistisk årsbok.)

KAP. 1

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDENS ORGAN

1.1 Översikt av organisationen

Med allmän *hälso- och sjukvård* menas i denna publikation hälso- och sjukvårdande verksamhet, som bedrivs av det allmänna eller med dess sanktion och som är tillgänglig för allmänheten. Den militära hälso- och sjukvården, såsom huvudsakligen avsedd för militärpersonal, hör följaktligen icke till den *allmänna* sjukvården sålunda fattad, ej heller sjukavdelningar inom anstalter för fångvård, ungdomsvård o. dyl. Institut för blinda och döva är icke medräknade, enär de har huvudkaraktär av skola.

Hälsovården befattar sig med förebyggande verksamhet i form av t. ex. omgivningshygieniska åtgärder, hälsofostran och rådgivning riktad till allmänheten eller enskilda jämte profylaktisk individuell undersökning och behandling, medan *sjukvården* befattar sig med personer som vid sjukdom, skada, kroppsfel eller förlossning söker vård (diagnostik och terapi). I praktiken går dock dessa verksamheter ofta hand i hand och någon åtskillnad göres icke mellan dem i dispositionen av denna publikation.

Den centrala organisationen

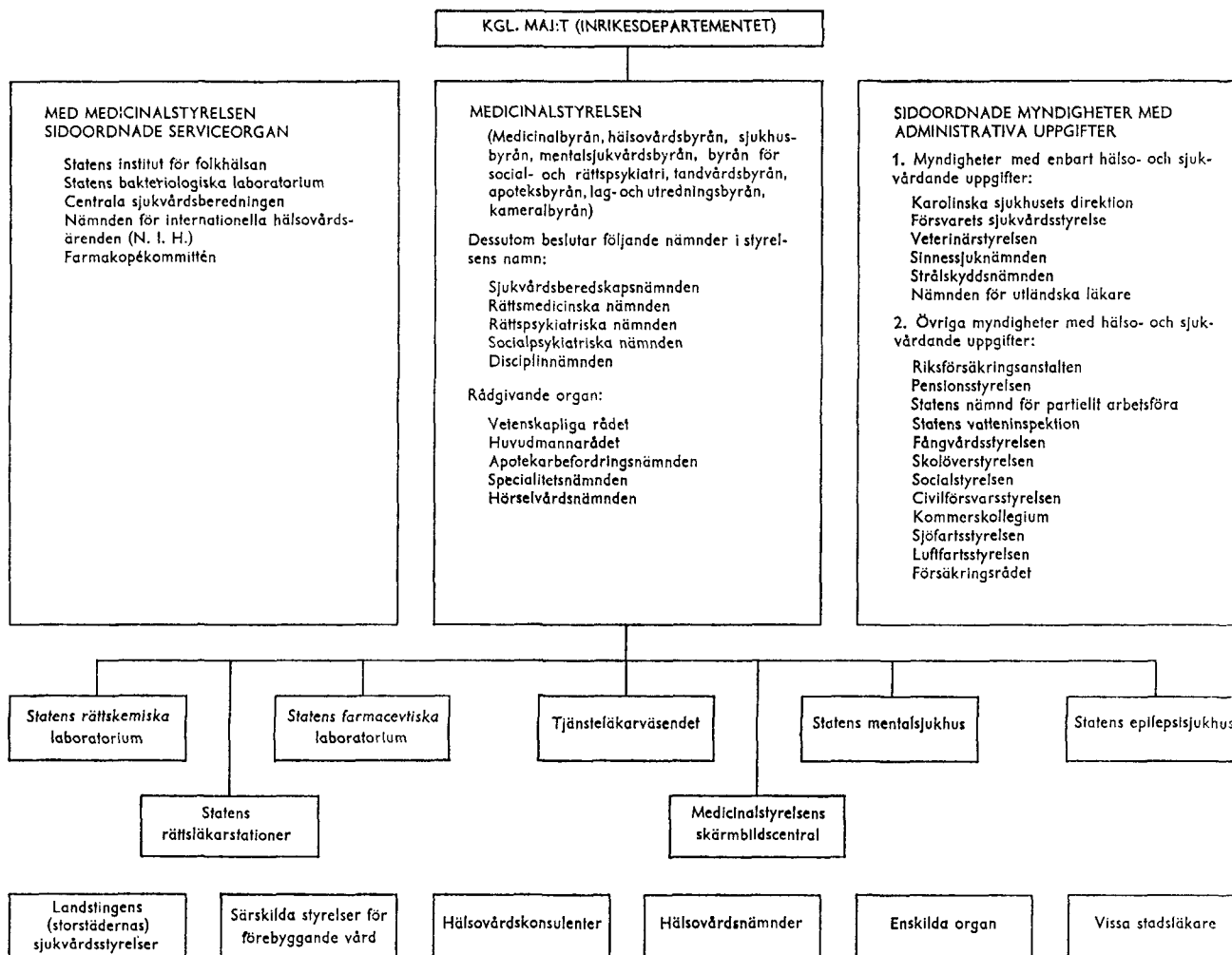
All för allmänheten avsedd hälso- och sjukvårdande verksamhet i Sverige är underkastad statlig kontroll. Övervägande delen bedrivs av eller understödes av det allmänna.

Medicinalstyrelsen, som sorterar under inrikesdepartementet, är landets högsta administrativa organ på området. Dess uppgift är främst att utöva överinseendet över medicinalpersonalens, sjukvårdsorganens och apotekens verksamhet och ha högsta ledningen av de statliga mentalsjukhusen m. fl. institutioner. Den är organiserad på nio byråer. Vid sin sida har medicinalstyrelsen diverse rådgivande organ och nämnder för speciella frågor. (Se diagrammet på nästa sida.)

Vid sidan av medicinalstyrelsen på den allmänna hälso- och sjukvårdens område verkar vissa andra centrala institutioner. En är *statens institut för folkhäl-
san* med huvudsaklig uppgift att utföra vetenskapligt-praktiska undersökningar och idka forskningsverksamhet på den allmänna hygienens, födoämneshygienens och yrkeshygienens områden och att därvid utgöra centralt undersökningsorgan för livsmedelskontrollen enligt livsmedelsstadgan. Institutet har också att meddela viss undervisning. En annan är *centrala sjukvårdsberedningen*, som har till uppgift att ge råd vid planläggning av sjukhusbyggnader och deras utrustning och att verka för standardisering och rationalisering av sjukhusens utensilier och drift. En tredje är *statens bakteriologiska laboratorium* med uppgift att inom den humana medicinens bakteriologiska, virologiska och epidemiologiska områden utreda, forska, framställa sera, ympännen m. m.

Slutligen må nämnas, att *även universitetssjukhusen* intager en i förhållande till medicinalstyrelsen relativt självständig ställning.

Översikt av medicinalstyrelsens administrativa ställning och organisation.

Den lokala organisationen av hälso- och sjukvården framstår kanske klarast, om man räknar upp *huvudmännen* för skilda vårdorgan, d. v. s. dem som driver verksamheten.

Först må nämnas, att det i sjukhuslagen är stadgat, att landstingskommun och stad, som ej tillhör sådan kommun har skyldighet ombesörja »sådan vård för sjukdom, skada, kroppsfel och barnsbörd, som fordrar intagning å anstalt, i den mån icke annan drager försorg härom (*sluten vård*)». För sådana psykiskt sjuka, som fordrar vård på mentalsjukhus, och för vården av svårskötta psykiskt efterblivna svarar dock staten, utom vad angår städerna Stockholm, Göteborg och Malmö, som själva handhar huvudparten härav mot erhållande av statsbidrag. Detta är stommen i organisationen.

I sjukhuslagen stadgas vidare, att landstingskommun etc. skall vid sjukhus, som befinnes lämpligt för ändamålet, bereda sjukvård jämväl åt vårdsökande, »som icke är i behov av intagning på sjukhuset (*öppen vård*)». Däremot har landstingskommunerna icke ålagts allmän skyldighet att tillhandahålla öppen vård, vilket sammanhänger med att den öppna allmänläkarvården sedan gammalt handhas av statsanställda provinsialläkare.

Landstingskommunerna är 25 till antalet, vartill kommer 6 städer, som icke deltagar i landsting. Landstingens områden sammanfaller i regel med länens. Undantag utgör Kalmar län, som delats på två landsting (Kalmar läns norra och Kalmar läns södra landsting), och naturligtvis de län, ur vilka landstingsfri stad utbrutits. De sex städerna är Stockholm, som icke ingår i något län, och de ur län utbrutna Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle. (Se koden på karta 1.)

Att staten, landstingen och motsvarande städer uppbär huvudmannaskapet för den slutna vården och faktiskt är huvudmän också för betydande delar av den öppna, hindrar icke att även andra — primärkommuner, allmännyttiga stiftelser och enskilda personer — i viss omfattning svarar för delar av sjukvården, vilket framgår av följande översikt. De där förekommande bokstäverna S, L o. s. v. är huvudmännens kodbeteckningar (se även ingressen till bil. 1).

(S) Staten är huvudman för:

Provinsialläkarväsendet (utom för provinsialläkare i extra distrikt)
Vissa undervisningssjukhus (Karolinska sjukhuset, Serafimerlasarettet,
Akademiska sjukhuset)
Mentalsjukhusen, utom i Stockholm, Göteborg och Malmö
Epilepsisjukhuset Vilhelmsro

(L) Landstingen är huvudmän för:

Sjukhusvård i allmänhet med undantag av vård på mentalsjukhus (alltså för driften av lasarett, sjukstugor, förlossningshem, sanatorier, epidemisjukhus, sjukhem för långvarigt kroppssjuka, sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka, anstalter för psykiskt efterblivna, konvalescenthem o. s. v.)
Öppen vård vid sjukhus

Förlossningsvård (öppen genom distriktsbarnmorskorna och slutet genom sjukhus)

Distriktsvård (distriktssköterskorna)

Förebyggande mödra- och barnavård

Abortförebyggande verksamhet

Tuberkulosdispensärer

Psykisk barna- och ungdomsvård

Folktandvård

- (U) Städerna utom landsting är huvudmän för samma vårdgrenar som landstingen och dessutom för:

Stadsläkare

Fristående polikliniker

Mentalsjukhus i Stockholm, Göteborg och Malmö

Viss anstaltstandvård i Stockholm

Skolhälsovård

- (K) Primärkommuner (andra än städer utom landsting) förekommer såsom huvudmän för:

Stadsläkare, extra provinsialläkare och kommunsköterskor

Sjukhem för långvarigt kroppssjuka

Polikliniker för könssjuka i städer med över 20 000 invånare

Skoltandvård ej tillhörande folktandvården (i några kommuner)

Smärre kommunala mentalsjukhus

Skolhälsovård

- (F) Föreningar, stiftelser o. dyl., i vilkas styrelser det allmänna är representerat, förekommer såsom huvudmän för:

Vissa specialsjukhus av lasarettskaraktär (barnsjukhus, reumatikersjukhus, ortopediska sjukhus, pensionsstyrelsens fristående anstalter)

Epileptikerhem m. m.

- (P) Privata personer eller företag förekommer såsom huvudmän för:

Enskilda sjukhem

Epilepsisjukhus, epileptikerhem

Anstalter för psykiskt efterblivna.

Härtill kommer privatpraktiserande läkare och tandläkare.

En preciserad översikt av huvudmannaskapet för den slutna sjukvården lämnas i tab. 1.1 och bilagorna 1 och 2.

Organ, som helt eller övervägande har omgivningshygieniska uppgifter, har icke medräknats ovan. Dit hör t. ex. hälsovårdsnämnderna, som tillsättes av primärkommuner (U eller K).

Som komplettering till uppgiften om huvudmännen må nämnas, att stat, landsting och primärkommuner i viss utsträckning understödjer vård, för vilken de själva icke är huvudmän. Sålunda utgår på vissa villkor *statsbidrag* till driften, och i allmänhet också till anläggningen, av sjukvårdsanstalter, där det bedrivs medicinsk barnsjukvård, radioterapi, tuberkulosvård, epidemivård, vanförevård, vård av långvarigt kroppssjuka, psykiatri, epileptikervård och vård av psykiskt

efterblivna. Till folktandvårdens drift och utrustning utgår likaledes statsbidrag. För förlossningsvård utgår fr. o. m. år 1955 endast bidrag till anläggningen. *Landstingsbidrag* utgår till vissa primärkommuner och enskilda, som driver vård av långvarigt kroppssjuka, mentalsjukvård, epileptikervård och vård av psykiskt efterblivna m. m. Även bidrag till allmän kroppssjukvård förekommer, liksom till konvalescentvård.

Vårdformer och anstaltstyper

Man brukar skilja mellan vårdformer och typer av anstalter. Vårdformen bestäms närmast av de sjukdomar eller det klientel, som vårdas, t. ex. tuberkulosvård, mentalsjukvård och förebyggande barnavård. Man talar även om akut vård, vård av långvarigt sjuka o. s. v. Anstaltens typ avser den driftenhet, som lämnar vården, t. ex. lasarett, sanatorium, poliklinik o. s. v.

Vårdformer och anstaltstyper sammanfaller vanligen men icke alltid. Tab. 1.2 visar, hur dessa förhållanden för närvarande ställer sig inom den slutna vården. Man ser, hur kropps- och mentalsjukhusen i vissa fall griper över på varandras områden och vidare hur kroppssjukvården i det väsentliga bestrides av lasarett, men att sådan kroppssjukvård som avser lungsjukvård, epidemivård, vård av långvarigt kroppssjuka m. fl. domineras av särskilda sjukhus typer. En mera ingående beskrivning av dessa förhållanden lämnas i kommentaren till tabellen och i textavsnitten 1.2—1.5 nedan. Vad därnäst angår den öppna vården, har specialorgan inrättats för förebyggande mödra- och barnavård, förlossningsvård, lungtuberkulosvård, könssjukvård och abortförebyggande verksamhet, vilket allt närmare beskrives i särskilda avsnitt under 1.4 nedan. Tjänsteläkarna (provincialläkarna, stadsläkarna o. dyl.), liksom distriktssjuksköterskorna, deltar i dylik specialiserad vård i egenskap av anställda vid ifrågavarande organ, men ingår i övrigt i organ för öppen hälso- och sjukvård i allmänhet (tjänsteläkarväsendet resp. distriktsvården).

Utvecklingen går mot en minskning av antalet anstaltstyper men ökning av vårdformerna. Sålunda tenderar lasaretten att i sig uppta de fristående sjukhusen för speciella vårdformer såsom avdelningar. Detta har sedan länge skett med förlossningsvården, på senare tid med tuberkulos- och epidemivården, därnäst med mentalsjukvården och under de senaste åren med vården av långvarigt kroppssjuka. Så länge man har specialsjukhus för visst klientel, är likväl distinktionen mellan anstaltstyp och vårdform nödvändig att upprätthålla. Det må tillfogas, att även vårdformernas inbördes förhållanden ändras. Samtidigt som en allt finare uppdelning på specialkliniker inom t. ex. lasaretten äger rum, utjämnas gränserna mellan vissa vårdformer, såsom mellan kropps- och mentalsjukvård och i viss mån också mellan akut och kronisk vård.

Översikt av den slutna vården

Sjukhuslagen upptager följande typer av sjukhus (5 §):

Lasarett	Förlossningshem
Sjukstuga	Sjukhem för
Sanatorium	a) långvarigt kroppssjuka
Tuberkulossjukstuga	b) lättskötta psykiskt sjuka
Epidemisjukhus	c) konvalescenter
Epidemisjukstuga	d) vårdbehövande jämförliga
Mentalsjukhus	med de i a)—c) nämnda.

Anstalter för psykiskt efterblivna är ytterligare en typ, som dock icke uppräknats ovan, och detta beror på att vårdformen icke innefattas i sjukhuslagen, utan regleras genom särskild författning. (Se beträffande ytterligare uppdelning av anstalter för psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna sidan 32.)

En förteckning över sjukhusen lämnas i bilaga 1. Ett sammandrag av bilagens huvudgrupper återges i tab. 1.1—1.3. I tabellerna är dock konvalescenthemmen icke medräknade, utom vad angår sådana, som ingår som avdelningar i andra sjukhus. De fristående hemmen upptages endast under sin rubrik i bil. 1.

Översikt av den öppna vården

Organ för öppen hälso- och sjukvård	Vårdform	Antal organ
Tjänsteläkarna	Hälso- o. sjukvård i allmänhet	864 provinsial- och stads-läkardistrikt
Distriktsvård på landsbygd och i städer	» » » » »	¹ 1 760 distriktssköterskedistrikt
Öppen vård vid sjukhus	» » » » »	ca 220 kropps- och mentalsjukhus
Polikliniker i vissa städer	» » » » »	² 11 polikliniker
Distriktsbarnmorskorna	Förebyggande mödravård. Förlossningsvård	451 barnmorskeområden
Mödra- och barnavårdscentraler, -stationer o. s. v.	Förebyggande mödra- och barnavård	341 centraler och 1 289 stationer o. filialer
Dispensärerna (central- och distrikts-)	Lungsjukvård	³ 645 distrikts- o. 62 centralsdispensärer
Medicinalstyrelsens skärmbilds-central med patruller	» (diagnostik)	13 patruller (för civilt klientel)
Polikliniker för könssjukvård	Vård av könssjukdomar	22 polikliniker
Byråer för sexualrådgivning	Abortförebyggande m. m.	18 byråer
Karantänsväsendet	Förebyggande epidemivård	9 karantänstationer
Hjälperksamhet o. familjevård knutna till de statliga mentalsjukhusen	Psykisk hälso- o. sjukvård	22 sjukhus
Centraler för psykisk barn- och ungdomsvård	Barn- o. ungdomspsykiatri	26 centraler och 22 filialer
Folktandvården	Tandvård	794 tandpolikliniker

¹ Dessutom ett antal tjänster för likartade uppgifter i städer.

² Polikliniker som verkat under samma adress har räknats som en.

³ Uppgiften avser 1959.

En annan översikt av sjukhusen, deras vårdplatser, intagningar och vård dagar lämnas i tab. 1.4. Indelningsgrunden är här vårdformen, icke sjukhustypen. Man har således skilt ut alla förlossningsplatser från lasarett och sjukstugor och lagt dessa i gruppen »förlossningsvård» samman med de fristående förlossningsanstalternas platser, lasarett psykiatri har lagts på mentalsjukvården o. s. v.

De tal, som redovisas i tabellerna, är kompletta, d. v. s. de representerar samtliga sjukhus i riket enligt de definitioner som givits ovan. Då icke alla sjukhus redovisat sina intagningar och vård dagar, innebär detta, att beräknade tal insatts för en del av dem. Felande uppgifter (markerade med två punkter) är emellertid icke många, vilket framgår av bil. 1. De är framför allt koncentrerade till viss grupp av anstalter för långvarigt kroppssjuka.

Den *öppna hälso- och sjukvården* regleras genom en rad specialförfattningar, vilka omnämnes i de olika textavsnitten nedan. Vårdorganen presenteras i korthet i ovanstående översikt.

Syftet med översikten är att redovisa de särskilda organ, som meddelar öppen hälso- och sjukvård, icke att ge en uttömmande beskrivning av hur olika vårdbehov tillgodoses genom öppen vård. Sålunda meddelar de organ, som bedriver hälso- och sjukvård i allmänhet också sådan vård som de flesta specialorganen. Beträffande privatpraktiserande läkare och tandläkare hänvisas till kapitel 2.

Lagstiftning

Ny sjukhuslag av den 17 april 1959 samt med stöd av denna lag den 29 oktober 1959 utfärdad sjukhusstadga trädde i kraft den 1 januari 1960. 1959 års sjukhuslag upptager, såsom framgår av föregående översikt av den slutna vården (sid. 6), vissa typer av sjukhus. I fråga om de på anstalter av olika typ förekommande vårdformerna innebär de nya författningarna betydelsefulla ändringar. Enligt de statsbidragsbestämmelser, som gällde t. o. m. 1959, måste epidemiskt sjuka och långvarigt kroppssjuka alltid vårdas på särskilda sjukhus — epidemivårdsanstalter och anstalter för kroniskt sjuka — för att statsbidrag skulle kunna utgå. Detta hinder är numera undanröjt. Ett epidemisjukhus kan sålunda ersättas av en infektionsklinik å lasarett och långvarigt kroppssjuka kan vårdas å lasarett, antingen å särskild klinik för dylika sjuka eller ock å avdelning ansluten till befintlig klinik (vanligen den medicinska kliniken). Vidare kan sanatorium enligt de nya bestämmelserna införlivas med ett angränsande lasarett och ingå i detta såsom en lungklinik. »Sjukhem» har vidare fastställts såsom benämning å fristående sjukhus för långvarigt kroppssjuka, lättskötta psykiskt sjuka och konvalescenter.

Ledningen av landstingskommuns sjukvårdande verksamhet skall enligt sjukvårdslagen (§ 9) utövas av sjukvårdsstyrelse och detsamma gäller för stad som icke tillhör landstingskommun.

Vidare utfärdade Kungl. Maj:t den 22 april 1960 stadga angående enskilda sjukhem m. m., som trädde i kraft den 1 juli 1960. Enligt denna stadga förstås med enskilt sjukhem sådan anstalt med minst tre vårdplatser och oavsett om det är fråga om vård för somatisk eller psykisk sjukdom eller förlossningsvård. De tidigare beteckningarna enskilt vårdhem för lättskötta sinnessjuka och enskilda förlossningshem har sålunda utgått.

Tab. I.1. Sjukhus och vårdplatser för slutna sjukvård den $31/12$ 1960 fördelade efter huvudmannakategori Hospitals and beds according to responsible authority

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Type of hospital</i> (Siffror inom parentes hänvisar till motsvarande grupp av sjukhus i bilaga 1. <i>Figures within brackets refer to corresponding group of hospitals in Annex 1</i>)	Huvudman (jfr bilaga 1) <i>Responsible authority (cf. annex 1)</i>						Summa <i>Total</i>
	Staten (S) <i>The State</i>	Lands- ting (L) <i>County councils</i>	Städer utom lands- ting (U) <i>County boroughs</i>	Övriga kom- muner (K, Kf) <i>Local authorities</i>	Vissa fonder, stiftelser o. dyl. (F) <i>Funds etc.</i>	Privata företag (P) <i>Private</i>	
Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>							
Kroppssjukvård <i>Somatic hospitals</i>	6	365 $\frac{1}{2}$	36 $\frac{1}{2}$	74	19	65 $\frac{1}{2}$	569
Mentalsjukvård <i>Mental</i>	22	69	24	7	2	59	183
Anstalter för vård av psykiskt efterblivna <i>Establishments for mental deficiency</i> ¹	9	92 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$	—	—	48	164
Anstalter för vård av epileptiker <i>Estab-</i> <i>lishments for epileptics</i>	1	1	—	—	2	8	12
Hela den slutna sjukvården <i>Total</i>	38	530 $\frac{1}{2}$	75	81	23	180 $\frac{1}{2}$	928
Fastställt antal vårdplatser <i>No. of beds</i>							
Lasarett, sjukstugor m. fl. <i>General hospitals</i> <i>etc.</i> (grupp 1, 2 o. 8.3)	3 904	30 638	9 418	—	1 434	1 127	46 521
Fristående anstalter för lungtb <i>Independ-</i> <i>ent hospitals for TB of the lungs</i> (grupp 3)	—	4 605	1 015	—	132	—	5 752
Fristående epidemivårdanstalter <i>Independ-</i> <i>ent epidemic hospitals</i> .. (grupp 4) ...	—	1 448	1 162	—	—	—	2 610
Fristående förlossningsanstalter <i>Independent</i> <i>maternity hospitals and homes</i> (grupp 7)...	—	118	133	—	144	—	395
Sjukhem för långvarigt kroppssjuka <i>Nurs-</i> <i>ing homes for the chronic sick</i> (grupp 8.1)	—	5 910	4 843	2 131	276	1 016	14 176
Summa kroppssjukhus <i>Total (somatic</i> <i>hospitals)</i>	3 904	42 719	16 571	2 131	1 986	2 143	69 454
Mentalsjukhus <i>Mental hospitals</i> (grupp 5.1, 5.3, 5.4)	20 587	—	5 757	242	—	—	26 586
Sjukhem för psykiskt sjuka m. fl. <i>Mental</i> <i>nursing homes</i> (grupp 8.2)	—	4 444	647	—	81	1 182	6 354
Summa mentalsjukhus (o. sjukhem) <i>Total</i> <i>(mental hospitals etc.)</i>	20 587	4 444	6 404	242	81	1 182	32 940
Anstalter för psykiskt efterblivna <i>Estab-</i> <i>lishments for mentally deficient</i> (grupp 5.2 o. 9) ¹	2 489	7 635	1 121	—	—	2 073	13 318
Anstalter för epileptiker <i>Establishments for</i> <i>epileptics</i> (grupp 6)	209	32	—	—	323	405	969
Hela den slutna sjukvården 1960 <i>Grand</i> <i>total</i>	27 189	54 830	24 096	2 373	2 390	5 803	116 681
Hela den slutna sjukvården 1955 <i>Grand</i> <i>total</i>	25 590	46 422	22 237	1 741	2 668	6 450	105 108
Procentuell fördelning av vård- platserna 1960 <i>Beds, per cent</i>							
Kroppssjukvård <i>Somatic hospitals</i>	5,6	61,5	23,8	3,1	2,9	3,1	100,0
Mentalsjukvård <i>Mental</i>	62,5	13,5	19,4	0,7	0,3	3,6	100,0
Anstalter för vård av psykiskt efterblivna <i>Establishments for mentally deficient</i>	18,7	57,3	8,4	—	—	15,6	100,0
Anstalter för vård av epileptiker <i>Estab-</i> <i>lishments for epileptics</i>	21,6	3,3	—	—	33,3	41,8	100,0
Hela den slutna vården <i>Total</i>	23,3	47,0	20,7	2,0	2,0	5,0	100,0

¹ Inkl. statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna.

Tabell 1.1.

Tabellen utgör ett sammandrag av bilaga 1, utom den därstädes redovisade gruppen 8.4 som gäller de fristående konvalescenthemmen. Liksom tabellerna 1.2, 1.3 m. fl. omfattar den alltså samtliga rikets sjukhus med undantag av nämnda sjukhem. Dock ingår ett fåtal konvalescentplatser, som anslutits såsom avdelningar till andra sjukhus (se härom närmare tablå till höger).

I en del fall har sjukhus två huvudmän, och då har halva antalet vårdplatser räknats till vardera huvudmannen. I övre delen av tabellen, där antalet sjukhus redovisas, har detta markerats med brutna tal (halvor). Exempelvis betyder $\frac{3}{2}$, att det finns tre sjukhus, som delas med annan huvudman. Hänsyn har däremot icke tagits till förekommande avtal, genom vilka viss huvudman fått

använda vissa vårdplatser på annan huvudmans sjukhus.

För det fåtal konvalescentplatser, som är avdelningar på annat sjukhus och alltså ingår i tabellen, kan följande uppgifter lämnas.

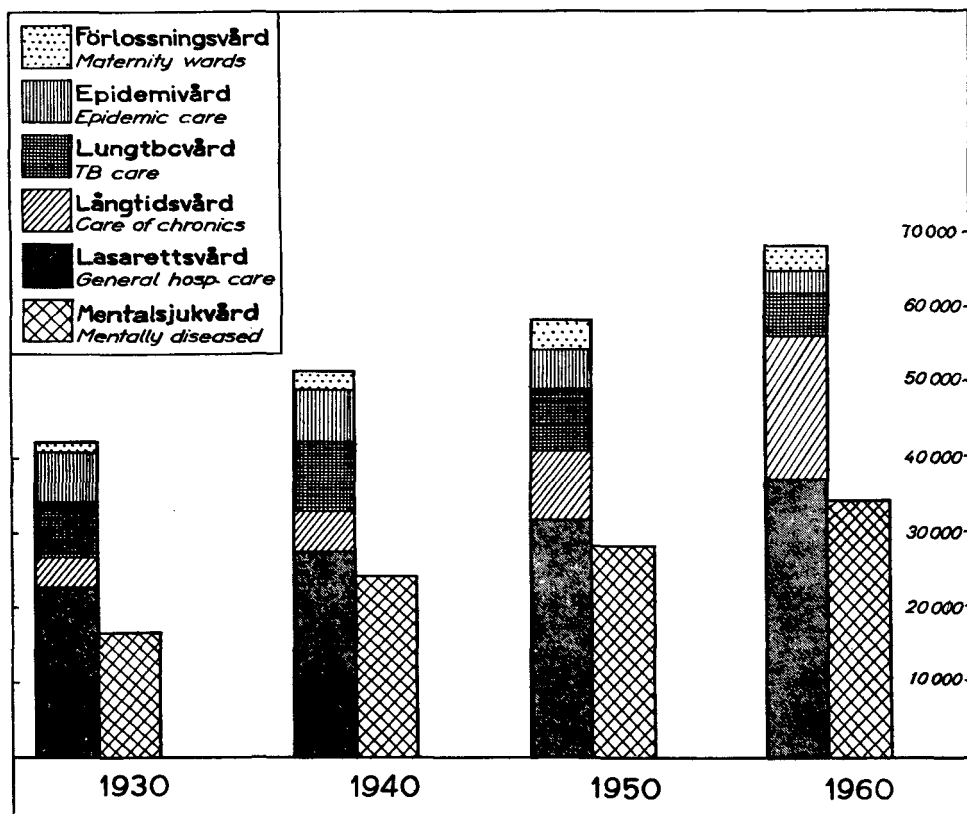
Konvalescenthem anslutna till	Vård- platser ^{31/12} 1960	Intag- ningar 1960	Vård- dagar (1 000) 1960
Epidemivårdanstalt ..	32	398	6
Sjukhem för långvarigt kroppssjuka	169	651	62
Summa	201	1 049	68

Antal sjukhus. Tabellen avser endast sjukhus som var i verksamhet vid årets slut. Se ingressen till bilaga 1 angående principen för hur anstalterna räknats.

Fastställt antal vårdplatser. Detta är det officiella, av respektive sjukhusdirektion fastställda, platsantalet.

Vårdplatser i slutna kropps- och mentalsjukvård 1930—1960 (exkl. anstalter för psykiskt efterblivna)

Beds for in-patients in somatic and mental care (institutions for mentally deficient excluded)

Tab. 1.2. Översikt av de fastställda vårdplatserna den ³¹/₁₂ 1960 fördelade dels efter sjukhustyp, dels efter vårdform *Survey of hospital beds according to type of hospital and type of care*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Type of hospital</i>	Vårdform <i>Type of care</i>								Summa <i>Total</i>
	Lasa- retts- vård o. lik- nande <i>Gen. hosp. care and similar</i>	Lung- sjuk- vård <i>Care of lung dis- eases</i>	Epi- demi- vård <i>Epi- demic care</i>	För- loss- nings- vård <i>Mater- nity care</i>	Vård av lång- varigt kroppss- sjuka <i>Care of chronic sick</i>	Men- tal- sjuk- vård <i>Care of mental dis- eases</i>	Vård av psy- kiskt efter- blivna <i>Care of mental defi- ciency</i>	Epi- lep- tiker- vård <i>Care of epi- lep- tics</i>	
Lasarett <i>General hospitals</i>	32 070	620	1 065	2 926	2 785	1 468	—	—	40 934
Övriga sjukhus av lasarettskaraktär <i>Certain specialized hospitals¹</i>	2 172	—	—	—	—	—	2	—	2 172
Sjukstugor <i>Cottage hospitals</i>	1 485	—	—	303	919	—	—	—	2 707
Fristående anstalter för lungtuberkulos <i>Independent TB hospitals</i>	—	4 908	—	—	844	—	—	—	5 752
Fristående epidemivårdanstalter <i>Independent epidemic hospitals</i> ..	32	—	2 459	—	119	—	—	—	2 610
Fristående förlossningsanstalter <i>Independent maternity wards</i> ..	121	—	—	274	—	—	—	—	395
Fristående sjukhem för långvarigt kroppssjuka <i>Independent homes for chronic sick</i>	169	—	—	27	13 980	—	—	—	14 176
Enskilda sjukhem (övriga) <i>Private nursing homes²</i>	706	—	—	2	—	—	—	—	708
Summa kroppssjukhus <i>Total (somatic hospitals)</i>	36 755	5 528	3 524	3 532	18 647	1 468	—	—	69 454
Mentalsjukhus <i>Mental hospitals</i> ..	—	2	—	—	—	26 586	2 102	—	28 688
Sjukhem för psykiskt sjuka <i>Mental nursing homes</i>	—	—	—	—	—	6 354	—	—	6 354
Summa mentalsjukhus <i>Total (mental hospitals)</i>	—	—	—	—	—	32 940	2 102	—	35 042
Anstalter för psykiskt efterblivna <i>Institutions for mentally deficient</i>	—	—	—	—	—	—	11 216	—	11 216
Anstalter för epileptiker <i>Hospitals for epileptics</i>	—	—	—	—	—	—	—	969	969
Samtliga sjukhus <i>Grand total</i>	36 755	5 528	3 524	3 532	18 647	34 408	13 318	969	116 681

¹ Bilaga 1, grupp 1.4—1.8. — ² Se kommentaren här nedan. — ³ Bilaga 1, grupp 8.3.

Tabell 1.2

Lasarettsvård och liknande avser vård på lasarett, »övriga sjukhus av lasarettskaraktär», sjukstugor och sådana enskilda sjukhem som huvudsakligen vårdar akut kroppssjuka. På dessa sjukhus har alla avdelningar räknats till vårdformen utom dem som avsetts speciellt för medicinsk lungsjuk-

vård, epidemivård (infektionskliniker), förlossningsvård, vård av långvarigt kroppssjuka (även geriatrik) och mentalsjukvård. Några få avdelningar för konvalescenter ingår däremot, ehuru oegentligt, i gruppen (se kommentaren till tab. 1.1). Se även under rubriken »Vård av långvarigt kroppssjuka» nedan.

Lungsjukvård avser vård på sanatorier, tbc-

sjukstugor, kliniker (avdelningar) för thoraxmedicin och lungtbc på lasarett etc. Dock ingår thoraxkirurgin som lasarettsvård och tbc-avdelningarna på Ulleråkers, S:t Lars och Umedalens mentalsjukhus i mental-sjukvården. Vidare har platser på sanatorier, som reserverats för allmän kronikervård, räknats till vård av långvarigt kroppssjuka.

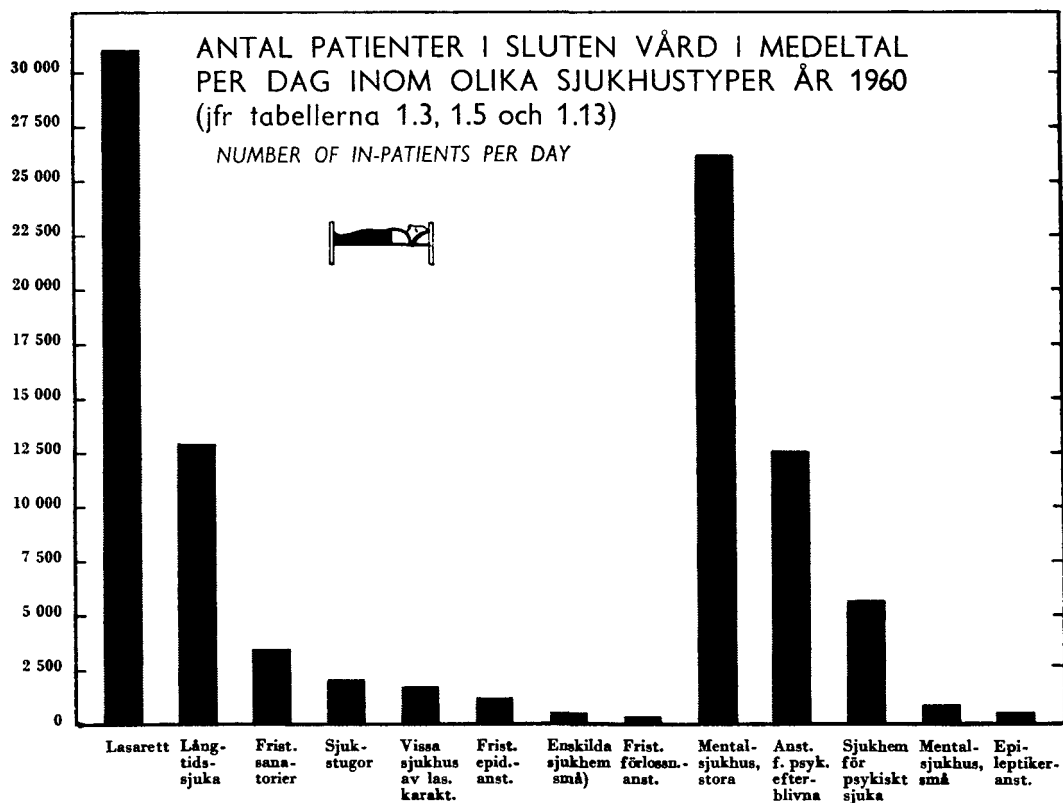
Epidemivård avser vård på epidemisjukhus, epidemisjukstugor, kliniker (avdelningar) för infektionssjukdomar vid lasarett och sjukstugor. Dock har platser, som reserverats för allmän kronikervård, räknats till sistnämnda vårdform.

Vård av långvarigt kroppssjuka omfattar vård på fristående anstalter och avdelningar (även geriatrika kliniker) på lasarett, sjukstugor, sanatorier, epidemisjukhus etc., som är avsedda för sådana sjuka.

Härutöver vårdas på vissa sanatorier och epidemivårdanstalter en del akuta lasarettfall och kroniska fall, som icke kunnat redovisas på lasarettsvård resp. vård för långvarigt kroppssjuka, därför att platserna varit endast tillfälligt upplåtna åt dem.

Mentalsjukvård omfattar vård på psykiatriska lasarettskliniker, statens, storstädernas och mindre kommunala mentalsjukhus, sjukhem och skolhem för psykopatiska och nervösa barn, utom de statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna.

Vård av psykiskt efterblivna inbegriper även vård på de statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna. Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium, där vanföra psykiskt efterblivna barn vårdas, har förts till »lasarettsvård o. liknande» (sjukhustyp »Övriga sjukhus av lasarettskaraktär»).

Tab. 1.3. Översikt av den slutna vården år 1960*Survey of in-patient services*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Hospital type</i>	Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>	Vårdplatser (fast- ställt antal) <i>Beds</i>		Intag- ningar <i>Admis- sions</i>	Vård- dagar, 1 000- tal <i>Bed- days, 1 000</i>	Patien- ter i medel- tal per dag <i>No. of patients per day</i>	Belägg- ning, % <i>Occu- pancy, %</i>
		den 31/12	i medel- tal un- der året <i>Average during year</i>				
Kroppssjukhus <i>Somatic hospitals</i> ..	569	69 454	68 061	969 903	19 728	53 902	79
Mentalsjukhus <i>Mental hospitals</i>	183	32 940	32 792	28 768	12 026	32 858	100
Anstalter för psykiskt efterblivna <i>Establishments for mentally de- ficient</i> ¹	164	13 318	13 065	..	4 669	12 757	98
Anstalter för epileptiker <i>Establish- ments for epileptics</i>	12	969	981	..	347	948	97
Summa <i>Total</i> 1960	928	116 681	114 899	..	36 770	100 465	87
1959	926	113 361	112 633	993 739	36 095	98 890	88
1958	928	111 904	110 647	977 069	35 805	98 096	89
1957	946	109 389	108 438	957 251	35 864	98 257	91
1956	983	107 487	106 298	936 469	35 406	96 738	91
1955	963	105 108	104 703	916 784	34 861	95 510	91
1950	996	99 232	98 670	..	..	..	..

¹ Inkl. statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna.**Tabell 1.3**

Översikten omfattar samtliga sjukhus utom sjukhem för konvalescentvård, såvida dessa icke ingår som avdelningar av annat sjukhus.

Intagningar. Patienter, som intagits mer än en gång, är dubbelräknade.

Vård dagar. In- och utskrivningsdagen har tillhoppa alltid räknats som en. Vård dagar för barn, i den mån de vistats på sjukhuset endast i egenskap av där nyfödda, är icke medräknade.

Patienter i medeltal per dag = antalet vård dagar dividerat med 365 (366). Antalet i medeltal per dag vårdade personer år 1960 motsvarar 1,3 % av medelfolkmängden, därav 0,7 % på kroppssjukhus, 0,4 % på mentalsjukhus och

0,2 % på anstalter för psykiskt efterblivna.

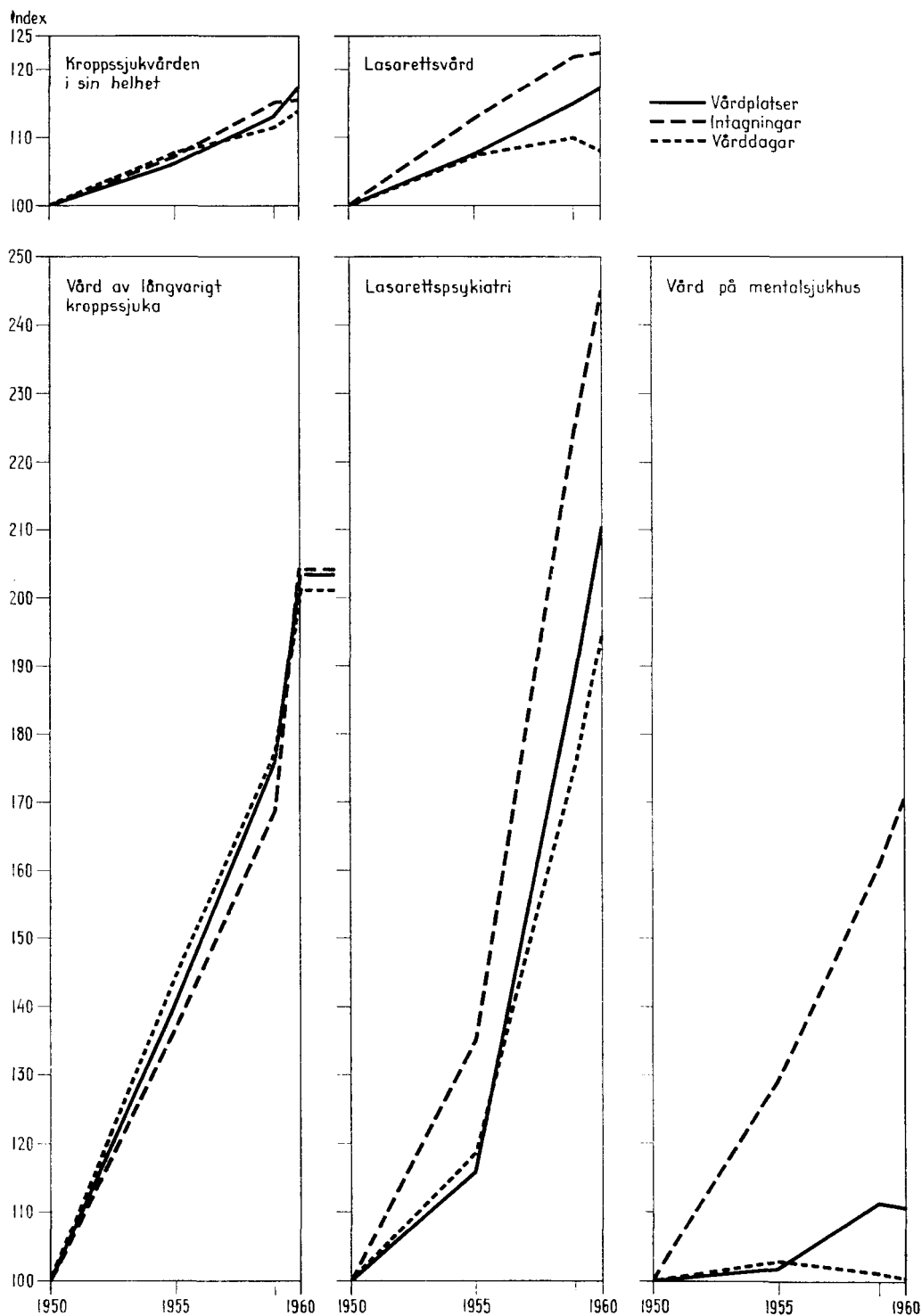
Beläggning = antalet patienter i medeltal per dag i procent av det fastställda antalet vårdplatser i medeltal under året. Om alternativt det tillgängliga platsantalet (efter avdrag av eventuellt stängda platser) får ingå i beräkningen, stiger beläggningstalen. Se härom kommentaren till tab. 1.5. Det bör observeras, att ju kortare vårdtiderna är, desto svårare är det att hålla full beläggning.

Kroppssjukhus. Eftersom indelningsgrunden till denna tabell är sjukhustypen (icke vårdformen), har de psykiatriska lasarettsklinikerna räknats till lasaretten, d. v. s. till kroppssjukhusen. Jämför tab. 1.2.

För specifikation av tabellen se närmast tabellerna 1.5 och 1.13.

Olika vårdformers utveckling 1950—1960 (diagram till indextalen sidan 15)

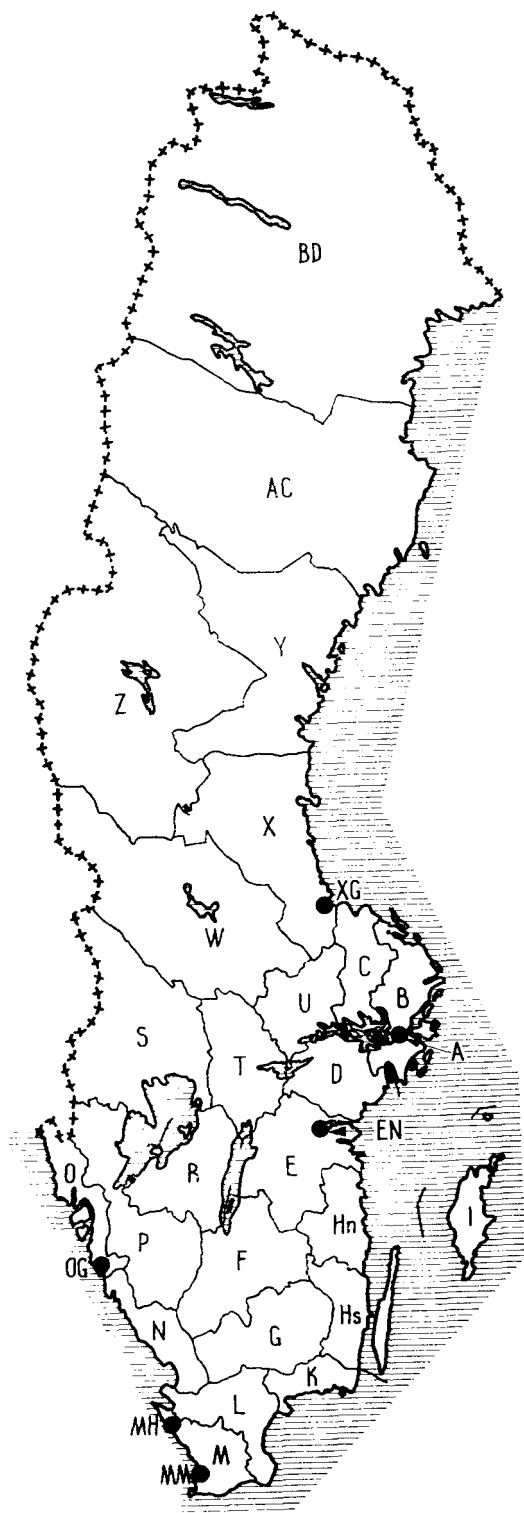
Development of certain types of care (see index figures page 15)

Tab. 1.4. Vårdplatser, intagningar och vård dagar i olika slutna vårdformer åren 1920—1960

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

År Year	Kroppssjukvård <i>Care of somatic diseases</i>						Mentalsjukvård <i>Care of mental diseases</i>			
	Lasa- rettsvård o. lik- nande <i>General hospital and simi- lar care</i>	Lung- sjuk- vård <i>Care of lung- diseases</i>	Epidemi- vård <i>Epidemic care</i>	Förlös- nings- vård <i>Mater- nity care</i>	Vård av- lång- varigt kroppss- sjuka <i>Care of chronic diseased</i>	Summa kroppss- sjukvård <i>Total, somatic care</i>	På psyki- atriska lasarettss- kliniker <i>Psychiat- ric clinics</i>	på men- talsjuk- hus <i>Mental hospitals</i>	på sjuk- hem för lätt- skötta m. fl. <i>Mental nursing homes</i>	Summa mental- sjuk- vård <i>Total, mental care</i>
Vårdplatser (fastställda i slutet av året) <i>Beds (official at end of year)</i>										
1920	16 084	5 162	6 327	599	..	..	—	..	..	..
1930	22 670	7 414	6 753	1 228	3 902	41 967	137	15 606	..	..
1940	27 002	9 286	6 779	2 674	5 332	51 073	407	21 865	2 401	24 673
1950	31 351	8 546	5 131	3 733	9 175	57 936	698	24 022	4 206	28 926
1959	36 040	6 130	3 601	3 574	16 141	65 486	1 313	26 738	6 018	34 069
1960	36 755	5 528	3 524	3 532	18 647	67 986	1 468	26 586	6 354	34 408
Antal intagningar <i>Admissions</i>										
1920	175 363	11 649	33 203	23 100	..	..	—	..	..	..
1930	273 369	15 322	21 765	31 954	..	..	287	6 867	..	..
1940	387 579	19 257	32 393	78 035	..	..	1 304	7 112	4 (955)	..
1950	620 870	15 626	56 204	121 097	13 295	827 092	5 228	14 528	4 (1 320)	..
1959	755 966	16 318	45 090	113 071	22 429	952 874	11 743	23 567	3 518	38 628
1960	760 082	15 730	42 769	111 353	27 151	957 085	12 818	24 785	3 983	41 586
Vård dagar (1 000-tal) <i>Bed-days (1 000)</i>										
1920	5 219	1 715	811	218	..	..	—	..	..	..
1930	7 201	2 546	1 010	387	1 219	12 363	48	..	..	..
1940	8 608	3 054	1 135	807	1 747	15 351	74	9 307	4 (536)	..
1950	9 714	2 420	781	1 013	3 054	16 982	216	9 841	4 (1 224)	..
1959	10 681	1 303	670	870	5 412	18 936	378	9 956	2 045	12 379
1960	10 499	1 160	660	850	6 139	19 308	420	9 885	2 141	12 446
Per 100 000 av folkmängden <i>Per 100 000 population</i>										
Vårdplatser <i>Beds</i>										
1920	272	87	107	10	..	..	—	..	..	..
1930	369	121	110	20	63	683	2	254	..	..
1940	424	146	106	42	84	802	6	343	38	387
1950	445	121	73	53	130	822	10	340	60	410
1959	482	82	48	49	216	877	18	357	81	456
1960	490	74	47	47	249	907	20	355	84	459
Antal intagningar <i>Admissions</i>										
1920	2 970	197	562	391	..	..	—	..	..	..
1930	4 451	250	354	520	..	..	5	112	..	..
1940	6 083	302	509	1 225	..	..	20	112	4 15	..
1950	8 811	222	797	1 718	189	11 737	74	206	4 19	..
1959	10 119	219	603	1 513	300	12 754	157	313	47	517
1960	10 136	210	570	1 485	362	12 764	171	331	53	555
Vård dagar (1000-tal) <i>Bed-days (1000)</i>										
1920	88,4	29,0	13,7	3,7	..	..	—	..	..	..
1930	117,2	41,5	16,4	6,3	19,8	201,2	0,8	..	..	..
1940	135,1	47,9	17,8	12,7	27,4	240,9	1,2	146,0	4 8,4	..
1950	137,9	34,3	11,0	14,4	43,3	241,0	3,0	139,7	4 17,4	..
1959	143,0	17,4	9,0	11,7	72,4	253,5	5,0	133,3	27,4	165,7
1960	140,0	15,5	8,8	11,3	81,9	257,4	5,6	131,8	28,6	166,0
Medelvårdstid <i>Mean bed-days per patient</i>										
1920	29,8	147,2	24,4	9,4	..	..	..	..	..	..
1930	26,3	166,2	46,4	12,1	..	..	..	..	..	..
1940	22,2	158,6	35,0	10,3	..	..	..	..	..	..
1950	15,8	154,8	13,9	8,4	229,7	20,5	..	..	..	..
1959	14,1	79,9	14,9	7,7	241,3	19,9	..	..	..	..
1960	13,8	73,7	15,4	7,6	226,6	20,2	..	..	..	..

Karta 1. Hälso- och sjukvårdsområdena. Allmänt och speciellt för kroppssjukvården
Principal Districts for Health and Sick Care, somatic care in particular

Landstingsområden *County council district*

B	=	Stockholms	läns landstings
C	=	Uppsala	»
D	=	Södermanlands	»
E	=	Östergötlands	»
F	=	Jönköpings	»
G	=	Kronobergs	»
Hn	=	Kalmar läns norra	»
Hs	=	» » södra	»
I	=	Gotlands	»
K	=	Blekinge	»
L	=	Kristianstads	»
M	=	Malmöhus	»
N	=	Hallands	»
O	=	Göteborgs o. Bohus	»
P	=	Älvsborgs	»
R	=	Skaraborgs	»
S	=	Värmlands	»
T	=	Örebro	»
U	=	Västmanlands	»
W	=	Kopparbergs	»
X	=	Gävleborgs	»
Y	=	Västernorrlands	»
Z	=	Jämtlands	»
AC	=	Västerbottens	»
BD	=	Norrbottens	»

Städer, som ej deltagar i landsting
County boroughs

A	Stockholm
EN	Norrköping
MM	Malmö
MH	Hälsingborg
OG	Göteborg
XG	Gävle

1.2 Kroppssjukvården

Sluten vård

I direkt fortsättning av tabell 1.3 ovan lämnas i tabell 1.5 en mera detaljerad översikt av kroppssjukvården. För uppgifter om de särskilda sjukhusen hänvisas till bilagorna 1 och 2.

Medicinalstyrelsen har med början år 1960 lagt upp ett särskilt register över sjukhusen i enlighet med 34 § Sjukhusstadgan och 4 § Stadgan angående enskilda sjukhem m. m., till vilket sjukvårdsanstalterna skall anmälas. Den senaste, tryckta förteckningen av registrets sjukhus utgavs i serien Samling av författningar och cirkulär m. m. angående medicinalväsendet (MF) 1961: 16. Denna förteckning har varit rättesnöret för upptagande av anstalter i »Allmän hälso- och sjukvård».

Införandet av den officiella sjukhusförteckningen har emellertid medfört viss inbördes omgruppering av sjukhusen och uteslutning av några anstalter, som tidigare räknats som sjukhus i »Allmän hälso- och sjukvård». Vidare har åtskilliga andra anstalter, som förut icke räknats med i statistiken, fått erkännande som sjukhus och kommit med. Därav följer att en viss ojämnhet i de statistiska serierna över antal anstalter, vårdplatser, intagna, vårddagar m. m. inträffat, något som påpekas på flera ställen i det följande. Lyckligtvis inskränker sig de nu uteslutna likaväl som de helt nytillkomna anstalterna till en enda grupp, nämligen sådana sjukhem för långvarigt kroppssjuka, som lyder under socialvårdsmyndighet (grupp 8.1.2 i bilaga 1). Se vidare ingressen till bilaga 1.

Även före 1960 har viss omflyttning av anstalterna mellan skilda grupper ägt rum och detta påverkar de tidstrender som framträder, vilket bör hållas i minnet, då man jämför utvecklingen från år till år. Exempelvis medförde på sin tid Sahlgrenska sjukhusets och Umeå lasarettets överförande till undervisningssjukhusen att denna grups dagkostnader m. m. påverkades.

Lasaretten har delats i tre huvudgrupper: Undervisningslasarett, övriga delade lasarett (i sin tur delade efter huvudmännen på två grupper) och odelade lasarett. Som delade har räknats lasarett uppdelade på kliniker med egna specialläkare för åtminstone medicin och kirurgi. Undantag härifrån utgör Sollefteå lasarett, som saknade specialläkare för medicin, och barnsjukhuset Samariten, som endast har medicinsk klinik. En specifikation av de delade lasarettens m. fl. kliniker återfinns i bilaga 2. Vid jämförelser av lasarettens samlade vårdplatsantal med föregående års bör ihågkommas, att barnsjukhus och garnisonssjukhus nu inrangerats bland lasaretten, som därigenom undergått en skenbar ökning.

De barnsjukhus som upptages bland lasaretten, har kliniker för medicinsk barnsjukvård, kirurgisk barnsjukvård och barnpsykiatri. Specialsjukhus för barn med vissa kroppssjukdomar ingår bland »övriga sjukhus av lasarettskaraktär», sanatorier m. fl. En sammanfattning av kroppssjukhus och lasarettskliniker särskilt avsedda för barn lämnas här nedan. Det bör observeras, att barnavdelningar (barnsalar) på lasarett utan egen specialläkare icke medräknats här.

Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Vejbystrand vårdar psykiskt efterblivna barn med höggradig vanförhet. Det redovisas i denna publikation bland

Anstalter för barnsjukvård den 31/12 1960	Antal anstalter	Antal vårdplatser
Lasarettskliniker för barnsjukdomar (o. barnsjukhus)		
medicinsk barnsjukvård	41	2 328
barnkirurgi	3	281
barn- och ungdomspsykiatri	10	134
Eugeniahemmet (vanförestalt)	1	39
Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium	1	74
Röda Korsets hem för barn med gomdefekter (enskilt sjukhem, grupp 8.3)	1	18
Bräcke Östergård (gr. 8.3; för barn med cerebral pares)	1	30
Arelidshemmet (d:o, d:o)	1	20
Solsticégården, Täby (långvarigt kroppssjuka)	1	20
Björboholms hemmet (" " " ")	1	22
Rävlanda hemmet (" " " ")	1	20
Summa	62	2 986

kroppssjukhusen. På Björboholms hemmet vårdas barn med medfödda missbildningar.

Övriga sjukhus av lasarettskaraktär är vanförestalter, kustsanatorier, reumatikersjukhus och vissa av de större enskilda sjukhemmen. Även sjukstugorna kunde nämnas i sammanhanget, då deras klientel är av samma typ som lasarettens. De är emellertid enligt sjukhuslagen avsedda för »mindre krävande vård» än lasarettens och har för den skull placerats i en särskild grupp. Tidigare år har också som nämnts barnsjukhus och garnisonssjukhus ingått bland sjukhus av lasarettskaraktär, men de har nu inrangerats bland lasarettens.

Vanförestalternas och kustsanatoriernas huvudmän är föreningar, men staten, som bestrider större delen av kostnaderna, har ett avgörande inflytande på driften.

Huvudmannaskapet för pensionsstyrelsens till lasarettens anslutna avdelningar torde få anses vara delat mellan staten och vederbörande landsting, men i tabellerna har avdelningarna helt tillräknats landstingen. På dessa avdelningar fanns sammanlagt 527 platser. De flesta av dessa mottager i första hand reumatiskt sjuka men även psykiatrisk klientel, om därtill finnes plats. I översikten i bilaga 2 har avdelningarna upptagits som reumatiska avdelningar utom den till Vänersborgs lasarett knutna (120 platser), vilken förts som psykiatrisk avdelning, och en avdelning på 12 platser vid Lunds lasarett, som är ortopedisk. Pensionsstyrelsens fristående sjukhus kan betraktas som statliga ehuru formellt drivna av en privat organisation. Dessa anstalter har i bilaga 2 och tab. 1.6 upptagits som anstalter för reumatologi. Det bör dock poängteras, att de delvis och tidvis övervägande är belagda med icke-reumatiskt klientel, såsom psykiatriska fall, astmapatienter o. dyl. På dessa anstalter fanns 576 platser, och inräknat de ovannämnda lasarettens anslutna anstalterna disponerade alltså pensionsstyrelsen sammanlagt 1 103 platser för sitt sjukhusklientel.

Enskilda sjukhem. Under denna beteckning redovisas i bilaga 1 grupperna 1.8, 8.1.3, 8.3 och 8.4.2. I tabell 1.5 figurerar emellertid endast de som tillhör grupp 8.3 under egen benämning. Resten har inrangerats dels bland »Övriga sjukhus av lasarettskaraktär» (gäller grupp 1.8), emedan vården ansetts jämförlik med lasarettens, och dels bland sjukhem för långvarigt kroppssjuka (gäller grupp 8.1.3). Grupp 8.4.2 som avser enskilda sjukhem för konvalescenter redovisas endast i bilaga 1

och tablån på nästa sida. Att Röda korsets hem för barn med gomdefekter är en specialanstalt framgår av namnet. I stort sett är dock de i tabell 1.5 upptagna enskilda sjukhemmen icke inriktade på speciella sjukdomar eller åldrar utan belagda med blandat klientel av huvudsakligen akut sjuka men med inslag av långvarigt kroppssjuka, stundom också av lättskötta psykiskt sjuka.

Epidemivårdanstalterna. I bilaga 1 (grupp 4) upptages de fristående epidemivårdanstalter, som föranlett huvudmännen kostnader under året och som deklarerat någon beläggning. Under denna rubrik ingår icke de epidemivårdanstalter, som uppgått i lasarett eller sjukstugor. För en fullständig redovisning av vårdplatserna hänvisas till tabellerna 1.2 och 1.6 och bilaga 2. En del platser har utnyttjats som reserver för intilliggande sjukstugor eller lasarett. På åtskilliga av dem har också vårdats långvarigt kroppssjuka. Om epidemisjukstugor gäller rent av, att de övervägande vårdat andra patienter än epidemiskt sjuka.

Anstalter för lungtuberkulos. En sammanfattande översikt ges på sid. 47.

Förlossningsanstalter. Endast förlossningsanstalter (avdelningar) med av medicinalstyrelsen godkända platser har medtagits i denna redogörelse. Andra förekommer knappast heller. Se i övrigt den sammanfattande översikten nedan (sid. 46). Jfr också tabell 1.2 och bilaga 2.

Anstalter för långvarigt kroppssjuka. I bilaga 1 redovisas dessa anstalter i tre grupper numrerade 8.1.1, 8.1.2 och 8.1.3. Förutom dessa finner man vid lasarett, sjukstugor m. fl. ytterligare avdelningar för detta klientel, som framgår av tabellerna 1.2 och bilaga 2. Sammanfattningsvis kan följande nämnas.

Anstalter för långvarigt kroppssjuka	Antal anstalter	Vårdplatser den 31/12
Specialkliniker vid lasarett	6	929
Avdelningar anslutna till lasarett	37	1 856
Avdelningar anslutna till sanatorier och epidemisjukhus	17	955
Sjukhem anslutna till sjukstugor (även epidemisjukstuga)	40	927
Sjukhem, fristående	274	13 980
Summa	374	18 647

Dessutom förekommer mera tillfälligt vård av långvarigt kroppssjuka på tuberkulos- och epidemivårdanstalter, som icke kunnat inräknas i statistiken. Intagna och vård dagar, svarande mot ovanstående summa vårdplatser, återfinnes i tabell 1.4. Se också tabell 1.2.

Vid jämförelse av de långtidssjukas vårdplatser, intagningar m. m. år 1960 med tidigare år, t. ex. med 1959, bör effekten av den nya sjukhusförteckningens införande hållas i minnet. Som antydes i kommentaren till tabell 1.4, var en viss del av ökningen skenbar beroende delvis på att i förteckningen ingår sjukhem som existerade före 1960 men som dessförinnan ej betraktats som sjukvårdsanstalter. Det vill synas, som om det skenbara tillskottet mellan 1959 och 1960 skulle uppgå till högst 1 000 vårdplatser. Reducerar man summan för 1960 med detta tal erhålles i översikten ovan talet 17 647, vilket anger en ökning med 9,3 % från 1959 i stället för de 15,5 %, som kan framräknas på de oreducerade talen. Beräkningen av den skenbara ökningen är emellertid av flera skäl osäker.

Konvalescenthem. Enär sjukhuslagen även avser konvalescenthemmen, har de intagits som en särskild grupp i denna publikation, nämligen nr 8.4 i bilaga 1.

De ingår dock icke i de tabellariska översikterna av vårdplatser i texten utom i en del fall, då de är integrerande delar av andra sjukhus. Dessa redovisas i kommentaren till tabell 1.1. Sammanfattningsvis erhålles:

	Antal vårdplatser
Konvalescenthem enligt tabell 1.1.....	201
» » » grupp 8.4, bilaga 1	1 610
Summa	1 811

Personal och ekonomi vid kroppssjukhusen redovisas i tabellerna 1.8—1.12 med anslutande kommentarer.

Öppen vård

En översikt av organen i öppen hälso- och sjukvård (kroppss- såväl som mental-) har lämnats ovan sidan 6. En sammanfattning av allt känt material, som hänförs sig till öppen läkarvård tillhörande kroppssjukhus eller fristående organ för kroppssjukvård meddelas i tabell 1.7. Förutom öppen läkarvård meddelas öppen sjuk-

Tab. 1.5. Kroppssjukhusen år 1960, deras vårdplatser, intagningar, vård dagar och beläggning *Somatic hospitals, beds, admissions, bed-days and occupancy*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Hospital type</i> (Tal inom parentes hänvisar till motsvarande grupp av sjukhus i bilaga 1 <i>Figures within brackets refer to corresponding group of hospitals in Annex 1</i>)	Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>	Vårdplatser (fastställt antal) <i>Beds</i>		Intagningar <i>Admissions</i>	Vård- dagar 1 000- tal <i>Bed-days 1 000</i>	Patienter i medeltal per dag <i>No. of patients per day</i>	Beläggning, % <i>Occupancy, %</i>
		den 31/12	i medeltal under året <i>Average</i>				
Lasarett och övriga av lasarettskaraktär <i>General hospitals etc. (1)</i>	130	43 106	42 279	850 708	12 098	33 055	78
Lasarett <i>General hospitals (1.1—1.3)...</i>	111	40 934	40 187	832 502	11 471	31 342	78
undervisningslasarett <i>teaching (1.1)</i>	9	9 953	9 720	178 764	2 635	7 200	74
övriga delade lasarett <i>other specialized (1.2).....</i>	74	28 055	27 565	597 885	8 011	21 888	79
odelade lasarett <i>non-specialized (1.3)</i>	28	2 926	2 902	55 853	825	2 254	78
Övriga sjukhus av lasarettskaraktär <i>Other hospitals of equal character (1.4—1.8)</i>	19	2 172	2 092	18 206	627	1 713	82
Sjukstugor <i>Cottage hospitals (2).....</i>	71	2 707	2 600	39 454	755	2 063	79
Fristående anstalter för tbc-vård <i>Independent TB hospitals (3).....</i>	32	5 752	5 941	13 657	1 297	3 544	60
Fristående epidemivårdanstalter <i>Independent epidemic hospitals (4)</i>	25	2 610	2 472	28 499	493	1 347	55
Fristående förlossningsanstalter <i>Independent maternity wards (7)</i>	15	395	398	12 735	100	273	69
Fristående sjukhem för långvarigt kroppssjuka <i>Independent homes for chronic sick (8.1)</i>	274	14 176	13 654	19 163	4 770	13 033	95
Enskilda sjukhem (övriga) <i>Private nursing homes (8.3)</i>	22	708	717	5 687	215	587	82
Summa kroppssjukhus <i>Total 1960</i>	569	69 454	68 061	969 903	19 728	53 902	79
1959	588	66 799	66 369	964 617	19 314	52 914	80
1955	644	62 390	62 143	892 638	18 527	50 760	82
1950	686	58 634	58 370	832 320	17 197	47 114	81

vård av distriktssköterskor, stadssköterskor, o. dyl. och öppen förlossningsvård av distriktsbarnmorskor, vilket allt nedan närmare beskrives i avsnitt 1.4. Där redovisas också viss förebyggande vård (läkarvård), främst den som meddelas av mödra- och barnavårdsorganen.

Tabell 1.5.

För begreppen *sjukhus, intagningar, vårddagar* och *beläggning*, se kommentaren till tabellerna 1.2 och 1.3.

Tabellen avser sjukhustyper (icke vårdformer).

Vårdplatser och beläggning. Jämte det av direktionen fastställda platsantalet den 31/12 rapporterar lasaretten m. fl. i sina årsberättelser det i genomsnitt under året tillgängliga platsantalet, varvid avdelningar (platser) som varit stängda på grund av reparation, personalbrist m. m. frånräknas. Hänsyn tagas därvid till längden av den tid stängningen varat. Stängning på grund av normal s. k. »vädring» skall dock icke frånrägnas. Det kan vara av intresse att jämföra detta »tillgängliga» platsantal med det fastställda och de beläggningsprocenttal, som kan beräknas härpå, som skett i följande tablå. Den avser endast *lasaretten*.

År	Platsantal i medeltal under året		Beläggning, % beräknad på	
	(a) fast- ställt	(b) till- gängligt	(a)	(b)
1950	28 940	28 188	85	87
1955	33 072	32 593	85	86
1956	34 030	32 973	84	87
1957	34 920	33 608	83	86
1958	36 094	34 829	82	85
1959	37 271	35 472	80	84
1960	40 187	37 926	78	83

Det i medeltal för året fastställda platsantalet är här ovan, liksom i tabell 1.3, beräknat som medeltal mellan platsantalet vid två på varandra följande årsskiften. Det kan sålunda icke göra anspråk på att vara exakt. Det varnas mot att använda talen för att belysa platstillgångens utveckling i tiden (se nedan).

Jämte de *fristående anstalterna* för *tuberkulosvård, epidemivård, förlossningsvård* och *vård av långvarigt kroppssjuka* finns också avdelningar för sådana vårdbehövande anslutna till lasarett m. fl. sjukhus. Alla platserna på de fristående anstalterna har icke varit belagda med det klientel för vilket de ursprungligen avsetts. Se härom texten och tabellerna 1.2 och 1.4.

Förändringarna 1950—1960. Vid jämförelse med tidigare år bör observeras, att ändringar i platsantal, intagna o. s. v. för de särskilda sjukhustyperna delvis beror på ändringar i organisationen. Så har t. ex. lasaretten vuxit bl. a. genom att fristående anstalter anslutits som avdelningar till dem. Ökningen 1959—1960 för lasarettens del accentueras dessutom av att begreppet lasarett vidgats att omfatta även barnsjukhus och garnisonssjukhus. En riktigare bild av hur vårdmöjligheterna utvecklats erhålles om man i stället studerar vårdformerna, som skett i tab. 1.4.

Tabell 1.6 (se nästa uppslag).

De absoluta talen motsvarande kolumnen »Hela riket» återfinnes i bilaga 2. Vid beräkningen av varje sjukvårdsområdes vårdplatser har samtliga anstalter medräknats, för vilka sjukvårdsstyrelse (landstings respektive stads utom landsting) varit huvudman, oavsett var de varit belägna, jämte inom området befintliga primärkommunala och enskilda anstalter.

Dessutom har hänsyn tagits till avtal mellan sjukvårdsstyrelser om rätt för den ena att begagna den andras vårdplatser, eller mellan sjukvårdsstyrelse och rikssjukhus i sådant syfte, i alla de fall, då bestämt platsantal avtalats. Andra riksplatser ingår i summan för hela riket med 45 platser per 100 000 invånare (därav 16 för reumatologi och 11 för ortopedi).

Tab. 1.6. Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården per 100 000 invånare
Beds in somatic hospitals per 100 000 inhabitants according to type of care and principal

Vårdform Type of care	Hela riket Total ¹	Landsingsområden County councils	Städer utom landsting County boroughs	A Stockholms stad	B Stockholms län	C Uppsala län	D Södermanlands län	EN Norrböjings stad	E Östergötlands län i övr.	F Jönköpings län	G Kronobergs län	Hn Kalmar läns norra	Hs Kalmar läns södra
Kliniker med egen speciallä- kare Clinics with a specialist doctor of its own	612	494	821	779	396	712	499	674	488	473	499	414	374
Invärtas medicin Internal me- dicine	120	112	141	166	79	161	125	100	105	124	126	103	92
Medicinsk barnsjukvård Pe- diatrics (non-surgical)	31	27	42	41	14	41	52	61	22	18	17	30	11
Medicinsk lungsjukvård Non- surgical pulmonary diseases	73	71	74	89	61	62	26	86	59	49	74	66	47
Epidemivård (infektionsklini- ker) Epidemic care and similar	42	33	74	62	28	60	57	80	40	37	60	—	30
Reumatologi Rheumatology	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hud- och könssjukdomsvård Dermato-venereology	9	4	27	29	10	15	—	18	9	—	—	—	—
Neurologi Neurology	5	2	12	16	2	15	—	—	—	1	2	1	1
Allergologi Allergology	2	—	8	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Geriatrisk o. klinisk f. lång- varigt kroppssjuka Geria- trices and care of chronic sick	26	6	96	45	—	—	—	—	33	—	—	—	—
Psykiskatri (vuxen-) Psychiatry (adult)	18	10	17	10	3	—	31	43	12	24	—	—	—
Barn- o. ungdomspsykiatri Child and adolescent psy- chiatry	2	1	3	2	6	—	—	—	—	3	—	—	—
Kirurgi Surgery	136	131	146	131	107	151	134	131	101	143	140	106	95
Barnkirurgi Child surgery	4	1	13	14	5	—	—	—	—	—	—	—	—
Ortopedi Orthopedics ²	25	12	24	22	—	24	—	31	19	18	6	—	7
Neurokirurgi Neurosurgery	3	1	7	6	2	—	—	—	—	2	3	3	3
Thoraxkirurgi Thoracic surgery	4	2	5	2	1	31	—	—	—	1	2	2	2
Plastikkirurgi Plastic surgery	2	1	5	3	—	21	—	—	—	—	—	—	—
Urologi Urology	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Obstetrik Obstetrics	30	23	54	59	31	36	16	58	29	17	18	32	16
Gynekologi Gynecology	24	21	35	37	21	38	20	19	30	12	18	35	32
Ögonsjukdomar Ophthalmology	12	12	10	8	5	14	12	11	10	12	10	11	14
Öron-, näs- o. halssjukdomar Oto-, rhino- laryngology	19	18	20	18	17	28	21	36	18	9	18	16	19
Rehabilitering Rehabilitation	0	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Radiologi Radiology	8	5	8	7	4	15	5	—	1	3	5	9	5
Andra avdelningar (sjukhus) Other clinics	314	314	313	470	222	388	337	343	294	372	244	411	469
Lasarettsvård o. liknande Gen. hosp. care and similar	68	78	31	42	27	82	65	—	78	92	30	56	186
Lungtuberkulosvård Care of pulmonary TB	1	0	4	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Epidemivård Epidemic care	5	6	1	2	—	—	3	—	—	—	—	48	—
Förlösningsvård Matern. care	17	22	1	—	11	14	27	—	13	25	19	12	18
Vård av långvarigt kroppss- sjuka Care of chronic sick	223	208	276	417	184	292	242	343	203	255	195	295	265
Summa Total	926	808	1 134	1 249	618	1 100	836	1 017	782	845	743	825	843

¹ Inklusive riksplatser. — ² Inkluderar led-, ben- o. körteltuberkulos.

Tabell 1.6. Kommentaren finnes nederst på föregående sida.

fördelade efter vårdformer och sjukvårdsområden vid slutet av år 1960

districts for health and sick care at end of year Källa: Sjukhusens årsberättelser.

I	K	L	MM	MH	M	N	OG	O	P	R	S	T	U	W	XG	X	Y	Z	AC	BD
Gotlands län	Blekinge län	Kristianstads län	Malmö stad	Hälsingborgs stad	Malmöhus län i övr.	Hallands län	Göteborgs stad	Göteborgs o. Bohus län i övr.	Älvsborgs län	Skaraborgs län	Värmlands län	Örebro län	Västmanlands län	Kopparbergs län	Gävle stad	Gävleborgs län i övr.	Västernorrlands län	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottens län
625	590	564	798	835	546	435	971	427	448	460	458	482	511	397	655	418	611	548	628	567
118	162	138	79	194	91	101	131	99	102	112	101	104	137	94	122	124	113	89	113	159
37	16	33	52	63	53	29	28	25	25	31	18	26	17	17	47	31	25	31	44	36
116	106	65	65	50	82	74	47	69	58	58	45	61	52	90	109	34	130	131	142	82
100	51	23	114	138	28	—	62	23	22	36	41	38	34	20	57	13	56	60	31	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	32	—	12	—	33	—	2	—	—	11	—	—	—	—	6	—	11	—
—	2	1	1	2	12	2	18	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—
—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	102	—	—	—	248	—	—	—	58	29	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	27	34	—	—	17	22	—	15	—	9	12	29	—	—	—	—	30	20	12
—	—	5	4	—	—	—	4	—	3	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	5
214	165	164	115	201	97	125	187	118	112	142	112	112	150	121	162	144	190	111	115	183
—	—	—	—	—	—	—	28	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	7	16	69	33	49	—	—	—	22	—	11	16	26	—	—	—	—	24	13	24
—	3	3	2	3	7	3	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	3	3	17	3	5	1	6	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—
—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	19	29	42	51	28	16	52	28	21	27	23	15	26	13	35	18	30	24	33	8
—	19	21	25	52	27	27	34	31	20	17	10	19	13	10	46	21	18	20	30	19
16	13	12	13	—	15	12	11	13	12	10	8	11	11	12	24	15	15	12	13	15
24	18	18	21	39	22	16	16	12	17	20	12	12	13	20	29	13	28	16	37	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	6	6	11	6	7	12	8	7	6	7	10	11	3	—	24	5	—	—	10	2
415	236	195	189	303	338	385	82	284	346	311	287	346	219	365	203	371	283	247	332	363
41	15	—	16	—	96	72	37	77	123	108	116	71	—	131	—	100	61	74	153	84
—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	14	40	—	—	8	—	—	—	—	20	—	17	—	—	16	3
—	—	14	—	—	20	27	3	14	19	11	27	16	20	25	—	29	17	19	41	59
374	221	181	173	303	208	246	42	184	196	192	144	259	199	189	203	225	205	154	122	217
1 040	826	759	987	1 138	884	820	1 053	711	794	771	745	828	730	762	858	789	894	795	960	930

Tab. 1.7. Patienter i öppen vård och röntgenarbeten i öppen och slutna kroppssjukvård år 1960 *Out-patient care*

Källa: Anstalternas årsberättelser, Stockholms och Göteborgs sjukvårdsstyrelser årsberättelser.

Anstaltstyp <i>Type of institution</i>	Öppen vård <i>Out-patients</i>			Öppen o. slutna vård <i>In and out-patients</i>	
	Antal patienter <i>No. of patients</i>	Antal besök, 1 000-tal <i>No. of visits, 1 000</i>	Besök per patient <i>Visits per patient</i>	Antal röntgenundersökningar 1 000-tal <i>X-ray examinations 1 000</i>	Antal röntgenbehandlingar 1 000-tal <i>X-ray treatments 1 000</i>
Undervisningslasarett <i>Teaching hospitals</i>	519 300	1 350	2,6	598	181
Övriga delade lasarett <i>Other specialized gen. hosp.</i>	1 375 152	3 446	2,5	1 456	484
Odelade lasarett <i>Non specialized gen. hosp.</i>	112 493	279	2,5	121	5
Summa lasarett <i>Total general hosp.</i>	2 006 945	5 075	2,5	2 175	670
» » » » » 1959	1 899 554	4 732	2,4		
» » » » » 1958	1 785 087	4 569	2,6		
» » » » » 1955	1 685 237	4 271	2,6		
» » » » » 1947	..	2 860	..		
Vanförestaltnerna <i>Hospitals for the crippled</i>	17 273	47	2,7		
Större enskilda sjukhem <i>Private hospitals</i>	11 202	30	2,7		
Sjukstugor <i>Cottage hospitals</i>	187 109	417	2,2		
Fristående polikliniker <i>Independent polyclinics</i>					
Stockholm	22 252	103	4,6		
Göteborg	63 585	169	2,7		
Könspolikliniker i vissa städer <i>Veneral polyclinics</i>	107 333	188	..		
Centrallidspensärerna <i>Central dispensaries of TB</i>	262 990	320	1,2	320	—
Fristående epidemivårdanstalter <i>Independent epidemic hospitals</i>	13 006	36	2,8		
Summa summarum <i>Grand total</i> 1960	2 691 695	6 385	2,4		
Därav vid psykiatriska kliniker <i>Thereof mental polyclinics</i>	33 198	116	3,5		

¹ Antal undersökningar *No. of examinations.***Tabell 1.7.**

Tabellen omfattar icke organ, som övervägande meddelar hälsovård, såsom de förebyggande mödra- och barnavårdsorganen (jämför härom tabell 1.24). Ej heller ingår besök hos (eller av) sjuksköterska eller barnmorska, utan endast hos av läkare ledd öppen vård.

Även så begränsad är sammanställningen icke komplett. Helt felande delar är tjänsteläkarväsensdets och de privatpraktiserande läkarnas öppna vård, varöver inga uppgifter föreligger. Industriläkarväsensdet är uteslutet, då det icke hör till den allmänna sjukvården. Inräknat besök vid röntgenavdelningar i öppen vård beräknade Kommittén för

översyn av hälso- och sjukvården i riket på grundval av sjukkassematerial, att år 1958 avlades lågt räknat 15 279 000 besök hos läkare (vid anstalt och hos privatpraktiserande). Sedan dess torde antalet ha ökats icke oväsentligt. Här emot står ovanstående uppgift om 6 385 000 besök vid institutioners öppna mottagning år 1960. I de redovisade talen finns dessutom luckor, trots att vissa av dem fyllts genom beräknade tal.

Lasarettens tal omfattar öppen vård vare sig den meddelats i sjukhusets regi eller på sjukhuset i läkarnas regi, men redovisningen av den sistnämnda är icke komplett.

Tab. 1.8. Personalen vid kroppssjukhusen den 31/12 1960*Personnel at hospitals for somatic diseases*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Personal <i>Personnel</i>	La- sarett <i>General hospitals</i>	Sjuk- stugor <i>Cottage hospitals</i>	Fristående <i>Independent</i>				Summa kroppss- sjukhus <i>All somatic hospitals</i>
			anstalter för lungbc <i>hospitals for TB of the lungs</i>	epidemi- vård- anstal- ter <i>epi- demic hospitals</i>	sjukhem för lång- varigt kroppss- sjuka <i>homes for the chronic sick</i>	övriga kroppss- sjukhus <i>other hospitals for somatic diseases</i>	
Absoluta tal <i>Absolute figures</i>							
Läkare <i>Physicians</i>	3 071	84	93	80	324	123	(3 775)
Sjuksköterskor (i sjukvård) <i>Nurses</i>	8 599	280	329	267	1 185	367	11 027
Barnmorskor <i>Midwives</i>	552	57	—	—	—	43½	653
Sjukgymnaster <i>Physiotherapists</i> ..	353	7	21	18½	64	62½	526
Sysselsättnings- och arbetstera- peuter <i>Occupational therapists</i> ..	112	2	35	7½	34	20	210
Kuratorer <i>Social workers</i>	190	1	20½	2½	7½	12	233
Skrivbiträden på läkarexp. <i>Doc- tors' secretaries</i>	1 492	—	36½	23	—	30½	1 582
Övrig vårdpersonal <i>Auxiliary nurs- ing personnel</i>	22 099	887	1 108	852	5 163	1 169	31 278
Husmödrar (sjuksköterskor) <i>Mat- rons</i>	237	—	28½	7	—	12	285
Övrig förvaltningspersonal <i>Admin- istrative staff</i>	992	48	72	16½	108	101	1 337
Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i> ..	7 320	363	936	243	1 442	918	11 222
Summa <i>Total</i>	45 017	1 729	2 679	1 517	8 327	2 859	(62 128)
» » 1959	41 653	1 819	2 897	1 699	6 810	3 591	(58 469)
» » 1955	35 501	1 708	3 211	1 648	4 930	3 838	(50 836)
» » 1950	29 145	1 525	3 415	1 695	4 057	3 535	(43 372)
Motsvarande antal vårdplatser <i>Corresponding No. of beds</i> ^{31/12} 1960.....	39 851	2 635	5 422	2 569	15 702	3 275	69 454
Per 100 vårdplatser <i>Per 100 beds</i>							
Läkare	7,71	3,19	1,72	3,11	2,06	3,76	5,44
Sjuksköterskor o. barnmorskor ..	22,96	12,79	6,07	10,39	7,55	12,54	16,82
Övrig vårdpersonal	60,84	34,04	22,52	35,17	33,55	39,51	48,70
Förvaltningspersonal	3,08	1,82	1,84	0,92	0,69	3,45	2,33
Ekonomipersonal	18,37	13,78	17,26	9,46	9,18	28,03	16,16
Summa <i>Total</i>	112,96	65,62	49,41	59,05	53,03	87,29	89,45
» » 1959	110,50	71,26	148,26	156,33	..	..	(87,53)

¹ Reviderat för att motsvara sjukhustypen (jfr tabellhuvudet ovan och i 1959 års redogörelse).**Tab. 1.8.**

Tabellen upptar i princip antalet anställda personer (ej tjänster), men vad angår förvaltnings- och ekonomipersonalen har endast antalet tjänster varit känt. Anstaltstypernas indelning överensstämmer med den som redovisats i tidigare årgångar av denna publikation men skiljer sig från den eljest i denna årgång genomförda såtillvida, att ett an-

tal sjukhem för långvarigt kroppssjuka, som i andra tabeller ingår som avdelningar på lasarett m. fl., i tab. 1.8 lagts i gruppen för de fristående sjukhemmen. Därför överensstämmer den uppgift om vårdplatser, som återfinnes ovan, icke med motsvarande uppgifter i t. ex. tab. 1.5. Läkarnas summatal har satts inom parentes, emedan viss dubbelräkning ägt rum, när samma läkare tjänstgjort vid

mer än en anstalt. Antalet sjukgymnas-ter och sysselsättningsterapeuter har re-ducerats med hänsyn till arbetstidens längd. Förvaltnings- och ekonomipersonalen vid lasaretten har i viss utsträckning arbetat också för andra, smärre an-stalters räkning.

	Personer per 100 vp	Tjänster per 100 vp
Läkare	7,71	7,83
Sjuksköterskor (barnmorskor)	22,96	24,27
Övrig vårdpersonal	60,84	61,36
Summa vårdpersonal 1960....	91,51	93,46
» » 1959....	88,79	90,48
» » 1955....	81,39	81,99
» » 1950....	74,24	..
Ökning, %, per år		
1959—1960	3,1	3,3
1955—1960	2,5	2,8
1950—1955	1,9	..
1950—1960	2,3	..

Tabellens kvoter över vårdpersonal uttrycker antalet anställda personer per 100 vårdplatser. Om man som alternativ uträknar antalet *tjänster* per 100 vård-platser, kan vidstående jämförelse göras. Den avser endast *lasaretten*.

Personerna och tjänsterna har här satts i relation till antalet vårdplatser men det bör observeras, att samma per-sonal också handhaft den öppna vården.

Av intresse skulle varit att undersöka, hur kvoten mellan antalet anställda per-soner och antalet vårdade patienter stäl-ler sig, men detta låter sig tyvärr icke göra, då personalens antal är känt endast vid årsskiftena och patienternas endast i medeltal per dag. Med hänsyn till den avtagande beläggningen vid lasaretten har man anledning räkna med att kvo-ten stigit, särskilt mellan 1959 och 1960, trots att samtidigt vakanserna bland per-sonalen ökat.

Tab. 1.9. Tjänster och vakanser bland vårdpersonalen vid kroppssjukhus den $31/12$ 1960

Posts and vacancies among nursing personnel at somatic hospitals at end of year

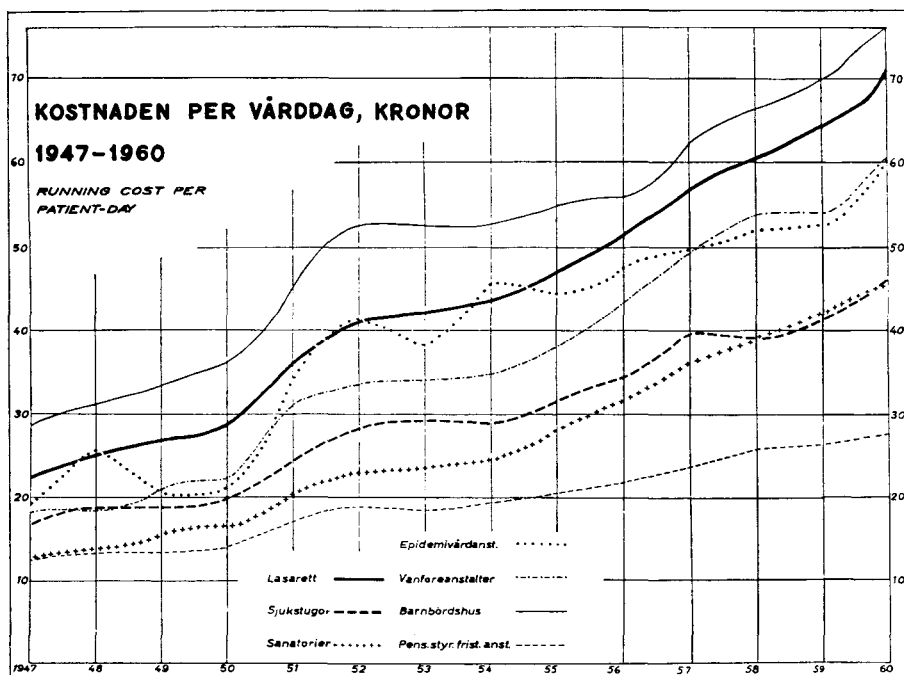
Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Under- visnings- lasarett <i>Teaching hospitals</i>	Övriga delade lasarett <i>Other specia- lized gen. hosp.</i>	Odelade lasarett <i>Non- specia- lized gen. hosp.</i>	Alla lasarett <i>All general hospitals</i>	Övriga sjukhus <i>Other hospi- tals</i>	Summa kroppss- jukhus <i>All somatic hospi- tals</i>
Tjänster Posts						
Läkare <i>Physicians</i>	1 107	1 894	118	3 119	713	3 832
Sjuksköterskor <i>Nurses</i>	2 604	6 031	469	9 104	2 567	11 671
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i> ..	7 398	16 242	1 381	25 021	9 887	34 908
Därav vakanser utan vikarie <i>Vacancies with- out replacement</i>						
Läkare	4	43	$1\frac{1}{2}$	$47\frac{1}{2}$	9	$56\frac{1}{2}$
Sjuksköterskor	$139\frac{1}{2}$	334	$31\frac{1}{2}$	505	139	644
Övrig vårdpersonal	$2\frac{1}{2}$	193	28	223	203	426
Vakanser (% av tjänster) <i>Vacancies, %</i>						
Läkare	0,4	2,3	0,4	1,5	1,3	1,5
Sjuksköterskor	5,4	5,5	6,7	5,5	5,4	5,5
Övrig vårdpersonal	0,0	1,2	2,0	0,9	2,1	1,2

Tabell 1.9.

Med vakans menas tjänst utan utnämnd (ordinarie, extra ordinarie o. s. v.) innehavare. Vakans utan vikarie är alltså en sådan tjänst, som icke ens uppehållits av vi-

karie. I vakanstalen inkluderas icke tjänst med utnämnd innehavare, som varit från-varande på grund av sjukdom, semester eller tjänstledighet även om vikarie sak-nats.
(forts. på sidan 27)

Tabell 1.9. (forts).

En viss säsongvariation föreligger i vakansfrekvensen, och det finns anledning antaga, att tiden omedelbart före årsskiftena icke hör till de mest högfrekventa perioderna. Följande sammanställning gäller lasarett.

Vakanser den 31/12, % av tjänster	Läkare	Sjuk- sköterskor
1952.....	0,6	2,9
1955.....	1,1	1,4
1959.....	1,1	4,4
1960.....	1,5	5,5

Tab. 1.10. Kroppssjukhusens samlade årliga driftkostnader enligt uppgifter i sjukhusens årsberättelser

Annual running cost of hospitals for somatic diseases (total)

	Milj. kr		
	1955	1959	1960
<i>Lasarett General hospitals</i>	501,0	713,9	} 809,8
<i>Garnissonssjukhus Military hospitals</i>	3,2	1,6	
<i>Barnsjukhus Children's hospitals</i>	9,8	13,0	
<i>Vanförestalter Hospitals for the crippled</i>	5,8	7,7	8,4
<i>Kustsanatorier Hospitals for orthopedic care etc.</i>	3,7	3,6	4,3
<i>Pensionsstyr. frist. anst. Hospitals of the Pensions Board</i>	4,2	4,9	5,4
<i>Sjukstugor Cottage hospitals</i>	23,6	31,8	33,5
<i>Anstalter för lungbc m. m. Hospitals for TB of the lungs</i>	49,8	53,9	53,6
<i>Epidemivårdanstalter Epidemic hospitals</i>	25,5	30,1	28,0
<i>Barnbördshus Maternity hospitals</i>	5,2	6,7	7,2
<i>Sjukhem för långvarigt kroppssjuka (uppskattat) Homes for the chronic sick</i>	72,5	122,0	153,0
<i>Övriga anstalter (uppskattat) Other hospitals</i>	19,7	19,0	22,0
Summa Total	724,0	1 008,2	1 125,2

Tabell 1.10.

Kostnaden omfattar sjukhusens samtliga driftutgifter utom eventuell evalveringsersättning (till läkare för avstående av inkomst från privatavdelning), pensioneringskostnader, avskrivningar, räntor och hyror i av anstalten hyrda fastigheter. Orsaken till undantagen är att systemet för täckande av dessa kostnader är så varierande, att posternas medräknande — i den mån så alls varit möjligt — skulle medfört brist på jämförbarhet anstalterna emellan. (Jfr kommentaren till tabell 1.11.)

Beloppen avser bruttokostnaden. Inga avdrag har alltså gjorts för statsbidrag eller andra bidrag eller sjukkassors och

patienters avgifter. Ersättning för kost, tvätt, hyra m. m. från personal samt anstalter, med vilka samdrift ägt rum, har frändragits sjukhusens utgiftsbelopp.

Avgränsningen av sjukhustyperna motsvarar den som tillämpats för tabell 1.8. Av redovisningstekniska skäl har dock kostnaden för S:t Eriks sjukhus avdelning för mentalsjukvård icke kunnat skiljas ut och belastar alltså här kroppssjukhusen.

För vissa sjukhustyper har uppskattningar av kostnaderna måst insättas. De har beräknats genom extrapolering med utgångspunkt från anstalter av samma eller liknande typ som redovisat ekonomin.

Tab. 1.11. Driftkostnad per vård dag resp. per intagen 1950—1960*Running cost per bed-day and per admission*

Källa: Sjukhusens årsberättelser

Sjukhus <i>Hospitals</i>	Dagkostnad, kr <i>Cost per bed-day</i>				För- änd- ring 1959- 1960, %	Kostnad per intagen, kr <i>Cost per admission</i>				För- änd- ring 1959- 1960, %
	1950	1955	1959	1960		1950	1955	1959	1960	
Lasarett <i>General hospitals</i>	28,4	47,2	64,6	71,9	+ 11	409	686	890	974	+ 9
Vanförestalter <i>Hospitals</i> <i>for the crippled</i>	22,2	38,0	53,9	60,7	+ 13	686	996	1 422	1 886	+ 33
Pensionsstyrelsens fristå- ende anstalter <i>Hospitals</i> <i>of the Pensions Board</i> ..	14,0	20,6	26,2	27,7	+ 6	830	1 321	1 538	1 706	+ 11
Sjukstugor <i>Cottage hospi-</i> <i>tals</i>	19,8	31,7	41,1	46,0	+ 12	280	500	731	851	+ 16
Sanatorier <i>TB hospitals</i> ..	16,5	28,1	41,7	45,5	+ 9	2 729	3 618	3 855	4 032	+ 5
Fristående epidemisjukhus <i>Epidemic hospitals</i>	23,3	46,3	54,8	63,0	+ 15	332	839	874	1 080	+ 24
Barnbördshus <i>Maternity</i> <i>hospitals</i>	36,0	55,0	70,3	76,7	+ 9	319	494	578	623	+ 8
Sjukhem för långvarigt kroppssjuka <i>Homes for</i> <i>the chronic sick</i> (grupp 8.1.1 i bil. 1)	12,4	19,8	26,7	29,0	+ 9	2 752	4 853	5 976	6 430	+ 8

Tabell 1.11.

I såväl kostnaden per vård dag som per intagen ingår utgifterna för sjukhusens öppna vård, vilket är oegentligt men oundvikligt, då sjukhusens bokföring i regel icke medger dessas särskiljande. Å andra sidan saknas en del utgiftsposter (pensionering m. m. enligt kommentaren under tabell 1.10). Frågan är vilken av dessa brister, som betyder mest.

Vid några lassarett, däribland dem i Nyköping och Falun, pågår försök med s. k. driftbokföring, varvid fördelning av utgifter och inkomster sker dels på kostnadsslagskonton enligt gängse system, dels också på olika verksamhetsgrenar — kostnadsställekonton. Det visar sig, att den öppna vårdens andel i totalutgiften år 1960 var 11,4 % i Nyköping och 9,3 % i Falun. Emellertid är läkarnas löner icke här inbegripna. Deras medräknande skulle höja procentalen icke oväsentligt, kanske med en tredjedel, d. v. s. till storleksordningen

12 å 15 %. Så mycket för höga skulle alltså i dessa fall dagkostnaden och kostnaden per intagen vara, om utgifterna vore i övrigt komplett redovisade. Så är ju emellertid ej fallet. Pensioneringskostnaden brukar man uppskatta till 12 % av sjukhusens lönesumma, eller 8 å 9 % av totalutgiften. Härtill skulle läggas avskrivningar, räntor m. m. Räntornas belopp är icke känt, men för avskrivningar brukar räknas med ca 10 % på inventariernas och 3 å 4 % på fastigheternas anskaffningsvärde. I fallen Nyköping och Falun ökade avskrivningarnas medräknande totalkostnaden med 7,3 resp. 9,1 %. Läger man detta till pensioneringskostnaden, stiger de felande posternas summa till omkring 17 % plus räntekostnaden m. m. Huvuddelen härav torde drabba den slutna vården. På de undersökta sjukhusen skulle alltså de felande posterna betyda något mera än kostnaden för den öppna vården och dagkostnaden sålunda vara angiven i underkant.

Tab. 1.12. Lasarettens driftkonton år 1960 *Running cost of general hospitals*

Källa: Redogörelse B i lasarettens årsberättelser.

Kontobeteckning <i>Item</i>	Under- visnings- lasarett <i>Teaching hospitals</i>	Övr. delade lasarett <i>Other specialized gen.hosp.</i>		Odelade lasarett <i>Non-spe- cialized gen.hosp.</i>	Summa <i>Total</i>
		Städers utom landsting	Lands- tings		
Hela utgiften, 1 000-tal kronor <i>Total cost, 1 000 kr</i>					
Avlöningar <i>Salaries</i>	174 737	84 313	293 794	34 121	586 965
Expeditionskostnader <i>Office expenses</i>	2 650	944	4 680	544	8 818
Läkemedel <i>Medicine</i>	12 889	6 278	24 586	2 436	46 189
Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården <i>Other artic- les for the medical treatment (Dressings)</i>	17 211	7 148	23 775	2 291	50 425
Kosthåll <i>Food</i>	8 821	4 679	21 005	2 516	37 021
Värme, elektrisk energi o. vatten <i>Fuel, electricity, water</i>	6 052	3 003	11 710	1 771	22 536
Tvätt och renhållning <i>Laundry, cleaning</i>	2 990	2 380	8 910	1 048	15 328
Inventariers underhåll och komplettering <i>Maintenance of plant</i>	6 316	2 572	10 756	1 271	20 915
Fastigheters underhåll <i>Maintenance of buildings</i>	2 856	1 918	5 735	832	11 341
Diverse <i>Miscellaneous</i>	972	450	3 384	465	5 271
Arbetsgivarbidrag <i>Insurance contributions</i>	1 047	775	2 795	371	4 988
Summa utgifter <i>Total</i>	236 541	114 460	411 130	47 666	809 797
Per vård dag, kronor <i>Per bed-day, kr</i>					
Avlöningar	68,50	53,94	45,98	45,02	52,12
Expeditionskostnader	1,04	0,60	0,73	0,72	0,78
Läkemedel	5,05	4,02	3,85	3,21	4,10
Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården	6,75	4,57	3,72	3,02	4,48
Kosthåll	3,46	2,99	3,29	3,31	3,29
Värme, elektrisk energi o. vatten	2,37	1,92	1,83	2,34	2,00
Tvätt och renhållning	1,17	1,52	1,39	1,38	1,36
Inventariers underhåll och komplettering	2,48	1,65	1,68	1,68	1,86
Fastigheters underhåll	1,12	1,23	0,90	1,10	1,01
Diverse	0,38	0,29	0,53	0,61	0,47
Arbetsgivarbidrag	0,41	0,50	0,44	0,49	0,44
Summa utgifter	92,73	73,23	64,34	62,88	71,91
Procentuell fördelning <i>Percentages</i>					
Avlöningar	73,9	73,7	71,5	71,6	72,5
Expeditionskostnader	1,1	0,8	1,1	1,1	1,1
Läkemedel	5,4	5,5	6,0	5,1	5,7
Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården	7,3	6,2	5,8	4,8	6,2
Kosthåll	3,7	4,1	5,1	5,3	4,6
Värme, elektrisk energi o. vatten	2,6	2,6	2,8	3,7	2,8
Tvätt och renhållning	1,3	2,1	2,2	2,2	1,9
Inventariers underhåll och komplettering	2,7	2,2	2,6	2,7	2,6
Fastigheters underhåll	1,2	1,7	1,4	1,7	1,4
Diverse	0,4	0,4	0,8	1,0	0,6
Arbetsgivarbidrag	0,4	0,7	0,7	0,8	0,6
Summa utgifter	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

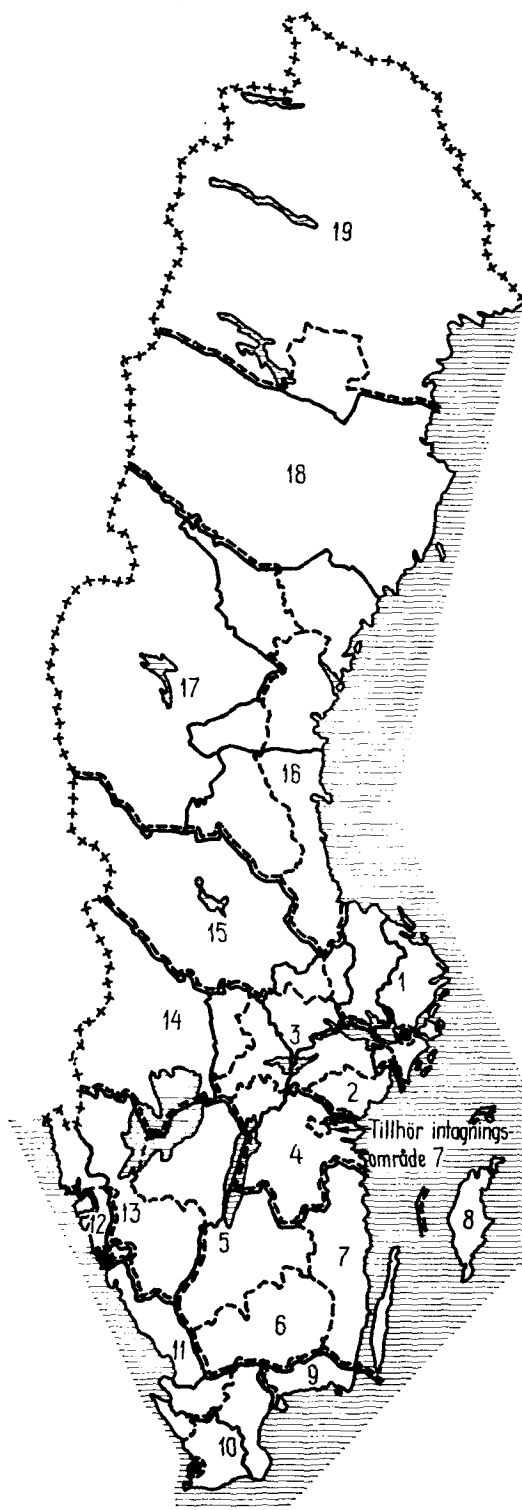
Tabell 1.12.

Utgifterna omfattar icke pensioneringskostnader m. m., för vilket redogörelse lämnas i kommentaren under tabell 1.10. Vidare ingår, oegentligt, utgifter för öppen vård även i den per vård dag beräknade kostnaden. Se härom kommentaren under tabell 1.11.

S:t Eriks sjukhus' avdelning för mental-sjukvård ingår. Inflytandet på beloppen härav är ringa, men jämförbarheten med tabell 1.8 blir dock icke absolut.

Detaljerade uppgifter om de särskilda lasarettens utgifter m. m. lämnas i den årliga redogörelsen »Sjukhusens förvaltnings-ekonomiska statistik» (utgiven av medicinalstyrelsen).

Karta 2. Mentalsjukhusens och centralstyrelsernas för vården av psykiskt efterblivna inskrivningsområden *Certain regions for the care of mentally diseased and deficient*

De statliga mentalsjukhusens upptagningsområden (streckad gräns)

State mental hospitals districts (dotted lines)

- 1 = Ulleråkers
- 2 = S:t Annas, Nyköping
- 3 = Sundby, Strängnäs
- 4 = Birgittas, Vadstena
- 5 = Ryhovs, Jönköping
- 6 = S:t Sigfrids, Växjö
- 7 = S:t Gertruds, Västervik
- 8 = S:t Olof, Visby
- 9 = Gullberna, Karlskrona
- 10 = S:t Lars, Lund
- 11 = S:t Maria, Hälsingborg
- 12 = S:t Jörgens, Lillhagen
- 13 = Restads, Vänersborg
- 14 = Mariebergs, Kristinehamn
- 15 = Sätters
- 16 = Sidsjöns, Sundsvall
- 17 = Frösö, Östersund
- 18 = Umedalens
- 19 = Furunäsets, Piteå

De tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö utgör egna upptagningsområden.

Områden under centralstyrelse för vård av psykiskt efterblivna (heldragen gräns)

Border of local district for care of the mentally deficient (unbroken line)

Dessa områden sammanfaller med länen utom i följande fall: Smålandslänen utgör tillsammans ett och de båda länen i Västergötland — Dalsland ett område. Stockholm har egen centralstyrelse och likaså de ur län utbrutna städerna Norrköping, Malmö och Hälsingborg (ej markerat på kartan).

1.3 Den psykiska sjukvården

Sluten vård

Följande huvudtyper av anstalter kan särskiljas (se tabell 1.13 och bilaga 1). *Statens* och *storstädernas* (Stockholms, Göteborgs och Malmö) *mentalsjukhus* meddelar den mest kvalificerade vården. Till *storstädernas* anstalter utgår statsbidrag. *Kommunala mentalsjukhus* (andra än i de tre storstäderna) är mindre anläggningar och handhar fall, som icke kräver de stora sjukhusens terapeutiska resurser. De små kommunala mentalsjukhusen drives så gott som endast av primärkommuner (varibland ett par städer utom landsting). Dessa anstalter åtnjuta icke statsbidrag. *Sjukhem för psykiskt sjuka* har hand om lättskötta fall. Dessa hem är dels sådana, som drives av *landsting och städer utom landsting*, dels *enskilda*. De förra har statsbidrag — de senare icke. *Skolhem för psykopatiska och nervösa barn* hyser ett klientel av speciellt slag, dock närmast hänförligt till mentalsjukvården. De *psykiatriska lasarettsklinikerna*, såsom ingående i kroppssjukhus, behandlas icke i detta avsnitt (jfr dock kommentaren till tab. 1.13).

Gränsen mellan mentalsjukvård och vård av psykiskt efterblivna är i organisatoriskt hänseende icke skarp. Sålunda finns särskilda mentalsjukhus för sådana psykiskt efterblivna, på vilka mentalsjukhuslagens retentionsrätt skall kunna tillämpas. Även på vanliga mentalsjukhus vårdas en del psykiskt efterblivna. På Källshagens sjukhus finns en särskild avdelning inrättad för ändamålet. Dessa sjukhus och Källshagens berörda avdelning, har i statistiken såvitt möjligt räknats till vården av psykiskt efterblivna.

Flertalet anstalter för *psykiskt efterblivna* är upprättade enligt lagen om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna, som trädde i kraft den 1 januari 1955. Från lagens tillämpning undantages de som är intagna på eller försöksutskrivna från mentalsjukhus eller staten tillhörig anstalt för psykiskt efterblivna. Den i lagen angivna anstaltsorganisationen genomfördes under år 1955. Landsting och städer utom landsting är såsom huvudmän ansvariga för undervisningen och vården av de efterblivna undantagandes sådana, som är blinda, dövstumma, högggradigt vanföra eller epileptiska eller av annat skäl svårligen kan undervisas eller vårdas tillsammans med andra psykiskt efterblivna samt högggradigt psykiskt efterblivna, som fordrar vård på specialanstalt. Nämda huvudmän upprättar en plan för ordnandet av undervisningen och vården av de efterblivna inom sitt område. Planen skall upptaga särskolor och vårdanstalter av olika typer (även enskilda); för i planen upptagna anstalter, s. k. *plananstalter*, är huvudmannen ekonomiskt ansvarig.

Vissa enskilda anstalter är icke upptagna i respektive huvudmans plan utan i särskild ordning godkända som s. k. *riksanstalter*, vilka mottager efterblivna elever eller patienter från hela riket.

Epileptikeranstalterna är drivna av enskilda utom två — en statlig och en landstingsdriven.

Sammanhanget mellan sjukhustyper och vårdformer inom såväl mental- som

kroppssjukvården framgår av tabell 1.2. Mentalsjukvårdens utveckling i tiden belyses av tabell 1.4. Jfr även tabell 4.23.

Personalen vid sjukhus för psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna redovisas i tabellerna 1.14—1.17.

Ekonomiska uppgifter för mentalsjukhusen återfinnes i tabellerna 1.18 och 1.19.

Öppen vård

Familjevård. Förutom de psykiskt sjuka, som vårdas på anstalterna, finns ett antal, som under sjukhusens överinseende omhändersas i familjevård. I Stockholm och Göteborg är denna vård icke ansluten till sjukhusen och redovisas icke i denna publikation, utan ingår som en del av stadens öppna vård av psykiskt sjuka, för vilken finnes en fristående organisation. Den statliga familjevårdens kostnader redovisas i tab. 1.19.

Den psykiska hälsovården för vuxna är till största delen anknuten till den sjukvårdande verksamheten, främst vid de psykiatriska lasarettsklinikerna. Vid statens mentalsjukhus utövar organ för hjälpverksamhet viss rådgivning till enskilda personer och därutöver till olika organ inom socialvård och nykterhetsvård. Liknande verksamhet utövas vid storstädernas polikliniker samt av vissa socialläkare.

Sedan år 1951 finnes i Stockholms stad en särskild familjerådgivningsbyrå med uppgift att behandla äktenskapskonflikter samt att lämna råd och vägledning i familjefrågor i allmänhet. Familjerådgivningsbyråer har därjämte inrättats i ytterligare några städer i landet, på de flesta håll under kommunalt och i ett fåtal fall under kyrkligt huvudmannaskap. En statsunderstödd försöksverksamhet med familjerådgivningsbyråer i landstingens regi planeras för närvarande.

Mentalvårdsbyrån i Stockholm har till huvudsaklig uppgift att bedriva abortförebyggande verksamhet. Rådgivning i mentalhygieniska frågor ingår dock även i byråns verksamhet.

Även vissa organisationer bedriver olika slag av mentalhygienisk verksamhet. Svenska föreningen för psykisk hälsovård understöder sålunda en rådgivningsbyrå i familjefrågor i Östersund. I Stockholm bedriver S:t Lukasstiftelsen en rådgivningsbyrå med mentalhygieniskt inriktad verksamhet.

Den psykiska barna- och ungdomsvården (PBU) bedrivs vid de barn- och ungdomspsykiatriska kliniker och centraler, som en del landsting och städer inrättat. Verksamheten, som står under medicinalstyrelsens tillsyn, omfattar 26 centraler med 22 filialer; 15 av centralerna är anslutna till barn- och ungdomspsykiatriska kliniker eller motsvarande.

Inom den psykiska barna- och ungdomsvården fanns vid början av år 1961 61 läkartjänster, 3 psykologtjänster, 63 biträdande psykologtjänster (42 med i huvudsak diagnostiska uppgifter och 21 med i huvudsak terapeutiska uppgifter), 61 barnpsykiatriska kuratorer och 23 pedagogassistenttjänster.

Hjälpverksamhet. Inom varje sjukvårdsområde utövas tillsyn och lämnas hjälp åt från sjukhusen försöksutskrivna och exspektanter. Denna organisation fungerar även såsom psykiatrisk, rådgivande instans inom resp. sjukhusområde. Kostnaderna för denna verksamhet utgörs huvudsakligen av avlöningar och reseersättningar till den personal, som sköter densamma.

Tab.1.13. Mentalsjukhusen och anstalterna för psykiskt efterblivna och epileptiker år 1960, deras intagningar, vård dagar och beläggning

Mental hospitals and institutions for mentally deficient and epileptics, beds, admissions, etc.

Sjukhustyp <i>Hospital type</i> (Tal inom parentes hänvisar till motsvarande grupp av sjukhus i bilaga 1) <i>Figures within brackets refers to groups of hospitals listed in Annex 1</i>	Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>	Vårdplatser (fastställt antal) <i>Beds</i>		Intagningar 1 000-tal <i>Admissions 1 000</i>	Vård dagar <i>Beds days</i>	Patienter i medeltal per dag <i>No. of patients per day</i>	Beläggning % <i>Occupancy %</i>
		den 31/12	i medeltal under året <i>average during year</i>				
Statens mentalsjukhus (5.1) <i>State mental hospitals</i>	22	20 587	20 645	17 214	7 818	21 361	103
Storstädernas mentalsjukhus (5.3) <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	7	5 566	5 520	7 256	1 901	5 194	94
Mindre kommunala mentalsjukhus (bil. 5.4) <i>Small mental hospitals</i>	10	433	460	315	166	453	98
Sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka <i>Nursing homes for mentally diseased</i>	138	6 194	6 012	3 834	2 103	5 746	95
landstings o. städers utom landsting (8.2.1) <i>of counties and county boroughs</i>	79	5 012	4 899	2 784	1 711	4 675	95
enskilda (8.2.2) <i>private</i>	59	1 182	1 113	1 050	392	1 071	96
Skolhem för psykopatiska och nervösa barn (8.2.3) <i>Schools for psychopathic and nervous children</i> ..	6	160	155	..	..	..	..
Summa mentalsjukhus Total (mental hospitals)	183	32 940	32 792	28 768	12 026	32 858	100
Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna (5.2) <i>State mental hospitals for mentally deficient</i>	5	2 102	2 103	291	768	2 098	100
Övriga anstalter för psykiskt efterblivna (9) <i>Other establishments for mentally deficient</i>	159	11 216	10 962	..	3 901	10 659	97
Summa anstalter för psykiskt efterblivna Total (mentally deficient)	164	13 318	13 065	291	4 669	12 757	98
Epileptikeranstalter (6) <i>Establishments for epileptics</i>	12	969	982	..	347	948	97
Summa mentalsjukhus etc. Total 1960	359	47 227	46 839	..	17 042	46 563	99
1959	338	46 562	46 264	29 122	16 782	45 978	99
1955	319	42 718	42 561	24 146	16 333	44 748	105
1950	275	40 244	39 922	17 927	..	..	..

Tabell 1.13.

För begreppen *sjukhus, beläggning* m. m. hänvisas till kommentaren till tabellerna 1.2. och 1.3. Talen för »Summa mentalsjukhus» är uppskrivna (kompletterade). *Vårdplatser och beläggning*. Vårdplatsantalet avser det fastställda antalet vid slutet av året. En del av dessa var sekundärplatser, d. v. s. avsedda för mera långvarigt sjuka (se bilaga 1, fotnot 12). Någon redovisning av det i genomsnitt under året tillgängliga platsantalet i likhet med det som beräknas av lasarett m. fl. förekommer icke. Beläggningstalen är beräknade på det fastställda platsantalet i medeltal per år

(se tabell 1.3). Då platsantalet är känt endast vid slutet av åren, blir kalkylen icke exakt.

Beläggningstal (%) för de senaste åren följer nedan.

	1955	1957	1959	1960
Statens mentalsjukhus ..	117	111	105	103
Storstädernas mentalsjukhus	104	101	96	94
Mindre kommunala mentalsjukhus	93	93	96	98
Landstings och städers sjukhem för lättskötta ..	97	95	95	95
Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna ..	104	103	100	100
Övriga anstalter för psykiskt efterblivna	91	96	94	97
Epileptikeranstalter	97	97	95	97

(forts. nästa sida)

Antalet i medeltal per dag vårdade patienter avser endast dem, som vårdats på själva sjukhusen, i motsats till tabell 1.21, som omfattar även dem, som varit försöksutskrivna eller i familjevård.

Till mentalsjukvården hör också vården på de psykiatriska lasaretsklinikerna. De senare ingår i lasarettens tal i tabell 1.5. Passar man in dem i deras sammanhang med psykiatrin, erhålles följande för år 1960:

	Vård- platser 31/12	Intag- ningar	Vård- dagar, 1 000- tal
Psykiatriska kliniker....	1 468	12 818	420
Övrig sluten mentalsjuk- vård	32 940	28 768	12 026
Summa mentalsjukvård	34 408	41 586	12 446
Därav % psykiatriska kliniker.....	4,3	30,8	3,4

Ytterligare upplysningar om mentalsjukvården i dess helhet återfinnes i tabellerna 1.2 och 1.4. Specifikation av mentalsjukhusen finnes i bilaga 1 och av de psykiatriska klinikerna i bilaga 2.

Tab. 1.14. Personalen vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och epileptiker vid slutet av år 1960 *Personnel at establishments for mentally diseased, and epileptics*

Källa: Tjänsteförteckningar i medicinalstyrelsen och sjukhusens årsberättelser.

	Statens men- talsjukhus för psykiskt sjuka ¹ <i>State mental hospitals for mentally diseased</i>	Storstä- dernas- mental- sjukhus <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	Lands- tingens o. städers u. landstings sjukhem <i>Homes for mentally diseased</i>	Övriga anstalter ¹ <i>Other establish- ments</i>	Summa för vård av psykiskt sjuka <i>Total for mental diseases</i>	Epilep- tiker anstalter <i>Establish- ments for epileptics</i>
Läkare <i>Physicians</i>	251	95	(79)	(76)	(501)	(12)
Lärarpersonal <i>Teachers</i>	—	—	—	15	15	23
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>	7 870	2 441	966	424	11 701	266
Förvaltningspersonal <i>Admi- nistrative staff</i>	316	(55½)	25	12	408	12
Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i>	1 712	(516)	295	100	2 623	148
Summa <i>Total</i>	10 149	(3 107)	(1 365)	(627)	(15 248)	(461)

¹ Inkl. rättspsykiatriska avd. o. familjevård; exkl. Källhagens avd. för psykiskt efterblivna. — ² Uppskattning.

Tabell 1.14.

Till skillnad mot kroppssjukhusen avser uppgifterna i regel *tjänster* (icke personer). Undantag utgör endast epileptikeranstalterna. I talen för statens mentalsjukhus har inräknats tjänster för 24 läkare, 65 tillhörande »övrig vårdpersonal», 17 tillhörande förvaltningspersonal och 3 ekonomipersonal allt inom den statliga hjälpverksamheten och familjevården samt 19 läkare och 28 annan personal tillhörande de rättspsykiatriska avdelningarna. Åtskilliga av i tab. 1.14 upptagna läkartjänster gäller del-

tidsanställda och en del av dessa är dubbelräknade.

I tabellen ingår som föreståndarinnor eller som översköterskor en del examinerade sjuksköterskor. Dessas antal vid slutet av år 1960 var c:a 250 på de statliga mentalsjukhusen och c:a 280 på de treorstädernas mentalsjukhus (jfr tab. 1.16). Dessutom fanns c:a 120 examinerade sjuksköterskor vid landstingens vårdhem för lättskötta psykiskt sjuka.

Jordbrukspersonalen vid mentalsjukhusen har räknats i gruppen ekonomipersonal.

Tab. 1.15. Personalen vid anstalter för psykiskt efterblivna vid slutet av år 1960
Personnel at establishments for mentally deficient

Källa: Sjukhusens årsberättelser och landstingens tjänsteförteckningar.

	Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna ¹ <i>State mental hospitals for mentally deficient</i>	Övriga statens anstalter för psykiskt efterblivna ² <i>Other state institutions</i>	Plananstalter för psykiskt efterblivna <i>In local plan</i>		Enskilda riksanstalter för psykiskt efterblivna ³ <i>Private institutions</i>	Summa för undervisn. och vård av psykiskt efterblivna <i>Total for mentally deficient</i>
			landstings och städers utom landsting ³ <i>under county and county borough authority</i>	enskilda ³ <i>private owned</i>		
Läkare	13	22	312	—	28	362
Lärarpersonal	—	67	1 813	264	397	3 215
Övrig vårdpersonal	674	4	60	8	9	111
Förvaltningspersonal	30	62	687	93	169	1 210
Ekonomipersonal	199					
Summa	916	155	2 872	365	603	⁴ (4 911)

¹ Inkl. Källhagens avd. för psykiskt efterblivna. — ² Avser personer; i övrigt avser tabellen tjänster. — ³ Uppskattade tal, avser tjänster den

Tabell 1.15.

Uppgifterna om personalen avser i huvudsak antalet tjänster. Beträffande plananstalterna har antalet tjänster beräknats med ledning av landstingens tjänsteförteckningar för särskolor och vårdanstalter och avser 1 januari 1960. Av noter till tabellen

^{1/1} 1960. — ⁴ Inkluderar läkare enbart vid Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna (13 st.).

framgår, för vilka anstalter antalet anställda personer redovisats.

År 1960 ingick ett 50-tal examinerade sjuksköterskor bland vårdpersonalen. Jordbrukspersonalen vid landstings och enskilda anstalter har — till skillnad mot vid mental sjukhusen — räknats som vårdpersonal.

Tab. 1.16. Tjänster och vakanser bland vårdpersonalen vid mentalsjukhus 1960

Posts and vacancies among nursing personnel at mental hospitals

Källa: Enquête till statens mentalsjukhus; årsberättelser.

Tjänster <i>Posts</i>	Statens den 1/10 ¹ <i>State hospitals</i>	Storstäder- nas d. 21/12 <i>Three largest cities</i>
Läkare <i>Physicians</i>	227	95
Sjuksköterskor <i>Nurses</i>		282
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>	8 541	2 159
Därav vakanta utan vikarie <i>Vacancies</i> <i>without replacements</i>		
Läkare	40	2
Sjuksköterskor	125	21½
Övrig vårdpersonal		22½
Vakanser % av tjänster <i>Vacancies %</i>		
Läkare	17,6	2,1
Sjuksköterskor	1,5	7,6
Övrig vårdpersonal		1,0

Tabell 1.16.

I tjänsterna vid statens mentalsjukhus har icke inbegripits tjänster vid rättspsykiatriska avdelningar eller vid hjälpverksamhet och familjevård. Dessa läkartjänsters antal var 43 och vakanser utan vikarie 5. Med tjänster utan vikarie menas sådana som saknat ordinarie innehavare och för vilka vikarie icke kunnat sättas. Tjänst, som tillfälligt icke uppehållits på grund av sjukdom, semester el. dyl., har icke räknats som vakant. Förutom tabellens uppgifter kan nämnas, att ytterligare 35 vakanta läkartjänster fanns som uppehölls av utländsk läkare utan svensk legitimation.

¹ Sjukhusvården enbart, men inklusive statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna m. m.

Tab. 1.17. Vårdpersonal per 100 vårdplatser vid anstalter för vård av psykiskt sjuka, psykiskt efterblivna och epileptiker år 1960 *Nursing personnel per 100 beds at establishments for mentally diseased, mentally deficient and epileptics*

	Läkare <i>Physicians</i>	Övrig vårdper- sonal <i>Other nursing personnel</i>
Statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka ¹ <i>State mental hospitals for mentally sick</i>	1,0	38,3
Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	1,7	43,9
Landstingens sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka <i>Homes for mentally diseased</i>	..	19,3
Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna <i>State mental hospitals for mentally deficient</i>	0,6	27,6
Landstings och städers utom landsting plananstalter för psykiskt efterblivna <i>Under county and county borough authority</i>	..	23,2
Epileptikeranstalter <i>Establishments for epileptics</i>	..	27,5

¹ Inkl. Källshagens avdelning för psykiskt efterblivna.

Tabell 1.17

Uppgifterna om personal på 100 vårdplatser enligt tab. 1.17 ger icke full rättvisa åt utvecklingen för de stora mentalsjukhusens del, om man jämför med tidigare årgångar av denna publikation emedan överbeläggningen på vårdplatserna något minskats under senare tid. Sistnämnda förhållande spelar däremot ingen roll för vidstående uppgifter om läkartätheten, emedan dessa enligt praxis räknats på antalet på sjukhusen befintliga patienter. Hjälpverksamhet och familjevård är icke medräknade.

Antal i genomsnitt per dag befintliga patienter per läkartjänst *Inpatients per day per physician*

År	Statens mental- sjukhus (för psykiskt sjuka)	Stor- städernas mental- sjukhus
1947.....	153	116
1950.....	152	91
1955.....	140	83
1957.....	124	72
1959.....	110	58
1960.....	103	55

Tab. 1.18. Driftkostnad per vård dag inom mentalsjukvården

Running cost per bed-day

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Dagkostnad, kr						Ökning
	1948	1956	1957	1958	1959	1960	1959-1960 %
Statliga mentalsjukhus	kr 8,3	16,5	18,4	20,5	22,4	23,8	6
Familjevården vid statliga mentalsjukhus... »	3,3	6,8	7,2	7,7	8,1	8,6	6
Storstädernas mentalsjukhus	11,7	22,9	26,0	28,3	30,0	33,0	10
Landstingens och städers utom landsting sjukhem för psykiskt sjuka	6,0	11,5	12,5	13,5	13,8	15,3	11

Tabell 1.18

I beräkningen för de statliga mentalsjukhusen ingår även dylika sjukhus för

psykiskt efterblivna (jfr tabell 1.19). Kostnaden för familjevård och hjälpverksamhet ingår icke.

Tab. 1.19. Utgifter och personal vid statens och storstädernas mentalsjukhus år 1960

Running cost and personnel at mental hospitals of the State and the three largest cities

Sjukhus <i>Hospitals</i>	Sjukhusdriften <i>Hospital operation</i>						Familjevård <i>Foster home care</i>		Hjälper- verk- sam- het, utgif- ter, 1 000 kr <i>Out- patients' care</i>
	Befattningar <i>No. of posts</i>				Utgifter för driften <i>Run- ning cost</i>		Vård- dagar <i>Bed- days</i>	Utgif- ter, 1 000 kr <i>Ex- pences</i>	
	Lä- kare <i>Phy- sici- ans</i>	Vård- per- sonal <i>Nurs- ing pers.</i>	För- valtn.- pers. <i>Adm. staff</i>	Eko- nomi- pers. <i>Do- mestic staff</i>	Total, 1 000 kr	Per vård- dag, kr <i>Per bed- day</i>			
Statens mentalsjukhus (huvudman S) <i>State mental hospitals</i>	221	8 461	315	1 908	204 229	23,8	353 742	3 052	1 736
Gemensam kostnad	—	—	—	—	2 287	—	—	—	—
För psykiskt sjuka	208	7 880	289	1 733	187 234	23,6	328 557	2 946	1 674
Psykiatriska sjukh.....	3	102	5	30½	2 617	36,2	2 831	20	18
Ulleråkers »	20	573	24	123	14 306	25,3	10 484	983	108
S:ta Annas »	3	92	6	24	2 197	29,3	1 860	20	20
Sundby »	9	383	14	107	9 170	19,3	406	3	61
Birgittas »	9	401	14	84	9 273	22,2	3 786	35	88
Ryhovs »	14	495	18	95	11 762	22,2	732	11	95
S:t Sigfrids »	9	420	12	81	9 884	24,5	56 988	545	91
S:ta Gertruds »	11	427	14	105	9 831	22,2	2 130	16	123
S:t Olofs »	4	112	6	29	2 785	26,6	10 904	65	14
Gullberna »	7	323	12	59	7 379	25,7	402	4	81
S:t Lars »	18	501	22	103	12 372	24,1	29 572	263	81
S:ta Maria »	15	507	18	109	11 532	21,4	—	—	111
S:t Jörgens »	7	282	11	64	6 067	30,5	—	—	130
Restads »	13	535	16	108	11 549	22,5	4 021	30	127
Källshagens » ¹	6	274	11	75	6 306	20,1	6 694	42	23
Mariebergs »	10	475	16	82	10 501	24,6	10 553	93	82
Säters »	12	498	17	122	11 973	22,3	15 108	113	85
Sidsjöns »	13	367	14	83	9 128	25,7	2 051	21	99
Gådeå »	3	119	5	32	3 140	29,9	—	—	—
Frösö »	7	306	11	82	8 316	24,3	3 004	25	79
Umedalens »	9	363	13	75	8 933	21,5	53 603	462	68
Furunäsets »	6	325	10	61	8 213	28,7	19 068	195	90
För psykiskt efterblivna	13	581	26	175	14 708	22,1	25 185	106	62
Källhagens sjukhus (se ovan)									
Västra Ny »	2	63	5	33	1 892	28,1	4 337	34	21
Vipeholms »	5	313	10	65	7 350	21,3	—	—	—
Västra Marks »	3	105	5	37	2 726	19,9	761	6	17
Salberga »	3	100	6	40	2 740	23,5	20 087	66	24
Storstädernas mentalsjuk- hus (huvudman U) <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	95	2 441	(55½)	(516)	(57 990)	(33,0)			
Beckomberga sjukhus	35	815	18	174	20 763	36,8			
Långbro »	21	508	12½	114	12 444	36,1			
S:t Eriks »	3	99½	..	..	..	..			
Norrtulls »	2	79	6	15	2 549	22,3			
Rånäs »	1	23	6	10	828	22,0			
Malmö östra »	9	332	6	88	8 276	31,9			
Lillhagens »	24	584	13	115	13 130	30,0			

¹ Inkl. avdeln. för psykiskt efterblivna. — ² Dessutom 1 kurator gemensam med Norrtulls sjukhus.

Tab. 1.20. Specifikation av intagningar på statens och storstädernas mentalsjukhus under år 1960 *Admissions into mental hospitals of the State and three largest cities*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhus <i>Hospitals</i>	Antalet intagna <i>Total number</i>		Därav <i>Thereof</i>						För första gången intagna på mentalsjukhus <i>Patients admitted for the first time into mental hospital</i>			
			för obser- vation eller under- sökning ¹		intagna på egen an- sökan med kvarhåll- ningsrätt <i>on request with reten- tion right</i>		intagna enligt 9 kap. 55 § ssjl. ²		I allt <i>All cases</i>		Därav ej förut psykiskt sjuka <i>Not formerly mentally sick</i>	
	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv
	<i>M</i>	<i>F</i>	<i>M</i>	<i>F</i>	<i>M</i>	<i>F</i>	<i>M</i>	<i>F</i>	<i>M</i>	<i>F</i>	<i>M</i>	<i>F</i>
Statens mentalsjukhus <i>State Mental hospitals</i>	9 051	8 454	179	39	3 544	4 036	1 624	1 254	4 841	4 159	4 133	3 357
För psykiskt sjuka <i>For ment. diseased</i>	8 865	8 395	179	39	3 542	4 036	1 624	1 254	4 730	4 117	4 133	3 357
Psykiatriska sjukhuset (sek. sjukh.)	7	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—
Ulleråkers sjukhus	735	548	13	—	240	143	6	8	413	312	352	181
S:t Annas »	168	198	4	1	70	103	35	43	110	117	79	78
Sundby »	485	264	2	—	18	83	157	1	233	124	185	112
Birgittas »	429	407	5	1	177	171	19	14	232	212	210	190
Ryhovs »	547	944	9	1	227	412	94	278	291	428	264	364
S:t Sigfrids »	218	221	—	1	52	107	11	6	113	97	102	76
S:t Gertruds »	331	449	4	—	182	271	—	8	185	182	172	144
S:t Olofs »	150	125	7	—	104	113	1	—	93	89	88	83
Gullberna »	310	412	5	6	161	216	25	67	198	234	188	211
S:t Lars »	318	286	13	—	78	57	8	4	180	167	142	111
S:t Maria »	647	605	7	4	359	419	189	109	309	257	287	240
S:t Jörgens »	369	353	2	1	215	216	174	216	177	156	142	139
Restads »	741	418	1	—	271	128	194	35	319	180	308	79
Källshagens » (sek. sjukh.) ³ ..	124	44	—	1	3	7	—	—	79	22	56	18
Mariebergss »	768	625	6	3	440	434	68	18	421	310	353	279
Säters »	629	548	21	9	216	327	215	53	413	265	410	249
Sidsjöns »	673	650	3	—	204	298	219	151	388	378	285	277
Gådeå » (sek. sjukh.) ..	3	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Frösö »	505	470	3	—	209	175	155	172	229	210	200	203
Umedalens »	426	511	9	9	189	277	31	21	226	243	195	217
Furunäsets »	282	313	65	2	127	79	23	50	118	133	115	105
För psykiskt efterblivna <i>For ment. deficient</i>	186	59	—	—	2	—	—	—	111	42	—	—
Källshagens sjukhus (se ovan)												
Västra Ny »	59	—	—	—	1	—	—	—	24	—	—	—
Vipeholms »	51	17	—	—	—	—	—	—	38	15	—	—
Västra Marks »	—	42	—	—	—	—	—	—	—	27	—	—
Salberga »	76	—	—	—	1	—	—	—	49	—	—	—
Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	3 982	3 274	13	5	1 945	1 470	481	312	1 524	1 310	1 359	979
Beckomberga sjukhus. Sthlm	1 695	1 157	2	2	1 077	579	183	93	483	389	389	303
Långbro sjukhus. (d:o)	850	811	1	1	335	356	198	148	381	343	345	315
S:t Eriks sjukhus, avd. för psykiskt sjuka (d:o)	38	31	—	—	—	—	—	—	9	5	9	5
Norrstulls sjukhus. (d:o)	—	80	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—
Rånäs sjukhus	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö östra sjukhus. Malmö	257	220	10	1	69	52	—	15	126	104	110	94
Lillhagens sjukhus. Göteborg	1 142	972	—	1	464	483	100	56	525	453	506	262
Summa Total 1960	13 033	11 728	192	44	5 489	5 506	2 105	1 566	6 365	5 469	5 492	4 336
» » 1959	12 211	10 910	214	63	5 897	5 494	776	619	6 215	5 228	5 413	4 365
» » 1955	9 082	8 448	303	—	8 381	—	—	—	5 050	4 624	4 252	3 656
» » 1950	6 994	6 550	190	132	2 950	2 916	—	—	3 987	3 891	3 101	3 082

¹ Enligt 4 resp. 6 kap. sinnessjuklagen. *Admitted for examination for forensic purposes.* — ² Med särskilda bestämmelser omvård på mentalsjukhus utan kvarhållningsrätt. *Without any legislation.* — ³ Inkl. avdelningen för psykiskt efterblivna.

Tab. 1.21. Antal den 31 december 1960 befintliga vid statens och storstädernas mentalsjukhus *Number of patients at the mental hospitals of the State and the three largest cities on December 31st*

Sjukhus <i>Hospitals</i>	Hela antalet befintliga ¹ <i>Total</i>		Därav <i>Thereof</i>				Exspektanter <i>Expectants</i>	
			i kontrollerad familjevård <i>supervised in foster homes</i>		försöks- utskrivna <i>released on probation</i>			
	M. M.	K. F.	M. M.	K. F.	M. M.	K. F.	M. M.	K. F.
Statens mentalsjukhus <i>State Mental hospitals</i>	17 982	15 376	504	417	4 934	4 598	518	644
För psykiskt sjuka <i>For ment. diseased</i>	16 556	14 589	442	416	4 647	4 496	418	452
Psykiatriska sjukhuset (sek. sjukh.)	136	80	—	—	18	8	—	4
Ulleråkers sjukhus	1 439	1 204	148	131	457	408	49	126
S:ta Annas »	190	199	3	2	76	104	3	4
Sundby »	844	739	1	—	198	94	33	23
Birgittas »	839	817	5	5	235	263	4	—
Ryhovs »	1 098	1 134	2	—	411	485	100	—
S:t Sigfrids »	877	664	77	80	167	114	42	18
S:ta Gertruds »	730	530	6	—	68	46	16	14
S:t Olofs »	317	297	12	14	156	145	1	—
Gullberna »	478	527	—	—	99	130	5	6
S:t Lars »	1 077	974	42	38	300	271	32	24
S:ta Maria »	1 146	991	—	—	418	303	14	45
S:t Jörgens »	392	330	—	—	83	96	14	16
Restads »	901	940	9	—	192	265	3	101
Källshagens » (sek.sjukh.)....	691	317	15	1	119	31	14	—
Mariebergs »	802	754	18	9	194	188	19	17
Säters »	1 070	906	24	11	235	254	17	10
Sidsjöns »	912	801	3	—	379	392	11	22
Gådeå » (sek.sjukh.)....	123	185	—	—	11	19	—	—
Frösö »	745	518	6	—	184	158	17	18
Umedalens »	807	867	52	97	170	252	18	—
Furunäsets »	942	815	19	28	477	470	6	4
För psykiskt efterblivna <i>For ment. deficient</i>	1 426	787	62	1	287	102	100	192
Västra Ny sjukhus.....	287	—	12	—	109	—	6	—
Vipeholms »	638	327	—	—	23	6	74	184
Västra Marks »	—	460	—	1	—	96	—	8
Salberga »	501	—	50	—	155	—	20	—
Storstädernas mentalsjukhus <i>Ment. hosp. of the three largest cities</i>	2 748	3 131	23	12	387	522	39	136
Beckomberga sjukhus	858	821	—	—	105	116	14	41
Långbro »	461	515	—	—	61	141	15	51
S:t Eriks sjh., avd. f. psykiskt sjuka	184	187	—	—	5	5	—	—
Norrulls »	—	311	—	—	—	—	—	—
Rånäs sjukhus	—	102	—	—	—	—	—	—
Malmö östra sjukhus	394	425	—	—	48	63	10	44
Lillhagens »	851	770	23	12	168	197	—	—
Summa <i>Total</i> 1960	20 730	18 507	527	429	5 321	5 120	557	780
» » 1959	20 605	18 589	512	436	5 126	4 949	565	719
» » 1955	20 122	18 950	389	350	4 516	4 921	(1 013)	(1 022)
» » 1950	18 678	16 747	357	289	3 728	3 446	1 139	962

¹ Inklusive för observation enl. 4 kap. ssjl. eller undersökning enl. 6 kap. ssjl. (11 st.).

Tab. 1.22. Antal under år 1960 utskrivna från statens och storstädernas mentalsjukhus
Discharges from mental hospitals of the State and three largest cities

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhus <i>Hospitals</i>	Vid intag- ningen ej i be- hov av vård (17 § ssjl.) <i>Not sick when admitted</i>	Åter- ställda (17 § ssjl.) <i>Reco- vered</i>	För- bätt- rade (17 § ssjl.) <i>Im- proved</i>	Av plats- brist el. för vård utom sjh. (18 § ssjl.) <i>From shortage of beds or for care outside the hosp.</i>	För- flyt- tade till an. mental- sjukh. (4-6 kap. ssjl.) <i>Trans- ferred to other mental hosp.</i>	Efter slutförd observa- tion el. unders. (4-6 kap. ssjl.) <i>After observa- tion or examina- tion</i>	Andra av- gång- na <i>Others</i>	Av- lidna <i>Dead</i>	Summa <i>Total</i>
Statens mentalsjukhus <i>State Mental hospitals</i>	229	5 359	5 660	177	519	165	2 872	2 232	17 213
För psykiskt sjuka <i>For ment. diseased</i>	229	5 357	5 550	176	489	165	2 870	2 202	17 038
Psykiatriska sjukh. (sek. sjukh.)	—	4	4	—	5	—	1	7	21
Ulleråkers sjukhus	33	235	628	1	89	5	3	225	1 219
S:t:ta Annas »	10	182	67	—	4	5	45	41	354
Sundby »	11	164	348	17	22	1	—	126	689
Birgittas »	21	263	287	5	9	7	44	151	787
Ryhovs »	5	388	297	3	110	8	510	173	1 494
S:t Sigfrids »	18	82	119	20	49	—	95	75	458
S:t:ta Gertruds »	10	356	211	1	39	2	134	94	847
S:t Olofs »	—	192	42	15	7	3	—	27	286
Gullberna »	11	190	263	10	11	4	174	87	750
S:t Lars »	12	124	152	2	15	12	86	118	521
S:t:ta Maria »	9	464	464	59	14	10	90	149	1 259
S:t Jörgens »	3	324	119	9	6	2	211	53	727
Restads »	16	557	324	—	10	1	45	110	1 063
Källshagens » (sek. sjukh.)	2	8	30	—	12	—	—	94	146
Mariebergs »	25	320	484	1	8	7	424	131	1 400
Säters »	6	444	471	17	13	8	56	145	1 160
Sidsjöns »	15	409	459	16	22	18	259	96	1 294
Gådeå » (sek. sjukh.)	—	—	1	—	6	—	—	8	15
Frösö »	16	397	254	—	5	1	266	67	1 006
Umedalens »	1	101	407	—	17	10	337	111	984
Furunäsets »	5	153	119	—	16	61	90	114	558
För psykiskt efterblivna <i>For ment. deficient</i>	—	2	110	1	30	—	2	30	175
Västra Ny sjukhus	—	1	24	1	10	—	—	—	36
Vipeholms »	—	—	42	—	4	—	2	28	76
Västra Marks »	—	1	15	—	1	—	—	1	18
Salberga »	—	—	29	—	15	—	—	1	45
Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hosp. of the three largest cities</i>	78	2 286	2 664	95	249	11	1 187	556	7 126
Beckomberga sjukhus	35	1 030	1 207	45	129	3	211	213	2 873
Långbro »	15	356	872	43	28	1	162	112	1 589
S:t Eriks sjh., avd. f. psykiskt sjuka	—	1	—	7	18	—	—	41	67
Norrstulls »	—	—	10	—	29	—	—	24	63
Rånäs sjukhus	—	—	—	—	5	—	—	1	6
Malmö östra sjukhus	2	78	191	—	14	7	123	52	467
Lillhagens »	26	821	384	—	26	—	691	113	2 061
Summa Total 1960	307	7 645	8 324	272	768	176	4 059	2 788	24 339
» » 1959	322	7 514	8 273	204	973	210	3 423	2 515	23 434
» » 1958	332	7 509	7 125	246	1 113	247	2 484	2 427	21 483
» » 1957	310	7 251	6 798	223	1 043	250	2 366	2 374	20 615
» » 1955	322	5 480	5 821	390	732	176	1 660	1 900	16 481
» » 1950	245	3 520	4 902	457	675	192	1 052	1 653	12 696

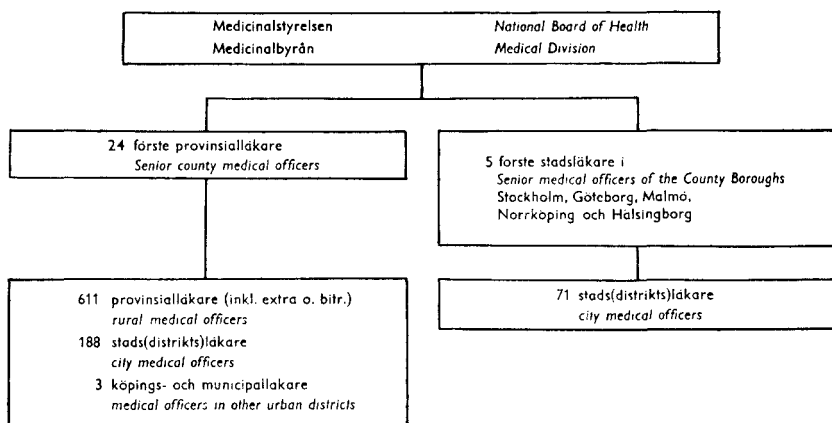
1.4 Vissa fristående organ och verksamheter

Tjänsteläkarna

Läkare i Sverige bildade i mitten av 1600-talet en sammanslutning, collegium medicorum, för tillvaratagande av sina intressen. Enligt kungl. resolution år 1663 ålades dess medlemmar att utöva enskild sjukvård mot en av collegium och magistraten i Stockholm gemensamt upprättad taxa. Vidare hade de vissa skyldigheter i fråga om bekämpande av epidemier. Enligt år 1688 utfärdade privilegier skulle av collegium förordnade provincialmedici svara för sjukvården ute i landet, envar i ett eller flera län. Titeln provincialmedicus utdelades emellertid även till läkare med annan verksamhet. År 1744 utfärdades kungl. instruktion »för de provinciadoktorer, som av Kungl. Maj:t och kronan eller på städernas stater njuta någon viss och ständig lön». Deras huvudsakliga arbetsuppgift var öppen sjukvård, meddelad utan ersättning till fattiga sjuka och i övrigt mot fastställd taxa. Fanns sjukhus (»hospital») inrättat i den stad där tjänsteläkaren bodde, ingick i hans skyldigheter att vårda där intagna sjuka. Genom 1890 års allmänna läkarinstruktion blev stadsläkarinstitutionen föremål för reglering i allmän författning och genom samma instruktion tillkom förste provinsialläkarna för uppgifter, vilka huvudsakligen tillhör den allmänna hälso- och sjukvården. Tjänsteläkarväsendet som numera regleras i allmänna läkarinstruktionen av år 1930, innefattar icke blott provinsial- och stadsläkare utan även köpings- och municipalläkare samt av kommuner eller län avlönade extra provinsialläkare.

Den 1 januari 1961 fanns 24 förste provinsialläkartjänster, 24 tjänster för biträdande förste provinsialläkare (en i varje län) och 611 tjänster för provinsialläkare (ordinarie, extra och biträdande). De biträdande provinsialläkarna är en relativt ny institution, tillkommen under år 1956. Antalet sådana tjänster var nio.

PROVINSIAL- och STADSLÄKARVÄSENDET (antal tjänster 1/1 1961) MEDICAL OFFICERS' SERVICE

Eftersom varje provinsialläkare (utom de biträdande) har eget distrikt, utgjorde antalet distrikt 602. Av tjänsterna som biträdande förste provinsialläkare innehades 14 av provinsialläkare och en av f. d. provinsialläkare. Av de 611 provinsialläkarbefattningarna var 117 vakanta med eller utan insatt vikarie (109 i ordinarie, 6 biträdande och 2 i extra distrikt). Antalet provinsialläkare var alltså 494.

Av de 109 vakanserna i ordinarie provinsialläkardistrikt uppehölls 33 av svenska vikarier och 48 av utländska läkare. Resten, eller 28, saknade vikarie och sköttes av provinsialläkaren i angränsande distrikt (s. k. dubbelförordnande).

Under år 1960 har tillkommit Kälarne ordinarie provinsialläkardistrikt, medan Ragunda distrikt upphört att äga bestånd. Vidare har följande extra distrikt omändrats till ordinarie: Lesjöfors, Glimåkra och Styrso.

Stads- och stadsdistriktsläkartjänsterna var 264, varav 37 vakanta. I dessa 264 tjänster ingår 76 i städerna Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Hälsingborg, varav i varje stad en 1:e stadsläkartjänst jämförbar med 1:e provinsialläkartjänst. Köpings- och municipalläkartjänsterna utgjorde 3, varav en vakant med vikarie.

Distriktsvården m. m.

Enligt en år 1920 utfärdad kungörelse skulle statsbidrag till avlöning av distriktsköterskor utgå till landsting, landskommun eller sammanslutning av landskommuner, som inom resp. områden anordnat distriktsvård enligt av Kungl. Maj:t godkänd plan. År 1935 genomfördes en distriktsvårdsreform, som innebär, att statsbidrag endast utgår till landsting. Distriktssköterskorna, vilkas verksamhet huvudsakligen är förlagd till landsbygden, har att svara för dels sjukvård i hemmen, dels hälsovård, nämligen spädbarnsvård, skolhygienisk verksamhet, dispensärbete och bostadstillsyn. Verksamheten regleras genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 28 juni 1935 angående statsbidrag till distriktsvård samt medicinalstyrelsens normalinstruktion för distriktsköterskor (30 juni 1936) och för första distriktsköterskor (20 nov. 1942). Se vidare tabell 1.23.

Distriktskötersketjänsternas antal redovisas i tabell 2.6.

I städerna motsvaras distriktsköterskorna av stadssköterskor, sjuksköterskor vid barnavårdscentraler, dispensärer, skolor m. m. Deras antal beräknades år 1957 vara ca 1 150.

Tab. 1.23. Distriktsköterskornas verksamhet *Public Health Nurses in rural districts*

År Year	Antal distrikts- sköter- skor No. of nurses	Hembesök per distriktsköterska Home visits per nurse	I sjuk- vård I hälso- vård Nursing Health care	Biträtt vid läkarmot- tagning i häl- sovård. Ggr per sköterska Assisted Doc- tor in Health work. Times per nurse
1950	1 264	699	468	43
1955	1 502	799	374	35
1958	1 563	844	328	32
1959	1 566	824	317	31
1960	1 598	825	304	35

Tabell 1.23

Talen är sammanställda från landstingens årsberättelser angående distriktsvården. I antalet distriktsköterskor ingår vikarier men icke första distriktsköterskor. Hela antalet hembesök för sjukvård år 1960 var 1 317 703 och för hälsovård 486 360, varav 410 579 i spädbarns- och småbarnsvård. Dessutom mottogs 1 130 957 besök av patienter i distriktsköterskornas egen mottagning, därav 224 135 i hälsovård.

Tab. 1.24. Den förebyggande mödra- och barnavården år 1960

Källa: Mödra- och barnavårdsorganens årsberättelser.

Län, städer Counties, county boroughs		Antal hälsovårdsorgan Services								Barnaföderskor Mothers					
		Mödravårdscentraler, typ I Type I Maternal Welfare Centres	Barnavårdscentraler, typ I Type I Child Welfare Centres	Mödravårdscentraler, typ II	Barnavårdscentraler, typ II	Mödra- och barnavårdscentraler, typ II	Barnavårdsstationer Child welfare stations	Mödra- och barnavårdsstationer	Mödra- och barnavårdsfilialer Mat. and child welfare branches	Hela antalet ¹ Total number of mothers	Övervakade Supervised		Medeltal besök per barnaföderska ² Visits per mother		
											Antal Number	%	hos läkaren	hos barnmorskan	hembesök av barnmorskan
1	Stockholms stad	13	66	—	1	—	—	—	—	10 259	8 165	80	4,5	3,8	0,7
2	Stockholms län	5	9	2	3	—	5	27	63	7 394	5 449	74	3,3	4,4	1,2
3	Uppsala	2	4	1	—	1	1	9	8	2 528	2 482	98	2,8	4,7	0,8
4	Södermanlands	1	6	4	2	—	4	11	31	3 042	2 698	89	3,1	5,6	1,0
5	Norrköpings stad	2	3	—	—	—	—	—	—	4 804	{ 1 182	}90	4,1	5,4	0,2
6	Östergötl. län i övr.	2	2	1	—	—	3	20	28		{ 3 152				
7	Jönköpings län	1	5	7	5	—	3	15	39	3 926	3 605	92	3,3	4,4	1,1
8	Kronobergs	1	1	—	—	—	2	20	27	1 975	1 767	89	3,2	5,1	1,8
9	Kalmar läns norra	1	1	1	—	—	3	11	15	2 954	{ 987	}89	3,2	3,7	1,3
10	Kalmar läns södra	1	—	2	2	1	5	10	15		{ 1 635				
11	Gotlands län	—	1	1	—	—	—	7	4	823	655	80	2,3	2,4	1,3
12	Blekinge	1	2	—	—	—	1	15	14	1 880	1 695	90	2,5	5,7	1,3
13	Kristianstads	2	2	1	1	1	4	22	19	3 240	2 671	82	2,3	6,5	0,8
14	Malmö stad	1	8	—	—	—	—	—	—	3 156	1 799	57	3,0	—	—
15	Hälsingborgs stad	1	5	—	—	—	—	—	—	930	452	49	4,7	7,6	1,4
16	Malmöhus län i övr.	1	2	2	—	4	6	17	28	4 219	3 263	77	2,8	5,0	1,0
17	Hallands län	1	1	2	1	—	4	12	22	2 195	1 776	81	3,0	3,3	0,7
18	Göteborgs stad	6	29	—	—	—	—	—	—	5 854	4 487	77	3,4	4,6	1,1
19	Göteb. o. Boh. län i övr.	2	2	1	1	—	2	23	47	2 950	2 633	89	3,0	6,5	1,8
20	Älvsborgs län	2	5	5	4	—	1	33	58	4 930	3 893	79	2,5	4,6	1,1
21	Skaraborgs	3	3	—	—	—	1	25	14	3 327	2 253	68	2,7	4,8	1,1
22	Värmlands	1	1	3	1	1	5	30	45	3 692	3 087	84	3,1	3,8	1,5
23	Örebro	1	1	5	5	1	8	15	23	3 286	2 864	87	3,1	5,8	1,4
24	Västmanlands	1	3	3	2	1	8	12	17	3 464	2 942	85	2,7	4,4	0,9
25	Kopparbergs	1	1	2	2	4	—	24	27	4 007	3 756	94	2,7	5,7	1,2
26	Gävle stad	1	2	—	—	—	—	—	2	753	894	}95	2,7	4,6	0,9
27	Gävleborgs län i övr.	2	2	3	2	—	6	23	22	3 110	2 782				
28	Västernorrlands län	2	3	2	1	1	6	28	31	3 739	3 229	86	2,6	4,9	1,8
29	Jämtlands	1	1	—	—	—	—	22	60	1 853	1 652	89	3,0	4,0	1,6
30	Västerbottens	2	2	—	—	—	—	36	25	3 593	3 317	92	3,0	2,6	0,6
31	Norrbottens	2	4	4	—	1	2	29	29	4 500	4 232	94	3,0	3,3	1,5
32	Summa Total	63	177	52	33	16	80	496	713	102 383	85 454	83	3,1	4,5	1,1

¹ Dessutom mottagningar på tjänsteresor till avlägset belägna platser.² Talen har beräknats på uppgifter om antalet

födda (levande födda plus dödfödda) och är således endast approximativa. I 000 födda har antagits motsvara 988 barnaföderskor.

Maternity and child welfare

Spädbarn Infants						Småbarn Little children						Utgifter för driften, kr			
Antal levande födda * Number of live born	därav övervakade supervised		Medeltal besök per spädbarn Visits per infant			Antal över- vakade ett- åringar Number super- vised one year old children	Medeltal besök per 1-åring Visits per one year old child			Antal över- vakade 2-7- åringar Number super- vised 2-7 years	Medeltal besök per 2-7-åring Visits per 2-7 year old child			Running cost	
	Antal Num- ber	%	hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		
10 250	9 291	91	4,3	1,8	4,9	7 634	2,1	0,3	1,1	23 049	1,6	0,3	0,8	2 850 453	1
7 376	7 100	96	3,2	2,0	3,3	6 026	1,0	0,5	0,6	12 569	0,9	0,5	0,5	857 026	2
2 528	2 416	96	4,6	0,7	5,2	2 484	1,8	0,3	1,7	4 836	1,0	0,1	0,9	453 727	3
3 044	2 959	97	4,2	0,9	4,1	2 994	1,3	0,6	1,3	7 358	0,8	0,6	0,7	446 402	4
} 4 795	1 220	99	4,9	1,4	5,1	1 194	1,8	0,2	0,3	3 382	1,0	0,1	0,3	263 126	5
	3 517		3,7	0,3	5,0	3 098	1,3	0,2	1,4	8 610	0,8	0,2	0,9	486 440	6
3 910	3 873	99	3,4	0,7	3,5	3 612	1,4	0,3	0,8	9 248	0,9	0,4	0,6	571 178	7
1 976	1 964	99	3,3	0,8	4,7	1 694	1,3	0,2	0,8	2 629	0,8	0,2	0,5	265 711	8
} 2 942	1 133	99	3,7	0,6	5,8	1 170	1,3	0,2	1,2	3 582	1,2	0,2	0,9	164 267	9
	1 777		3,5	0,7	5,0	1 762	1,4	0,4	1,1	3 602	1,9	0,3	0,5	223 380	10
824	753	91	4,0	0,7	5,1	600	0,7	0,1	1,1	1 663	0,5	0,2	0,7	117 007	11
1 880	1 850	98	3,7	1,6	4,6	1 696	1,1	0,5	1,4	5 279	0,6	0,4	0,9	161 789	12
3 238	3 074	95	3,2	0,6	3,9	2 881	1,3	0,3	1,4	9 164	0,7	0,2	0,8	281 739	13
3 150	3 125	99	5,6	3,0	4,8	3 068	1,3	1,6	0,2	13 674	0,9	1,1	0,1	705 359	14
919	819	89	6,4	9,8	4,7	828	2,4	4,0	1,9	3 425	1,2	2,4	0,6	213 341	15
4 217	3 903	93	3,0	1,7	4,0	3 426	1,1	0,9	0,9	7 065	0,9	0,7	0,5	592 000	16
2 191	2 135	97	3,7	0,3	4,3	1 907	1,0	0,1	1,2	5 435	0,6	0,2	0,9	235 547	17
5 861	5 541	95	3,2	2,2	5,2	5 289	0,8	0,4	1,2	14 858	0,6	0,2	0,6	1 119 821	18
2 946	2 902	99	3,6	2,0	5,5	2 936	1,2	1,2	1,5	8 125	0,6	0,8	0,8	312 516	19
4 932	4 827	98	3,9	1,0	4,4	4 721	1,7	0,4	1,4	8 720	0,8	0,2	0,7	610 997	20
3 319	3 265	98	2,6	0,8	5,2	3 022	0,9	0,2	1,4	5 933	0,7	0,3	0,8	254 972	21
3 689	3 604	98	3,9	0,7	4,5	3 596	1,7	0,3	1,3	7 067	1,1	0,3	0,8	461 566	22
3 276	3 285	100	4,1	1,0	4,9	3 167	1,3	0,4	1,3	7 068	1,1	0,4	0,7	545 167	23
3 465	3 454	100	3,9	1,3	3,9	3 488	1,5	0,6	1,2	9 350	0,8	0,5	0,5	471 204	24
3 993	3 959	99	3,0	0,9	4,1	3 760	1,4	0,2	0,9	2 786	1,1	0,2	0,8	476 898	25
} 3 845	751	99	5,2	0,8	5,8	716	1,8	0,2	1,2	2 125	1,0	0,1	0,7	167 209	26
	3 050		3,5	0,7	4,4	3 141	1,2	0,3	1,4	5 650	0,8	0,2	0,8	367 972	27
3 736	3 653	98	3,1	0,7	5,5	3 529	1,0	0,3	1,6	11 692	0,6	0,2	0,9	595 572	28
1 843	1 820	99	3,3	0,3	5,0	1 826	1,5	0,2	1,9	7 027	0,9	0,2	1,2	278 342	29
3 585	3 551	99	3,0	0,1	4,3	3 658	1,0	0,1	1,9	6 230	0,6	0,1	1,3	370 318	30
4 480	4 419	99	3,1	0,4	5,9	4 468	1,2	0,2	1,9	15 415	0,7	0,2	1,3	912 356	31
102 210	98 990	97	3,8	1,3	4,7	93 391	1,3	0,5	1,2	236 616	0,9	0,4	0,7	15 833 402	32

* Inkluderar i kolumnerna »besök hos läkaren» och »besök hos barnmorskan» även kvinnor, som erhållit eftervård.

* Preliminär uppgift.

Den förebyggande mödra- och barnavården.

Bland de befolkningspolitiska åtgärderna under 1930-talet i anledning av den sjunkande nativiteten ingick, fr. o. m. år 1938, statsbidrag till förebyggande mödra- och barnavård. Bidragen utgår för närvarande enligt kungörelse den 15 juni 1944 till landstingskommun eller stad, som ej tillhör landstingskommun.

Den förebyggande mödra- och barnavården är en organisation för kostnadsfri hälsokontroll av blivande och nyblivna mödrar och av barn i förskoleåldern. Verksamheten består främst av mottagningar hos organens (centralernas, stationernas etc.) läkare, barnmorskor och sjuksköterskor samt av besök i hemmet. Mödrarna erhåller alla de läkemedel som erfordras för behandling av graviditetskomplikationer och både mödrar och barn erhåller behövliga skyddsläkemedel såsom vitamin- och järnpreparat o. s. v. Mödragymnastik anordnas. Råd ges också angående födelsekontroll. Även resorna till mottagningarna är kostnadsfria. Organisationen omfattar hela landet.

Uppgifter om antalet mödra- och barnavårdscentraler och -stationer, övervakade mödrar och barn samt om kostnaden för verksamheten lämnas i tab. 1.24.

Förlossningsvård

Statsbidrag till uppförande eller inrättande av *förlossningsanstalter* utgår enligt kungl. kungörelse den 21 juni 1937.

Antalet vårdplatser den 31 december 1960 för obstetrik och förlossningsvård utgjorde:

Avdelningar och anstalter	Lasarett	Sjukstugor m. m.	Fristående förlossningsanstalter	Summa
med egen specialläkare	2 039	—	213	2 252
utan „ „	887	332	61	1 280
Summa	2 926	332	274	3 532

Barnmorskeväsendet reglerades för hela riket första gången på 1780-talet. År 1908 ålades primärkommunerna att anställa distriktsbarnmorskor och denna skyldighet har från och med 1920 överflyttats på landstingen och städerna utom landsting. Nu gällande författning är daterad den 3 juni 1955. Verksamhetens omfattning under år 1960 belyses av följande approximativa uppgifter: hemförlossningar, varvid barnmorska biträdd, 660; läkarmottagningar i förebyggande syfte, varvid barnmorska biträdd, 25 600; egna mottagningar 53 200, besök (på egna mottagningar) för kontroll och rådgivning, 289 100; hembesök för förvård 74 700, för eftervård 19 100, för barnavård 1 700, för sjukvård 4 900. Distriktsbarnmorskorna kan även åläggas tjänstgöring i sluten vård; de har under sådan tjänstgöring biträdd vid 6 600 förlossningar.

Antalet tjänster för barnmorskor redovisas i tabell 2.6. Beträffande förlossningar m. m. se i övrigt kap. 4.6.

Lungsjukvården

Den slutna vården. En sammanfattning av den slutna vårdens platstillgång vid slutet av år 1960 ter sig sålunda:

	Antal anstalter	Antal vård- platser
Lasarettskliniker för medicinsk lungsjukvård	6	620
Thoraxkirurgiska lasarettskliniker	5	274
Sanatorier för lungsjukdomar	30	4 817
Apelvikens kustsanatorium	1	148
Tbc-avdelningar vid mentalsjukhus.....	3	309
Tbc-sjukstugor	2	91
Summa	47	6 259

På en del av dessa platser vårdas tillfälligt andra långvarigt kroppsjuka än lungsjuka. I den mån särskilda platser är mera varaktigt avdelade för ändamålet är de dock icke medräknade här. Vad angår Apelvikens kustsanatorium skall anmärkas, att detta jämte fall av led-, ben- och körteltuberkulos, efterbehandlar poliofall m. fl. De tre mentalsjukhusen med tuberkulosavdelningar är Ulleråkers, S:t Lars och Umedalens sjukhus. I översikten av vårdformerna i tabell 1.2 liksom i tabell 1.4, där också intagningar och vård dagar för tuberkulosvården redovisas, och tabell 1.13, har dessa avdelningar räknats till mentalsjukvården. Thoraxkirurgin och Apelvikens sanatorium har i tabellerna 1.2, 1.4 m. fl. räknats till »övriga lasarettplatser».

Dispensärerna. Enligt den år 1937 genomförda dispensärorganisationen är landet indelat i dispensärdistrikt, som i regel förestås av tjänsteläkare. I varje län finns dessutom en eller flera centraldispensärer, som förestås av tuberkulosspecialister och är utrustade med röntgenanläggningar. De största städerna och Älvsborgs län har en något avvikande organisation med mer centraliserad dispensärverksamhet. Vid universiteten finns särskilda studentdispensärer.

Distriktsdispensärerna utför det förberedande fältarbetet, varefter säkra eller misstänkta tuberkulosfall remitteras till centraldispensären för närmare undersökning, bl. a. medelst röntgen (skärmbildsundersökning).

I tabell 1.25 återges i sammandrag vissa statistiska data ur Svenska Nationalförningens kvartalsskrift (1961, nr 3), som belyser verksamhetens omfattning under 1960.

Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar. Sedan den 1 oktober 1946 har i medicinalstyrelsens regi en systematisk undersökning av svenska folket medelst skärmbildsfotografering (röntgenfotografering) pågått i syfte att på ett tidigt stadium upptäcka fall av lungtuberkulos och bringa dessa under behandling.

Alla personer, som fyllt 10 år, har rätt att bli undersökta, men även en del barn under denna ålder har medtagits. Vilka län, som besökts, och antalet i dem undersökta civila personer (utom patienter vid mentalsjukhus) framgår av tabell 4.6.

Verksamhetens totala omfattning framgår av följande uppgifter om antalet undersökta personer. För fullständighetens skull har även den inom försvarsväsendet bedrivna verksamheten här medtagits.

Tab. 1.25. Verksamheten vid centraldispensärerna år 1960*Central dispensaries of TB*

Källa: Centraldispensärernas årsberättelser (bearbetade inom Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar).

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Antal cen- traldispen- särer <i>No. of dis- pensaries</i>	Undersökta nyttillkomna personer <i>New cases examined</i>	Röntgen- undersök- ningar <i>No. of X-ray examinations</i>	Calmette- vaccina- tioner <i>No. of BCG vaccinations</i>	TB-undersökningar ¹ <i>TB-tests</i>
Stockholms stad	1	8 425	76 534	896	8 694
Stockholms län	4	3 683	15 517	42	1 328
Uppsala län	1	4 758	19 247	166	624
Södermanlands län	2	4 536	9 160	24	394
Norrköpings stad	1	4 326	10 473	84	108
Östergötlands län i övrigt	2	4 832	10 470	—	841
Jönköpings län	3	5 757	15 356	209	825
Kronobergs län	2	2 314	8 545	1 847	441
Kalmar län (norra o. södra)	3	4 723	10 569	2 040	362
Gotlands län	1	1 946	3 923	44	51
Blekinge län	2	2 824	7 827	8	870
Kristianstads län	2	4 749	15 945	30	463
Malmö stad	1	8 828	38 156	1 042	914
Hälsingborgs stad	1	4 221	7 062	180	68
Malmöhus län i övrigt	1	5 679	39 316	2 236	518
Hallands län	2	3 448	8 371	163	112
Göteborgs stad	1	18 982	54 091	2 496	2 264
Göteborgs o. Bohus län i övr.	3	7 948	11 511	979	254
Älvsborgs län	4	12 014	25 919	3 791	623
Skaraborgs län	1	2 764	4 389	82	80
Värmlands län	3	6 612	12 914	19	469
Örebro län	2	4 762	9 644	7	150
Västmanlands län	1	1 499	6 881	—	245
Kopparbergs län	2	5 595	9 274	241	411
Gävle stad	1	1 320	4 173	132	106
Gävleborgs län i övrigt	2	3 157	6 806	545	1 225
Västernorrlands län	3	5 569	18 953	66	1 221
Jämtlands län	1	3 640	6 734	—	133
Västerbottens län	4	8 017	20 647	123	819
Norrbottnens län	5	7 722	37 195	2	977
Summa Total 1960	62	164 650	525 602	17 494	25 590
1959	62	160 856	540 689	19 591	23 628
1958	62	152 686	562 178	21 441	27 285
1957	62	151 419	588 352	19 449	26 608
1956	62	156 089	581 319	99 126	32 562
1955	62	152 737	573 319	..	..
1950	58	136 067	503 865	..	..

¹ Avser provtagningar rörande förekomsten av tuberkelbaciller.

De undersökta militärerna torde i en del fall ha blivit undersökta även i egen-
skap av civila personer och även en del civila har undersökts mer än en gång.

	Civil allmän- het	Patienter på mental- sjukhus	Militärer
År 1946.....	22 635	—	25 104
• 1947.....	277 387	20 856	105 452
• 1948.....	524 184	—	116 973
• 1949.....	424 163	—	160 362
• 1950.....	621 091	—	97 232
• 1951.....	624 824	—	187 616
• 1952.....	566 581	—	176 612
• 1953.....	523 322	—	172 999
• 1954.....	510 386	—	175 699
• 1955.....	526 042	—	138 892
• 1956.....	456 494	—	114 626
• 1957.....	321 534	—	131 393
• 1958.....	277 976	—	156 755
• 1959.....	351 576	—	148 459
• 1960.....	339 791	—	151 962

Driftkostnaderna för det civila klientelet uppgick kalenderåret 1960 till 1 095 000 kr, varav hälften kommer på statsverket och hälften på huvudmännen (landsting-
en och städerna utom landsting). Dessutom bestrider staten ensam kostnaderna
för den centrala granskningen m. m. av skärmbilderna. Denna granskning kostade
budgetåret 1959/60 517 683 kr. För nyanskaffning av materiel till skärmbildsverk-
samheten betalade staten 81 552 kr.

Nationalföreningens bidrag till dispensärverksamheten uppgick år 1960 till
180 753 kr. Vid landets central- och studentdispensärer har med bidrag från Na-
tionalföreningen 80 612 personer röntgenundersökts. En ambulerande operations-
grupp har på föreningens bekostnad varit i verksamhet under hela året. Kostna-
den härför uppgick till 126 997 kr.

Till vetenskaplig forskning rörande tuberkulos och lungsjukdomar har förening-
en utbetalat 287 697 kr, till forskning rörande hjärt- och kärlsjukdomar 663 022 kr.
För studier och eftervård har till f. d. sanatoriepatienter utbetalats 439 917 kr.

Uppgifter om tuberkulosens utbredning återfinnes i kapitel 4.2.

Epileptikervården

Av landets ca 50 000 epilepsisjuka behandlas mer än 95 % i öppen vård. Detta
sker hos privatpraktiserande läkare och tjänsteläkare samt vid medicinska, pedi-
atriska och neurologiska polikliniker men även vid läkarmottagning för öppen
vård vid epilepsisjukhuset Vilhelmsro, Jönköping och epileptikerhemmet Stora
Sköndal utanför Stockholm.

Personer som arbetar inom den öppna epileptikervården skall bland annat ver-
ka för att de epilepsisjuka i största möjliga utsträckning beredes möjlighet att kvar-
stanna i sin vanliga miljö. Detta möjliggöres framför allt genom ett rätt utnytt-

jande av moderna antiepileptika. Dessutom krävs emellertid en förståelsefull inställning hos de myndigheter och organisationer, som har att ta ställning till de epilepsisjukas utbildnings- och anställningsproblem. Här kan nämnas skolöverstyrelsens handledning »Skolhygien» av år 1947, i vilken rekommenderas att det epilepsisjuka barnet så långt som möjligt bör få deltaga i vanlig skolundervisning.

Riksföreningen för svensk epileptikervård, som bildades 1954, har till uppgift att verka för ökad förståelse för de epilepsisjukas problem. I samarbete med British League Against Epilepsy har föreningen utgivit ett identitetsmärke och ett identitetskort att bäras av de epilepsisjuka.

Antalet vårdplatser m. m. redovisas i tabellerna 1.1—1.4, 1.13 m. fl. och bilaga 1.

Vården av könssjuka

Kostnadsfri undersökning och behandling av personer lidande av eller missänkta för könssjukdom i smittsamt skede utföres hos vederbörande *tjänsteläkare* och i flertalet städer med över 20 000 invånare på särskilda polikliniker. Under 1960 har 22 sådana polikliniker varit anordnade på 21 orter, nämligen Stockholm, Uppsala, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Malmö, Lund, Hälsingborg, Halmstad, Göteborg, Borås, Karlstad, Örebro, Karlskoga, Västerås, Borlänge, Gävle och Sundsvall. Poliklinikerna i de största städerna förestås av specialutbildade läkare. Vid dessa polikliniker har även ett stort antal personer vårdats, som lidit av könssjukdom i icke smittsamt skede, hudsjukdom o. s. v. Omfattningen av poliklinikernas verksamhet framgår av nedanstående sammanställning.

	Besök i tusental för:	
	Könssjukdom i smittsamt skede etc.	Könssjukdom i icke smittsamt skede etc.
1945	221	89
1950	135	105
1955	104	100
1956	98	102
1957	87	102
1958	83	103
1959	89	97
1960	99	89

Det epidemiologiska bekämpandet av de smittsamma könssjukdomarna bedrivs av sundhetsinspektörerna. Dessa är samtliga förste provinsialläkare, en var för sitt län, samt dessutom förste stadsläkarna i Göteborg, Malmö, Norrköping och Hälsingborg, en var för sin stad. I Stockholms stad och län finnes en särskild sundhetsinspektör. Sundhetsinspektörerna ombesörjer efterforskandet av smittkällor och återförandet till läkare av sådana personer, som avbrutit behandlingen, innan denna ansetts slutförd.

Som medhjälpare åt läkarna vid poliklinikerna i städerna Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping samt som biträde åt sundhetsinspektörerna i vederbörande stad är ett antal socialkuratorer anställda.

Sundhetsinspektörernas verksamhet framgår av nedanstående uppgifter, som hämtats från deras till medicinalstyrelsen ingivna rapporter.

Antal personer, som anmälts som misstänkta smittkällor, var 12 987. Beträffande 1 702 fall hade anmälan gjorts till hälsovårds- eller polismyndighet. I fråga om 2 724 fall kunde de sålunda anmälda styrka smittfrihet, under det att 7 032 misstänkta smittkällor erhöll läkarbehandling (jfr vidare kap. 4).

Antalet personer, som under år 1960 anmälts på grund av underlåtelse att följa lagens föreskrifter eller för avbrott i behandlingen var 2 728. I 1 579 fall hade anmälan gjorts till hälsovårds- eller polismyndighet.

Uppgifter om de veneriska sjukdomarnas utbredning återfinnes i kapitel 4.2.

Den abortförebyggande verksamheten

avser enligt av medicinalstyrelsen fastställd normalinstruktion »att på ett personligt sätt taga sig an kvinna, som råkat i ett icke önskat havandeskap och härav drivits till abortönskan, hjälpa henne igenom svårigheterna och förmå henne att föda barnet. Om indikation för legal abort kan anses föreligga och kvinnan vidhåller sin önskan om abort, skall hon förhjälpas därtill». För denna verksamhet utgår statsbidrag enligt kungl. kungörelse den 21 december 1945 (SFS 1945:863) till landsting eller stad utom landsting på villkor bl. a. att verksamheten ingår i av medicinalstyrelsen godkänd plan, att den utövas vid särskilda rådgivningsbyråer, till vilka skall vara knutna legitimerade läkare och kvinnliga kuratorer, och att avgift icke uttages för meddelande av råd eller i samband därmed utfärdat intyg. Dessutom ger en del av byråerna råd i andra sexualfrågor, bl. a. rörande preventivmedel. Se även kap. 4.7.

Utbyggnaden av den abortförebyggande verksamheten sker för närvarande icke i någon större utsträckning i avvaktan på slutbehandlingen av förslag till omorganisation, som framlagts av 1955 års familjerådgivningskommitté.

Vid slutet av år 1960 fanns 18 rådgivningsbyråer, nämligen en i vardera Stockholms stad, Stockholms län (Solna), Uppsala län (Uppsala), två i Östergötlands län (Linköping och Motala), en i Gotlands län (Visby), Malmö stad, Hälsingborgs stad, Malmöhus län (Lund), Göteborgs stad, Värmlands län (Karlstad), Västmanlands län (Västerås), Kopparbergs län (Falun), Gävle stad gemensamt med Gävleborgs län (Gävle), Gävleborgs län i övrigt (Hudiksvall), två i Västernorrlands län (Sundsvall och Örnsköldsvik) samt i Norrbottens län (Boden). Till verksamheten var enligt årsberättelserna sammanlagt knutna 22 läkare, konsulter oräknade, och 39 kuratorer, varav 19 heltidsanställda. Antalet under året nyinskrivna kvinnor var 4 471. För dem som med byråernas bistånd ansökt om legal abort beviljades sådan i 1 495 fall. (Hela antalet aborter enligt lagen om avbrytande av havandeskap redovisas i kapitel 4.7. Se även kapitel 4.6.)

Statens kostnader uppgick budgetåret 1959/60 till 330 499 kr inräknat medel till kvinnor, som av kurator ansetts ha ett omedelbart behov av hjälp samt ersättning till laboratorier för fastställande av graviditetsreaktion.

Skyddsympningarna

Lag den 28 juli 1958 om *ympning mot smittkoppor* trädde i kraft den 1 januari 1959, då lagen den 2 juni 1916 om skyddskoppsympning upphörde att gälla. Enligt lagen (2 §) skall barn i regeln undergå ympning före utgången av det kalenderår under vilket barnet fyller fyra år.

Under år 1960 undergick cirka 132 000 personer ympning, varav antalet barn under 15 år uppskattas till 100 000. Cirka 2/3 av barnen var under fem år.

Jämlikt 7 § i lagen har förste provinsialläkare (förste stadsläkare) under år 1960 medgivit undantag från ympningsplikt ifråga om 780 barn, som till följd av sjukdom, sjukdomsanlag eller allmän svaghet befarats erhålla men av ympningen (år 1959: 473).

Föräldrar, som hyser allvarliga betänkligheter mot ympning, kan under förutsättning, som anges i 8 § i lagen, genom beslut av hälsovårdsnämnd få sina barn befriade från ympningsplikt. Sådan befrielse har under år 1960 meddelats ifråga om 758 barn (år 1959: 437).

Under år 1960 har de fortsatta *polioympningarna* i offentlig regi jämte enskilda sådana omfattat 490 000 personer. Bidrag av statsmedel har lämnats dels till den tredje injektionen åt vissa tidigare ympade, och dels till nyympningar av gravida kvinnor, värnpliktiga och tidigare ej vaccinerade barn födda 1943 och senare t. o. m. 30/6 1959. Dessutom har, utanför det offentliga ympningsprogrammet ett icke obetydligt antal personer vaccinerats enskilt. Detta innebär, att efter de under 1960 genomförda ympningarna cirka 2,65 miljoner av befolkningen, mest skolbarn och förskolebarn, erhållit ett grundläggande ympskydd mot polio. Anslutningen till vaccinationen har varit mycket växlande inom olika delar av landet. Den har varit god bland barn, cirka 90 %, men i fråga om vuxna, där endast hälften utnyttjat tillfället att erhålla ympskydd, sämre än väntat. Detta är så mycket mer att beklaga som polio numera visar tendens att framförallt angripa personer i de arbetsföra åldrarna.

Karantänsväsendet

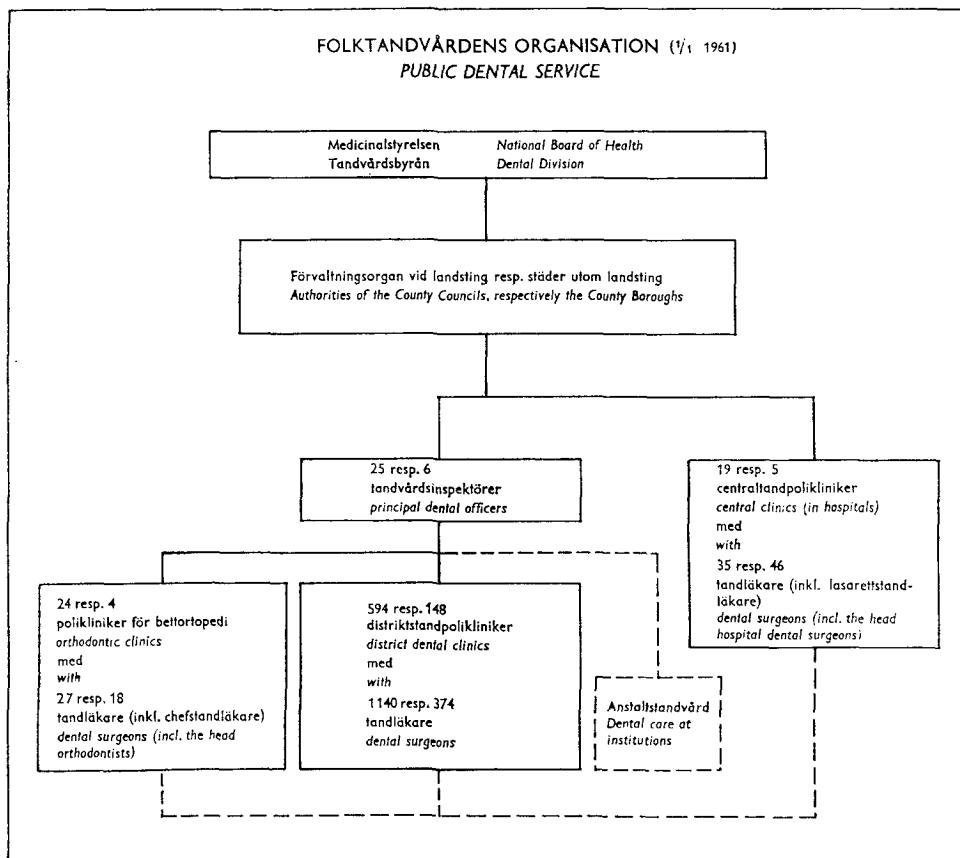
Jämlikt 3 § karantänskungörelsen den 24 april 1953 (SFS 1953:222) var år 1960 följande 9 hamnstäder karantänsstationer, nämligen Stockholm, Kalmar, Malmö, Hälsingborg, Göteborg, Gävle, Sundsvall, Umeå och Luleå. Bevis om råttutrotning och om befrielse från råttutrotning fick — förutom av hälsovårdsnämnd i ovan nämnda 9 karantänsstationer — utfärdas av hälsovårdsnämnderna i följande 34 av medicinalstyrelsen härför godkända hamnar, nämligen Falkenberg, Halmstad, Hudiksvall, Härnösand, Höganäs, Karlshamn, Karlskrona, Karlstad, Kristinehamn, Köping, Landskrona, Lidköping, Lysekil, Norrköping, Nynäshamn, Oskarshamn, Otterbäcken, Annehärads kommun, Oxelösund, Piteå, Simrishamn, Slite, Smögen, Södertälje, Sölvesborg, Trelleborg, Uddevalla, Varberg, Visby, Västervik, Västerås, Ystad, Åhus, Örnköldsvik.

Som tullflygplatser med internationell karaktär fungerade Stockholm-Bromma, Göteborg-Torslanda och Malmö-Bulltofta.

1.5 Folktandvården

Första kungörelsen angående statsbidrag till folktandvård trädde i kraft den 1 januari 1939. Den har sedermera ersatts av Kungl. kungörelserna den 1 januari 1951 och den 26 maj 1961 (SFS 1961: 278).

Uppgifter rörande verksamhetens omfattning samt utgifter och inkomster för driften lämnas i tabellerna 1.26 och 1.27 jämte kommentarer.

Tab. 1.26. Folktandvård. Verksamheten år 1960 *Public dental care*

Källa: Årlig rapport från huvudmännen (landsting och städer utom landsting).

Huvudman (lands- ting, städer utom landsting) <i>Responsible authority (counties, county boroughs)</i>	Antal tandpoli- kliniker den 1/1 1961 <i>Dental clinics</i>			Antal tandläk. den 1/1 1961 vid <i>No. of dental surgeons</i>			Antal vid distriktstand- poliklinikerna behandlade <i>Number of patients treated at district dental clinics</i>				Arbetsstimmar av tandläkare i tand- vård (i distr.) <i>Hours worked at district polyclinics</i>	
	cen- tral cen- tral	dis- trikts dis- trict	för tand- regle- ring for ortho- don- tics	cen- tral- tand- poli- klini- kerna cen- tral	dis- trikts- tand- poli- klini- kerna dis- trict	pol. för tand- regle- ring for ortho- don- tics	barn children		vuxna adults		hela antalet total	därav i org. barn- tandv. thereof org. child dental care
							full- stän- digt compl. treat- ment	parti- ellt partial treat- ment	full- stän- digt compl. treat- ment	parti- ellt partial treat- ment		
Stockholms stad ...	3	85	3	38	156	13	69 799	1 923	2 961	4 635	215 156	177 905
Stockholms län	—	34	1	—	101	1	48 982	1 830	14 641	19 674	176 408	101 053
Uppsala »	1	16	1	3	39	2	21 791	433	6 718	6 925	65 220	38 129
Södermanlands »	1	15	1	2	47	2	28 173	1 640	12 350	11 669	90 827	51 725
Norrköpings stad ..	1	5	—	2	14	—	10 661	1 151	1 329	3 764	27 300	21 431
Östergöt. län i övr.	1	24	1	2	52	2	31 222	1 138	9 019	11 250	92 324	58 209
Jönköpings län	1	30	1	2	60	1	30 438	2 787	11 957	12 417	111 775	67 710
Kronobergs »	1	15	—	1	16	—	6 512	371	3 329	2 657	26 280	15 434
Kalmar läns norra .	—	16	—	—	18	—	8 692	788	4 754	2 455	29 923	17 544
» » södra .	1	18	1	2	32	1	16 696	864	4 691	7 329	49 982	32 278
Gotlands län	—	9	—	—	14	—	6 008	689	3 054	4 412	29 394	17 819
Blekinge »	—	17	—	—	31	1	12 918	915	3 669	7 487	56 387	30 567
Kristianstads »	1	33	3	2	60	4	27 106	1 830	9 736	7 932	101 485	59 716
Malmö stad	—	20	—	—	51	—	25 234	4 077	2 979	3 831	83 054	67 109
Hälsingborgs stad .	—	4	—	—	20	—	7 348	1 028	720	2 953	31 538	19 272
Malmöhus län i övr.	1	36	2	3	79	3	31 436	2 185	12 510	11 988	136 206	83 888
Hallands län	1	18	1	1	37	2	17 858	2 451	4 244	7 617	62 528	40 194
Göteborgs stad	1	31	1	6	123	6	41 054	3 342	7 651	17 553	168 408	107 874
Göteb. o. Bohus län												
i övr.	1	24	1	2	39	1	15 575	2 819	6 262	7 729	64 654	39 813
Älvsborgs län	2	43	2	3	85	2	35 278	2 269	14 883	12 403	138 547	84 379
Skaraborgs »	1	13	—	1	29	—	15 009	400	4 261	7 006	45 612	25 264
Värmlands »	1	26	1	2	69	2	19 791	2 630	8 543	15 885	96 849	56 680
Örebro »	—	12	1	—	32	2	14 883	945	1 544	2 613	49 602	39 878
Västmanlands »	1	20	1	2	37	1	21 851	1 888	6 739	8 935	69 638	45 293
Kopparbergs »	1	32	1	2	53	2	31 147	1 419	12 832	10 819	93 375	55 951
Gävle stad	—	3	—	—	10	—	7 179	212	2 875	2 249	19 605	11 488
Gävleborgs län i övr.	—	26	2	—	49	2	27 001	2 366	12 133	15 285	88 537	51 637
Västernorrlands län	—	30	1	—	48	1	25 607	1 532	7 898	10 866	92 152	56 065
Jämtlands »	1	26	1	2	29	1	12 649	1 805	3 768	5 426	43 608	26 628
Västerbottens » ¹	1	24	—	1	24	—	17 013	1 744	6 979	12 308	46 335	28 630
Norrbottnens »	1	37	1	2	60	1	34 939	2 929	12 695	23 139	114 210	66 494
Summa Total	24	742	28	81	1 514	53	719 850	52 400	217 724	281 211	2 516 919	1 596 057
därav landsting												
Counties	19	594	24	35	1 140	34	558 575	40 667	199 209	246 226	1 971 858	1 190 978
städer utom lands- ting County boroughs	5	148	4	46	374	19	161 275	11 733	18 515	34 985	545 061	405 079
Summa Total 1959	23	713	24	74	1 478	45	713 137	54 353	208 305	268 660	2 521 440	1 552 314
» » 1958	20	683	21	73	1 423	39	685 411	61 201	192 334	262 397	2 353 558	1 473 599
» » 1957	20	649	13	67	1 397	32	658 858	64 346	183 742	273 556	2 254 897	1 430 331
» » 1956	20	630	..	38	1 409	..	638 146	69 761	178 424	257 747	2 168 871	1 365 364
» » 1955	19	596	..	33	1 342	..	608 920	60 487	166 850	235 642	2 056 021	1 296 398
» » 1950	13	401	..	16	664	..	281 702	66 042	85 404	143 147	1 055 345	631 780

¹ I dessa siffror ingår ej uppgifter från tandläkarhögskolans i Malmö barntandvårdsavdelning. — ² Exkl. tandläkarinstitutet i Umeå.

Tabell 1.26.

Tandpoliklinikerna och tandläkarna. Central-tandpoliklinikerna är förlagda till vissa lasarett, vanligen länets centrallasarett, utom Eastmaninstitutet i Stockholm, som är fristående. Den senare är samtidigt utbildningsanstalt och även organisatoriskt inlemmad i distriktsvården. Bland de ovan redovisade distriktstandpoliklinikerna fanns 37, där verksamheten vid årsskiftet 1960/61 var tillfälligt nedlagd. Till vissa distrikts-tandpolikliniker var anslutna annex-tandpolikliniker, tillhopa 42 stycken, varav 6 som icke var i verksamhet.

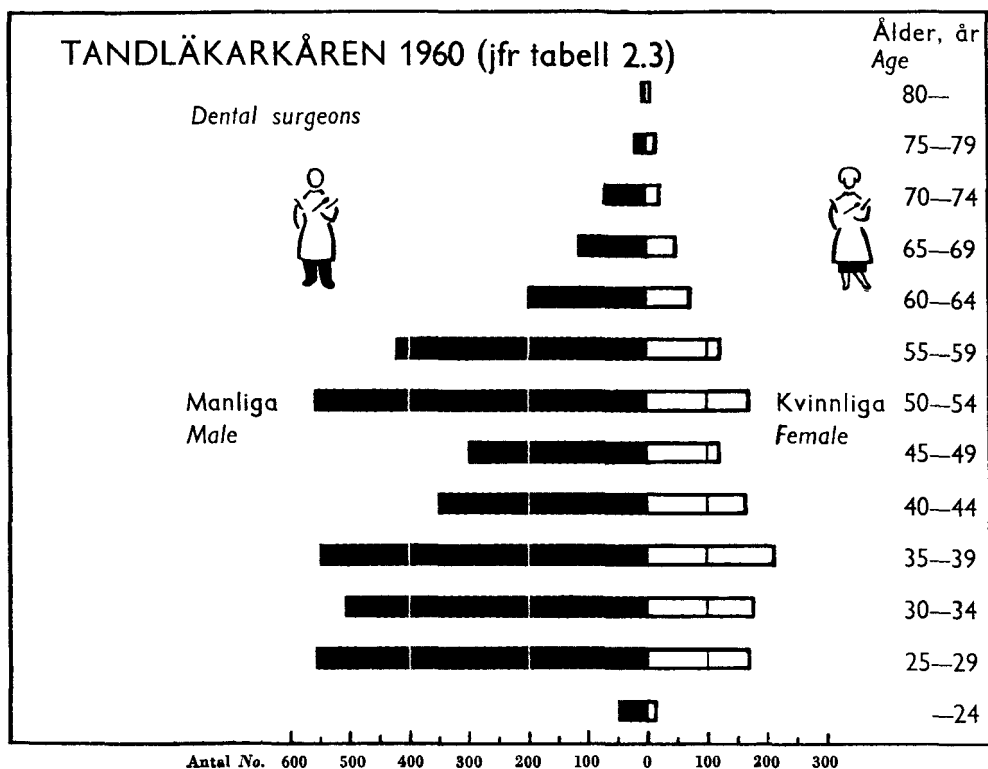
De i folktandvården anställda tandläkarna (tillhopa 1 648) utgör 32 % av samtliga verksamma tandläkare i riket (jfr tab. 2.1). — Tabellen redovisar antalet heltidsanställda personer. Antalet tjänster erhålls, om man lägger till 273 vakanser, som icke uppehållits av vikarier. Vakanserna utgjorde alltså 14,2 % av antalet tjänster. För åren 1957—1959 var motsvarande tal respektive 8,6, 10,8 och 13,3 %. Förutom de heltidsanställda tjänstgjorde ett litet antal deltidsanställda tandläkare.

Behandlade personer. Av de sammanlagt 772 250 barn, som redovisas i tabellen,

hade 748 011 behandlats i organiserad barntandvård, d. v. s. systematisk behandling av vissa grupper, såsom skolklasser, årskullar eller anstaltsklientel, och 713 643 hade därvid erhållit fullständig behandling. — Till tabellens tal kan för folktandvårdens del tilläggas, att vid Eastmaninstitutet behandlades år 1960 6 404 barn fullständigt och 7 794 barn partiellt och vid tandläkarhögskolan i Stockholm 498 barn fullständigt och 47 partiellt, allt i organiserad barntandvård. Vederbörliga uppgifter rörande den vid tandläkarhögskolan i Umeå meddelade folktandvården har icke inkommit. En specialundersökning rörande kommunal tandvård utanför folktandvårdens regi visade att där behandlades 77 570 barn år 1960, dels av 42 särskilt anställda tandläkare, dels av privatpraktiker.

Arbetsstimmar. Av hela antalet timmar vid distriktstandpoliklinikerna utgör de som utförts i organiserad barntandvård 63 %.

Uppgifterna för åren 1950—1959. Uppgifterna om behandlade personer och arbetstimmar hänförs sig till de i förspalten angivna åren, medan antalet polikliniker och tandläkare gäller situationen den 1 påföljande januari.

Tab. 1.27. Folk tandvårdens utgifter och inkomster för driften år 1960**Distrikts- och centraltandpolikliniker***Public dental care, running cost and receipts*

Källa: Årlig rapport från huvudmännen (landsting och städer utom landsting).

Huvudman (landsting, städer utom landsting) <i>Responsible authority (counties, county boroughs)</i>	Utgifter för driften, 1 000-tal kr <i>Running cost, 1 000 kr</i>			Inkomster att täcka vidstående driftutgifter, 1 000-tal kr <i>Receipts to cover running cost, 1 000 kr</i>				
	Avlö- ningar <i>Salaries</i>	Övrigt utom för lokaler, städning, värme, lyse <i>Other expenses except for premises</i>	Summa <i>Total</i>	Stats- bidrag till driften <i>Subsi- dies from the State</i>	Arsav- gifter av kom- muner <i>Receipts for child- ren from local au- thorities</i>	Behand- lings- avgifter <i>Fees</i>	Vissa övriga in- komster <i>Other sources</i>	Huvud- mannens (lands- tingets, stadens) kostnad <i>Respon- sible authority</i>
Stockholms stad	10 702	1 621	12 323	646	4	710	53	10 910
Stockholms län	5 302	689	5 991	783	231	1 900	272	2 805
Uppsala »	2 138	551	2 689	348	110	831	—	1 400
Södermanlands »	2 924	712	3 636	450	143	1 323	—	1 720
Norrköpings stad	926	148	1 074	85	—	271	15	703
Östergötlands län i övrigt	2 791	908	3 699	477	155	1 315	52	1 700
Jönköpings »	3 469	1 236	4 705	495	158	1 678	5	2 369
Kronobergs »	853	235	1 088	107	33	413	—	535
Kalmar läns norra	941	189	1 130	138	37	462	0	493
» » södra	1 662	296	1 958	299	95	649	64	851
Gotlands län	820	161	981	95	2	386	—	498
Blekinge »	1 899	286	2 185	206	73	700	—	1 206
Kristianstads »	2 957	518	3 475	429	143	1 284	—	1 619
Malmö stad	2 475	568	3 043	197	—	325	—	2 521
Hälsingborgs »	938	103	1 041	59	—	215	—	767
Malmöhus län i övrigt	4 242	627	4 869	499	163	1 615	4	2 588
Hallands län	1 925	393	2 318	285	20	730	—	1 283
Göteborgs stad	6 034	1 297	7 331	328	—	1 478	110	5 415
Göteborgs o. Bohus län i övr.	2 046	372	2 418	248	90	919	—	1 161
Älvsborgs län	4 406	1 089	5 495	562	169	1 893	63	2 808
Skaraborgs »	1 471	292	1 763	239	89	782	—	653
Värmlands »	3 252	1 047	4 299	314	108	1 543	—	2 334
Örebro »	1 425	917	2 342	155	61	241	—	1 885
Västmanlands »	2 258	675	2 933	347	112	921	—	1 553
Kopparbergs »	3 286	841	4 127	491	162	1 575	—	1 899
Gävle stad	570	139	709	57	—	261	—	391
Gävleborgs län i övrigt	3 199	734	3 933	424	142	1 598	4	1 765
Västernorrlands län	3 086	1 025	4 111	409	162	1 248	11	2 281
Jämtlands »	1 499	342	1 841	198	64	673	—	906
Västerbottens » ¹	1 785	581	2 366	326	94	926	94	926
Norrbottens »	4 269	1 087	5 356	559	174	1 811	8	2 804
Summa Total	85 550	19 679	105 229	10 255	2 794	30 676	755	60 749
därav landsting Counties ...	63 905	15 803	79 708	8 883	2 790	27 416	577	40 042
städer utom landsting County boroughs ...	21 645	3 876	25 521	1 372	4	3 260	178	20 707
Summa Total 1959	78 720	19 217	97 937	10 304	2 470	29 764	743	54 656
» » 1958	72 526	15 924	88 450	9 813	2 768	28 097	631	47 141
» » 1957	66 121	15 760	81 881	9 727	2 394	24 454	518	44 788
» » 1956	60 363	13 667	74 030	8 987	2 355	23 459	445	38 784
» » 1955	54 318	11 393	65 711	8 736	2 300	21 304	437	32 934

¹ Exkl. Tandläkarinstitutet i Umeå.

Tabell 1.27

Utgifter för driften. Till de redovisade beloppen kommer kostnader för lokaler, städning, värme och lyse. I vissa län bestrides dessa helt eller delvis av huvudmannen men i andra av den primärkommun, där lokalen är belägen, och vad städer utom landsting beträffar förekommer, att de delvis går utan-

för sjukvårdsstyrelsens budget. I intetdera fallet redovisas de av huvudmännen i de insända redogörelserna. På grund av denna oregelbundenhet har dessa poster helt uteslutits ur tabellen. Dock må nämnas, att det faktiskt av huvudmännen utbetalda beloppet uppgick till 7 470 000 kronor, varav 6 000 000 för landstingens och 1 470 000 för städernas del.

1.6 Apoteken

Apoteksinrättningarna utgöres av självständiga apotek, filialapotek och sjukhusapotek. De självständiga apoteken är i princip privata företag, vilka äges och drivas av apotekare enligt av Kungl. Maj:t tilldelade personliga privilegier. Apoteken är numera sammanslutna i ett kollektiv under myndigheternas överinseende, varigenom bl. a. den ekonomiska rörelsefriheten begränsats avsevärt.

Filialapoteken är i administrativt och ekonomiskt avseende knutna till självständiga apotek. Verksamheten för filialapoteken bedrivs oftast i nära samarbete med moderapoteket, vilket möjliggjort förenklingar i fråga om utrustning och arbetsuppgifter under bibehållande av en service, som gör dem praktiskt taget likvärda med självständiga apotek ur allmänhetens synpunkt. De har i regel förlagts till platser, där självständiga apotek icke kan beräknas bli ekonomiskt bärkraftiga samt — framför allt på senare tid — inom områden, som är under utbyggnad t. ex. ytterområdena till de större städerna. Vid ändrade förutsättningar omprövas inrättningarnas status, varvid filialapotek kan förändras till självständiga apotek och vice versa. Även sjukhusapoteken fungerar som filialer till självständiga apotek. De är förlagda till de större sjukhusen och uteslutande inriktade på läkemedelsförsörjningen inom dessa.

Som komplement till apoteksinrättningarna finnes speciellt på landsbygden läkemedelsförråd, som tillhandahåller ett begränsat urval av de vanligaste läkemedlen. Förråden fungerar som utlämningsställen för självständiga apotek och förestås av personer utan farmaceutisk examen, vilka förordnats av medicinalstyrelsen efter förslag av vederbörande apoteksinnehavare.

Personalsituationen på apoteken har under senare år karakteriserats av ett alltmer kännbart underskott av farmaceutiskt utbildad personal, som varit särskilt märkbart i fråga om apotekarna. I anledning härav har nyligen åtgärder vidtagits i syfte att temporärt öka farmaceutiska institutets utbildningskapacitet.

Antalet apotek, dessas försäljning och personal redovisas i tabell 1.28.

Läkemedelsförmåner. Personer som omfattas av den allmänna sjukförsäkringen åtnjuter vissa lättnader vid inköp av läkemedel förskrivna på recept av läkare. Sålunda kan vissa medel erhållas kostnadsfritt, medan för andra en rabatt utgår utgörande hälften av det belopp, varmed läkemedlets pris överstiger tre kronor. Samhällets kostnader för nu nämnda förmåner har uppgått till:

1955	39,4 milj.	1958	74,4 milj.
1956	51,8 „	1959	82,4 „
1957	64,0 „	1960	92,9 „

Tab. 1.28. Antal apotek, dessas försäljningsbelopp och personal*Number of pharmacies their sale and personnel*

Källa: Årliga uppgifter från apoteken jämte »Svensk Farmaceutisk kalender» utg. av Farmaceutiska föreningen (antal apotek och personal); uppgifter från Apotekarsocieteten (försäljningen).

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Antal apotek <i>No. of pharmacies</i>			Läke- me- dels- förråd <i>Medi- cine supply</i>	Apo- tekens försälj- ning, 1 000 kr <i>Total sale, 1 000 kr</i>	Antal invå- nare per apotek (i 1 000- tal) ¹ <i>Inhab. per phar- macy</i>	Läke- medels- för- bruk- ning per in- vånare, kr <i>Sale per inhab.</i>	Apo- teks- inne- havare <i>Phar- ma- cists, pro- prie- tors</i>	Apotekspersonal (tjänstgörande) <i>Pharmaceutical personnel</i>		
	Själv- stän- diga inde- pen- dent	Fili- al- apo- tek branch	Sjuk- hus- apo- tek hos hospitalet						Apo- tekare <i>Par- ma- cists</i>	Farm. kand. ² (re- cept.) <i>Bache- lors</i>	Apo- teks- elever <i>Pupils</i>
Stockholms stad	49	16	5	7	67 664	12		48	97	299	113
Stockholms län	19	8	—	51	17 557	17	67,1	17	18	72	17
Uppsala »	7	6	1	14	11 381	13	67,8	7	9	43	15
Södermanlands »	14	5	1	7	12 292	12	53,9	14	10	42	7
Norrköpings stad	5	1	—		6 382	15		5	4	23	7
Östergötlands län i övr. ...	14	8	—	15	13 324	12	55,1	13	13	44	9
Jönköpings län	14	6	—	19	14 439	14	50,6	14	9	49	17
Kronobergs »	9	4	—	19	7 074	12	44,5	8	7	21	7
Kalmar »	15	2	—	37	12 217	14	51,8	14	7	40	10
Gotlands »	3	1	—	15	2 531	14	46,7	3	4	7	—
Blekinge »	7	1	—	8	7 339	18	50,8	6	4	25	4
Kristianstads »	16	6	1	13	11 067	12	43,1	16	9	40	13
Malmö stad	10	2	1		14 975	19		9	18	50	25
Hälsingborgs stad	3	2	—	25	5 811	15	60,3	3	7	18	8
Malmöhus län i övrigt ...	20	—	1		16 970	16		18	12	58	22
Hallands län	9	—	—	2	9 054	19	53,3	9	8	22	7
Göteborgs stad	18	6	1	45	28 978	17		18	31	114	41
Göteborgs o. Bohuslän i övr. ...	12	3	—		9 156	15	61,0	12	8	29	7
Älvsborgs län	18	6	—	33	18 670	16	49,8	17	13	58	14
Skaraborgs »	14	3	—	11	11 932	15	47,7	13	8	38	9
Värmlands »	15	6	1	37	15 350	14	52,7	15	13	46	17
Örebro »	16	5	—	9	13 529	13	51,5	14	13	41	12
Västmanlands »	14	4	—	14	11 277	13	48,4	13	9	39	11
Kopparbergs »	22	2	—	54	14 357	12	50,1	22	8	46	8
Gävle stad	4	—	1		4 232	14		4	6	13	4
Gävleborgs län i övr. ...	13	6	—	38	10 350	13	49,7	13	7	31	8
Västernorrlands län	14	5	—	41	14 098	15	49,3	13	8	34	8
Jämtlands »	10	4	1	49	7 957	10	56,9	10	6	24	2
Västerbottens »	17	6	1	74	11 864	10	49,5	16	6	39	8
Norrbottnens »	16	2	—	96	12 054	15	46,0	14	3	31	7
Hela riket 1960 Total	417	126	15	733	413 881	14	55,2	398	375	1 436	437
» » 1959 ...	417	119	14	693	376 820	14	50,4	408	388	1 337	502
» » 1958 ...	415	117	14	673	353 492	14	47,5	406	392	1 336	482
» » 1957 ...	415	106	14	657	323 393	14	43,7	400	418	1 237	378
» » 1956 ...	413	101	14	628	279 353	14	38,1	389	436	1 206	282
» » 1955 ...	414	93	14	572	243 187	14	33,4	398	465	1 147	245
» » 1950 ...	414	67	12	511	149 192	15	21,2	413	493	962	208
» » 1930 ...	395	25	—	..	..	15	..	865		476	..

¹ Sjukhusapotek ej medräknade. — ² Inkluderar farmaceuter med utländsk utbildning. — ³ Reviderat tal.

Tabell 1.28

Apotekens försäljning omfattar dels recepturförsäljning d. v. s. utlämnande av läkemedel enligt av läkare (veterinär, tandläkare) utfärdade recept, dels övrig försäljning, s. k. handköpsförsäljning. I denna kategori ingår även försäljning av förbandsartiklar, kosmetika, näringspreparat o. dyl. Uppgifter om enbart recepturförsäljningens omfattning föreligger för vissa år, enligt följande:

År	milj. recipe
1939	8,4
1944	13,7
1949	17,6
1952	19,7
1955	20,4
1958	23,9
1959	24,5
1960	26,3

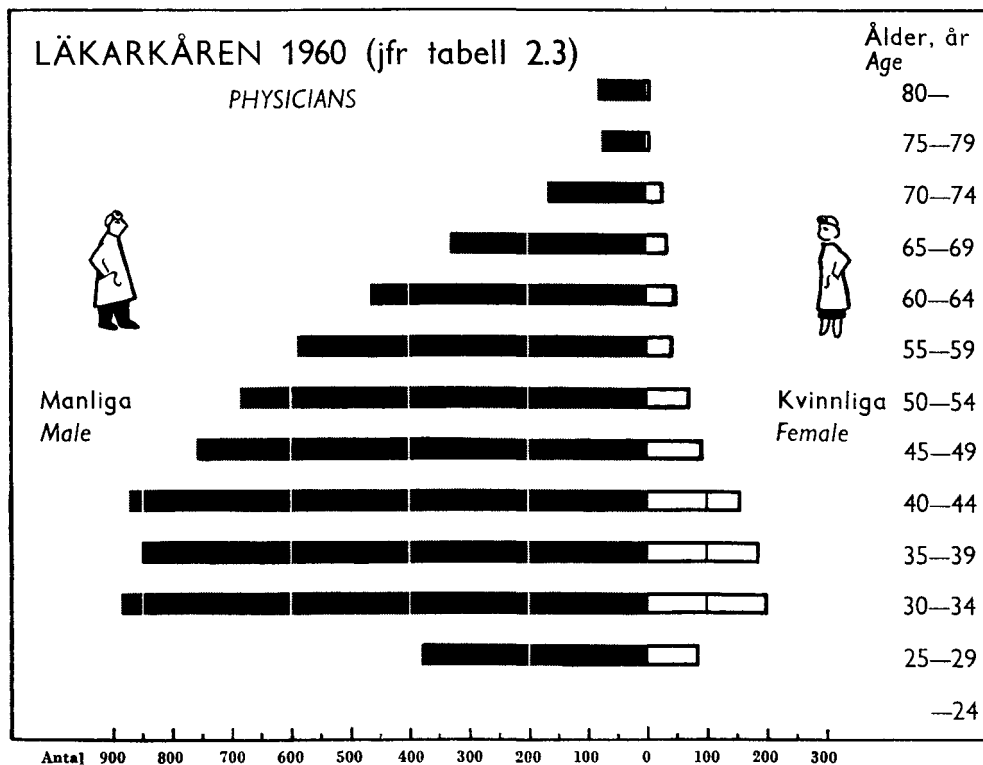
Motsvarande uppgifter i fråga om handköpsförsäljningen begränsar sig till ett antal stickprovsundersökningar. Av de därvid erhållna resultaten att döma har antalet handköpsexpeditioner under senare

tid uppgått till ungefär en och en halv gång antalet recipe.

Personalen. Antalet farmacie kandidater och receptarier har ökat starkt sedan 1930, särskilt i förhållande till apotekarna, men detta är delvis missvisande, om hänsyn icke tas till tjänstgöringens omfattning. Apotekarna fullgör i regel heltids-tjänstgöring medan omkring en tredjedel av receptarierna endast har deltidsanställning. Personalens könsfördelning var år 1960 följande:

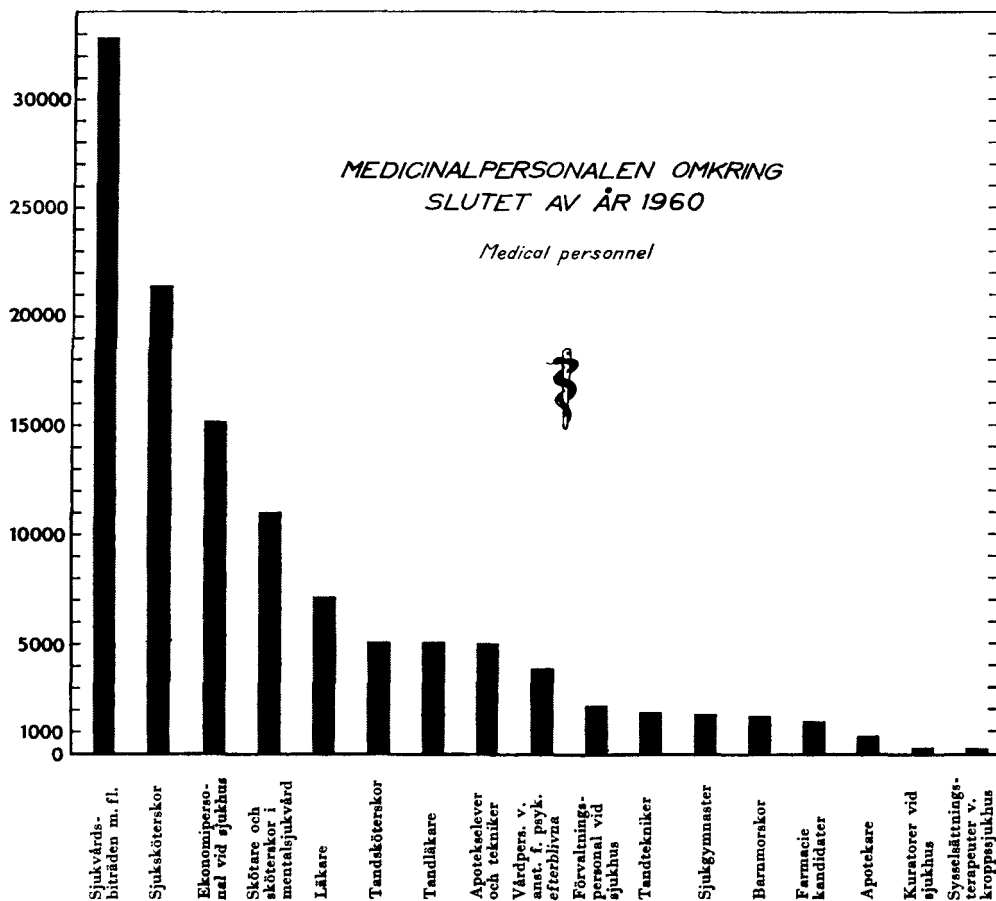
	Apo- teks- inne- ha- vare	Öv- riga apo- te- kare	Farm. kand. (re- cepta- rier)	Apo- teks- ma- elever	Sum- ma
Män	358	236	52	57	703
Kvinnor ..	40	139	1 384	380	1 943
Summa	398	375	1 436	437	2 646

Dessutom tjänstgjorde vid apoteken bl. a. apotekstekniker, som i likhet med eleverna icke har farmaceutisk examen. Deras antal var vid slutet av år 1960 omkring 4 560, varav 430 laboratoriebiträden och 4 130 tekniska biträden.

KAP. 2

MEDICINALPERSONALEN

Med medicinalpersonal menas här dels personer, som erhållit en för hälso- och sjukvårdande verksamhet speciell utbildning, såsom läkare, sjuksköterskor o. s. v., dels också personer som, utan att äga sådan utbildning, är verksamma vid sjukhus antingen som biträdande personal till den första gruppen eller också som förvaltnings- eller ekonomipersonal. Veterinärer och deras biträdande personal är icke medräknade.

Naturligtvis är och måste avgränsningen av sjukvårdspersonalen och därvid särskilt den icke sjukvårdsutbildade vara i betydande mån godtycklig. Bland annat är det svårt att avgöra, hur långt man skall sträcka sig i medräknandet av förvaltnings- och ekonomipersonal. Lika väl som sjukhusens kunde man ju räkna med huvudmännens administrativa personal och den centrala medicinalförvaltningen. Vidare kunde man tänka sig att medräkna städerskor och annan ekonomipersonal

Tab. 2.1. Den yrkesverksamma medicinalpersonalen i slutet av åren 1950—1960

Active medical personnel at end of year

Källa: Matrikeln »Läkare och tandläkare», registren över utländska läkare i Sverige, sjuksköterskor, barnmorskor, sjukgymnaster och apotekspersonal; sjukhusens årsberättelser.

År Year	1950	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Läkare <i>Physicians</i>	4 890	5 730	5 870	6 230	6 600	6 900	7 130
Sjuksköterskor <i>Nurses</i>	¹ 12 600	16 370	17 550	18 570	19 470	20 370	21 410
Sjuksköterskebarnmorskor <i>Nurse-midwives</i>	210	490	510	680	740	670	640
Barnmorskor <i>Midwives</i>	¹ 1 350	1 290	1 290	1 170	1 160	1 130	1 060
Sjukgymnaster kvinnliga <i>Physiotherapists female</i>	960	1 230	1 290	1 420	1 470	1 520	1 630
Sjukgymnaster, manliga <i>Ditto, male</i>	130	150	160	160	160	160	160
Sysselsättnings terapeuter vid kroppssjukhus <i>Occupational therapists at somatic hospitals</i> ..	50	150	170	180	190	190	210
Kuratorer vid kroppssjukhus <i>Social workers at somatic hospitals</i> ..	105	150	170	190	190	200	230
Sjukvårdsbiträden o. dyl. vid kroppssjukhus <i>Auxiliary nursing personnel</i>	¹ 21 520	25 740	26 740	28 190	29 280	30 350	32 860
Skötare och sköterskor i mental-sjukvård <i>Nursing personnel at mental hospitals etc.</i>	¹ 7 890	8 930	9 470	9 990	10 160	10 500	11 000
Vårdpersonal vid anstalter för psykiskt efterblivna o. epileptiker <i>Ditto at homes for mentally deficient</i>	¹ 2 220	2 670	² 2 670	3 050	3 200	3 700	3 870
Förvaltningspersonal vid sjukhus ³ <i>Administrative staff at hospitals</i> ..	1 350	1 770	1 870	1 980	2 030	2 090	2 150
Ekonomipersonal vid sjukhus ³ <i>Domestic staff at hospitals</i>	13 530	14 310	14 370	14 590	14 770	14 920	15 200
Tandläkare <i>Dental surgeons</i>	3 430	4 360	4 500	4 600	4 790	4 980	5 090
Tandtekniker <i>Dental mechanics</i> ..	1 500	1 600	1 700	1 750	1 750	1 800	1 850
Tandsköterskor <i>Dental chairside assistants</i>	3 400	4 400	4 500	4 600	4 790	4 980	5 090
Apotekare <i>Pharmacists</i>	900	860	840	820	800	800	770
Farm. kand. receptarier <i>Bachelors of pharmacy</i>	960	1 150	1 210	1 240	1 340	1 340	1 440
Apotekselever och tekniker <i>Pupils and technical personnel in pharmacies</i>	4 200	4 600	4 600	4 800	5 000	5 000	5 000
Summa Total	81 195	95 950	99 480	104 210	107 890	111 600	116 790

¹ Korrigerat tal.

² Avser slutet av år 1955.

³ Uppgifter rörande denna personal har icke medtagits i motsvarande översikter för tidigare år.

Tabell 2.1

Samtliga tal är avrundade. Beträffande beräkningen av antalet läkare och tandläkare, se kommentaren till tabell 2.2. Uppgifter om sysselsättningsterapeuter och kuratorer avser, som angives, endast dem som verkat vid kroppssjukhus. Motsvarande inom mentalsjukvården ingår bland »Skötare och sköterskor» i denna vårdform. Laboratoriebiträden vid sjukhus ingår bland »Sjukvårdsbiträden o. dyl.». Sistnämnda grupp omfattar även avdelningsstäderskor,

praktiserande sjuksköterskeelever, undersköterskor och läkarsekreterare. De sistnämndas antal år 1960 var 1 582. Som vårdpersonal vid mentalsjukhus och anstalter för psykiskt efterblivna har räknats även uppsyningsmän och föreståndarinnor men icke examinerade sjuksköterskor. Tandteknikernas, tandsköterskornas, de manliga sjukgymnasternas, apotekselevens och -teknikers tal är blotta uppskattningar. — Jfr. tabellerna 1.8, 1.14 och 1.15. — Utöver tabellens uppgifter kan nämnas, att antalet veterinärer år 1960 var 712.

Tab. 2.2. Antal läkare och tandläkare vid slutet av år 1960*Number of fully licensed physicians and dental surgeons*

Tjänstgöringsort (län, städer) <i>Station (counties, county boroughs)</i>	Läkare <i>Physicians</i>		Tandläkare <i>Dental surgeons</i>	
	Hela antalet <i>Total No.</i>	På 10 000 inv. <i>Per 10 000 inhabitants</i>	Hela antalet <i>Total No.</i>	På 10 000 inv. <i>Per 10 000 inhabitants</i>
Stockholms stad	1 825	22,6	1 126	14,0
Stockholms län	378	8,2	280	6,0
Uppsala »	348	20,7	112	6,7
Södermanlands län	158	6,9	135	5,9
Norrköpings stad	76	8,4	65	7,1
Östergötlands län i övrigt	176	6,6	131	4,9
Jönköpings län	171	6,0	151	5,3
Kronobergs »	89	5,6	75	4,7
Kalmar läns n:a	56	6,2	37	4,1
» » s:a	71	4,9	61	4,2
Gotlands län	31	5,7	24	4,4
Blekinge »	83	5,7	86	6,0
Kristianstads län	165	6,4	156	6,1
Malmö stad	276	12,0	290	12,6
Hälsingborgs »	92	12,0	76	9,9
Malmöhus län i övrigt	456	14,2	222	6,9
Hallands län	104	6,1	104	6,1
Göteborgs stad	681	16,8	368	9,1
Göteborgs o. Bohus län i övrigt	127	5,8	96	4,4
Älvsborgs län	248	6,6	219	5,8
Skaraborgs »	137	5,5	109	4,4
Värmlands »	172	5,9	131	4,5
Örebro »	167	6,4	138	5,3
Västmanlands »	136	5,8	123	5,3
Kopparbergs »	139	4,9	134	4,7
Gävle stad	71	13,0	51	9,3
Gävleborgs län i övrigt	89	3,7	85	3,6
Västernorrlands län	156	5,5	137	4,8
Jämtlands »	77	5,5	73	5,2
Västerbottens »	146	6,1	106	4,4
Norrbottnens »	134	5,1	85	3,2
Summa				
i städer <i>cities</i>	6 197	16,0	4 054	10,5
på landsb. <i>country</i>	838	2,3	932	2,6
i utlandet <i>abroad</i>	60	—	49	—
Total	7 095	9,5	5 035	6,7
Därav: män <i>male</i>	6 128	..	3 708	..
kvinnor <i>female</i>	967	..	1 327	..
Totalsumma 1959	6 870	9,2	4 824	6,5
1955	5 822	8,0	4 103	5,6
1950	4 915	7,0	3 376	4,8

Tabell 2.2.

Läkarna. Talen avser legitimerade läkare och utländska läkare som av Kungl. Maj:t medgivits obegränsat tillstånd att utöva läkarkonsten. Även läkare som tillika är tandläkare ingår, men däremot icke utländska läkare med av Kungl. Maj:t meddelad tidsbegränsad behörighet eller utländska läkare förordnade av medicinalstyrelsen som vakansvikarier. Det i tabell 2.1 upptagna antalet yrkesverksamma lä-

kare i slutet av år 1960 har beräknats sålunda:

a) Legitimerade läkare och utländska läkare med obegränsat tillstånd	7 095
Ej legitimerade läkare med utländsk examen	
b) med tidsbegränsad behörighet	218
c) förordnade av medicinalstyrelsen som vakansvikarier	215
Avgår: d) Läkare tillika tandläkare	49
e) Icke yrkesverksamma (5 % av gruppen a minus d)	352

Nettosumma 7 127

(forts. nästa sida)

vid apotek och fristående laboratorier. Även i fråga om biträden i direkt hälso- och sjukvård finns godtyckliga luckor. Så t. ex. har privatpraktiserande läkares mottagningssköterskor icke medräknats, så framt de icke är leg. sjuksköterskor eller barnmorskor. Detta, liksom beträffande vissa andra grupper, beror helt enkelt på svårigheten att skaffa uppgifter om dem.

Förvaltnings- och ekonomipersonalen vid sjukhusen stöder indirekt sjukvården. Så gör emellertid också läkemedelsindustrin och fabrikanter av medicinsk utrustning, ehuru på ett annat sätt. Dessa sistnämnda har dock här lämnats utanför gruppen medicinalpersonal.

Vad därnäst angår den medicinskt utbildade personalen, gäller det att ur totalantalet skilja ut den del, som är yrkesverksam. Detta utgör i regel ingen svårighet, emedan årlig anmälningsplikt med angivande av yrkesverksamhet föreligger för tandläkare, sjuksköterskor, barnmorskor och sjukgymnaster, och vidare emedan de flesta övriga grupper är anställda vid sjukhus eller apotek, från vilka summariska uppgifter kan inhämtas. Den egentliga svårigheten gäller läkarna, som icke har årlig anmälningsplikt.

Läkarprognosutredningen har i sitt betänkande (SOU 1961:6) med ledning av en enkät till läkarna 1960 beräknat att ca 5 % av de manliga och ca 8 % av de kvinnliga läkarna icke har någon som helst yrkesverksamhet. Vill man beräkna yrkesverksamheten i »årsverken» eller omräkna antalet läkare i »heltidsarbetande» måste en ytterligare reducering äga rum eftersom yrkesverksamheten hos särskilt äldre läkare och hos kvinnliga läkare med familj ofta har minskad omfattning. För att komma fram till ett ungefärligt mått på antalet »årsverken» beräknar läkarprognosutredningen att antalet kvinnliga läkare under 65 års ålder bör reduceras med en fjärdedel och samtliga läkare, som är 65 år och äldre, med två tredjedelar.

För att uppehålla kontinuiteten med tidigare uppgifter har andelen yrkesverksamma läkare i tabell 2.1 dock beräknats till 95 % av hela antalet.

I internationella sammanhang uttryckes stundom relationen läkare—invånare som antalet invånare på en läkare. För Sveriges del blir det med denna metod i genomsnitt en läkare (legitimerade eller med generell behörighet inkl. icke yrkesverksamma) per 1 060 invånare år 1960, om talet avrundas till närmaste tio-

Tabell 2.2 (forts.)

Tandläkarna. Tabellen upptar legitimerade tandläkare och utländska tandläkare, som av medicinalstyrelsen medgivits generellt tillstånd att arbeta inom folktandvården enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 december 1953. Tandläkare, som tillika är läkare, ingår. Däremot ingår icke tandläkare, som på särskilda, tidsbestämda förordnanden arbetat inom folktandvården. Det i tabell 2.1 upptagna antalet yrkesverksamma tandläkare i slutet av år 1960 har beräknats sålunda:

a) Legitimerade tandläkare	4 865
Ej legitimerade tandläkare med utländsk examen	
b) med generellt tillstånd att arbeta i folktandvården	170
c) med tidsbegränsat förordnande i folktandvården	263
Avgår: Icke yrkesverksamma	207
Nettosumma	5 091

Det framgår att läkare, som tillika är tandläkare, i tabell 2.1 räknats till tandläkarna.

tal. År 1950 var motsvarande tal 1 440. Om man som läkare räknar endast de yrkesverksamma men i stället inbegriper utländska läkare enligt tabell 2.4 (d. v. s. räknar med totalantalet 7 127) får man för 1960 1 050.

I den av WHO utgivna publikationen *Annual Epidemiological and Vital Statistics* finner man uppgifter om medicinalpersonal m. m. i en rad länder och från denna publikation har de flesta av de uppgifter hämtats, som ligger till grund för sammanställningen här nedan.

Man bör beakta, att talen endast ger en grov bild av verkligheten. Bortsett från att begreppet läkare icke är internationellt entydigt, är metoderna för räkningen av läkarnas antal säkerligen växlande. I en del fall torde man liksom i Sverige ha medräknat endast de yrkesverksamma, i andra fall samtliga läkare med vederbörlig examen. Det är heller icke givet, att endast de läkare medräknats, som är verksamma inom ifrågavarande land. Motsvarande reservationer, som anförts om läkarna, gäller även tandläkarna.

Såsom framgår av tab. 2.3 är antalet tandläkare för närvarande exceptionellt stort i åldersgruppen 50—54 år, vilket beror på att förhållandevis stora årskullar utexaminerades i slutet av 1920-talet och början av 1930-talet.

Antal invånare per läkare i olika länder

Israel	(1958)	420
Tjeckoslovakien	(1959)	590
Sovjetunionen	(1958)	600
Österrike	(1959)	620
Ungern	(1959)	650
Italien	(1956)	690
Schweiz	(1960)	730
Västtyskland (exkl. Väst-Berlin)	(1959)	730
Belgien	(1959)	800
U. S. A.	(1958)	800
Danmark	(1958)	820
Grekland	(1959)	830
Nya Zeeland	(1959)	830
Australien	(1956)	850
Island	(1955)	880
Nederländerna	(1958)	890
England & Wales	(1958)	900
Norge	(1958)	900
Canada	(1958)	930
Frankrike	(1958)	930
Japan	(1958)	940
Irland	(1951)	1 010
Sverige	(1960)	1 050
Polen	(1959)	1 100
Jugoslavien	(1958)	1 500
Venezuela	(1957)	1 660
Finland	(1958)	1 680
Chile	(1959)	2 000

Antal invånare per tandläkare i olika länder

Sverige	(1960)	1 470
Norge	(1958)	1 590
Västtyskland (exkl. Väst-Berlin)	(1959)	1 730
Österrike	(1959)	1 760
Danmark	(1958)	2 020
Australien	(1956)	2 270
Schweiz	(1959)	2 410
Nya Zeeland	(1958)	2 520
Finland	(1958)	2 570
Frankrike	(1958)	3 000
Canada	(1958)	3 060
Nederländerna	(1958)	4 380
Irland	(1951)	5 540
Belgien	(1959)	6 990

Tab. 2.3. Läkare och tandläkare fördelade efter kön, ålder och innehav av viss ordinarie befattning den ³¹/₁₂ 1960

Physicians and dental surgeons according to sex, age and occupation of certain posts

Källa: Matrikeln »läkare och tandläkare» 1961, utgiven av medicinalstyrelsen.

	Ålder, år <i>Age, years</i>												Sum- ma <i>Total</i>	Därav		
	—24	25/29	30/34	35/39	40/44	45/49	50/54	55/59	60/64	65/69	70/74	75/79		80—	Män <i>M</i>	Kv. <i>F</i>
Läkare <i>Physicians</i>																
Provinsialläkare																
<i>Medical officers (rural)</i>	—	—	22	46	74	79	102	100	92	8	—	—	—	523	511	12
Stadsläkare m. fl. <i>City and borough medical officers . . .</i>	—	1	6	18	38	44	49	39	31	1	1	—	—	228	221	7
Läkare vid kroppssjukhus <i>Doctors at somatic hospitals . .</i>	—	172	601	562	478	327	242	182	103	17	—	—	—	2 684	2 397	287
Läkare vid mentalsjukhus <i>Doctors at mental hospitals . . .</i>	—	5	22	41	52	39	49	35	40	2	—	—	—	285	200	85
Professorer, docenter m. fl. <i>Professors etc.</i>	—	—	18	39	44	37	41	34	13	5	—	—	—	231	228	3
Läkare tillika tandläkare <i>Phy- sicians, also dental surgeons . .</i>	—	—	—	3	8	4	10	9	8	5	2	—	—	49	45	4
Övriga läkare <i>Other physicians</i>	—	287	415	329	336	316	268	232	229	326	193	80	84	3 095	2 526	569
Summa <i>Total</i>		465	1 084	1 038	1 030	846	761	631	516	364	196	80	84	7 095	6 128	967
Därav Män <i>Male</i>	—	377	886	849	874	754	689	588	466	330	167	71	77	6 128	—	—
Kvinnor <i>Female</i>	—	88	198	189	156	92	72	43	50	34	29	9	7	967	—	967
Tandläkare, <i>Dental surgeons</i>																
Vid folktandvården <i>In public dental care</i>	42	310	186	207	131	99	159	141	69	17	1	1	—	1 363	783	580
Övriga yrkesverksamma <i>Other active</i>	17	417	498	557	381	317	549	380	177	107	47	12	6	3 465	2 834	631
Ej yrkesverksamma män <i>Inactive, male</i>	—	—	—	—	3	1	5	10	8	20	25	12	7	91	91	—
Ej yrkesverksamma kvinnor <i>Inactive, female</i>	—	—	—	—	2	6	18	14	17	22	17	13	7	116	—	116
Summa <i>Total</i>	59	727	684	764	517	423	731	545	271	166	90	38	20	5 035	3 708	1 327
Därav Män <i>Male</i>	48	555	506	549	351	299	558	423	201	117	68	23	10	3 708	—	—
Kvinnor <i>Female</i>	11	172	178	215	166	124	173	122	70	49	22	15	10	1 327	—	1 327

Tabell 2.3.

Läkarna. I tabellen ingår samma grupper av läkare som i tabell 2.2. Vad tjänsteinnehavet beträffar har endast ordinarie innehavare av tjänster med tjänstårsrätt kunnat medräknas, då individuella uppgifter om övriga saknas. Avsevärt flera läkare vid sjukhus eller i provinsialläkarkåren finns alltså än här redovisade (jfr kapitel 1.2, tabell 1.8). Pensionerade läkare och sådana som endast temporärt uppehåller läkarbefattningar ingår i gruppen

»övriga läkare». Bland provinsialläkarna har även förste provinsial- och extra provinsialläkare inräknats, och bland stadsläkarna även förste stadsläkare, stadsdistriktsläkare, köpings-, municipal- och socialläkare inräknats. Med »kroppssjukhus» och »mentalsjukhus» menas även sjukhem.

Tandläkarna. Talen inbegriper samma grupper av tandläkare som ingår i tabell 2.2. Vad tjänsteinnehavet beträffar gäller i tillämpliga delar motsvarande vad som ovan säges om läkarna.

Tab. 2.4. Läkarkårens utveckling 1930—1960

Physicians

År Year	Intagna på ny- börjar- kurs <i>Admit- ted to study course</i>	Nyttillkomna genom <i>New additions through</i>			Döda <i>Dead</i>	Bestånd den 31/12 (leg. + resolution) ²		Därav yrkes- verk- samma <i>Thereof active</i>	Tillkommer ut- ländska läkare ⁴		Hela antalet yrkes- verk- samma <i>Total active</i>
		legiti- mering (total) <i>licence (total)</i>	därav kvinnor <i>thereof female</i>	Kungl. Maj:ts resolution <i>Royal decree</i>		total	därav kvinnor ³		utan gene- rell be- hörig- het ⁵	därav med tids- begrän- sad behö- righet ⁶	
1930	..	..	..	—	—	2 540	..	2 400	—	—	2 400
1940	194	119	..	1	42	3 436	..	3 242	..	—	..
1945	185	194	30	—	50	4 089	..	3 850	..	—	..
1950	304	218	38	47	52	4 915	445	4 631	263	—	4 894
1951	306	206	55	73	55	5 134	493	4 834	243	—	5 077
1952	310	186	40	29	52	5 285	528	4 978	255	—	5 233
1953	308	166	46	74	62	5 452	572	5 136	148	—	5 284
1954	309	209	44	34	68	5 619	623	5 296	181	—	5 477
1955	363	234	44	42	48	5 840	671	5 508	191	—	5 699
1956	410	259	46	29	59	6 045	721	5 698	167	—	5 865
1957	408	293	57	58	56	6 333	782	5 974	258	—	6 232
1958	410	302	56	36	55	6 602	841	6 229	375	94	6 604
1959	408	298	62	45	67	6 870	908	6 484	413	184	6 897
1960	431	252	56	45	67	7 095	967	6 694	433	218	7 127

¹ Uppgifterna om utländska läkare, som saknar generell behörighet, är tämligen osäkra.² Physicians (licence and decree). ³ thereof female. ⁴ Foreign physicians (to be added). ⁵ not fully licenced. ⁶ Thereof temporary licence.

Tab. 2.5. Sjuksköterskekårens utveckling 1930—1960

Nurses

År Year	Elev- platser den 31/12 <i>Posts for stu- dents</i>	In- tagna elever <i>Admit- ted to study course</i>	Tillskott <i>Addition through</i>		Avgångna på grund av <i>Retired because of</i>			Antal aktiva sjuk- sköt. med svensk le- gitimation den 31/12 ⁴		Ut- ländska sjuk- sköterskor i landet den 31/12 (upp- skattning) ⁶
			Ny- utbil- dade ¹	Åter- inträdda m. fl. ²	gifter- mål m. m. ³	pen- sion pen- sion	döden <i>death</i>	Hela antalet <i>Total</i>	Därav sjuksköt.- barn- morskor ⁵	
1930	706	640	556	10	107	60	26	7 077	..	..
1935	654	639	598	6	165	120	24	8 338	..	..
1940	1 024	995	609	27	219	141	40	8 847	..	..
1945	1 172	1 085	889	62	413	213	37	10 293	..	..
1950	1 387	1 382	964	132	347	102	15	12 501	211	314
1951	1 524	1 496	960	115	346	83	19	13 128	257	322
1952	1 549	1 544	1 097	207	282	97	25	14 028	313	305
1953	1 569	1 581	1 243	201	539	81	27	14 825	354	370
1954	1 611	1 596	1 310	227	574	110	18	15 660	410	200
1955	1 593	1 600	1 367	197	376	115	29	16 704	430	160
1956	1 591	1 624	1 499	193	322	154	26	17 894	450	168
1957	1 599	1 618	1 454	502	562	158	31	19 099	525	150
1958	1 611	1 657	1 427	474	739	181	32	20 045	603	168
1959	1 669	1 734	1 476	361	771	192	34	20 885	668	154
1960	1 857	1 872	1 447	793	1 032	179	28	21 886	645	172

¹ Examination. ² Reinstatement. ³ Marriage. ⁴ Active nurses (Swedish licence). ⁵ Thereof nurse-midwives. ⁶ Foreign. ⁷ Korrigerat tal.

Sjuksköterskorna. Antalet i riket yrkesverksamma sjuksköterskor med svensk examen var 21 886 vid slutet av år 1960. Härtill kom utländska sjuksköterskor till ett antal, som beräknas till 172. Hela den aktiva kåren skulle alltså uppgått till 22 058 personer. Av dessa var 645 tillika barnmorskor (jfr tabell 2.1).

Kårens nettotillväxt mellan 1959 och 1960 var 1 001, vad angår sjuksköterskor med svensk examen. Antalet 1960 utexaminerade sjuksköterskor var 1 447. Se i övrigt tabell 2.5.

Sjuksköterskorna skall varje år senast den 15 september i en årlig anmälan till medicinalstyrelsens sjuksköterskeregister insända uppgifter om anställning och olika förhållanden, som inverkat på deras tjänstgöringsmöjlighet, bl. a. om yrkesaktivitet under det senast förflutna verksamhetsåret (antal arbetsmånader exklusive semester och annan tjänstledighet). Uppgiftsskyldigheten upphör från och med det år, under vilket vederbörande blir 66 år.

Sjuksköterskeregistret upptog den 31 december 1960 30 927 personer under 66 års ålder. Av de uppgifter, som lämnats angående yrkesaktivitet under tiden 1 september 1959—1 september 1960 framgår, att av sjuksköterskor under 60 år hade vad beträffar ogifta eller förut gifta 76 % arbetat heltid under mer än 9 månader av det redovisade verksamhetsåret, medan 14 % hade varit yrkesverksamma under kortare tid. Var tionde (10 %) redovisade icke någon yrkesverksamhet. Av de gifta under 60 år hade en dryg fjärdedel (27 %) arbetat fullt, 30 % haft kortare tids yrkesverksamhet eller deltidsverksamhet och 43 % icke redovisat någon yrkesverksamhet. Av samtliga sjuksköterskor under 60 års ålder hade 45 % arbetat heltid under mer än 9 månader av det redovisade verksamhetsåret, medan ungefär en fjärdedel (24 %) hade utövat yrkesverksamhet av mindre omfattning. De som icke redovisat yrkesverksamhet under året utgjorde sålunda 31 % av hela antalet.

Vissa sjuksköterskebefattningar och vakanser på dessa redovisas i tab. 2.6.

Barnmorskorna. Totala antalet legitimerade barnmorskor under 66 år uppgick den 31 december 1960 till 2 441. Av de 1 700 yrkesverksamma inom landet tjänstgjorde 638 på kvinnokliniker och förlossningshem, 397 i distriktsvård (jänte 63 distriktssköterskebarnmorskor), 45 såsom heltidsanställda å mödravårdscentraler och 30 i undervisning och administration, 113 innehade sjukskötersketjänster, 409 tjänstgjorde såsom tillfälliga vikarier på barnmorske- och sjukskötersketjänster och 5 kompletterade för sjuksköterskeutbildning. 925 barnmorskor, varav 645 aktiva, var även utbildade sjuksköterskor.

Under året utexaminerades 68 barnmorskor. Beträffande barnmorsketjänster och vakanser på dessa hänvisas till tabell 2.6.

Sjukgymnasterna. Medicinalstyrelsens sjukgymnastregister upptog vid årsskiftet — inräknat de icke yrkesverksamma — 2 748 kvinnliga legitimerade sjukgymnaster, varav 1 628 yrkesverksamma, och 200 manliga, varav 155 yrkesverksamma. Jämför också tabell 2.1.

Tab. 2.6. Vissa sjukskötersketjänster den 31 december 1960 och barnmorsketjänster den 1 januari 1961

Certain posts for nurses and midwives

Källa: Årsberättelser från sjukhus, landsting och barnmorskestyrelser.

Län eller stad, där tjänsten är stationerad <i>Counties, county boroughs</i>	Sjukskötersketjänster <i>Posts for nurses</i>							Barnmorsketjänster <i>Posts for midwives</i>				
	Vid anstalter för kroppssjukvård hos <i>Somatic hosp.</i>					I distriktsvård <i>P. H.</i>		Summa	Vid anstalter <i>Hosp.</i>	I öppen vård <i>Out-pat. care</i>		Summa
	sta- ten	lands- ting etc.	öv- riga	Sum- ma	Därav vakanta utan vikarie	Antal	Därav be- satta			Dis- trikts- vård	Förebys- gande mödra- vård ¹	
Stockholms stad	163	1 094	253	1 510	51	—	—	1 510	93	2	13	108
Stockholms län	525	402	33	960	72	104	95	1 064	21	24	1	46
Uppsala »	321	87	12	420	13	45	42	465	17	10	3	30
Södermanlands län	—	323	8	331	14	75	73	406	19	11	1	31
Norrköpings stad	—	154	—	154	11	—	—	154	8	1	1	10
Östergötlands län i övr.	—	326	—	326	26 1/2	73	68	399	25	17	3	45
Jönköpings län	13 1/2	378	—	392	7	82	69	474	19	18	1	38
Kronobergs »	—	188	—	188	3	50	41	238	16	16	1	33
Kalmar läns norra	—	109	—	109	17	38	28	147	8 1/2	11	—	19 1/2
» » södra	—	158	—	158	3	50	40	208	14 1/2	15	—	29 1/2
Gotlands län	—	68	—	68	1	19	12	87	4	11	—	15
Blekinge »	—	174	—	174	30	45	35	219	12	9	1	22
Kristianstads »	—	330	11	341	12	82	70	423	21 1/2	14	1	36 1/2
Malmö stad	—	374	—	374	13	—	—	374	11	1	—	12
Hälsingborgs stad	—	146	10	156	6 1/2	—	—	156	5	1	1	7
Malmöhus län i övr.	—	508	—	508	57	89	70	597	22 1/2	12	2	36 1/2
Hallands län	—	195	29	224	7 1/2	51	45	275	14	8	1	23
Göteborgs stad	—	887	39 1/2	926	—	—	—	926	41	1	7	49
Göteb. o. Bohus län i övr. ..	—	249	1	250	2 1/2	64	52 1/2	314	22	18	2	42
Älvsborgs län	—	462	—	462	54	87	75	549	35	23	1	59
Skaraborgs »	—	282	—	282	24 1/2	74	64	356	22	16	—	38
Värmlands »	—	412	—	412	32 1/2	96	86	508	30	22	1	53
Örebro »	—	369	—	369	23	65	61	434	18	9	2	29
Västmanlands »	—	312	—	312	28 1/2	60	54	372	19	11	1	31
Kopparbergs »	—	357	—	357	39 1/2	84	73	441	24	28	1	53
Gävle stad	—	388	—	388	23 1/2	—	—	—	7	1	—	8
Gävleborgs län i övrigt ..	—	—	—	—	—	99	94	487	20	20	—	40
Västernorrlands län	—	360	26	386	6	102	101	488	22 1/2	28	—	50 1/2
Jämtlands »	8	186	—	194	1	60	59	254	10 1/2	30	—	40 1/2
Västerbottens »	—	345	—	345	22	67	59	412	21	34	—	55
Norrbottens »	—	394	—	394	25 1/2	99	82	493	41	29	—	70
Summa	1 031	10 017	422	11 470	627	1 760	1 548	13 230	664	451	45	1 160
Därav vakanta utan vikarie <i>Vacant</i>	64	555	8	627	—	141	—	768	10 1/2	36	—	46 1/2

¹ Heltidstjänster — ² Hela antalet vakanser var 54.

Tabell 2.6

Tabellen upptager icke av sjuksköterskor uppehållna tjänster inom mentalsjukvården och — med undantag av distriktsvården — ej heller sjukskötersketjänster i sådan öppen sjukvård, som icke är ansluten till anstalt. Kolumnen »Övriga» anstalter för kroppssjukvård upptager huvudsakligen tjänster hos huvudmän av kategori F (föreningar etc. — se kodförteckningen i bilaga 1) jämte Betaniasystrarnas sjukhem, Ersta sjukhus, Röda Korsets sjukhem, Sophiahemmet, Samariterhemmet, Tranås

kuranstalts privatavdelning, Sjukhemmet Solhöjden och Carländerska sjukhemmet. Hem för långvarigt kroppssjuka lydande under socialvårdsmyndighet ingår icke. Detta bör observeras vid jämförelse med tabell 1.8. 63 av tjänsterna i distriktsvården är kombinerade med distriktsbarnmorsketjänster. Till de besatta tjänsterna i distriktsvården har räknats 25 1/2 vakanta tjänster med kompetent vikarie. Däremot är 70 1/2 tjänster besatta med vikarie utan formell kompetens ej medräknade. Första distriktsskötersketjänster är inräknade.

KAP. 3

DET ALLMÄNNAS KOSTNADER FÖR HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

De uppgifter om kostnader för olika slag av sjukvård, som lämnats i kap. 1.2 och 1.3, avser bruttoutgifterna för driften av ifrågavarande anstalter (utom räntor, tomträttsavgälder, pensionskostnader m. m.). I detta kapitel redovisas det allmännas kostnader för drift, nyanläggning och nyinredning med *nettobelopp*, sedan inkomsterna (t. ex. patientavgifterna) frångärs.

Med det allmänna menas här staten, de allmänna sjukkassorna och kommunerna. De sistnämnda är uppdelade på landsting, städer utom landsting och övriga primärkommuner. Kostnaderna omfattar direkta utgifter för hälso- och sjukvårdsändamål, undervisning av personal m. m. men icke den omgivningshygieniska verksamhet, som tar sig uttryck i omsorgen om vattenverk, avloppsanläggningar, gaturenhållning o. dyl.

Uppgifterna om *statens* utgifter för hälso- och sjukvårdsändamål har sammanställts efter publikationen Budgetredovisningen. Praktiskt taget alla poster inom medicinalstaten har därvid medräknats, och till detta har från övriga stater hämtats och tillagts de militära utgifterna för sjukvårdsändamål, utgifterna för medicinsk undervisning (approximativt beräknat), understöden åt medicinsk forskning m. m. Poster, som icke kunnat medtagas, till följd av redovisningssättet är bl. a. kostnaderna för de statsanställdas pensionering, för driften av inrikesdepartementet och landstingens kanslier o. dyl., ej heller kostnader för verksläkare och anvisningsläkare. Investeringskostnader ingår med hela de belopp, som tagits i anspråk under redovisningsåret, och häruti skiljer sig vår framställning från den eljest brukliga, när det gäller statsutgifterna. Enligt praxis tages nämligen i regel endast en del (vanligen hälften) av de verkliga investeringsutgifterna med bland utgifterna det år medlen tages i anspråk. Genom att taga upp hela beloppet, uppnår man överensstämmelse med landstingens och städernas utom landsting redovisningssätt. Statsbidrag till anläggning och drift av bl. a. kommunal hälso- och sjukvård ingår bland statens kostnader, men givetvis icke bland landstingens, städernas o. s. v. I statens utgifter ingår icke statsbidrag till den allmänna sjukförsäkringen. Däremot har i tab. 3.1 och 3.3 sjukkassornas utgifter för sjukvård redovisats särskilt och inbegriper därvid statsbidraget.

De *allmänna sjukkassornas* utgifter har medräknats endast i den mån de kunnat hänföras till hälso- och sjukvård, så som framgår av specifikationen i tab. 3.3.

Tab. 3.2. Specifikation för år 1960 av tab. 3.1 utom sjukförsäkringen, milj. kr
Specification of table 3.1 for the year 1960 (except Sickness Funds)

Vårdform	Staten (1960/61)	Landsting	Städer utom landsting
Lasarettsvård.....	86,50	670,14	} 188,31
Förlossningsvård vid anstalt.....	0,01	3,16	
Tuberkulösvård (lungtbc utom dispensär).....	2,45	42,67	12,51
Epidemivård.....	1,78	20,77	13,95
Vård av långvarigt kroppssjuka.....	5,60	81,71	29,46
Psykisk barn- och ungdomsvård.....	0,51	2,50	1,10
Vård av psykiskt sjuka.....	288,28	19,03	22,52
Vård av psykiskt efterblivna.....	23,86	42,11	9,61
Epileptikervård.....	4,38	1,74	—
Dispensärvård.....	2,94	5,25	4,04
Distriktsvård (av sjuksköterskor).....	11,10	23,14	6,83
Förebyggande mödra- och barnavård.....	8,65	5,30	1,29
Barnmorskeväsen.....	3,12	4,39	0,04
Folktandvård och kommunal tandvård.....	10,94	50,41	25,49
Utbildning av medicinalpersonal.....	69,87	—	—
Medicinsk forskning.....	6,72	—	—
Provinsialläkarstaten.....	17,39	—	—
Central statl. administration.....	9,74	—	—
Statliga laboratorier och statens institut för folkhälsan	12,69	—	—
Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet	13,51	—	—
Beredskapssjukhus.....	1,96	—	—
Militär sjukvård.....	13,06	—	—
Övrigt.....	5,72	36,10	58,43
Summa	600,78	1 008,42	373,58

Tab. 3.3. Sjukförsäkringskostnader för sjukvård år 1960

Expenses of the sickness funds for care of the sick

	Milj. kr
Läkarvård och tandvård.....	163,4
Resor till och från läkare och tandläkare.....	17,4
Sjukhusvård och vård på förlossningsanstalt.....	81,5
Resor till och från sjukhus och förlossningsanstalt.....	14,4
Sjukvårdsåtgärder enl. 18 § sjukförsäkringslagen.....	11,1
Gottgörelse till arbetsgivare och läkareavocersättning till kommun enl. 19 § dito.....	5,8
Läkemedelsutgifter ¹	92,9
Summa	386,5

¹ Varav 6,5 miljoner bestritts av statsverket.

Tabell 3.3

Kassornas totala utgift var 1 117,9 milj. kr. Huvuddelen av skillnaden mot tabellens summa hänför sig till utbetalning av sjukpenning o. dyl. Förvaltningskostnaderna är icke medräknade i tabellen. De belöpte sig till 67,9 milj. kr. — Källa: Riksförsäkringsverkets årspublikation »Allmänna sjukförsäkring» månadsstatistik.

Tab. 3.4. Primärkommuner, andra än städer utom landsting, nettoutgifter (drift o. anlägg.) för hälso- och sjukvård

Net expenses for health and sick care etc. of local authorities except county boroughs

År 1950	17,7 milj. kr	År 1955	20,5 milj. kr
» 1951	20,2 » »	» 1956	22,4 » »
» 1952	16,8 » »	» 1957	18,9 » »
» 1953	18,6 » »	» 1958	16,7 » »
» 1954	18,9 » »	» 1959	26,5 » »

Uppgifterna rörande *landsting och städer utom landsting* har för åren 1956—1959 hämtats ur publikationen *Kommunernas finanser* (utgiven av statistiska centralbyrån) och för år 1960 sammanställts inom medicinalstyrelsen på till centralbyrån inkommet, ehuru icke slutgranskat material till samma publikation. Centralbyråns granskning har tidigare erfarenhetsmässigt resulterat i att en del belopp, som i den preliminära redovisningen förts som »övriga utgifter», flyttats till andra konton, i första hand lasarettsvården. I landstingens och städernas redovisning ingår även kostnaden för de anställdas pensionering. Investeringskostnaderna avser som nämnts hela utgiften under redovisningsåret, även om de bestritts med lånemedel. Följaktligen ingår icke avskrivningar, ej heller amorteringar på tidigare upptagna lån bland utgifterna. Nettoutgifterna för *andra primärkommuner* än städer utom landsting har även erhållits ur publikationen *Kommunernas finanser* för år 1959 och framgår av tab. 3.4. Senare uppgifter föreligger ej. På socialvårdsmyndighets stat upptagna kostnader för hälso- och sjukvård ingår icke i de kostnader, som redovisas i detta kapitel. De ingår däremot med uppskattade belopp i tab. 1.10, vad beträffar hem och avdelningar för långvarigt kroppssjuka.

Sammanfattar man uppgifterna i tab. 3.2, 3.3 och 3.4 kommer man till följande totalbelopp (netto) för det allmännas drift- och investeringsutgifter för hälso- och sjukvård år 1960.

Staten (1960/61) <i>The State</i>	600,8 milj. kr
De allmänna sjukförsäkringarna <i>Public Sickness Funds</i>	386,5 » »
Landstingen <i>Counties</i>	1 008,4 » »
Städerna utom landsting <i>County boroughs</i>	373,6 » »
Övriga primärkommuner (uppskattning) <i>Other local communes (estimated)</i>	25,0 » »
	Total 2 394,3 » »
Total i medeltal per invånare <i>Mean per inhabitant</i>	319 kr

Som ovan nämnts ingår icke vissa förvaltningskostnader m. m. i ovanstående belopp, som alltså icke är fullt kompletta.

Tab. 3.5. Det allmännas nettokostnader för nyanläggning och investering (nybyggnader och nyuppsättning av inventarier) år 1960 (1960/61), milj. kr

Investments for health and medical care of the State, the county councils and county boroughs, million kronor

Vårdform	Staten (1960/61)	Landsting 1960 ¹	Städer utom landsting 1960	Summa
Lasarettsvård.....	24,41	153,24	} 17,94	195,72
Förlossningsvård.....	0,01	0,12		
Tuberkulosvård (lungbe utom dispensär).....	0,08	5,12	2,87	8,07
Epidemivård.....	0,11	5,29	0,95	6,35
Vård av långvarigt kroppssjuka.....	0,29	9,75	4,20	14,24
Psykisk barna- och ungdomsvård.....	—	0,02	0,01	0,03
Vård av psykiskt sjuka.....	50,89	7,15	3,49	61,53
Vård av psykiskt efterblivna.....	2,96	10,35	1,69	15,00
Epileptikervård.....	0,71	0,00	—	0,71
Dispensärvård.....	0,33	0,30	0,01	0,64
Distriktsvård (av sjuksköterskor).....	—	0,06	0,01	0,07
Förebyggande mödra- och barnavård.....	—	0,12	0,00	0,12
Barnmorskeväsen.....	—	0,00	—	0,00
Folktandvård och kommunal tandvård.....	0,10	2,69	0,65	3,44
Övrig hälso- och sjukvård.....	² 25,67	3,01	7,56	36,24
Summa 1960	105,56	197,22	39,88	342,16
» 1959	93,01	199,13	53,21	345,35
» 1958	85,67	176,23	51,26	313,16
» 1957	65,48	151,81	41,29	258,58
» 1956	66,41	125,36	37,05	228,82
» 1955	55,04	104,91	29,18	189,13

¹ För åren 1955—59 reviderade tal.

² Därav för utbildning av medicinalpersonal 16,25 milj. kr, beredskapssjukhus 1,96 milj. kr,

militär sjukvård 4,02 milj. kr samt statliga laboratorier och statens institut för folkhälsan 2,94 milj. kr.

Redovisningen av utgifterna enligt tabell 3.1 påverkas av tidpunkten, då bidragsposter ställs till förfogande av vederbörande myndighet. En del oregelbundenheter i utvecklingen enligt tabellen kan förklaras på detta sätt.

I tab. 3.2 har 1960 års belopp specificerats något finare och framställt med två decimaler. Vad landsting och städer angår, har specifikationen drivits så långt som materialet i statistiska centralbyrån medger. I huvudsak avser de nio första posterna (lasarettsvård, förlossningsvård, epidemivård etc.) slutna sjukvård.

I de små belopp för hälso- och sjukvård som redovisats i tab. 3.4 för primärkommuner, som icke är städer utom landsting, ingår ersättningar till hälsovårdsnämnder, där sådana funnits, till extra provinsialläkare, köpings-, municipal- och stadsläkare, hem för långvarigt kroppssjuka m. m.

Bryter man ur tab. 3.2 ut investeringskostnaderna, erhåller man ett resultat, som framgår av tab. 3.5.

I tab. 3.6 finner man uppgifter om de särskilda landstingens och städernas utom landsting driftutgifter för sjukvårdsändamål.

3.6. Landstingens och städernas utom landsting driftutgifter för sjukvårdsändamål år 1960. Miljoner kronor *Running costs for health and medical care of the county councils and county boroughs. Million kronor*

Sjukvårdsområde (län, stad)	Kroppssjukvård ¹	Vård av psykiskt sjuka	Vård av psykiskt efterblivna	Epileptiker-vård	Totalkostnad Total
Stockholms.....	63,47	2,30	3,41	0,28	69,46
Uppsala	24,35	0,23	0,95	0,17	25,70
Södermanlands	30,89	0,49	1,48	0,13	32,99
Östergötlands.....	33,97	0,46	1,60	—	36,03
Jönköpings	34,52	0,35	1,06	0,05	35,98
Kronobergs	17,65	0,35	0,70	0,04	18,72
Kalmar n:a	11,27	0,27	0,40	—	11,94
» s:a	16,98	0,32	0,60	0,08	17,98
Gotlands	7,13	—	0,35	—	7,48
Blekinge	17,54	0,59	0,51	—	18,64
Kristianstads	27,00	0,96	0,80	0,18	28,94
Malmöhus	44,29	1,33	1,55	0,16	47,33
Hallands	21,36	0,61	0,76	0,05	22,78
Göteborgs o. Bohus	26,03	0,33	1,29	—	27,65
Älvsborgs	48,79	0,95	2,17	—	51,91
Skaraborgs	25,51	0,45	1,41	—	27,37
Värmlands	41,09	0,85	1,56	—	43,50
Örebro	35,09	0,74	1,79	—	37,62
Västmanlands	30,99	0,20	1,14	—	32,33
Kopparbergs.....	34,44	0,37	1,48	0,13	36,42
Gävleborgs	32,66	0,31	1,30	0,17	34,44
Västernorrlands.....	41,71	0,50	1,66	0,16	44,03
Jämtlands.....	18,12	0,19	0,56	—	18,87
Västerbottens.....	32,94	0,44	1,13	0,12	34,63
Norrbottnens	45,57	0,74	2,08	—	48,39
Landsting, summa	763,36	14,33	31,74	1,72	811,15
Stockholm.....	147,54	14,88	6,30	—	168,72
Göteborg.....	71,83	1,43	—	—	73,26
Malmö	50,92	2,72	0,79	—	54,43
Norrköping	13,70	1,10	0,42	—	15,22
Hälsingborg	13,92	—	0,04	—	13,96
Gävle	8,24	—	0,37	—	8,61
Städer, summa	306,15	20,13	7,92	—	334,20
Total	1 069,51	34,46	39,66	1,72	1 145,35

¹ Inklusive vissa för kropps- och mentalsjukvård gemensamma kostnader.

Då det allmännas kostnader för hälso- och sjukvård till största delen bestrides med skattemedel, kan det vara motiverat att sätta de förra i relation till de senare. Om man gör så, finner man, att statens plus sjukförsäkrings utgifter enligt ovan (987 milj. kr) utgjorde 13 % av den år 1960/61 inbetalda skatten på inkomst och förmögenhet.

KAP. 4

HÄLSOTILLSTÅND, SJUKDOMAR, FÖRLÖSS-
NINGAR M. M.

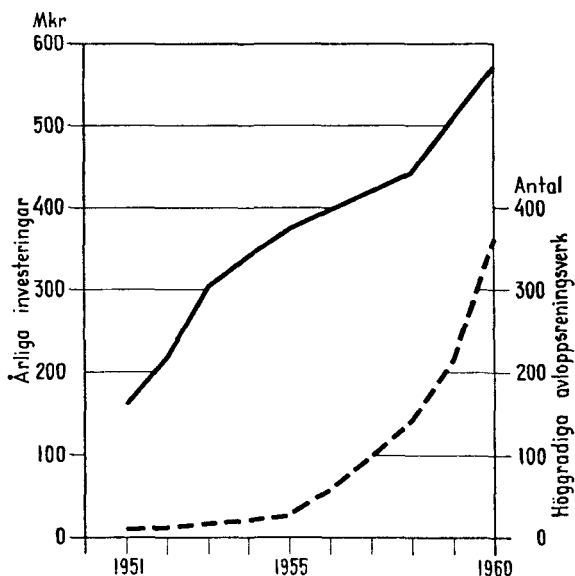
4.1. Omgivningshygieniska förhållanden

I »Allmän hälso- och sjukvård» för år 1959 framhöll medicinalstyrelsen beträffande vattenvården, att under 1950-talet kommuner och industrier alltmer insett betydelsen av att effektivt hindra den fortsatta förstörelsen av grundvattnet och vattnet i våra sjöar och vattendrag. Härför talade bland annat att utbyggnadstakten för reningsverk är god och fått stor omfattning.

En närmare belysning av denna fortskridande och för omgivningshygien i vårt land synnerligen betydelsefulla expansion lämnar nedanstående diagram. Den intensiva upplysningsverksamhet och propaganda, som ägnats problem om våra vattendrags sanering, har uppenbarligen numera burit frukt och resulterat i en fortgående förbättring inom detta område, vilket måhända måste rubriceras som det mest aktuella och betydelsefulla inom vår moderna hygien.

Utvecklingen på vatten- och avloppsområdet under 1950-talet

Av diagrammet framgår, att de årliga investeringarna i kommunala vatten- och avloppsanläggningar ökat från 160 miljoner år 1951 till 560 miljoner år 1960 och att vi nu har 360 höggradiga avloppsreningsverk i drift. (Diagram och siffror från Kungl. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.)

Under år 1960 har mot bakgrunden av den nya hälsovårdsstadgan (SFS 1958: 663, MF 1958:140) utarbetats en ny reviderad upplaga av medicinalstyrelsens meddelande angående åtgärder mot råttor och möss. Arbetet på liknande råd och anvisningar i andra ämnen har främst varit inriktat på förhållandena vid bryggerier och läskedrycksfabriker, rening av avloppsvatten från sjukvårdsinrättningar ävensom på hygieniska föreskrifter för frisørsalonger, kioskrörelser m. m.

De tekniska problem, som behandlas i de nya anvisningar till byggnadsstadgan (BABS) som byggnadsstyrelsen utgivit under år 1960, återverkar även på lösningen av åtskilliga bostadshygieniska frågor. Arbeta har därför pågått inom medicinalstyrelsen för att, sedan någon tids erfarenhet vunnits av tillämpningen av nyssnämnda byggnadstekniska anvisningar, kunna tillhandagå med råd och anvisningar rörande hygieniska problem i anslutning till bostäders konstruktion och inredning.

Under året har medicinalstyrelsen varit i tillfälle att i samband med en del regeringsrättsmål, som remitterats till styrelsen, ägna frågor om arrestlokalers beskaffenhet särskild uppmärksamhet. Det har genomgående varit fråga om dispens för äldre bristfälliga lokaler, vilka ofta varit av den låga kvalitet att deras bibehållande t. o. m. under en kortare tid ansetts knappast kunna komma ifråga. Ett intensivt planeringsarbete för nya lokaler pågår på många håll ute i landet och inom de närmaste åren är en väsentlig förbättring av förhållandena på detta område att påräkna.

Ett område, där snara åtgärder synes påkallade, är luftföroreningsproblemen, ej minst sådana som härrör från den allt intensivare motortrafiken. Särskilt inom äldre stadsbebyggelse med dess ofta trånga gator och tättstående hus är olägenheterna framträdande. Tillkomsten av nya kemiska sammansättningar av motorbränslena är också ägnad att medföra svårbemästrade hälsoproblem. Styrelsen finner det därför angeläget, att luftföroreningsproblemen toges upp till särskild behandling på sätt som skett med t. ex. flygbullerfrågorna.

Bland de utredningsfrågor på det omgivningshygieniska området, som medicinalstyrelsen haft under utredning i samverkan med andra myndigheter, må här nämnas frågan om införande av sommartid. Begreppet sommartid innebär i detta fall, att under sommarmånaderna normaltiden förskjutes med en timme, så att arbetsdagen kommer att börja en timme tidigare. Härigenom skulle bl. a. ett bättre utnyttjande av dagsljuset kunna ske och samhällets invånare beredas ökad möjlighet till mer tid för vila och rekreation under den ljusa delen av dygnet. Den grundläggande utredningen har i allt väsentligt slutförts och utredningsresultatet är då detta skrives föremål för en närmare bedömning från de medverkande myndigheternas sida.

Under året har styrelsen uppmärksammat det aktuella behovet av hälsovårdsupplysning på finska språket till de betydande kontingenter finstalande, som i vårt näringsliv numera utgör den dominerande gruppen inom det utifrån kommande inslaget av arbetskraft. Även i övrigt har frågan om en intensifierad hälsovårdspropaganda varit föremål för särskild uppmärksamhet. Bristen på medel härtill har dock verkat hämmande på verksamheten. Hittills vunna erfarenheter talar för att mycket kan vinnas genom en sådan propaganda.

En annan uppmärksammas sida av det omgivningshygieniska området är effektiviserandet av den hälsovårdstillsyn, som bedrivs av hälsovårdsnämnder och deras funktionärer. Utbildningen av hälsovårdsinspektörer får för närvarande anses täcka behovet, då utbildningskapaciteten anpassats efter åtgången. Genom sammanslagningen till större, mera bärkraftiga kommunenheter har förutsättningarna för att få till stånd en utbyggd hälsovårdsadministration även ute i kommunerna på landsbygden blivit väsentligt förbättrade. Utbildningen av hälsovårdsinspektörer är föremål för reform. Medicinalstyrelsen och dess sjukvårdsberedskapsnämnd har under 1960 tagit initiativ för att få till stånd viss utbildning och information i omgivningshygien särskilt för hälsovårdsnämndernas ledamöter.

Pälsdjursuppfödningen som hygieniskt problem

I vissa trakter av landet finns naturliga förutsättningar för att bedriva en lönande uppfödning av pälsdjur. På somliga orter har god och bekväm tillgång på avfallsfisk lockat till anläggande av minkfarmar i en utsträckning som gjort nödvändigt att utfärda särskilda ordningsföreskrifter till skydd mot sanitära olägenheter av pälsdjursuppfödning. Olägenheterna sammanhänger framförallt med sättet för avlägsnande av djurens starkt illaluktande utsöndringar. Vidare avser de risken för spridning av smittsamma sjukdomar till människor och djur exempelvis tarmsjukdomar, tularemi, listerios, valpsjuka, trikinos m. m. De kan också hänföras till den dragningskraft dessa pälsdjursfarmar utövar på flugor, råttor samt mås- och kråkfåglar. Härtill kommer brister i skötseln av foderhållningen och handhavandet av förpackningsmaterial för fisk och köttfoder. Ökningen av vildminkstammen innebär också hygieniska problem.

I Blekinge län, där särskilt på Listerhalvön anhopningen av minkfarmar är mycket stor, har kommunerna på tillskyndan av förste provinsialläkaren i sina hälsovårdsordningar intagit föreskrifter om anläggning och skötsel av pälsdjursgårdar. Enligt dessa föreskrifter får uppfödning av mink eller räva inte förekomma utan hälsovårdsnämndens medgivande. Djurspillning, foderspill och dylik orenlighet skall uppsamlas i tät bassäng och övertäckas med jord samt lagras i minst 6 månader, om kompostinnehållet skall användas som trädgårdsgödsel. Vidare meddelas regler för utgödsling under burarna, för förvaring och beredning av foder, för rengöring av foderberedningslokaler och foderberedningsmaskiner, redskap och emballage.

Lokaliseringen av minkfarmarna i Blekinge står således numera under kontroll och förste provinsialläkaren i länet har meddelat, att klagomålen över stank och annan otrevnad har i stort sett upphört.

4.2 Infektionssjukdomar

Epidemiska sjukdomar. De redovisade uppgifterna om antalet sjukdomsfall i epidemiska sjukdomar grundar sig, där intet annat anges, på uppgifter insamlade av förste provinsialläkarna och de med dem jämställda förste stadsläkarna.

Förste provinsialläkarnas och förste stadsläkarnas rapporter grundar sig i sin tur på anmälningar, som de erhållit från de läkare, som är verksamma inom deras län eller stad, d. v. s. från dem underställda tjänsteläkare (provinsialläkare, stadsläkare m. fl.) jämte alla andra läkare, både vid sjukhus och i öppen vård, som iakttagit fall av hithörande sjukdomar.

De sjukdomar, som skall anmälas av den behandlande läkaren eller den läkare, som eljest har anmälningsskyldighet, kan indelas i två huvudgrupper: Sådana som fordrar individuell anmälan (med uppgift om den sjukes namn, ålder m. m.) och sådana som anmäles summariskt i form av en sifferuppgift om antalet sedan föregående anmälan nytillkomna fall. Sjukdomar med *individuell anmälningsplikt* och tillhörande författningar uppräknas i kommentaren till tabell 4.1. En historisk översikt av vissa bland dessa från år 1875 har varit införd i tidigare årgångar av denna publikation.

Frekvensen av *scharlakansfeber* har gått tillbaka under året (tabell 4.1). Sjukdomen har varit diffust spridd över hela landet. Den uppträder numera oftast i en tämligen lindrig form, och vårdtiden är till följd av moderna behandlingsmetoder kort.

Antalet fall av *polio* har, sedan polioympningen började genomföras år 1957 avtagit år från år. Så låg frekvens som under de senaste åren har barnförlamningen icke tidigare visat, sedan registreringen av denna sjukdom påbörjades år 1905. Den sista mer omfattande epidemin inträffade år 1953.

Den *epidemiska gulsoten* har haft en relativt hög frekvens under hela 1950-talet, medan talet för 1960 var relativt lågt. Denna sjukdom har emellertid på annat sätt tilldragit sig uppmärksamhet. Under det gångna året drabbades icke mindre än 95 orienteringslöpare av gulsot.

Under året har tvenne tidigare relativt litet kända epidemiska sjukdomar tilldragit sig speciell uppmärksamhet. Det är *tularemi* och *listerios*.

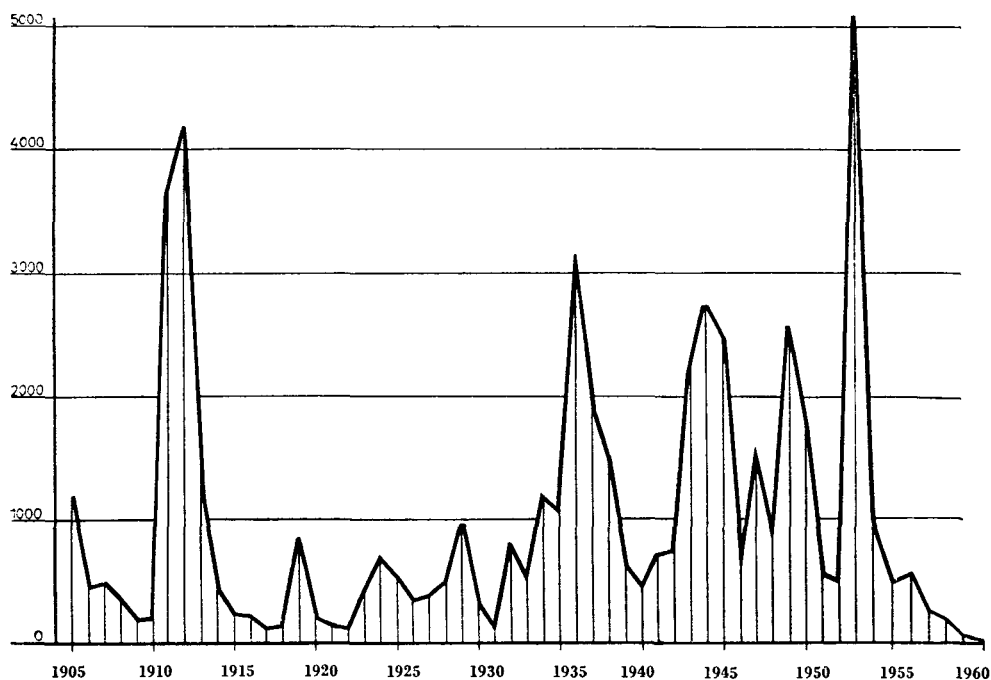
Tularemi är en sjukdom som sprides genom gnagare, framför allt hare, och överföres till människan genom mygg, fästingar och bromsar. Den har tidigare haft en viss spridning i Gävleborgs län jämte närliggande delar av angränsande län.

Det första fallet av *listerios* hos människa redovisades i vårt land så sent som år 1958 — fall hos djur har däremot förekommit väsentligt tidigare. Sjukdomen kan angripa såväl vuxna som barn. Speciellt allvarligt är det om spädbarn drabbas av sjukdomen. För att om möjligt kunna utröna smittvägarna infördes ett speciellt rapporteringssystem för denna sjukdom.

Sjukdomar för vilka *summarisk anmälan* föreskrivits är kikhosta, mässling och epidemisk influensa.

Akut polio 1905—1960. Antal fall (med och utan förlamning) i hela riket

Acute poliomyelitis with and without paralysis

Uppgifterna om dessa är naturligtvis mycket osäkra. Nedan angivna antal fall har rapporterats åren 1950—1960.

	Kik- hosta	Mäss- ling	Influ- ensa		Kik- hosta	Mäss- ling	Influ- ensa
1950	14 400	6 400	40 000	1957	20 000	12 000	276 000
1954	15 000	19 300	69 400	1958	7 000	42 000	40 000
1955	12 700	42 200	17 400	1959	8 000	5 000	30 000
1956	11 600	2 500	10 600	1960	9 000	11 000	136 000

Under månaderna januari—april gjorde sig *influensan* påmind. Emellertid är det långt ifrån alla fall som inrapporterats. I allt torde 350 000 till 400 000 personer ha drabbats av sjukdomen, men endast 136 000 rapporterades. Under året inträffade 801 dödsfall motsvarande 10,7 på 100 000 inv. Antalet är det högsta som förekommit sedan år 1941. Skyddssympning mot influensa verkställdes i rätt stor omfattning. Av landets invånare lät vid detta tillfälle 460 000 ympa sig mot denna sjukdom.

Tab. 4.1. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt åren 1950—1960 (kliniska fall)

Cases of notifiable epidemic diseases (clinical cases) reported

Källa: Se tabell 4.2.

År, månad Year, month	Scharlakansfeber <i>Scarlet fever</i>	Akut polio <i>Acute polio</i>		Salmonella-infekt. utom tyfoidf. (klin.) <i>Salmonella inf. excl. typhoid fever</i>	Tyfoidfeber <i>Typhoid fever</i>	Dysenteri (rödsot) <i>Bacillary dysentery</i>	Meningokockmeningit (epid. hjärnhinneinfl.) <i>Meningococcal meningitis</i>	Meningoencefalit <i>Meningoencephalitis</i>	Infektiös hepatit (hepatitis epid.) <i>Infectious hepatitis</i>	Övriga epidemiska sjukdomar <i>Other notifiable epid. diseases</i>	Summa <i>Total</i>
		med förlamning <i>paralytic</i>	utan förlamning <i>non-paralytic</i>								
	050	080.0	080.1	080.2	041,042	040	045	057.0	096.9	092	
Säsongfördelning år 1960:											
Januari	1 812	2	2	26	1	19	3	8	102	10	1 985
Februari	1 482	1	—	31	—	5	3	16	86	8	1 632
Mars	940	—	—	31	—	4	3	10	94	4	1 086
April	692	—	—	17	1	—	5	5	60	3	783
Maj	778	1	—	194	—	2	5	13	45	4	1 042
Juni	514	1	—	80	2	8	3	42	45	3	698
Juli	456	3	—	39	—	2	6	44	46	8	604
Augusti	421	4	—	69	2	11	5	76	68	95	751
September	787	1	—	65	2	58	7	97	73	107	1 197
Oktober	1 323	1	—	39	5	10	9	54	61	34	1 536
November	1 453	—	1	20	—	—	6	36	87	19	1 622
December	1 169	1	—	17	1	4	9	26	106	14	1 347
Summa 1960 Total ¹	11 827	15	3	628	14	123	64	427	873	309	14 283
• 1959	18 256	42	14	629	21	66	91	351	1 179	88	20 737
• 1958	10 389	155	37	545	17	40	79	757	909	39	12 967
• 1957	6 422	148	102	1 026	9	70	118	13 162	701	47	21 805
• 1956	9 027	248	301	456	25	67	72	817	2 051	69	13 133
• 1955	7 581	325	161	685	18	484	65	240	1 038	20	10 617
• 1954	5 545	554	455	800	12	128	51	236	1 101	83	8 965
• 1953	5 413	3 029	2 061	8 760	10	432	30	85	1 087	358	21 265
• 1952	7 816	363	129	129	18	94	30	111	1 200	57	9 947
• 1951	13 661	339	212	140	20	102	46	37	1 221	57	15 835
• 1950	34 527	1 164	540	360	31	180	45	12	2 522	190	39 571
Summa Total 1950—1959	118 637	6 367	4 012	13 530	181	1 663	627	15 808	13 009	1 008	174 842

¹ Se texten kap. 4 angående materialet. — ² För salmonellainfektioner tillkommer uppgifter om bacillbärare med 635 för andra salmonellafall än tyfoidfeber. — ³ Därav tularemi 229 fall, elakartad

Tabell 4.1.

Epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt är enligt kungl. kungörelse år 1953 (SFS 431) med ändring år 1954 (SFS 732) och medicinalstyrelsens cirkulär 1960 (MF 73) följande tjugosex:

Pest (*Plague*)
Kolera (*Cholera*)
Smittkoppor (*Smallpox*)
Fläckfeber (*Louse-borne epidemic typhus*)
Återfallsfeber (*Relapsing fever*)
Gula febern (*Yellow fever*)
Nervfeber (tyfoidfeber) (*Typhoid fever*)
Paratyfus (paratyfoidfeber) (*Paratyphoid fever*)
Scharlakansfeber (*Scarlet fever*)
Difteri (*Diphtheria*)
Akut barnförlamning (polio) (*Acute poliomyelitis*)
Epidemisk hjärnhinneinflammation (meningokockmeningit) (*Meningococcal meningitis*)

gastroenterit hos barn under 2 år 47 fall, malaria 10, amöbadysenteri 9, listerios och psittacosis vardera 5 fall och difteri och undulantfeber vardera 2 fall. — ⁴ Inkl. bacillbärare.

Rödsot (dysenteri) (*Bacillary dysentery*)
Sömnssjuka (*Acute infectious encephalitis*)
Undulantfeber (*Brucellosis*)
Weils sjukdom (*Weil's disease*)
Mjältbrand (*Anthrax*)
Papegojsjuka (*Psittacosis*)
Spetälska (*Leprosy*)
Elakartad gastroenterit hos barn under 2 år (*Malignant gastro-enteritis in children under 2 years*)
Epidemisk gulsot (*Infectious hepatitis*)
Malaria (*Malaria*)
Primär meningoencefalit av infektiös typ (*Meningoencephalitis*)
Rots (*Glanders*)
Tularemi (*Tularæmia*)
Listerios (*Listeriose*) intill ²¹/₁₂ 1962

Vissa andra epidemiska sjukdomar anmäles summariskt, som framgår av texten, kap. 4.2.

Tab. 4.2. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt, länsvis år 1960 (kliniska fall)

Cases of notifiable epidemic diseases (clinical cases) reported during the year in each county (county borough)

Källa: Halvmånadsrapporter insända av förste provinsialläkare och med dem jämställda förste stadsläkare (se även denna publikation årg. 1951, sidan 41).

Län, vissa städer <i>Counties, county boroughs</i>	050	Akut polio <i>Acute polio</i>		041,042	040	045	057.0	096.9	092		
	Scharlakansfeber <i>Scarlet fever</i>	080.0- 080.1	080.2	Salmonellainfekt. utomtyfoidf. (klin.) <i>Salmonella inf. excl. typhoid fever</i>	Tyfoidfeber <i>Typhoid fever</i>	Dysenteri (rödsot) <i>Bacillary dysentery</i>	Meningokockmeningit (epid. hjärn- hinneinfl.) <i>Meningococcal mening.</i>	Meningoencefalit <i>Viral men.-enceph.</i>	Infektiös hepatit (hepat. epid.) <i>Infectious hepatitis</i>	Övriga epidemiska sjukdomar <i>Other notifiable inf. diseases</i>	Summa <i>Total</i>
Stockholms stad	1 294	1	—	89	2	16	5	70	144	² 29	1 650
Stockholms län	950	1	1	65	3	5	5	38	86	² 5	1 159
Uppsala	288	1	—	176	—	—	—	4	10	² 5	484
Södermanlands	280	—	—	32	1	—	—	54	33	² 2	402
Norrköpings stad	189	—	—	2	—	—	—	2	7	—	200
Östergötlands län i övr.	459	—	—	8	—	—	—	41	33	⁶ 10	551
Jönköpings län	337	3	—	9	—	—	2	23	40	⁷ 9	423
Kronobergs	317	—	—	5	—	—	9	4	7	² 2	344
Kalmar läns n:a	101	—	—	1	—	2	2	16	8	—	130
„ „ s:a	271	—	—	9	—	—	3	28	20	² 1	332
Gotlands län	138	1	—	10	—	1	—	18	6	—	174
Blekinge	419	—	—	3	—	1	—	31	12	—	466
Kristianstads	591	1	—	9	2	1	6	15	13	—	638
Malmö stad	203	—	—	14	—	1	2	11	30	¹⁰ 2	263
Hälsingborgs	131	—	—	—	—	1	1	—	—	² 1	134
Malmöhus län i övr.	360	—	—	2	1	1	6	5	24	¹¹ 3	402
Hallands län	188	—	—	9	2	—	—	9	2	² 1	211
Göteborgs stad	255	1	—	48	—	9	3	5	87	¹² 6	414
Göteborgs o. Bohus län i övr.	160	—	—	3	—	19	—	—	11	—	193
Älvsborgs län	515	1	1	38	1	—	1	—	38	—	595
Skaraborgs	371	—	—	3	—	—	4	1	25	¹³ 1	405
Värmlands	443	1	—	11	—	—	—	4	13	¹⁴ 3	475
Örebro	419	2	1	8	—	6	3	11	41	¹⁵ 6	497
Västmanlands	469	—	—	16	—	—	—	15	65	¹⁶ 4	569
Kopparbergs	435	—	—	7	1	4	1	1	23	¹⁷ 59	531
Gävleborgs	486	1	—	20	—	1	3	1	21	¹⁸ 99	632
Västernorrlands	486	—	—	11	—	2	4	2	31	¹⁹ 60	596
Jämtlands	199	—	—	6	1	51	1	12	18	—	288
Västerbottens	655	—	—	4	—	2	2	3	12	—	678
Norrbottnens	418	1	—	10	—	—	1	3	13	²⁰ 1	447
Hela riket <i>Total</i>	11 827	15	3	¹ 628	¹ 14	123	64	427	873	309	14 283

¹ Beträffande bacillbärare se not till tab. 14.

² 21 fall av elakartad gastroenterit hos barn under 2 år, 5 fall av tularemi och 3 fall av malaria. — ³ 2 fall av elakartad gastroenterit hos barn under 2 år, 2 fall av tularemi och 1 fall av difteri. — ⁴ 4 fall av papegojsjuka och 1 fall av av tularemi. — ⁵ 1 fall av malaria och 1 fall av tularemi. — ⁶ 7 fall av elakartad gastroenterit hos barn under 2 år och 3 fall av tularemi. — ⁷ 7 fall av elakartad gastroenterit hos barn under 2 år, 1 fall av amöbadysenteri och 1 fall av malaria. — ⁸ Listerios. — ⁹ Amöbadysenteri. — ¹⁰ 1 fall av amöbadysenteri och 1 fall av tularemi. — ¹¹ 1 fall av amöbadysenteri, 1 fall

av elakartad gastroenterit hos barn under 2 år och 1 fall av malaria. — ¹² 3 fall av malaria, 2 fall av listerios och 1 fall av undulantfeber. — ¹³ Undulantfeber. — ¹⁴ Elakartad gastroenterit hos barn under 2 år. — ¹⁵ 4 fall av elakartad gastroenterit hos barn under 2 år, 1 fall av difteri och 1 fall av malaria. — ¹⁶ 3 fall av tularemi och 1 fall av listerios. — ¹⁷ 58 fall av tularemi och 1 fall av amöbadysenteri. — ¹⁸ 98 fall av tularemi och 1 fall av papegojsjuka. — ¹⁹ 56 fall av tularemi, 2 fall av amöbadysenteri och 2 fall av elakartad gastroenterit hos barn under 2 år. — ²⁰ Tularemi.

Veneriska sjukdomar. Uppgifterna om dessa sjukdomar inkluderar i princip även militärpatienter, men redovisningen av dessa till förste provinsialläkarna — vilka i sin tur redovisar till medicinalstyrelsen — torde vara ofullständig. Även civila fall torde under senare år ha blivit relativt ofullständigt redovisade, sammanhängande bl. a. med ändrade behandlingsmetoder, i sin tur sammanhängande med tillgången på nya antibiotika.

Trots detta torde den föreliggande statistiken i stort sett ge en riktig bild åtminstone av utvecklingstendenserna i tiden och förhållandet mellan olika åldrar och kön.

Sälunda står det utom tvivel, att gonorrén stigit från 1950 i minst den grad som anges av den officiella serien. Denna sjukdom hade ett maximum år 1944, då drygt 20 000 fall noterades. Därefter sjönk frekvensen t. o. m. år 1949 (9 700 fall) men steg sedan återigen, som framgår av tabell 4.5.

Tuberkulos. Uppgifter om tuberkulosens utbredning finns i tabell 4.7, som utgör en sammanställning av tabeller i Svenska Nationalföreningens mot hjärt- och lungsjukdomar kvartalsskrift (1961, nr 3).

I tabell 4.6 redovisas omfattningen av och några resultat från medicinalstyrelsens hittills utförda skärmbildsundersökningar av civila personer. Några relativt utvisande omfattningen av undersökningarna länsvis har icke uträknats, då vid sådana beräkningar hänsyn icke kan tagas vare sig till omflyttningen och mortaliteten hos befolkningen under den period skärmbildsundersökningar pågått eller till att vissa personer undersökts mer än en gång. Bland de undersökta personerna hade man i genomsnitt funnit tuberkulösa sjukdomstecken hos 2,8 %. Såsom framgår av en för tidigare år företagen specialundersökning torde emellertid flertalet av dessa fall vara kända förut och bragta under kontroll. Bland dessa befinner sig ett stort antal, som vid den på skärmbildsundersökningen följande kliniska utredningen icke visar sig vara behäftade med aktiv tuberkulos, varför de icke kommit att kvarstå i dispensärregistret. Det antal personer, som upptages i det sistnämnda (45 015 den 31/12 1960 enligt tabell 4.7) motsvarar endast omkring 0,7 % av folkmängden. Härvid har som »folkmängd» endast medtagits personer om minst 10 års ålder, något som visserligen är oegentligt, därför att registret upptager även barn under 10 år, en oegentlighet som emellertid knappast har praktisk betydelse, då dessa barn numera är ganska få.

Tab. 4.3. Fall av venerisk sjukdom år 1960 fördelade dels efter bostadsort, dels efter smittningsort

Cases of venereal diseases according to domicile and place of infection

Källa: Förste provinsialläkarnas halvmånadsrapporter.

Län, vissa städer <i>Counties, county boroughs</i>	Ärvt syfilis <i>Congenital syphilis</i>		Förvärvat syfilis <i>Acquired syphilis</i>			Gonorré <i>Gonorrhoea</i>			Ulcus molle <i>Chancroid</i>			Summa <i>Total</i>	På 1 000 av folk- mängden <i>Per 1000 in- habitants</i>	
	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	Summa <i>Total</i>	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	Summa <i>Total</i>	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	S:a <i>Total</i>			
Bostadsort. Patients' domicile.														
Stockholms stad	—	—	10	—	10	2 696	2 019	4 715	—	—	—	4 725	5,9	
„ „ län	—	—	2	2	4	817	453	1 270	—	—	—	1 274	2,8	
Uppsala „	—	—	—	1	1	242	160	402	—	—	—	403	2,4	
Södermanlands „	—	—	—	—	—	284	154	438	—	—	—	438	1,9	
Norrköpings stad	—	—	3	1	4	260	170	430	—	—	—	434	4,8	
Östergötlands län i övr.	—	—	1	—	1	217	132	349	—	—	—	350	1,3	
Jönköpings län	—	—	—	2	2	191	83	274	—	—	—	276	1,0	
Kronobergs „	—	—	—	—	—	50	19	69	—	—	—	69	0,4	
Kalmar „	—	—	—	—	—	240	86	326	1	—	1	327	1,4	
Gotlands „	—	—	—	—	—	99	46	145	—	—	—	145	2,7	
Blekinge „	—	—	1	—	1	182	59	241	—	—	—	242	1,7	
Kristianstads „	—	—	2	—	2	119	46	165	—	—	—	167	0,7	
Malmö stad	—	—	5	2	7	640	445	1 085	1	—	1	1 093	4,8	
Hälsingborgs stad	—	—	4	1	5	141	102	243	—	—	—	248	3,2	
Malmöhus län i övr.	—	—	4	4	8	261	129	390	—	—	—	398	1,2	
Hallands län	—	—	2	—	2	124	65	189	—	—	—	191	1,1	
Göteborgs stad	—	—	17	5	22	1 407	994	2 401	3	—	3	2 426	6,0	
Göteb. o. Boh. län i övr.	—	—	1	1	2	275	175	450	—	—	—	452	2,0	
Älvsborgs län	—	—	3	—	3	480	272	752	1	—	1	756	2,0	
Skaraborgs „	—	—	2	—	2	283	145	428	—	—	—	430	1,7	
Värmlands „	1	—	—	2	2	322	95	417	—	—	—	420	1,4	
Örebro „	—	—	—	—	—	287	154	441	—	—	—	441	1,7	
Västmanlands „	—	—	1	—	1	291	152	443	—	—	—	444	1,9	
Kopparbergs „	—	—	1	—	1	391	200	591	—	—	—	592	2,1	
Gävleborgs „	—	—	2	—	2	485	270	755	—	—	—	757	2,6	
Västernorrlands „	—	—	3	1	4	267	117	384	—	—	—	388	1,4	
Jämtlands „	—	—	—	—	—	142	48	190	—	—	—	190	1,4	
Västerbottens „	—	—	—	—	—	137	103	240	—	—	—	240	1,0	
Norrbottnens „	—	—	2	1	3	171	79	250	—	—	—	253	1,0	
Summa Total 1960	1	—	66	23	89	11 501	6 972	18 473	6	—	6	18 569	2,5	
Smittningsort för ovanstående fall. Place of infection.														
De fem största städerna	—	—	11	9	20	5 216	3 849	9 065	1	—	1	9 086	..	
Sverige i övrigt	1	—	2	9	11	4 867	2 873	7 740	—	—	—	7 752	..	
Danmark	—	—	2	—	2	361	34	395	—	—	—	397	..	
Finland	—	—	1	—	1	96	10	106	—	—	—	107	..	
Norge	—	—	—	—	—	79	11	90	—	—	—	90	..	
Övriga utlandet	—	—	45	2	47	691	47	738	5	—	5	790	..	
Okänd ort	—	—	5	3	8	191	148	339	—	—	—	347	..	
Summa Total 1959	2	1	69	26	95	9 568	5 853	15 421	14	—	14	15 533	2,1	
„ „ 1958	2	1	55	20	75	8 289	4 749	13 038	10	—	10	13 126	1,8	
„ „ 1957	4	5	52	38	90	8 128	4 602	12 730	10	1	11	12 840	1,7	
„ „ 1956	2	1	76	47	123	8 913	4 897	13 810	15	—	15	13 951	1,9	
„ „ 1955	6	3	105	63	168	9 027	4 825	13 852	16	—	16	14 045	1,9	
„ „ 1950	8	12	358	250	608	7 005	3 207	10 212	40	3	43	10 883	1,5	

Tab. 4.4. Fall av venerisk sjukdom år 1960 efter ålder och kön Cases of venereal diseases by age and sex Källa: Förste provinsialläkarnas årsberättelser.

Sjukdom Disease	Summa Total	Den smittades ålder Age of the infected										okänd ålder un- known age
		under 1 år under 1 year	1-9 år years	10-14 år years	15-19 år years	20-24 år years	25-29 år years	30-39 år years	40-49 år years	50-59 år years	60 år o. däröver 60 years and more	
Syfilis ¹ {M. M.	67	—	—	1	14	16	14	15	7	—	—	—
Syphilis {Kv. F.	23	—	—	—	6	6	5	3	2	1	—	—
Summa Total	90	—	—	1	20	22	19	18	9	1	—	—
Gonorré {M. M.	11 501	—	2	16	2 441	4 348	1 971	1 826	628	168	37	64
Gonorrhoea {Kv. F.	6 972	3	12	134	3 317	1 675	713	665	310	90	11	42
Summa Total	18 473	3	14	150	5 758	6 023	2 684	2 491	938	258	48	106
Ulcus molle {M. M.	6	—	—	—	1	2	1	1	1	—	—	—
Chancroid {Kv. F.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa Total	6	—	—	—	1	2	1	1	1	—	—	—

¹ Häre ingår samtliga fall av syfilis, såväl medfödd som förvärvad. *Congenital and acquired.*

Tab. 4.5. Gonorré 1950—1960 Gonorrhoea Källa: Förste provinsialläkarnas årsberättelser.

	Rapporterade fall Reported cases						Fall per 100 000 invånare Cases per 100 000 inhabitants					
	Ålder, år Age, years					Summa Total	Ålder, år Age, years					Sum- ma Total
	0-9	10-14	15-19	20-24	25—		0-9	10-14	15-19	20-24	25—	
Män Male												
1950	7	5	872	2 353	3 768	7 005	..	2,2	411,5	1 009,4	170,1	200,4
1951	6	9	1 107	3 018	5 030	9 170	..	3,9	525,1	1 318,5	225,3	260,3
1952	5	6	1 220	3 292	5 329	9 852	..	2,5	576,4	1 456,7	237,0	277,6
1953	6	8	1 027	3 001	5 219	9 261	..	3,1	478,0	1 357,7	230,5	259,2
1954	3	31	1 147	2 930	4 792	8 903	..	11,3	519,5	1 348,0	210,4	247,7
1955	—	6	1 142	2 989	4 890	9 027	..	2,1	502,2	1 387,3	213,4	249,4
1956	1	3	1 234	2 881	4 794	8 913	..	1,0	528,2	1 335,5	207,8	244,4
1957	1	4	1 163	2 766	4 194	8 128	..	1,2	478,1	1 270,8	180,8	221,2
1958	—	6	1 333	2 880	4 070	8 289	..	1,8	517,3	1 300,5	174,6	224,1
1959	1	6	1 859	3 422	4 280	9 568	..	1,8	676,8	1 507,5	182,9	257,3
1960	2	16	2 441	4 348	4 694	11 501	..	5,0	832,3	1 868,4	200,1	308,0
Kvinnor Female												
1950	15	8	759	959	1 466	3 207	..	3,7	368,0	415,8	64,2	91,1
1951	20	11	1 061	1 259	1 773	4 124	..	4,9	516,6	552,1	76,9	116,2
1952	20	17	1 337	1 528	2 209	5 111	..	7,3	648,9	675,8	95,1	142,9
1953	16	26	1 122	1 554	2 073	4 791	..	10,6	537,6	698,6	88,7	133,1
1954	13	48	1 299	1 395	2 059	4 814	..	18,3	605,6	639,5	87,6	133,0
1955	8	31	1 316	1 413	2 057	4 825	..	11,1	595,7	656,3	87,0	132,4
1956	11	34	1 382	1 419	2 051	4 897	..	11,5	609,5	662,9	86,1	133,5
1957	5	52	1 409	1 311	1 825	4 602	..	16,9	598,2	610,3	76,2	124,6
1958	6	94	1 655	1 294	1 700	4 749	..	30,2	664,7	594,4	70,6	127,8
1959	8	94	2 530	1 459	1 762	5 853	..	30,4	956,6	655,7	72,9	156,7
1960	15	134	3 317	1 675	1 831	6 972	..	44,4	1 178,8	736,4	75,5	185,9
Båda könen Both sexes												
1950	22	13	1 631	3 312	5 234	10 212	..	2,9	390,1	714,2	116,3	145,6
1951	26	20	2 168	4 277	6 803	13 294	..	4,4	520,9	936,0	150,0	188,0
1952	25	23	2 557	4 820	7 538	14 963	..	4,8	612,2	1 066,1	164,9	210,0
1953	22	34	2 149	4 555	7 292	14 052	..	6,8	507,4	1 025,2	158,5	195,9
1954	16	79	2 446	4 325	6 851	13 717	..	14,8	562,0	993,1	148,0	190,2
1955	8	37	2 458	4 402	6 947	13 852	..	6,5	548,3	1 021,9	149,1	190,7
1956	12	37	2 616	4 300	6 845	13 810	..	6,1	568,2	1 000,5	146,0	188,8
1957	6	56	2 572	4 077	6 019	12 730	..	8,9	537,1	942,7	127,6	172,8
1958	6	100	2 988	4 174	5 770	13 038	..	15,7	589,7	950,4	121,8	175,8
1959	9	100	4 389	4 881	6 042	15 421	..	15,8	814,0	1 085,9	127,0	206,9
1960	17	150	5 758	6 023	6 525	18 473	..	24,2	1 002,0	1 308,9	136,7	246,8

Tab. 4.6. Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar 1946—1960. Antal undersökta civila personer (exkl. patienter på mentalsjukhus) och gjorda fynd
Massradiofluorography of the National Board of Health

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Antal skärmbildsundersökta personer <i>Number of individuals examined</i>				Därav med nedanstående fynd 1946—1960 <i>Number of findings</i>			
	1946— 1958	1959	1960	Summa 1946— 1960 <i>Total</i>	Pågående el. ej säkert läkta fall av tuberkulos ¹	D:o i % av de undersökta ²	Övrigt patolo- giskt <i>Other findings</i>	Osäkra fynd <i>Uncertain findings</i>
Stockholms stad	902 533	85 407	36 951	1 024 891	30 851	3,0	..	4 891
Stockholms län	491 686	1 642	—	493 328	13 149	2,7	1 064	3 539
Uppsala län	122 156	—	—	122 156	2 743	2,2	1 247	1 725
Södermanlands län	346 223	—	—	346 223	7 552	2,2	833	2 155
Norrköpings stad	127 308	—	—	127 308	3 474	2,7	..	979
Östergötlands län i övr.	235 028	79 608	73 337	387 973	7 727	2,0	..	2 968
Jönköpings län	295 633	10 562	55 216	361 411	8 781	2,4	1 415	2 623
Kronobergs län	129 419	—	—	129 419	3 373	2,6	700	1 044
Kalmar län	363 990	—	—	363 990	8 714	2,4	..	2 676
Gotlands län	19 744	23 527	—	43 271	1 064	2,5	439	467
Blekinge län	127 804	42 512	30 179	200 495	6 524	3,3	..	1 807
Hälsingborgs stad	53 592	—	—	53 592	1 410	2,6	207	339
Hallands län	125 090	—	—	125 090	3 976	3,1	359	1 207
Göteborgs stad	259 847	—	—	259 847	9 890	3,8	1 194	1 428
Göteborgs o. Bohus län i övr.	150 661	—	—	150 661	6 059	4,0	..	1 304
Älvsborgs län	273 539	—	—	273 539	10 619	3,9	..	2 362
Skaraborgs län	183 984	—	22 952	206 936	5 548	2,7	..	1 433
Värmlands län	248 044	—	—	248 044	4 959	2,0	1 314	1 869
Västmanlands län	164 043	—	—	164 043	3 509	2,1	1 104	1 189
Kopparbergs län	245 981	66 839	68 060	380 880	9 645	2,5	..	2 888
Gävle stad	32 269	—	—	32 269	881	2,7	135	126
Gävleborgs län i övr.	372 969	—	—	372 969	9 472	2,5	..	2 674
Västernorrlands län	226 128	1 804	—	227 932	9 944	4,4	..	2 059
Jämtlands län	—	—	11 880	11 880	279	2,3	913	70
Västerbottens län	163 832	—	—	163 832	4 237	2,6	113	1 044
Norrbottnens län	15 116	39 675	41 216	96 007	2 721	2,8	1 443	920
Summa Total	5 676 619	351 576	339 791	6 367 986	177 101	2,8	..	45 786

¹ Active or not definitely healed TB. Inklusive fall under dispensärkontroll. Inclusive of cases already controlled by TB dispensary. — ² In per cent of persons examined.

Tabell 4.6

Undersökningarna omfattar i princip endast personer som fyllt 10 år. Beträffande gjorda fynd av lungtuberkulos bör obser-

veras, att dessa till stor del antingen redan varit kända för dispensärorganisationen eller visat sig läkta vid den senare, kliniska undersökningen. Se texten sidan 82.

Tab. 4.7. Tuberkulossjukligheten och -dödligheten år 1960*Tuberculosis morbidity and mortality*

Källa: Centraldispensärernas årsberättelser (bearbetade inom Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar), utom beträffande avlidna, vilka citerats ur publikationen »Dödsorsaker» (SOS) av Statistiska centralbyrån.

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Tbc-fall kvarstående i centraldispensärregister den 31/12 <i>Persons with TB registered at Central dispensaries</i>					Nyupptäckta tbc-fall införda i centraldispensärregister <i>New findings of TB entered into registers of Central dispensaries</i>					Avlidna i tbc (alla slag) enligt statistiska centralbyråns material <i>Deaths from TB (all forms)</i>	
	Hela antalet <i>All cases</i>	På 1 000 inv. <i>Per 1 000 inh.</i>	Därav lungtbc <i>TB of the lungs</i>			Hela antalet <i>All cases</i>	På 1 000 inv. <i>Per 1 000 inh.</i>	Därav lungtbc <i>TB of the lungs</i>				
			Hela antalet <i>All cases</i>	Öppen tbc <i>Contagious</i>				Hela antalet <i>All cases</i>	Öppen tbc <i>Contagious</i>			
				Antal <i>Number</i>	På 1 000 inv. <i>Per 1 000 inh.</i>				Antal <i>Number</i>	På 1 000 inv. <i>Per 1 000 inh.</i>	Antal <i>Number</i>	På 1 000 inv. <i>Per 1 000 inh.</i>
Stockholms stad	7 807	9,7	6 890	572	0,7	617	0,8	487	225	0,3	..	..
Stockholms län	3 634	8,0	3 245	114	0,3	320	0,7	250	32	0,1	..	..
Uppsala län	1 314	7,9	1 097	63	0,4	91	0,5	57	31	0,2	..	..
Södermanlands län	1 447	6,4	1 212	98	0,4	111	0,5	67	29	0,1	..	..
Norrköpings stad	587	6,5	506	43	0,5	29	0,3	19	8	0,1	..	..
Östergötlands län i övrigt ..	1 747	6,5	1 456	79	0,3	127	0,5	91	22	0,1	..	..
Jönköpings län	1 297	4,6	1 037	87	0,3	98	0,3	60	14	0,1	..	..
Kronobergs län	1 242	7,8	1 042	135	0,9	63	0,4	42	10	0,1	..	..
Kalmar län	1 784	7,6	1 569	84	0,4	96	0,4	74	13	0,1	..	..
Gotlands län	459	8,4	401	28	0,5	30	0,6	20	9	0,2	..	..
Blekinge län	1 047	7,2	894	99	0,7	87	0,6	68	24	0,2	..	..
Kristianstads län	2 140	8,3	1 796	132	0,5	96	0,4	53	19	0,1	..	..
Malmö stad	1 616	7,1	1 430	43	0,2	93	0,4	74	15	0,1	..	..
Hälsingborg stad	353	4,6	322	33	0,4	37	0,5	34	12	0,2	..	..
Malmöhus län i övr.	2 357	7,4	2 088	57	0,2	112	0,4	88	19	0,1	..	..
Hallands län	918	5,4	718	50	0,3	67	0,4	40	12	0,1	..	..
Göteborgs stad	2 573	6,4	2 126	174	0,4	212	0,5	144	108	0,3	..	..
Göteborgs o. Bohus län i övr.	1 476	6,7	1 184	93	0,4	113	0,5	84	36	0,2	..	..
Älvsborgs län	1 722	4,6	1 406	158	0,4	143	0,4	88	38	0,1	..	..
Skaraborgs län	805	3,2	640	46	0,2	109	0,4	58	21	0,1	..	..
Värmlands län	1 673	5,8	1 335	61	0,2	140	0,5	81	30	0,1	..	..
Örebro län	1 832	7,0	1 211	197	0,7	151	0,6	81	27	0,1	..	..
Västmanlands län	1 136	4,9	929	250	1,1	121	0,5	78	31	0,1	..	..
Kopparbergs län	1 901	6,6	1 579	89	0,3	206	0,7	156	52	0,2	..	..
Gävle stad	295	5,4	257	10	0,2	30	0,6	22	9	0,2	..	..
Gävleborgs län i övr.	1 613	6,7	1 354	89	0,4	135	0,6	89	39	0,2	..	..
Västernorrlands län	3 284	11,5	2 648	134	0,5	226	0,8	147	40	0,1	..	..
Jämtlands län	769	5,5	534	18	0,1	108	0,8	67	34	0,2	..	..
Västerbottens län	2 580	10,8	2 097	51	0,2	189	0,8	107	26	0,1	..	..
Norrbottnens län	2 573	9,8	2 012	84	0,3	237	0,9	161	41	0,2	..	..
Summa Total 1960	53 981	7,2	45 015	3 171	0,4	4 194	0,6	2 887	1 026	0,1	598	0,08
1959	57 832	7,8	47 782	3 595	0,5	4 449	0,6	3 058	1 077	0,1	540	0,07
1958	61 487	8,3	50 502	3 820	0,5	4 651	0,6	3 075	1 071	0,1	591	0,08
1957	65 031	8,8	53 260	4 366	0,6	5 071	0,7	3 445	1 037	0,1	638	0,09
1956	67 093	9,2	54 474	4 825	0,6	5 771	0,8	4 037	1 133	0,1	703	0,10
1955	69 520	9,6	55 807	5 483	0,8	6 404	0,9	4 385	1 355	0,2	775	0,11
1950	82 542	11,8	59 320	7 905	1,1	10 550	1,5	6 588	1 655	0,2	1 553	0,22
1948	86 938	12,6	59 192	8 474	1,2	12 808	1,9	7 933	2 117	0,3	2 813	0,41

Tabell 4.7

Antalet i centraldispensärernas register kvarstående fall av tuberkulos och av nyupptäckta fall återspeglar sjukdomens utbredning resp. insjukningsrisken. Att fastställa, om en tuberkulos är »öppen», d. v. s. i smittsamt

stadium kan i många fall vara vanskligt, varför uppgifterna härom är mindre säkra än övriga. Vad angår den geografiska variationen, måste man dessutom räkna med att det kan finnas lokala olikheter i den intensitet, varmed man uppsparar och anmäler tuberkulosfall.

4.3 Maligna tumörer 1959 enligt anmälningar till cancerregistret

Från och med år 1958 registreras nyupptäckta cancerfall i Sverige vid det till medicinalstyrelsen knutna cancerregistret. Uppgiftsskyldighet föreligger för läkare vid sjukhus beträffande patienter inom såväl sluten som öppen vård samt för patologer och rättsmedicinare. De senare anmäler av dem på biopsi- eller obduktionsmaterial sätta diagnoser, oavsett att fallen även anmäles från klinik. Endast ett fåtal fall torde falla utanför rapporteringen. De tumörformer, som anmälts till registret är förutom klart maligna processer samtliga intrakraniella tumörer samt svulster med endokrin aktivitet. Undantagna från anmälan är således de allra flesta benigna tumörer.

Förutom persondata angående patienten, såsom födelsedatum, kön, hemort och civilstånd innehåller en canceranmälan en detaljerad diagnos med uppgift om huruvida denna grundats på klinisk eller patologisk-anatomisk undersökning etc. I anmälan finnes dessutom uppgifter som möjliggör ytterligare efterforskningar, såsom namnet på sjukhuset där den sjuke vårdats, hans journalnummer och inskrivningsdatum. Uppgifterna stansas på hälkort. Kodsättningen av tumörernas läge och histologiska utseende sker i enlighet med en av WHO utarbetad rekommendation till cancerregister.

Cancerregistrets huvuduppgift är att producera en tillförlitlig morbiditetsstatistik för cancer och besläktade sjukdomar. Registret kan även tjäna som underlag för viss forskning, då i registreringen ingår en specifikation av tumörernas lokalisation och morfologiska typ med uppgifter för varje fall om sjukhus, journalnummer, etc.

Den andra årsredogörelsen från registret kom i tryck år 1962 och avser verksamhetsåret 1959. Den är avfattad på engelska under titeln »Cancer Incidence in Sweden 1959», National Board of Health. Då den ej ingår i serien Sveriges officiella statistik vill medicinalstyrelsen lämna en kort sammanfattning i föreliggande publikation.

Tabell 4.8 visar hur samtliga anmälda fall (20 220) fördelar sig på män, kvinnor och grupper av diagnoser. Diagrammet på sid. 89 visar de vanligaste tumörformerna för respektive kön och det på sid. 90 åldersfördelningen av de insjuknade i vissa av dem.

Inom de flesta tumörformerna föreligger en övervikt för stadsbefolkningen, oftast mest markerad i de tre största städerna, Stockholm, Göteborg och Malmö. Som exempel på detta förhållande kan anföras lungcancern. För denna tumörform var antalet fall av manligt kön i hela landet 199 per 1 miljon invånare. Motsvarande siffra för enbart Stockholm var 491, för de tre stora städerna sammanslagna 408, för övriga städer i landet 223 och för landsbygden 105. Beträffande lungcancern förelåg även en klar övervikt för män (könskvoten män/kvinnor för hela landet 3,7:1). Dessa uppgifter rörande lungcancerens frekvens i Sverige överensstämmer i stort sett med motsvarande erfarenheter från andra länder.

Tab. 4.8. Antal nya cancerfall diagnosticerade 1959 fördelade efter primärtumörens läge
No. of new cases of cancer diagnosed in 1959 by primary site. (Cancer registry)

Källa: Medicinalstyrelsens cancerregister.

Statistisk klassifikation <i>Statistical classification</i>		Primärt läge <i>Primary site</i>	Antal fall <i>No. of cases</i>			Fall per 1 miljon inv. <i>Per 1 million inh.</i>	
A-listan <i>A-list</i>	Detaljnum- mer <i>Detailed list</i>		Samt- liga <i>Total</i>	Män <i>M</i>	Kvin- nor <i>F</i>	Män <i>M</i>	Kvin- nor <i>F</i>
A 44	140—48	Malign tumör i munhåla och svalg <i>Malignant neoplasm of oral cavity and pharynx</i>	539	350	189	94	51
A 45	150	Malign tumör i matstrupen <i>Malignant neoplasm of oesophagus</i>	205	121	84	33	22
A 46	151	Malign tumör i magsäcken <i>Malignant neoplasm of stomach</i>	2 461	1 571	890	422	238
A 47	152, 153	Malign tumör i tarmen utom ändtar- men <i>Malignant neoplasm of intes- tine except rectum</i>	1 594	762	832	205	223
A 48	154	Malign tumör i ändtarmen <i>Malignant neoplasm of rectum</i>	939	569	370	153	99
A 49	161	Malign tumör i struphuvudet <i>Malignant neoplasm of larynx</i>	99	86	13	23	3
A 50	162, 163	Malign tumör i luftstrupe, luftför, lunga och lungsäck, icke angiven som metastatisk <i>Malignant neo- plasm of trachea, and of bronchus and lung not specified as secondary</i>	1 074	818	256	220	69
A 51	170	Malign tumör i bröstkörteln <i>Malignant neoplasm of breast</i>	2 465	24	2 441	6	654
A 52	171	Malign tumör i livmoderhalsen <i>Malignant neoplasm of cervix uteri</i> ..	888	—	888	—	238
A 53	172—174	Malign tumör i annan el. ospec. del av livmodern <i>Malignant neoplasm of other and unspecified parts of uterus</i>	781	—	781	—	209
A 54	177	Malign tumör i prostata <i>Malignant neoplasm of prostate</i>	1 549	1 549	—	417	—
A 55	190, 191	Malign tumör i huden <i>Malignant neoplasm of skin</i>	725	421	304	113	81
A 56	196, 197	Malign tumör i ben och bindväv <i>Malignant neoplasm of bone and connective tissue</i>	259	151	108	41	29
—	193	Tumör i hjärnan och övriga nervsy- stemet <i>Neoplasm of brain and other parts of nervous system</i>	673	348	325	94	87
A 58	204	Leukemi <i>Leukaemia and aleukaemia</i>	676	376	300	101	80
A 59	200—203, 205	Malign tumör primär i lymfatisk och blodbildande vävnad <i>Lymphosar- coma and other neoplasms of lym- phatic and haematopoietic system</i> ..	799	431	368	116	99
—	155, 157, 158, 160, 164, 175, 176, 178—181, 192, 194, 195	Övriga maligna tumörer <i>Other ma- lignant neoplasms</i>	3 751	1 754	1 997	472	535
—	156, 159, 199	Maligna tumörer med otillräckligt specificerat läge <i>Malignant neo- plasms of unspecified site</i>	743	340	403	91	108
Summa <i>Total</i>			20 220	9 671	10 549	2 601	2 825

Tab. 4.9. Antal nya cancerfall diagnosticerade 1959 fördelade efter primärtumörens läge och patientens hemort

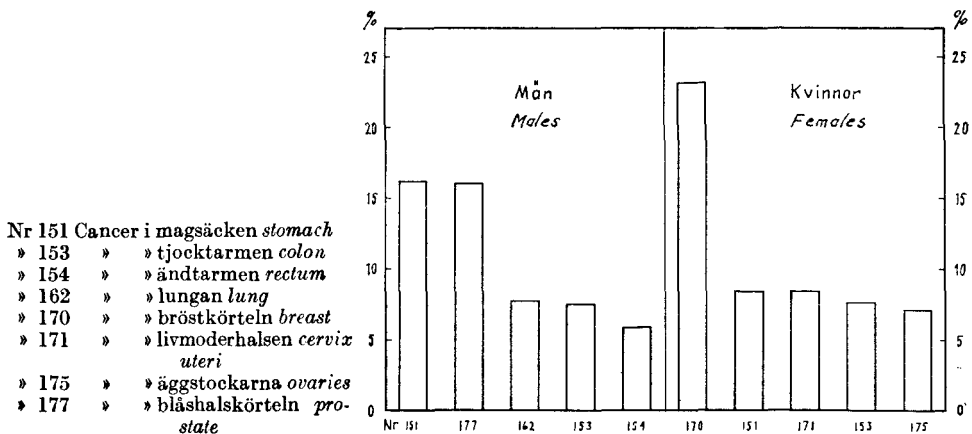
No. of new cases of cancer diagnosed in 1959 by primary site and domicile. (Cancer registry)

Källa: Medicinalstyrelsens cancerregister.

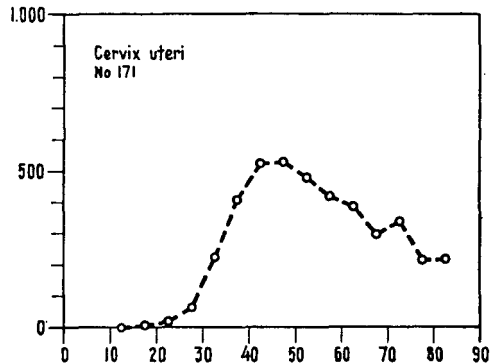
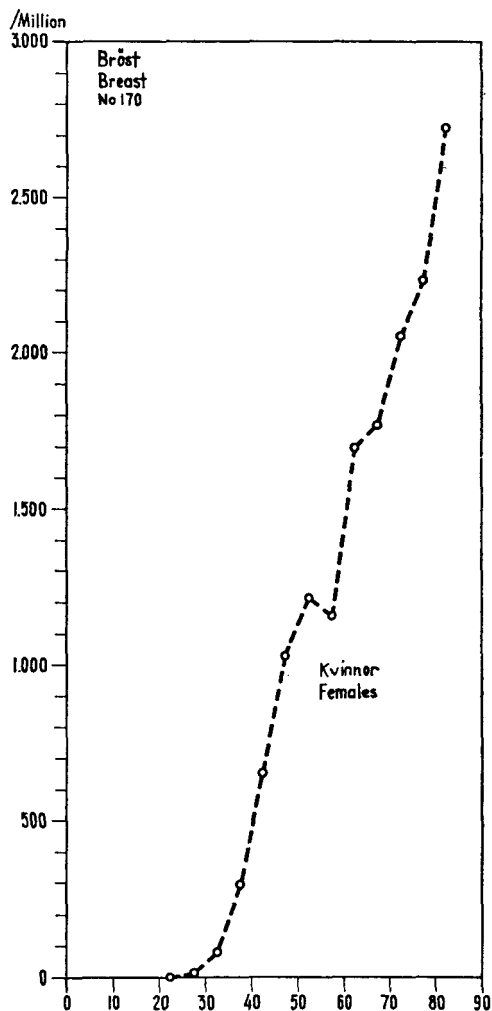
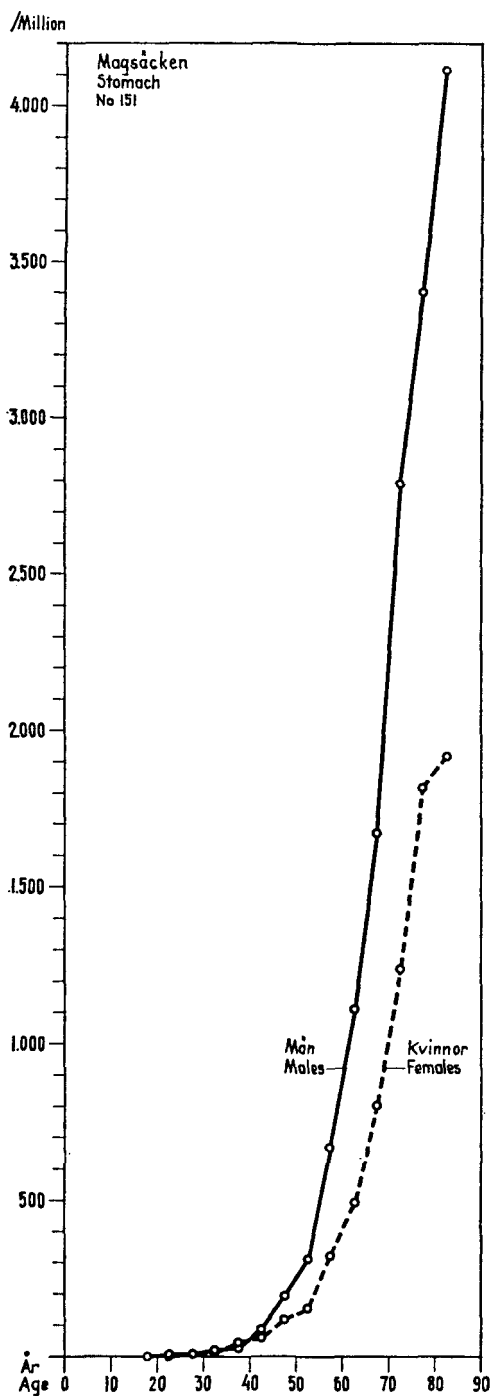
Statistisk klassifikation <i>Statistical classification</i>		Samtliga fall <i>Total</i>	Hemort <i>Domicile</i>							
A-listan <i>A-list</i>	Detaljnummer <i>Detailed list</i>		Stockholm	Göteborg	Malmö	S:a storstäder <i>Total big towns</i>	Övriga städer <i>Other towns</i>	Samtliga städer <i>All towns</i>	Landskommuner <i>Rural areas</i>	Okänd <i>Unknown</i>
A 44	140—148.....	539	53	17	15	85	176	261	271	7
A 45	150.....	205	34	23	14	71	61	132	72	1
A 46	151.....	2 461	257	142	45	444	693	1 137	1 304	20
A 47	152, 153.....	1 594	213	114	102	429	488	917	663	14
A 48	154.....	939	107	51	43	201	280	481	451	7
A 49	161.....	99	24	8	8	40	31	71	27	1
A 50	162, 163.....	1 074	241	81	52	374	368	742	320	12
A 51	170.....	2 465	383	182	101	666	837	1 503	944	18
A 52	171.....	888	188	55	41	284	319	603	285	—
A 53	172—174.....	781	127	43	27	197	271	468	313	—
A 54	177.....	1 549	189	80	58	327	433	760	764	25
A 55	190, 191.....	725	72	33	35	140	208	348	374	3
A 56	196, 197.....	259	34	14	11	59	76	135	117	7
—	193.....	673	102	45	33	180	190	370	255	48
A 58	204.....	676	74	31	24	129	229	358	311	7
A 59	200—203, 205 ..	799	97	36	29	162	255	417	370	12
—	155, 157, 158, 160, 164, 175, 176, 178—181, 192, 194, 195, 156, 159, 199....	3 751	591	254	189	1 034	1 119	2 153	1 545	53
—	Summa Total	20 220	2 850	1 247	837	4 934	6 294	11 228	8 745	247

De fem vanligaste cancerformerna i % av samtliga cancerfall

Five most common sites of cancer in per cent of all cases

Antal fall bland 1 miljon män resp. kvinnor i olika åldrar av cancer i magsäcken, bröstkörteln och livmoderhalsen år 1959 *Age-specific incidence rates per 1 million: stomach, breast and cervix uteri*

4.4 Skador genom våld

I detta avsnitt lämnas en del uppgifter om antalet på sjukhus intagna på grund av skador genom våld (förgiftning inbegripen). Polikliniskt behandlade fall ingår icke. Resultatet redovisas i detalj i tabell 4.10.

Följande sammanfattning och jämförelse med föregående år må lämnas:

Intagna på grund av: <i>Admitted to hospital:</i>	1955	1959	1960
<i>Olycksfall Accidents</i>			
Trafik <i>Traffic</i>	14 570	15 306	14 562
Förgiftning <i>Poisoning</i>	1 397	1 813	1 915
Övriga <i>Other accidents</i>	34 420	33 710	34 617
<i>Själv-mord etc.: Self-inflicted injuries:</i>			
Förgiftning <i>Poisoning</i>	2 685	2 945	2 848
Övriga <i>Other</i>	250	250	293
Misshandel o. dyl.			
<i>Assault</i>	571	550	578
Summa Total	53 893	54 574	54 813

Antalet intagna på grund av skador genom våld utgjorde år 1960 7 à 8 % av samtliga intagna på ifrågavarande anstalter. Bland »Olycksfall, övriga» ingår en väsentlig del av olyckorna under arbetsutövning, ehuru dylika naturligtvis finns även bland trafikolyckorna och förgiftningarna. Under rubriken »fall från höjd» i tabell 4.10 döljer sig t. ex. fall från byggnadsställningar och tak. »Fallande föremål» inkluderar ras i gruvor, »skärande eller stickande föremål» omfattar bl. a. splitter från arbetsstycken o. s. v.

Betydande skillnader framträder mellan könen. I totalantalet intagna skadefall överväger männen med sina 33 796 fall (62 % av samtliga). Könens andelar är emellertid rätt olika för skilda grupper av orsaker. Männens andel är sålunda 70 % i fråga om trafikolycksfall, 59 % i fråga om förgiftningar genom olycksfall, 59 % i fråga om övriga olycksfall, endast 43 % i fråga om självmord och självmordsförsök men 86 %, när det gäller misshandel och mordförsök.

Ännu större skillnader kan uppletas, om man går längre i specifikation av orsakerna. Utpräglat »manliga» ter sig olyckor i samband med motorcyklar, järnvägstrafik och överhuvudtaget maskiner, skärande eller stickande föremål, fallande föremål, elektrisk ström, explosioner, skott m. m. Skadeorsaker där kvinnorna starkt överväger är svårare att leta upp, åtminstone så länge man håller sig till olycksfallen. Där överväger de mera avsevärt endast i fråga om fall i trappor och fall i samma plan. Det kan antagas, att det här gäller gamla personer, som halkat eller snavat. För denna tydning talar den bland dessa kvinnor relativt höga dödligheten.

Däremot överväger kvinnorna bland dem som gjort självmordsförsök (57 % kvinnor). Detta gäller visserligen icke alla självmordsmetoder men det gäller för de viktigaste bland dem, nämligen förgiftningarna. Männen överväger starkt inom grupperna hängning, skott och skärande eller stickande vapen, men även för dem var förgiftningen den främsta metoden.

Tab. 4.10. Fall av skador genom våld intagna på sjukhus år 1960

Cases of injuries through accidents, poisonings and violence admitted into hospitals

Källa: Årsberättelser från lasarett och sjukstugor.

Nr i den internationella klassifikationen	Beskrivning (nummer i svensk klassifikation) <i>Item (number in Swedish classification)</i>	Intagna <i>Number admitted</i>		Döda på sjukhuset <i>Dead in hospital</i>	
		m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.
	Trafikolycksfall Traffic accidents	10 281	4 281	273	69
E 860-866	Lufttrafik (E 1)	8	3	1	—
E 850-858	Vattentrafik (E 2)	65	7	2	—
E 810-825)	Motortrafik				
E 830-835)	motorecyklar (även mopeder) (E 3, E 4)	3 127	574	73	6
	andra motorfordon (buss, bil o. s. v.) (E 5, E 6)	5 066	2 661	159	55
E 800-802	Järnvägstrafik (E 7)	70	18	5	—
E 840, 841	Spårvagnstrafik (E 8)	41	33	2	1
E 844, 845	Annan vägtrafik utom med trampeykel (E 9)	285	132	9	3
E 842, 843	Trampeykelolyckor (E 10)	1 619	853	22	4
	Olycksfall genom förgiftning Accidental poisoning	1 120	795	5	3
E 870	Morfin och andra opiumderivat	43	13	1	—
E 871	Barbitursyre-derivat	265	293	1	—
E 872	Acetylsalicylsyra och salicylat	30	29	—	—
E 873	Bromider	10	6	—	—
E 874	Andra analgetica och hypnotica	58	62	1	—
E 875	Sulfonamider	2	5	—	—
E 876	Stryknin	—	—	—	—
E 877	Belladonna, atropin och hyoscin	4	7	—	—
E 878	Andra och ospecificerade läkemedel	134	149	2	1
E 879	Svamp och andra födoämnen (ej genom bakterier eller bakterietoxiner)	19	19	—	—
E 880	Alkoholer (ej alkoholism)	134	22	—	—
E 881	Petroleum-produkter	75	21	—	—
E 882	Övriga industriella lösningsmedel	47	20	—	—
E 883	Frätande ämnen	33	20	—	1
E 884	Kvikksilver och dess föreningar	9	2	—	—
E 885	Bly " " (ej blyarsenat)	25	4	—	—
E 886	Arsenik och antimon och deras föreningar	1	—	—	—
E 887	Fluorider	—	—	—	—
E 888	Andra och ospecificerade fasta och flytande ämnen	113	94	—	—
E 890	Lys- (kok-, svets- och annan nytto-) gas	16	14	—	1
E 891	Avgaser från motorfordon (ej i trafik)	12	1	—	—
E 892	Annan kolmonoxid (ej brand eller explosion)	29	10	—	—
E 893	Cyngas	—	—	—	—
E 894	Andra specificerade gaser och ångor (ej brand eller explosion, ej narkos)	50	4	—	—
E 895	Gaser och ångor utan närmare specifikation	11	—	—	—
	Övriga olycksfall Other accidents	20 538	14 079	251	284
E 900	Fall i trappor	1 069	1 282	25	10
E 901	Fall från stege	422	164	4	1
E 902	Andra fall från höjd	3 212	1 553	47	30
E 903	Fall i samma plan	5 035	8 169	106	213
E 904	Ospecificerade fall	414	347	3	4
E 910	Fallande föremål	2 060	200	16	1
E 911	Skada av fordon, ej i trafik (t. ex. i industri, gruvarbete o. d.) ..	148	5	3	—
E 912	Skada av maskin(-eri), alla slag	976	102	8	1
E 913	Skada av skärande eller stickande föremål	1 352	262	1	—
E 914	Skada av elektrisk ström (ej blixn)	141	21	1	1
E 915	Skada vid explosion av tryckkärl	22	7	—	—
E 916	Skada av eld och explosion i brännbart ämne	324	98	7	8
E 917	Skada av frätande eller hett ämne	842	466	1	4
E 918	Skada av strålning (radium, röntgen), ej terapeutiskt använd ..	4	1	—	—

Nr	Beskrivning	Intagna		Döda på sjukhuset	
		m.	kv.	m.	kv.
E 919	Skada genom skott och sprängning.....	296	13	7	—
E 920	Främmande kropp i öga eller orbita.....	271	29	—	—
E 921	Inandning och nedsväljning av föda med kvävning eller andningshinder.....	8	8	1	—
E 922	Inandning och nedsväljning av annat föremål med kvävning eller andningshinder.....	21	3	1	—
E 923	Främmande kropp, inkommen genom naturliga öppningar, utan andningshinder.....	315	341	1	—
E 924	Kvävning i bädd.....	—	—	—	—
E 925	Kvävning under andra och ospecificerade omständigheter.....	1	—	—	—
E 926	Bristande omvårdnad av barn under 1 års ålder.....	2	1	—	—
E 927	Bett och sting av giftigt djur.....	95	85	—	—
E 928	Skada av djur på annat sätt (ej i trafik).....	283	118	—	2
E 929	Drunkning.....	30	7	5	1
E 930	Skada av högt eller lågt lufttryck.....	1	—	—	—
E 931	Skada av hetta eller solstrålning.....	6	2	—	—
E 932	Förfrysning.....	31	5	1	—
E 933	Hunger, törst och utmattning.....	8	5	—	2
E 934	Skada vid naturkatastrof (ej blix).....	—	—	—	—
E 935	Skada av blix.....	2	7	—	—
E 936	Andra och ospecificerade olyckshändelser.....	3 147	778	13	6
	Själv-mord och själv-tillfogad skada <i>Self-inflicted injuries</i>.....	1 359	1 782	68	28
E 970	Själv-mord o. s. v. genom förgiftning med analgetica och hypnotica.....	988	1 528	28	27
E 971	Själv-mord o. s. v. genom förgiftning med andra fasta och flytande ämnen.....	129	135	4	1
E 972	Själv-mord o. s. v. genom förgiftning med lys-(kok-, annan nytto-)gas.....	29	17	1	—
E 973	Själv-mord o. s. v. genom förgiftning med andra gaser.....	15	7	—	1
E 974	Själv-mord o. s. v. genom hängning eller strypning.....	24	5	7	1
E 975	Själv-mord o. s. v. genom dränkning.....	5	8	1	—
E 976	Själv-mord o. s. v. genom skott eller sprängning.....	25	—	10	—
E 977	Själv-mord o. s. v. genom skärande eller stickande vapen.....	90	44	2	—
E 978	Själv-mord o. s. v. genom hopp från höjd.....	27	26	11	8
E 979	Själv-mord o. s. v. på annat eller ospecificerat sätt.....	27	12	4	—
	Mord, dråp (försök), misshandel <i>Homicide</i>.....	498	80	3	1
E 980	Mord o. s. v. genom förgiftning.....	1	—	—	—
E 981	Mord o. s. v. genom skott eller sprängning.....	3	1	—	—
E 982	Mord o. s. v. med skärande eller stickande vapen.....	27	3	2	—
E 983	Mord o. s. v. på annat eller ospecificerat sätt.....	463	76	1	1
E 984	Skador uppkomna genom polisingripande.....	4	—	—	—
	Summa Total	33 796	21 017	600	395

Tabell 4.10.

Som framgår av källhänvisningen i tabellrubriken har materialet hämtats från de typer av sjukhus där olycksfall brukar mottagas i det akuta stadiet. Sjukhem för långvarigt kroppssjuka och vanförestalter är sålunda icke medtagna, då de i regel erhåller sina fall i andra hand. Icke heller är mentalsjukhusens patienter medtagna, vilket möjligen innebär en viss brist, när det gäller redovisningen av lättare själv-tillfogade skador. Om sålunda statistiken gått miste om ett och annat fall, torde å andra sidan också ha förekommit, att fall blivit dubbelredovisade, nämligen när de

intagits för samma skada på flera akutsjukhus eller avdelningar av samma sjukhus (t. ex. vid en huvudskada både på kirurgisk klinik och ögonklinik).

Uppgifter saknas från ett litet antal sjukhus. Med anledning därav har summorna för anstalter, som inkommit med uppgifter, höjts i den proportion, med vilken vårdplatsantalet för samtliga sjukhus som bort vara med i redovisningen, överstigit platsantalet för dem, som lämnat uppgift. Denna komplettering har utförts separat för skilda slag av anstalter och kliniker och innebär totalt en höjning av de rapporterade fallen med 0,9 %.

Den bild av självmordsförsöken, som sjukhusmaterialet ger, skiljer sig i hög grad från den som förmedlas av statistiska centralbyråns statistik över de fullbordade dåden. Där var det männen som dominerade med 75 % av samtliga fall (år 1960). Vidare var fördelningen på metoder en annan vad beträffar männen i det förgiftningarna här fått träda tillbaka för hängning eller strypning.

Enligt tabell 4.10 hade 995 personer (600 + 395) avlidit av sina skador, sedan de intagits på sjukhus. Personer, som omkommit genom våldsam död och icke införts till sjukhus eller som införts dit, efter det att döden inträtt, är icke med i denna statistik. Sådana dödsfall är vida flera. Enligt statistiska centralbyråns beräkning omkom sålunda av skador genom yttre våld och förgiftning 4 824 år 1960. Omkring 80 % av dem, som ljuter en våldsam död, torde alltså avlida utan att dessförinnan komma på sjukhus.

Antalet av dem som avlidit, utgjorde i vårt material 1,8 % av dem som intagits skadade på sjukhus. Den högsta dödligheten observeras i självmordsgruppen (3,4 %) och därefter bland trafikolycksfallen (2,3 %).

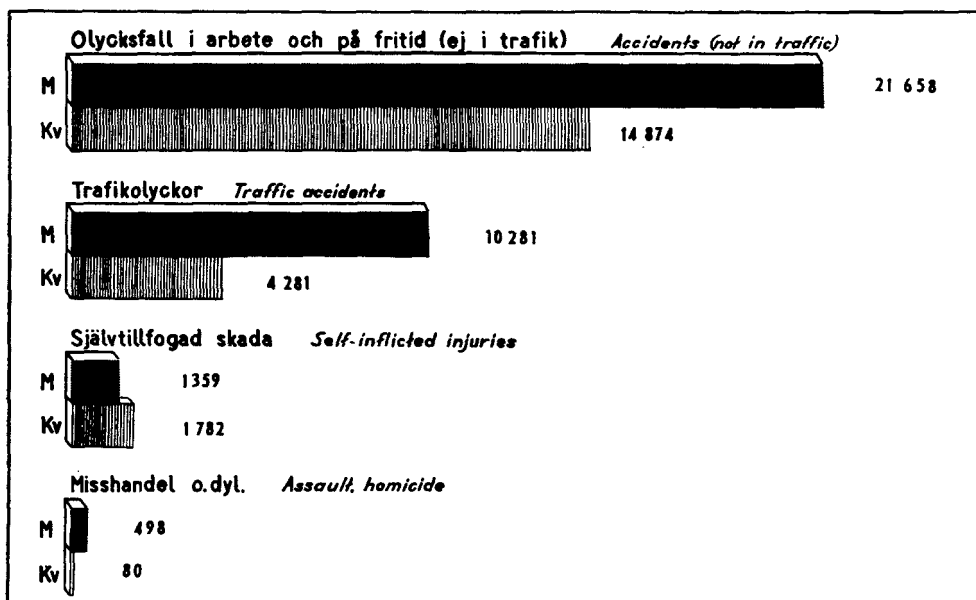
Rörande *trafikolyckor och sömnmedelsförgiftningar* under olika år kan ytterligare uppgifterna här nedan meddelas. Som »sömnmedel» har för korthetens skull betecknats en rad sömngivande och smärtstillande medel, nämligen klassifikationens nr E 871, E 873, E 874, E 877, E 878 och E 970. Statistiken avser både olycksfall och självmord (-sförsök).

	Intagna på sjukhus <i>Admitted to hospitals</i>	
	Trafikolycksfall <i>Traffic accidents</i>	Sömnmedelsförgiftningar (olycksfall och självmord) <i>Poisoning through soporifics (accidental and suicidal)</i>
1950.....	9 392	1 466
1951.....	10 511	1 748
1952.....	12 370	1 920
1953.....	14 590	2 425
1954.....	14 560	2 234
1955.....	14 570	3 014
1956.....	14 444	3 174
1957.....	14 800	3 246
1958.....	15 096	3 563
1959.....	15 306	3 598
1960.....	14 562	3 504

Materialet till dessa serier ändrade beskaffenhet år 1951, varför jämförbarheten med år 1950 icke är absolut. (Se härom denna publikation årgång 1952, sid. 45—47.)

Antal personer intagna på sjukhus år 1960 för skador genom våld (jfr tabell 4.10)

No. of persons admitted into hospitals because of injuries through violence

Tab. 4.11. Själv mord och självmordsförsök genom sömnmedel (diagnos nr E 970)

Suicide (incl. attempts) through soporifics (diagnosis No. E 970)

Källa: Sjukhusens årsberättelser och publikationen »Dödsorsaker» (SOS).

År Year	Antalet intagna på sjukhus No. admitted into hospital			Antalet döda på sjukhus No. dead in hospital			Döda enligt statistiska centralbyråns statistik (på sjukhus och i övrigt) Dead according to Central Bureau of Statics (in hospitals an elsewhere)		
	män	kvinnor	s:a	män	kvinnor	s:a	män	kvinnor	s:a
1953.....	682	1 163	1 845	34	43	77	102	90	192
1954.....	610	1 116	1 726	25	30	55	82	76	158
1955.....	989	1 428	2 417	25	35	60	105	92	197
1956.....	989	1 519	2 508	24	15	39	134	92	226
1957.....	1 008	1 564	2 572	14	22	36	134	94	228
1958.....	1 197	1 383	2 580	20	20	40	107	103	210
1959.....	1 070	1 564	2 634	24	15	39	129	111	240
1960.....	988	1 528	2 516	28	27	55	121	93	214

4.5 Karies hos sjuåringar

Tab. 4.12. Aktuell kariesprocent för permanenta tänder hos i folktandvården undersökta sjuåriga skolbarn 1941—1959*Teeth with untreated caries in per cent of total number of permanent teeth in seven year old children*

Källa: Kalenderårsrapporter från tandvårdsinspektörerna

Landstingsområde, städer	1941	1943	1944	1945	1947	1950	1955	1957	1958	1959	1960
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	24,1	25,0	26,9	24,8	23,4
Stockholms län	27,5	23,1	20,6	20,9	23,4	25,3	24,0	23,8	22,0	21,5	23,7
Uppsala län	—	26,4	19,0	16,2	18,7	19,0	21,2	19,4	20,4	18,9	19,9
Södermanlands län	22,7	19,1	17,7	16,1	13,0	14,7	19,9	17,3	18,0	15,8	16,1
Norrköpings stad	—	—	—	—	—	—	28,3	30,2	28,2	25,6	26,6
Östergötlands län i övr.	37,9	35,6	33,3	35,5	31,8	34,3	34,1	34,1	32,3	31,6	29,4
Jönköpings län	33,3	20,6	28,0	22,0	19,8	28,5	29,0	28,9	27,6	28,8	27,7
Kronobergs län	29,8	26,6	30,4	25,4	25,5	34,5	31,5	28,0	23,6	23,6	23,9
Kalmar läns norra	24,9	12,7	17,6	25,5	14,2	19,6	19,8	20,9	24,0	20,1	16,6
Kalmar läns södra	—	36,6	28,9	29,4	24,5	26,0	30,7	26,4	26,0	25,7	26,1
Gotlands län	—	—	21,3	16,7	21,7	25,7	21,3	22,7	21,5	26,8	34,5
Blekinge län	—	20,2	19,9	13,9	20,6	29,9	35,3	35,9	36,9	36,0	36,2
Kristianstads län	27,7	28,3	26,7	25,3	25,4	32,0	29,8	33,9	33,6	34,9	30,8
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	36,9	36,5	36,3	37,8	36,9
Hälsingborgs stad	—	—	—	—	33,8	35,8	40,0	37,3	36,0	35,7	34,1
Malmöh. län i övr.	22,7	28,2	28,6	30,5	27,5	29,0	32,6	31,5	31,9	31,6	31,1
Hallands län	51,3	31,9	27,3	26,6	28,7	33,2	34,9	33,1	33,1	27,6	29,4
Göteborgs stad	—	—	—	—	32,4	33,7	30,4	30,4	28,0	26,1	34,8
Göteb. o. Boh. l. i övr.	28,4	26,3	22,4	27,8	28,2	31,7	30,7	31,0	28,9	29,4	27,2
Älvsborgs län	31,5	30,2	27,0	27,2	33,1	35,5	35,9	35,9	32,6	34,1	30,4
Skaraborgs län	30,7	37,0	28,2	32,8	22,1	31,3	22,2	19,9	20,6	24,2	21,5
Värmlands län	38,6	35,3	31,8	33,6	30,5	33,1	33,8	35,9	32,2	33,4	31,7
Örebro län	33,9	28,0	31,3	25,6	25,7	37,4	34,8	34,4	32,4	32,2	30,6
Västmanlands län	15,8	13,6	18,5	15,9	18,6	17,8	21,5	24,5	25,2	23,8	25,9
Kopparbergs län	—	—	—	—	20,2	23,0	20,8	19,0	18,2	20,1	20,2
Gävle stad	20,8	19,1	13,9	19,4	22,7	31,7	25,7	25,0	22,6	23,5	21,5
Gävle. län i övr.	16,0	26,8	28,7	24,6	20,4	24,2	21,5	20,0	19,4	19,9	19,7
Västernorrlands län ..	—	—	35,9	..	33,7	31,7	27,6	25,2	24,9	23,8	26,0
Jämtlands län	—	39,3	38,0	34,7	34,9	32,1	28,1	26,5	25,2	28,7	24,6
Västerbottens län	33,2	27,3	22,0	27,3	25,0	27,2	21,2	22,5	23,5	18,9	22,6
Norrbottnens län	44,3	19,7	27,3	28,1	28,2	29,0	32,0	32,9	31,3	31,6	30,3
Hela riket (medeltal) ..	29,1	24,3	24,9	24,1	25,3	29,3	28,3	28,2	27,6	27,1	27,1

Tabell 4.12

Med aktuell kariesprocent menas antalet permanenta tänder angripna av karies men ej behandlade satta i relation till hela antalet frambrutna, permanenta tänder.

Före 1949 räknades som sjuåringar barnen i folkskolans första klass, men fr. o. m. nämnda år har man gått direkt efter åldern.

Procenttalens växlingar från år till

år inom samma län kan tänkas delvis sammanhånga med brister i det statistiska materialet.

Det är troligt, att nedgången i riksmedeltalet efter 1950 delvis men icke helt sammanhänger med den alltmer ökade vården av sexåringarnas tänder (jfr 1954 års årgång av denna publikation).

Den aktuella kariesprocenten för sexåringar var vart och ett av åren 1957—1960 resp. 23,9, 23,9, 23,0 och 22,7.

4.6 Förlossningar och aborter

Definitionen på *levande född* har fr. o. m. 1960 ändrats till överensstämmelse med den internationella, av WHO rekommenderade (MF 1959: 83). Tidigare räknades endast andning som tecken på liv. Nu skall även andra tecken, såsom hjärtslag, pulsationer i navelsträngen eller tydliga, spontana rörelser av skelettmuskulaturen tagas hänsyn till. Jämför tabell 4.14.

Fr. o. m. år 1952 har definitionen på begreppet fullgången nyfödd ändrats till överensstämmelse med internationell konvention. Tidigare räknades barn, som var minst 47 cm långt eller vägde minst 2 700 g som fullgången, varvid längden vid skiljaktigt utslag fick avgöra. Nu går gränsen så, att den som väger mer än 2 500 g räknas som fullgången. Efter denna ändring väntar man att finna en minskad frekvens ofullgångna nyfödda enligt årsberättelserna, men så är icke fallet. Tvärt om inträffade på det hela taget en höjning efter 1951. Förklaringen härtill synes ligga i att man tidigare huvudsakligen gått efter längden vid barnens klassificering och att längd- och viktnormerna icke helt motsvarade varandra. (Se denna publikation årgång 1952.)

Ett sammandrag av sjukvårdsorganens rapporter om förlösta mödrar och födda barn återges i tabell 4.13.

I förlossningsanstalternas årsberättelser ingår bl. a. några uppgifter om amningen, nämligen om modern ammade det nyfödda barnet vid tidpunkten för utskrivningen från anstalten (alltså i allmänhet omkring 7 dagar efter förlossningen) och om mjölken i så fall var tillräcklig. För år 1960 ställde sig en sammanställning av dessa uppgifter sålunda:

Anstalt typ	Mödrar som ammat, % <i>Mother giving breastmilk, %</i>		Tillhopa <i>Total</i>
	Mjolk tillräcklig <i>Sufficiently</i>	Mjolk otillräcklig <i>Insufficiently</i>	
<i>Hospital type</i> I	82,4	14,6	97,0
» » II	83,3	15,2	98,5
» » III	84,1	13,7	97,8
Samtliga anstalter <i>All hospitals</i>	82,7	14,7	97,4

Självklart har procenttalen uträknats först sedan talet för samtliga mödrar reducerats med hänsyn till dödfödda barn, avlidna barn och avlidna mödrar. Den grupp av mödrar, som uppgifterna gäller, omfattar så reducerad omkring 101 000 fall. Den lilla rest på 2,6 % av icke ammande, som framkommer (100 — 97,4), skulle alltså representera dem, som icke alls haft bröstmjölk, som varit sjuka eller alltför klena eller som icke velat amma.

Av tab. 4.13 framgår, att 34 mödrar avlidit i samband med förlossningen, vilket gör 33 dödsfall på 100 000. En översikt av motsvarande tal för varje år sedan 1947 har lämnats i närmast föregående årgångar av denna publikation.

Tab. 4.13. Förlossningar och födda barn år 1960 fördelade efter sjukvårdsområden och vårdform

Deliveries and newborn according to regions and type of care

Källa: Sjukhusens och förste provinsialläkarnas årsberättelser.

Sjukvårdsområden och vårdform <i>Counties, county boroughs and type of care</i>	Antal barna- föderskor <i>No. of mothers</i>		Antal födda barn ¹ <i>No. of newborn</i>								
	Hela antalet <i>Total</i>	Fall, då modern avlidit <i>Cases when mother died</i>	Levande födda ² <i>Live births</i>				Dödfödda <i>Stillbirths</i>				
			Hela antalet <i>Total</i>	Ofull- gångna <i>Prema- ture³</i>	Avlidna ⁴ <i>Deceased</i>		Hela anta- let <i>Total</i>	Ofull- gångna <i>Prema- ture³</i>	Döda under förlossningen		Summa födda <i>Total No. of newborn</i>
					Hela anta- let <i>Total</i>	Ofull- gångna <i>Prema- ture</i>			Hela anta- let <i>Total</i>	Ofull- gångna <i>Prema- ture</i>	
Stockholms stad och län											
Sluten vård.....	17 357	3	17 274	754	198	128	244	119	66	17	17 518
Öppen vård, staden.....	31	—	32	3	—	—	—	—	—	—	32
„ „ „ länet.....	32	—	32	2	—	—	—	—	—	—	32
Uppsala län ...	2 900	1	2 901	112	37	26	34	17	13	6	2 935
Öppen vård	9	—	10	—	—	—	—	—	—	—	10
Södermanlands län.....	3 021	1	3 013	162	50	38	37	16	11	1	3 050
Öppen vård	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	4
Norrköpings stad.....	1 497	1	1 483	62	22	15	20	11	8	3	1 503
Öppen vård	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands län i övr. ...	3 250	1	3 239	173	40	31	56	26	21	8	3 295
Öppen vård	22	—	22	2	—	—	1	—	—	—	23
Jönköpings län.	3 934	2	3 921	162	48	29	57	28	21	8	3 978
Öppen vård	20	—	20	—	—	—	—	—	—	—	20
Kronobergs län.	1 944	3	1 945	70	14	8	25	14	11	5	1 970
Öppen vård	16	—	16	—	—	—	—	—	—	—	16
Kalmar läns norra.....	1 034	—	1 033	68	16	13	16	12	9	5	1 049
Öppen vård	5	—	6	1	—	—	—	—	—	—	6
Kalmar läns södra.....	1 877	1	1 875	81	20	14	26	10	9	—	1 901
Öppen vård	7	—	7	1	—	—	—	—	—	—	7
Gotlands län ..	758	—	758	22	9	6	9	5	3	2	767
Öppen vård	64	—	63	—	—	—	1	1	—	—	64
Blekinge län ..	1 869	—	1 865	104	36	22	25	11	12	5	1 890
Öppen vård	20	—	19	2	—	—	1	—	—	—	20
Kristianstads län.....	3 686	—	3 678	139	43	27	48	24	20	8	3 726
Öppen vård	7	—	7	—	—	—	—	—	—	—	7
Malmö stad ...	3 176	1	3 155	156	41	30	45	18	6	1	3 200
Öppen vård	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hälsingborgs stad.....	926	—	920	55	15	13	22	13	5	3	942
Öppen vård	2	—	2	1	—	—	—	—	—	—	2
Malmöhus län i övrigt.....	3 776	2	3 763	142	46	32	49	25	13	2	3 812
Öppen vård	7	—	7	1	—	—	—	—	—	—	7

¹ Barn = levande födda och sådana dödfödda, som avlidit efter 28:e havandeskapsveckan (eller vid oviss-
het om tiden mäter minst 35 cm i längd). *Child = all liveborn and stillborn, after 28th week of gestation.*

² Levande född = nyfödd, som andats eller givit annat livstecken *Foetus who has breathed or shown other evidence of life.*

³ Fostrets vikt högst 2 500 g. *Weight of foetus 2 500 g or less.*

⁴ Beträffande på anstalt födda inom 7 dagar från födelsen och beträffande övriga 10 dagar. *Within 7 days from delivery (10 days as regards children not born in maternity institution).*

⁵ Typ I = Förlossningsavdelning med särskild, specialutbildad läkare. *Maternity hospital (department) with specialist obstetrician.*

Typ II = Annan förlossningsavdelning än typ I vid lasarett eller förlossningshem vid sjukstuga. *Other maternity department at general hospital or cottage hospital than type I.*

Typ III = Övriga förlossningshem. *Other maternity institution than type I and II (maternity home).*

Öppen vård = utom förlossningsanstalt under barnmorskas vård. *Not in maternity institution but under the care of a midwife.*

Tab. 4.14. Dödfödda och tidigdöda jämte perinatal dödlighet m. m. Relativa tal*Stillborn, early deaths and perinatal mortality etc. Relative figures*

Källa: Se tabell 4.13.

	Antal födda <i>Children born</i>	På 1 000 av antalet födda <i>Per 1 000 children born</i>					
		Död- födda <i>Still- born</i>	Dödf. döda under förlossn. <i>Stillborn during delivery</i>	Döda inom 1 vecka <i>Dead within first week</i>	Perinatal dödlighet <i>Perinatal mortality</i>	Full- gångna <i>Mature</i>	Ofull- gångna <i>Pre- mature</i>
År 1960							
Anstalt typ <i>Hospital type</i>							
I	69 488	14,1	4,2	12,8	26,9	946,5	53,5
II	31 817	14,0	5,2	9,7	23,7	953,7	46,3
III	1 309	8,4	3,8	3,8	12,2	969,4	30,6
Öppen vård <i>Not in hospital</i>	641	10,9	1,6	—	10,9	943,8	56,2
Summa <i>Total</i>	103 255	14,0	4,5	11,7	25,7	949,0	51,0
Därav fullgångna <i>Mature</i>	97 991	7,8	3,3	4,0	11,8	.	.
ofullgångna <i>Premature</i>	5 264	130,7	27,5	155,2	285,9	.	.
Samtliga födda <i>Total born</i> 1959	106 238	15,4	6,0	11,1	26,5	951,1	48,9
1955	109 110	17,6	6,5	10,9	28,5	949,7	50,3
1950	117 260	20,6	7,4	11,7	32,3	960,2	39,8

Tabell 4.14

Relativtalen har, rad för rad, räknats på antalet födda enligt kolumnen längst till vänster, vilken omfattar både levande och dödfödda. Räknar man på enbart antalet levande födda, som ofta sker vid internationella jämförelser, erhåller man för år 1960: dödfödda 14,2 ‰, döda inom första levnadsveckan 11,8 ‰ och perinatal dödlighet 26,0 ‰.

Den *perinatala dödligheten* utgör här summan av de dödfödda och dem som dött under första levnadsveckan.

Definitionen på »fullgången» ändrades 1952 till överensstämmelse med internationell konvention. Se härom tidigare årgångar av denna publikation, särskilt årgång 1952. Jämför även fotnoterna till tabell 4.13.

Definitionen på »levande född» ändrades fr. o. m. år 1960 att överensstämma med internationell konvention, se texten sid. 97. Det är möjligt, att den lilla minskningen från 1959 av de dödfödda som dött under förlossningen beror härpå, liksom ökningen av de döda under första levnadsveckan.

Tabell 4.16

Till tabellens tal kan läggas 91 aborter, som redovisats av distriktsbarnmorskor i öppen vård.

Aborternas klassifikationsnummer anges enligt WHO's internationella gruppering med ett tresiffrigt tal i vänstra kanten och en decimalsiffra i tabellhuvudet.

I andra sifferkolumnen finner man sjukhusens redovisning av under redovisningsåret verkställda abortoperationer på medicinsk eller legal indikation. Man kan icke vänta sig exakt överensstämmelse med de

tal som redovisas i nästa textavsnitt, där de verkställda hänför sig till ett annat tidsbegrepp.

Som »annan abort» (decimal 3) har räknats druvbörd, blödning efter abort som ägt rum före intagning på sjukhus, placentalpolyper m. m. Det må tillfogas, att nummer 652.1 inbegriper fall, då graviditetstoxikos spelat in som orsak till havandeskapets avbrytande.

Antalet av s. k. illegala aborter är icke känt. Endast ett fåtal av dessa ingår under decimalsiffrorna 0 och 2. (Jfr SOU 1953: 29.)

Tab. 4.15. Förlossningar på anstalt år 1960 fördelade efter barnaföderskans ålder, civilstånd och bördens ordningsnummer. Relativtal per 100 000 barnaföderskor

Births per 100 000 according to marital status, age and birth order (g= married; og= not married)

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Börd- nummer <i>Birth order</i>	Under 20 år		20—24 år		25—29 år		30—34 år		35—39 år		40 år och däröver		Summa
	g	og	g	og	g	og	g	og	g	og	g	og	
1	3 711	4 367	13 467	2 604	9 757	639	3 683	205	1 266	110	349	32	40 190
2	700	271	8 340	630	11 252	343	6 901	149	2 701	80	593	25	31 985
3	54	7	1 992	151	4 845	177	4 587	129	2 785	81	787	47	15 642
4	4	—	396	29	1 651	82	2 092	90	1 786	64	732	23	6 949
5	—	—	81	2	526	30	871	30	811	43	447	17	2 858
6	—	—	6	—	176	6	346	19	407	12	217	18	1 207
7 och högre	—	—	2	—	70	5	250	13	392	23	402	12	1 169
Summa	4 469	4 645	24 284	3 416	28 277	1 282	18 730	635	10 148	413	3 527	174	100 000

Tabell 4.15

Talen visar hur många kvinnor per 100 000 barnaföderskor som framfött sitt första, andra, tredje o. s. v. barn under redovisningsåret. Endast anmälningspliktiga bördor har därvid räknats, d. v. s. levande födda och dödfödda om minst 35 cm längd. Om barn fötts inom eller utom äktenskap har ingen betydelse för ordningsnumret i detta fall. Bland ogifta har inräknats änkor och fränkskilda.

Ett sammandrag för 1952 (det första år för vilket uppgifter föreligger), 1955 och 1960 följer.

Det må nämnas att Statistiska centralbyrån, i publikationen Befolknings-

	År 1952	År 1955	År 1960
Antal bördor med uppgift <i>Cases with information on birth order</i>	96 433	105 369	101 555
Därav i % börd- nummer <i>Thereof (%). birth No</i>			
1	39,7	39,4	40,2
2	31,1	31,5	32,0
3	15,9	16,2	15,6
4	7,1	6,9	6,9
5	3,1	3,0	2,9
6	1,4	1,4	1,2
7 el. högre	1,7	1,6	1,2
Summa Total	100,0	100,0	100,0

rörelsen (Sveriges off. stat.) redovisar bördnummer för barn födda i äktenskap ingångna efter 1950.

Tab. 4.16. Abortfall (på sjukvårdsanstalter intagna fall) år 1960

Abortions (in-patients at hospitals). (Numbering according to international classification)

	Spontana el. ej speci- ficerade .0	Provo- cerade på med. el. leg. ind. .1	Andra provo- cerade .2	Annan abort .3	Summa
650 Utan uppgift om feber el. förgiftning	9 952	2 515	24	226	12 717
651 Med uppgift om feber	496	22	16	63	597
652 , , , förgiftning (ej feber)	5	3	—	—	8
Summa 1960	10 453	2 540	40	289	13 322
„ 1959	10 651	2 905	48	279	13 883
„ 1958	10 479	2 849	33	369	13 730
„ 1957	10 467	3 160	81	394	14 102
„ 1956	10 990	3 644	51	428	15 113
„ 1955	11 090	4 153	77	408	15 728

Anmärkningar till tabell 4.16, se sid 100.

4.7 Legala aborter, steriliseringar, kastreringar.

Abort enligt lagen om avbrytande av havandeskap den 17 juni 1938 (nr 318) med ändring den 17 maj 1946 kan erhållas efter tillstånd antingen av medicinalstyrelsen eller, då fråga icke är om abort på eugeniska indikationer eller icke gäller rättsinkapabla kvinnor, av två läkare (på s. k. tvåläkarutlåtande). Dessutom kan avbrytande av havandeskap i vissa fall ske utan sådant tillstånd, om tiden icke medger dess inhämtande (s. k. nödfall). Lagändringen år 1946 innebar, att förutsättningarna för avbrytande av havandeskap i viss mån utökades, samtidigt som medicinalstyrelsen erhöll större befogenhet att lämna tillstånd. Med rättsinkapabel menas i detta fall, att kvinnan på grund av rubbad själsverksamhet vid bedömningen inom medicinalstyrelsen anses sakna förmåga att själv lämna giltigt samtycke till ingreppet.

Antalet *ansökningar* om abort, som ställts till medicinalstyrelsen vissa år, framgår av följande tablå, vari även de *bifallna* anges.

År Year	Antal ansökningar Applications for abortion to National Board of Health	Därav bifallna Thereof granted Antal % No.
1950.....	6 361	5 149 81
1955.....	5 694	4 060 71
1959.....	4 346	2 821 65
1960.....	4 085	2 552 62

För 175 av de 2 552 kvinnor, som av medicinalstyrelsen beviljats legal abort, har sådan icke ägt rum, nämligen: sökanden har ångrat sig 103 fall; spontanabort 41 fall; ej gravid 8 fall; okänd anledning 23 fall.

Det statistiska materialet, som här redovisas, består av uppgifter dels om antalet ansökningar till medicinalstyrelsen om abort, antalet bifallna sådana ansökningar och antalet av dessa som utförts och dels uppgifter om aborter som utförts på tvåläkarutlåtande och vid nödfall. Det må hänvisas till tabellerna 4.17 och 4.18.

(forts. sidan 104)

Tabell 4.17

Eugeniska indikationer gäller fall, då abort beviljats, emedan det väntade barnet befarats komma att lida av kroppslig eller psykisk sjukdom, psykisk efterblivenhet eller missbildning. De medicinska eller social-medicinska indikationerna avser ofta fall, då kvinnan på grund av sjukdom eller svaghet icke ansetts böra föda barnet eller då dess framfödande och uppfostran förutsetts komma att bli henne övermäktigt. De sjukdomar det här är fråga om är i regel depressioner eller andra psykiska rubbningar, men även kroppssjukdomar

förekommer. Den humanitära indikationen tillämpas vanligen då fråga är om brottsligt hävdande, d. v. s. att kvinnan vid graviditetens början ej fyllt 15 år eller att hon utsatts för våldtäkt. »Nödfall» avser aborter som måst göras för att rädda kvinnan från en livshotande sjukdom och tiden icke medgivit inhämtande av tillstånd i vanlig ordning. Specificerade uppgifter om indikationerna har lämnats i föregående årgångar av denna publikation, särskilt t. o. m. årgång 1953. För senare år förvaras de i manuskript i medicinalstyrelsen.

Uppgifterna om verkställda aborter hänför sig före 1959 till rapporter som

Fig. 4.17. Legala aborter 1960*Abortions induced for medical or legal indications*

Källa: Till medicinalstyrelsen under redovisningsåret inkomna abortansökningar och motsvarande operationsrapporter; under året inkomna rapporter om operationer på tvåläkarutlåtande och i nödfall

Civilstånd, ålder m. m. <i>Civil status, age etc.</i>	Eugenisk indikation <i>Eugenic indication</i>	Medicinsk o. socialmedicinsk indikation <i>Medical and socio-med. indication</i>			Humanitär indikation <i>Humanitary ind.</i>	Summa <i>Total</i>	Därav verkställda No. operated
		Sjukdom <i>Disease</i>	Svaghet <i>Weakness</i>	Förutsedd svaghet <i>Anticipated weakness</i>			
Av medicinalstyrelsen beviljade ansökningar <i>Applications granted by the National Board of Health ..</i>	21	850	1 479	139	63	2 552	2 377
Gifta <i>Married</i>	15	522	1 052	53	2	1 644	1 525
Förut gifta <i>Widowed or divorced ..</i>	1	121	163	20	—	305	288
Ogifta <i>Single</i>	5	207	264	66	61	603	564
Ålder <i>Age</i>							
—14 år	—	—	1	—	45	46	44
15—19 »	1	51	128	49	14	243	227
20—24 »	6	110	186	24	2	328	307
25—29 »	5	180	288	22	1	496	468
30—34 »	3	206	353	19	1	582	535
35—39 »	3	194	326	16	—	539	511
40—44 »	3	101	175	8	—	287	259
45— »	—	8	22	1	—	31	26
Antal föregående förlossningar (exkl. aborter) <i>No. of earlier deliveries</i>							
0	4	162	159	46	60	431	408
1	1	148	143	26	2	320	300
2	6	213	248	24	1	492	459
3	7	168	325	22	—	522	496
4	2	103	256	13	—	374	342
5	1	38	184	7	—	230	207
6	—	11	94	—	—	105	94
7	—	6	34	—	—	40	35
8	—	—	19	1	—	20	19
9 o. fler	—	1	17	—	—	18	17
Verkställda aborter <i>No. operated</i>							
Efter av medicinalstyrelsen beviljade ansökningar <i>Granted by the National Board of Health</i>	19	801	1 376	121	60	.	2 377
Efter tillstånd av två läkare <i>With authorization of two physicians ..</i>	—	340	49	17	8	.	414
Nödfall <i>Emergency</i>	—	1	—	—	—	.	1
Summa verkställda <i>Total</i>	19	1 142	1 425	138	68	.	2 792

inkommit till medicinalstyrelsen under resp. år, men 1959 infördes den ändringen beträffande operationer med medicinalstyrelsens tillstånd, att talen gäller

verkställda aborter av de under redovisningsåret bifallna ansökningarna, varre sig de verkställda under året eller senare.

För dödsfall i samband med abort gäller följande serie, i vilken dödsfall vid kombinerad abort-steriliseringsoperation anges separat. (Promilletalen anger i sistnämnda fall relationen dödsfall till antalet abort-steriliseringsoperationer.)

Dödsfall vid abortoperation

Deaths connected with operation for abortion

År Year	Antal No.	‰	Därav vid samtidig sterilisering <i>Thereof cases com- bined with sterili- zation</i>	
			Antal No.	‰
1950	7	1,19	5	3,39
1955	5	1,10	2	1,74
1956	2	0,52	—	—
1957	2	0,59	—	—
1958	—	—	—	—
1959	3	0,98	1	0,97
1960	1	0,36	1	1,04

Steriliseringar. Förhållandena på hithörande område regleras genom lagen den 23 maj 1941 (nr 282) om sterilisering. Liksom i fråga om aborter kan ingreppet utföras antingen efter tillstånd av medicinalstyrelsen eller, i vissa fall, på utlåtan- de av två läkare och dessutom i s. k. nödfall av en läkare.

I samband med steriliseringsoperation rapporterades ett dödsfall.

Antal ansökningar till medicinalstyrelsen om sterilisering <i>Appli- cations to National Board of Health</i>				
	1950	1955	1959	1960
	2 168	1 848	2 124	2 065
Därav bifallna <i>Granted</i>	2 015	1 668	1 946	1 895
Bifallna %	93	90	92	92

De beviljade ansökningarna fördelade sig på kön och indikationer m. m. som framgår av tabell 4.19.

Kastreringar. Förhållandena på hithörande område regleras genom lagen den 24 mars 1944 (nr 133) om kastrering. Ingreppet kan verkställas antingen med tillstånd av medicinalstyrelsen eller, i vissa fall, på utlåtande av två läkare.

Under år 1960 inkom till medicinalstyrelsen 13 *ansökningar* om kastrering, vilka samtliga bifölls. (År 1959 bifölls 12 och avslogs inga ansökningar.) Se vidare tabell 4.20.

Tab. 4.18. Antalet verkställda legala aborter och steriliseringar fördelat efter vederbörandes hemort *Abortions and sterilizations induced for medical or legal indications according to domicile of the patient*

Källa: Inkomna berättelser över verkställda legala abort- resp. steriliseringsoperationer

Län, städer	Aborter åren 1955—1960				Steriliseringar år 1960			
	Absoluta tal			På 10 000 kvinnor 1960 ¹	Absoluta tal		På 10 000 invånare ²	
	1955	1959	1960		Hela antalet	Därav eug. o. social indik.	Hela antalet	Därav eug. o. soc. ind.
Stockholms stad	1 155	661	540	12,6	161	11	2,0	0,1
Stockholms län	392	256	261	11,3	115	10	2,5	0,2
Uppsala "	124	115	91	10,7	56	11	3,3	0,7
Södermanlands län	120	59	76	6,7	37	8	1,6	0,4
Norrköpings stad	50	42	52	11,0	37	4	4,1	0,4
Östergötlands län i övrigt	95	55	53	4,0	64	16	2,4	0,6
Jönköpings län	118	94	60	4,2	40	6	1,4	0,2
Kronobergs "	26	28	27	3,5	27	3	1,7	0,2
Kalmar "	82	60	46	3,9	33	8	1,4	0,3
Gotlands "	26	20	19	7,1	13	1	2,4	0,2
Blekinge "	55	44	35	4,9	23	2	1,6	0,1
Kristianstads län	91	58	51	4,0	35	5	1,4	0,2
Malmö stad	209	117	108	9,1	59	3	2,6	0,1
Hälsingborgs stad	29	17	21	5,2	16	—	2,1	—
Malmöhus län i övrigt ..	81	70	62	3,9	56	3	1,7	0,1
Hallands län	46	39	32	3,8	26	2	1,5	0,1
Göteborgs stad	388	269	260	12,5	94	8	2,3	0,2
Göteb. o. Bohus län i övr.	109	123	120	11,0	66	3	3,0	0,1
Älvsborgs län	113	134	129	6,9	79	15	2,1	0,4
Skaraborgs län	55	39	36	2,9	26	5	1,0	0,2
Värmlands "	128	114	140	9,8	75	9	2,6	0,3
Örebro "	102	102	89	6,8	74	3	2,8	0,1
Västmanlands län	173	103	104	9,1	68	9	2,9	0,4
Kopparbergs "	109	50	24	1,7	74	15	2,6	0,5
Gävleborgs "	193	171	127	8,7	105	7	3,6	0,2
Västernorrlands län	189	95	100	7,1	82	10	2,9	0,3
Jämtlands "	47	41	50	7,4	25	5	1,8	0,4
Västerbottens "	54	23	34	2,9	37	10	1,5	0,4
Norrbottnens "	115	66	36	2,8	45	3	1,7	0,1
Utlandet <i>Abroad</i>	88	6	9	..	2	—	..	..
Okänd ort <i>Unknown</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa Total	4 562	3 071	2 792	7,4	1 650	195	2,2	0,3

¹ Per 10 000 women. — ² Per 10 000 inh.

Tabell 4.18

Talen avser samtliga verkställda legala aborter, d. v. s. både dem som utförts efter medgivande av medicinalstyrelsen och dem som utförts på »tvåläkarintyg» (se texten) och i nödfall.

Relativtalen måste betraktas som tämligen grova mått på frekvensen i olika län, eftersom de icke är standardiserade

de medeltal utan helt enkelt kvoten mellan abortfallen (resp. steriliseringsfallen) och samtliga kvinnor (resp. invånare) oavsett åldern.

Vill man jämföra de aborterande kvinnorna med de barnafödande, finner man, att det svarade 2,7 legalt aborterande mot 100 barnaföderskor (1959 var kvoten 2,9).

Tab. 4.19. Legala steriliseringar år 1960 Sterilizations

Källa: Av medicinalstyrelsen under redovisningsåret beviljade ansökningar och motsvarande operationsrapporter; under året inkomna rapporter om operationer på tvåläkarintyg och i nödfall.

Civilstånd, ålder m. m. <i>Civil status, age etc.</i>	Eugenisk indikation <i>Eugenic indication</i>		Social indikation <i>Social indication</i>		Medicinsk indika- tion, kvinnor <i>Medical indication, females</i>	Med abort som villkor <i>Abortion stipulated kvinnor females</i>	Summa <i>Total</i>	Därav verk- ställda <i>Operated</i>	
	M <i>M</i>	Kv <i>F</i>	M <i>M</i>	Kv <i>F</i>				Hela antalet <i>Total</i>	Män <i>Males</i>
Av medicinalstyrelsen beviljade ansökningar Applications gran- ted by the National Board of Health	30	49	42	99	1 671	4	1 895	1 528	64
Gifta Married	12	22	11	30	1 474	—	1 549	1 230	15
Förut gifta Widowed or divorced	1	2	—	14	122	2	141	120	1
Ogifta Single	17	25	31	55	75	2	205	178	48
Ålder Age									
—14 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15—19 »	4	10	4	17	10	—	45	41	8
20—24 »	11	16	16	26	42	2	113	97	27
25—29 »	6	9	12	24	227	1	279	232	16
30—34 »	3	6	3	21	489	1	523	421	4
35—39 »	2	5	6	6	586	—	605	484	6
40—44 »	2	3	1	4	298	—	308	238	1
45— »	2	—	—	1	19	—	22	15	2
Antal genomgångna förloss- ningar No. of earlier deliveries									
0		22		39	44	2	107	91	—
1		7		11	76	—	94	79	—
2		7		22	215	—	244	191	—
3		8		12	334	—	354	285	—
4		3		6	371	1	381	305	—
5		2		6	306	1	315	251	—
6		—		—	167	—	167	126	—
7		—		1	82	—	83	69	—
8		—		1	38	—	39	33	—
9 o. fler		—		1	38	—	39	34	—
Verkställda steriliseringar Per- formed sterilizations									
Beviljade av medicinalstyrelsen Granted by the National Board of Health	26	46	38	82	1 333	3	.	1 528	64
Efter tillstånd av två läkare With authorization of two physicians	—	—	—	—	113	—	.	113	—
Nödfall Emergency	—	—	—	—	9	—	.	9	—
Summa verkställda Total per- formed sterilizations	26	46	38	82	1 455	3	.	1 650	64

Tabell 4.19

Beträffande indikationernas innebörd gäller i stort sett detsamma som för aborterna enligt kommentaren till tabell 4.17. Dock bör observeras, att med social indikation avses fall, då vederbörande på grund av psykisk sjukdom,

psykisk efterblivenhet eller annan rubbning av själsvärksamheten eller på grund av socialt levnadssätt anses vara uppenbart olämplig att handha vårdnaden om barn. »Social indikation» har alltså här en helt annan innebörd än i

uttrycket social-medicinsk indikation då fråga är om legal abort. I det senare fallet gäller det ju kvinnor, vilkas sociala förhållanden (arbetsbörda m. m.) i kombination med deras hälsotillstånd gör att de icke anses böra föda sitt barn. — I manuskript hos medicinalstyrelsen förvaras detaljerad förteck-

ning över diagnoser på sjukdomstillstånd som varit anledning till bifall till sterilisering.

Begreppet »verkställd sterilisering» ändrades fr. o. m. år 1959 på samma sätt som beskrivits angående aborter under tabell 4.17.

Tab. 4.20. Antal verkställda kastreringar 1955—1960 enligt till medicinalstyrelsen inkomna berättelser

Number of castrations

	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Grupp I (medicinalstyrelsens tillstånd)	19	6	8	12	9	13
Indikation:						
Kriminalpolitisk män	7	—	1	3	4	3
kvinnor	—	—	—	—	—	—
Humanitär män	1	—	—	1	4	—
kvinnor	—	—	1	—	—	—
Kriminalpolitisk och humanitär..... män	11	6	6	8	1	10
kvinnor	—	—	—	—	—	—
Grupp II (tillstånd av två läkare).....	1	1	1	—	—	—
Humanitär indikation män	1	1	—	—	—	—
kvinnor	—	—	1	—	—	—
Summa	20	7	9	12	9	13
därav män	20	7	7	12	9	—
kvinnor	—	—	2	—	—	—

4.8. Psykiska sjukdomar

Insjuknade personer. Någon exakt kännedom om hur många personer, som under ett år insjuknat i psykiska sjukdomar, har man icke. En viss uppfattning om dessa sjukdomars förekomst kan man dock erhålla ur följande tal, som anger de under året för första gången på statens och storstädernas mentalsjukhus intagna åren 1950—1960. De statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna har här inte medräknats.

För första gången intagna på mentalsjukhus *Patients admitted to mental hospital for the first time*

År Year	Statens mentalsjukhus <i>Mental hospitals of the State</i>		Storstädernas mental- sjukhus <i>Hospitals of three largest cities</i>		I allt <i>Total</i>		
	Män <i>M</i>	Kvinnor <i>F</i>	Män <i>M</i>	Kvinnor <i>F</i>	Män <i>M</i>	Kvinnor <i>F</i>	Båda könen <i>Both sexes</i>
1950.....	2 765	2 786	1 167	998	3 932	3 784	7 716
1955.....	3 565	3 381	1 360	1 174	4 925	4 555	9 480
1956.....	4 084	3 548	1 736	1 304	5 820	4 852	10 672
1957.....	3 985	3 686	1 683	1 272	5 668	4 958	10 626
1958.....	4 178	3 822	1 525	1 166	5 703	4 988	10 691
1959.....	4 613	3 988	1 502	1 188	6 115	5 176	11 291
1960.....	4 730	4 117	1 524	1 310	6 254	5 427	11 681

I tabell 4.21, som även innefattar de statliga sjukhusen för psykiskt efterblivna, har de första gången intagna fördelats efter ålder vid insjuknandet. Talen ger bl. a. vid handen, att ca 40 % hade uppnått en ålder av femtio år före första insjuknandet.

I antalet intagningar enligt tabell 1.20 ingår även personer, som intagits på mentalsjukhus för observation eller undersökning enligt kap. 4 eller 6 sinnessjuklagen. Enligt kap. 4 sker intagningen antingen på egen begäran eller på polismyndighets föranstaltande. Kap. 6 äger tillämpning på sådana personer, som dömts för brott och beträffande vilka domstolen förordnat om intagande för undersökning.

Befintliga patienter, vårdformer. I genomsnitt per dag befann sig under år 1960 omkring 33 000 patienter på anstalt för mentalsjukvård (de statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna ej medräknade) (tabell 1.13), därav 66 % på statliga mentalsjukhus, 16 % på de tre storstädernas och 18 % på vårdhem m. m. I dessa tal har försöksutskrivna eller i familjevård utplacerade icke medräknats.

I tabell 1.21 lämnas en översikt av klientelet vid slutet av år 1960 och i följande tablå visas förhållandena under de senaste åren vad angår statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka.

	1950	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Befintliga vid statens mentalsjukhus den 31/12 <i>Patients on 31/12 in mental hospitals of the State</i>							
Antal No.	27 653	30 758	30 905	31 236	31 341	31 021	31 145
Därav i % <i>In per cent</i>							
I familjevård <i>In families homes</i>	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,8	2,8
Försöksutskrivna <i>Released on probation</i>	22,7	27,1	27,8	28,6	28,9	28,7	29,4

Av visst intresse är att studera *omsättningen* av patienterna, d. v. s. de under en viss period intagna eller utskrivna satta i relation till de tillgängliga vårdplatserna. Nedanstående tablå är avsedd att belysa denna sak. Talen anger de under ett år utskrivna (exkl. till annat mentalsjukhus förflyttade) per 100 i genomsnitt per dag vårdade patienter. Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna (utom Källshagens avdelning) ingår icke i beräkningen. Däremot ingår sekundäravdelningar.

År Year	Omsättningen av klientelet, % <i>Turnover (discharged in per cent of average No. of patients)</i>		Intagna patienter, vilka även tidigare varit intagna, i % av hela antalet resp. år gjorda intagningar <i>Patients also admitted earlier in % of total number of admissions</i>	
	Statens mental-sjukhus <i>State mental hospitals</i>	Storstädernas mental-sjukhus <i>Hospitals of three largest cities</i>	Statens mental-sjukhus <i>State mental hospitals</i>	Storstädernas mental-sjukhus <i>Hospitals of three largest cities</i>
1950.....	36	86	33	54
1955.....	47	99	40	55
1956.....	57	116	41	56
1957.....	57	122	44	58
1958.....	64	121	45	61
1959.....	72	126	46	61
1960.....	76	132	49	61

Talen ger vid handen, att omsättningen i hög grad ökats de senaste fem åren.

Den betydande skillnaden i omsättningsprocent på statens sjukhus å ena sidan ochorstädernas sjukhus å den andra innebär bland annat att utskrivningspraxis icke överensstämmer. Sålunda framgår av ovanstående sammanställning, att klientelet påorstädernas sjukhus i större omfattning än på statens sjukhus utgöres av patienter, som tidigare en eller flera gånger erhållit vård på mentalsjukhus. Jämför även tabell 4.23.

Sjukdomsformerna redovisas i tabellerna 4.24 och 4.25. Vad den sistnämnda angår, må nämnas, att uppgifter också för mindre, kommunala sjukhus och vårdhem för lättskötta psykiskt sjuka lämnats i tidigare årgångar av denna publikation.

Tab. 4.21. Ålder vid första insjuknandet hos de för första gången för vård på statens etc. mentalsjukhus intagna, åren 1940—1960

Patients admitted for the first time into mental hospitals of the State and three largest cities according to age of onset of disease

Källa: Sjukhusens årsberättelser

Ålder vid insjuknandet Age of onset	Un- der 15	15- 19	20- 24	25- 29	30- 34	35- 39	40- 44	45- 49	50- 59	60- 69	70-	Okänd Un- known	Ej vård- behov ¹	Summa Total
Män Male	258	315	429	465	567	622	540	549	921	624	836	161	78	6 365
Kvinnor Female	158	254	357	405	458	442	381	422	797	724	922	136	13	5 469
Summa Total 1960	416	569	786	870	1025	1064	921	971	1718	1348	1758	297	91	11 834
1959	484	623	752	849	985	1062	920	967	1629	1274	1668	157	73	11 443
1958	423	468	710	843	988	1055	959	937	1518	1217	1451	202	71	10 842
1957	465	493	673	854	1004	1017	956	996	1608	1154	1360	169	35	10 784
1956	460	465	668	871	1006	1027	1041	1060	1656	1156	1232	137	68	10 847
1955	533	496	681	803	945	839	917	827	1372	981	1059	164	57	9 674
1950	656	404	679	776	822	797	665	602	889	707	707	115	59	7 878
1940	463	395	467	511	512	430	364	334	523	296	252	256	..	(4 803)

¹ Not in need of hospital care.

Tab. 4.22. Dödsorsaker för de å statens och storstädernas mentalsjukhus avlidna år 1960

Causes of death of deceased at mental hospitals of the State and the three largest cities

Källa: Sjukhusens årsberättelser

Dödsorsaker Causes of death	Män M.	Kv. F.	Dödsorsaker Causes of death	Män M.	Kv. F.
Lungtuberkulos <i>Pulmonary tuberculosis</i>	12	12	Levercirros <i>Cirrhosis of liver</i>	8	6
Paralysie générale <i>General paralysis of insane</i>	1	—	Anlra digestionsorganens sjukdomar <i>Other diseases of the digestive system</i>	35	37
Tbc i andra organ och övriga infek- tionsjukdomar <i>Tuberculosis of other organs and other infections diseased</i>	6	3	Uro-genitalorganens sjukdomar <i>Diseases of the genito-urin. system</i>	34	28
Hjärntumör <i>Neoplasm of brain</i>	9	6	Hudens och underhudens sjukdomar <i>Diseases of the skin and cellular tissue</i>	2	9
Andra tumörer <i>Other neoplasms</i>	64	80	Marasm <i>Marasmus</i>	53	56
Endokrina systemets sjukdomar <i>Di- seases of the endocrine system</i>	5	8	Skador <i>Injuries</i>	22	9
Blodbildande organens sjukdomar <i>Diseased of bloodforming organs</i>	4	1	Själv mord, hängning <i>Suicide, hanging</i>	9	—
Delirium tremens <i>Delirium tremens</i> ..	6	2	» , drunkning » <i>drowning</i>	6	2
Andra mentala sjukdomar <i>Other men- tal diseases</i>	14	21	» , kvävning » <i>suffoca- tion</i>	1	—
Centrala nervsystemets kärlsjukdo- mar <i>Vascular lesions affecting cen- tral nervous system</i>	115	110	Andra självmord <i>Other suicides</i>	9	6
Centrala nervsystemets inflammato- riska sjukdomar <i>Inflammatory di- seases of central nervous system</i>	3	6	Andra dödsorsaker <i>Other causes of death</i>	8	11
Andra nervsystemets sjukdomar <i>Other diseases of the nervous system</i>	12	16	Okänd dödsorsak <i>Unknown cause of death</i>	75	57
Cirkulationsorganens sjukdomar <i>Di- seases of the circulatory system</i>	463	472			
Respirationsorganens sjukdomar <i>Di- seases of the respiratory system</i>	394	433			
			Summa Total 1960	1 370	1 391
			» » 1959	1 250	1 225
			» » 1958	1 193	1 247
			» » 1957	1 209	1 155
			» » 1956	1 097	1 024
			» » 1955	996	904

Tab. 4.23. Patienter och vårdplatser på mentalsjukhus och sjukhem i medeltal per dag årligen 1945—1960

Patients and beds in mental hospitals and nursing homes. Average per day

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

År Year	Statens mental- sjukhus State mental hospitals		Storstädernas mentalsjukhus Mental hosp. of three largest cities		Sjukhem för lätt- skötta m. m. Mental nursing homes etc.		Summa Total		Exspektanter Patients on waiting lists	
	Patient- ter Patients	Vård- platser Beds	Patient- ter Patients	Vård- platser Beds	Patient- ter Patients	Vård- platser Beds	Patient- ter Patients	Vård- platser Beds	Statens mental- sjukhus	Storstä- dernas sjukhus
1945	19 972	16 950	5 049	4 774	4 708	4 953	29 729	26 677	1 698	96
1946	20 209	17 035	5 166	4 751	4 848	4 896	30 223	26 682	1 804	95
1947	20 353	17 176	5 116	4 797	4 804	5 005	30 273	26 978	1 796	123
1948	20 481	17 372	5 169	4 876	4 796	5 059	30 446	27 307	1 565	142
1949	20 675	17 662	5 242	4 917	4 971	5 113	30 888	27 692	1 387	148
1950	20 852	17 959	5 160	4 916	5 123	5 256	31 135	28 131	1 386	165
1951	21 085	18 293	5 137	4 944	5 038	5 250	31 260	28 487	1 425	168
1952	21 387	18 475	5 162	5 013	4 991	5 298	31 540	28 786	1 530	180
1953	21 603	18 468	5 246	5 073	5 300	5 444	32 149	28 985	1 650	216
1954	21 508	18 585	5 270	5 095	5 438	5 623	32 216	29 303	1 598	323
1955	21 915	18 733	5 339	5 153	5 594	5 827	32 848	29 713	1 520	432
1956	21 686	19 041	5 382	5 260	5 852	6 134	32 920	30 435	1 491	488
1957	22 422	19 684	5 365	5 322	6 001	6 334	33 788	31 340	1 413	524
1958	21 846	20 360	5 322	5 331	6 019	6 311	33 187	32 002	1 158	625
1959	21 823	20 828	5 180	5 401	6 043	6 368	33 046	32 597	885	455
1960	21 637	20 928	5 194	5 520	6 199	6 472	33 030	32 920	841	179

Tabell 4.23

Tabellen belyser frågan, huruvida man i Sverige liksom i flera andra länder, såsom England och Förenta staterna, kan märka en nedgång i mentalsjukhusens beläggning från omkring år 1955. Vår tabell antyder, att de svenska mentalsjukhusens klientel (»the mental hospital population») icke kulminerade år 1955. Detta skedde däremot möjligen år 1957. Minskningen av exspektantlistorna torde få anses bestyrka, att trycket på den slutna vården avtagit, även om dessa uppgifter är erkänt nyckfulla. Samtidigt har vårdplatserna fortsatt att ökas.

Bland orsakerna till den förbättrade situationen brukar anföras, att nya behandlingsmetoder (viss medicinering) gjort det möjligt vårda patienter i öppen vård, som tidigare måst tagas in på sjukhus, att kortare vårdperioder kommit att tillämpas i andra fall och att de psykiatriska lasarettssjukhusens tillväxt avlastat mentalsjukhusen. Vad sistnämnda argument beträffar, betyder ökningen i klinikernas sammanlagda beläggning från 1957 till 1960 dock icke, att den hospitaliserade befolk-

ningen ökats, om klinikerna räknas med. Detta framgår av uppgiften, att lasarettssjukhusen för vuxenpsykiatri 1957 hyste 818 patienter i medeltal per dag mot 1 148 år 1960, innebärande en ökning med 330.

Vad ovan sagts gäller *beläggningen* på sjukhusen, icke antalet intagningar. Dessa har ökats under hela perioden.

Beträffande tabellens uppställning bör observeras, att gruppen »sjukhem för lätt-skötta» psykiskt sjuka inbegriper även de små kommunala mentalsjukhusen, vidare att Källshagens avdelning för psykiskt efterblivna av tekniska skäl måst medtagas bland de statliga mentalsjukhusen och att den lilla gruppen skolhem för psykopatiska och nervösa barn alls icke medtagits.

Dessutom gäller, att platsantalen representerar medelantalet under året. Härav förklaras de skillnader, som kan iakttagas vid jämförelse med tabell 1.4. Beräknade tal har insatts för de enskilda sjukhemmens beläggning åren 1945—1951. Antalet i medeltal per dag vårdade patienter har erhållits genom division av vårddagarna med 365 (366).

Tab. 4.24. För första gången intagna på mentalsjukhus fördelade efter sjukdomsform, åren 1954—1960

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukdomsform <i>Diagnosis</i>	Statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka <i>Mental hospitals of the State</i>				
	Män <i>Male</i>			Kvinnor <i>Female</i>	
	År 1954	År 1956	År 1960	År 1954	År 1956
1 Manisk-depr. psykos <i>Manic-depressive reaction</i> ..	270	249	245	330	360
2 Schizofreni <i>Schizophrenic disorder</i>	585	555	489	549	576
3 Kronisk förryckthet <i>Paranoia</i>	13	20	46	17	23
4 Psykos o. epilepsi <i>Psychosis from epilepsy</i>	36	42	60	23	31
5 Presenil psykos <i>Presenile psychosis and dementia</i>	228	220	298	461	484
6 Senil psykos <i>Senile psychosis</i>	290	336	506	294	336
Psykisk sjukdom på grund av:					
7 Arteriosklerotiska förändr. <i>Psychosis with ce- rebral arteriosclerosis</i>	148	171	221	121	176
8 Andra grövre förändringar i hjärnan <i>Psychosis and dementia due to cerebral injury</i>	162	161	198	74	60
9 Syfilitisk infektion, paralytisk form <i>General paralysis of insane</i>	7	2	5	5	2
10 D:o annan form i centrala nervsystemet <i>Other psychosis and dementia due to syphilis of central nervous system</i>	1	—	4	—	1
11 Annan infektion <i>Psychosis due to other infection</i>	37	19	7	27	11
12 Alkoholförgiftning <i>Alcoholic psychosis</i>	156	566	627	4	14
13 Annan förgiftning <i>Psychosis due to other intox- ication</i>	26	57	80	21	30
14 Autointoxikation <i>Psychosis due to auto-intox- ication</i>	34	25	22	88	87
15 Psykogen sjukdom, hysterisk form <i>Hysteria</i>	14	7	6	59	82
16 Annan form <i>Psychosis due to mental injury and acquired emotion</i>	530	692	838	459	614
17 Abnorm personlighet <i>Psychopathic personality</i> ..	508	750	810	388	542
18 Sinnessvaghet <i>Imbecility</i>	127	91	117	76	66
19 Psykisk efterblivenhet <i>Idiocy</i>	11	6	8	11	2
20 Annan eller okänd diagnos <i>Other or unknown diagnosis</i>	69	115	143	58	51
21 Summa <i>Total</i>	3 252	4 084	4 730	3 065	3 548
Därav, i %.					
22 Manisk-depressiv psykos	8,3	6,1	5,2	10,8	10,1
23 Schizofreni	18,0	13,6	10,3	17,9	16,2
24 Presenil psykos.....	7,0	5,4	6,3	15,0	13,6
25 Senil psykos	8,9	8,2	10,7	9,6	9,5
26 Psyk. sjukd. på grund av alkoholförgiftning..	4,8	13,9	13,3	0,0	0,4
27 Psykogen sjukdom	16,7	17,1	17,9	16,9	19,6
28 Abnorm personlighet	15,6	18,4	17,1	12,7	15,3

Tabell 4.24

Diagnoserna är avgivna enligt den år 1923 fastställda listan.

År 1954 var det sista kalenderåret före alkoholrestriktionernas slopande, vilket skedde 1 oktober 1955. En omedelbar, stark höjning av intagna fall av alkoholpsykos synes ha blivit följden,

och denna kvarstod i allt väsentligt år 1960.

Den procentuella fördelningen på sjukdomsformer avviker betydligt från dem som kan studeras på tabell 4.25, vilket sammanhänger med att den senare avser de en viss dag befintliga patienterna, medan talen härövan gäller de

Number of patients admitted for the first time into mental hospitals according to diagnosis

	Storstädernas mentalsjukhus of the three largest cities Mental hospitals						I allt (män och kvinnor) Total (male and female)		
	Män Male			Kvinnor Female					
År 1960	År 1954	År 1956	År 1960	År 1954	År 1956	År 1960	År 1954	År 1956	År 1960
402	39	65	56	54	97	65	693	771	768 1
410	103	115	87	140	163	106	1 377	1 409	1 092 2
31	6	7	12	6	2	2	42	52	91 3
38	7	14	7	7	9	4	73	96	109 4
476	49	41	33	124	132	143	862	877	950 5
515	78	96	79	112	139	217	774	907	1 317 6
204	29	46	87	67	70	66	365	463	578 7
102	79	94	108	44	87	81	359	402	489 8
—	2	2	1	1	1	2	15	7	8 9
—	2	—	2	2	—	—	5	1	6 10
48	15	11	2	15	9	16	94	50	73 11
31	307	707	563	10	65	69	477	1 352	1 290 12
29	39	44	35	21	30	30	107	161	174 13
79	21	17	10	42	45	19	185	174	130 14
45	2	—	1	6	10	7	81	99	59 15
835	186	246	308	249	332	375	1 424	1 884	2 356 16
594	199	139	98	109	75	91	1 204	1 506	1 593 17
62	14	3	4	18	15	5	235	175	188 18
7	1	1	—	2	—	—	25	9	15 19
209	54	88	31	17	23	12	198	277	395 20
4 117	1 232	1 786	1 524	1 046	1 304	1 310	8 595	10 672	11 681 21
9,8	3,2	3,7	3,7	5,2	7,4	5,0	8,1	7,2	6,6 22
10,0	8,4	6,6	5,7	13,4	12,5	8,1	16,0	13,2	9,3 23
11,6	4,0	2,4	2,2	11,9	10,1	10,9	10,0	8,2	8,1 24
12,5	6,3	5,5	5,2	10,7	10,7	16,6	9,0	8,5	11,3 25
0,8	24,9	40,7	36,9	1,0	5,0	5,3	5,5	12,7	11,0 26
21,4	15,3	14,2	20,3	24,4	26,2	29,2	17,5	18,7	20,7 27
14,4	16,2	8,0	6,4	10,4	5,8	6,9	14,0	14,1	13,6 28

första gången *inskrivna*. Genom att patienter som lider av schizofreni kräver lång vårdtid, är denna sjukdom alltjämt den dominerande bland det vid en viss tidpunkt befintliga klientelet. Bland de nyinskrivna betyder psykogen sjukdom, abnorm personlighet, alkoholpsykos och andra med korta vårdperioder så mycket mera.

Talen inbegriper icke statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna (utom Källshagens avdelning för dylikt klientel), till skillnad mot tabell 4.25, men denna olikhet har föga att betyda för jämförbarheten, då intagningar av psykiskt efterblivna är ytterst få (se tabell 1.20).

Tab. 4.25. Vid slutet av år 1960 befintliga patienter vid statens och storstädernas mentalsjukhus procentuellt fördelade efter sjukdomsform

Number of patients at mental hospitals and nursing homes at end of year according to type of disease (per cent)

Källa: Sjukhusens årsberättelser

[illegible]

KAP. 5

DET INTERNATIONELLA HÄLSO- OCH
SJUKVÅRDSARBETET

Internationella hälsovårdsfrågor handhas sedan november 1952 av nämnden för internationella hälsovårdsärenden (NIH). Ordförande under år 1960 var generaldirektören för medicinalstyrelsen.

Världshälsovårdsorganisationen (WHO) och särskilt dess Europakontor i Köpenhamn fortsatte under år 1960 att utveckla den del av sitt program, som består i intereuropeiska kurser, seminarier och konferenser. Sverige hade tillfälle utse deltagare i:

studieresa i Tjeckoslovakien »on Occupational Health»;

kurs i London i »Radiation Medicine for the Group-training of Teachers in Medical Schools», i Edinburgh »for the diploma in Medical Services Administration» och i Basel »on Methods of Human Cell Culture and Cytology»;

seminarium i Göteborg »on Dental Health Services for Children», i Bryssel »on Child Guidance», i Split, Jugoslavien »on the Application of Epidemiology in Health Administration», i Madrid »for Sanitary Engineers» och i Wien »on Nursing Education for Child Care»;

konferens i Köpenhamn »of National Fellowships Officers»;

symposium i Köpenhamn »on Air Pollution» samt

demonstration i Köpenhamn rörande undersökning av utvecklingsstörda barn.

I likhet med tidigare år anordnades av WHO i samarbete med de nordiska ländernas medicinalförvaltningar högre hälsovårdskurser i Göteborg för skandinaviska tjänsteläkare. Detta år deltog fyra svenska läkare och en veterinär i ifrågasvarande kurs. Med anknytning till denna kursverksamhet anordnades jämväl i Göteborg och i Stockholm en enmånadskurs i »Public Health» för sanitäringenjörer, vid vilken sju svenskar deltog.

WHO har på förslag av nämnden utdelat följande stipendier:

till en tandläkare för studier i Storbritannien av plastikkirurgi och käkfrakturlära samt till en tandläkare för studier i Storbritannien, Tyskland och Danmark av registreringsmetoder för muskelfunktion i samband med bettortopedi;

till en läkare för deltagande i kurs vid London School of Hygiene and Tropical Medicine, till en läkare för studier i Holland, Schweiz, Tjeckoslovakien och Västtyskland av psykosomatisk obstetrik och gynekologi inklusive sexuologi och till en läkare för studier i Holland, Schweiz, Storbritannien och Västtyskland av yrkeshygien, yrkesmedicin och flimmerfusionsmetodens utarbetning och användningsområden;

till en rektor vid särskola för studier i Danmark, Finland och Norge av organisation av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna och till en sjuksköterska för studier i Amerikas Förenta Stater av utbildning av mentalsjukvårdspersonal.

Nämnden har vidare ingivit förslag till Europarådet rörande stipendier på den allmänna hälsovårdens område. Europarådet har därefter utdelat stipendier till en läkare för studier i Holland, Schweiz och Västtyskland av rening av dricks- och avloppsvatten, friluftsbadplatser m. m., till en läkare för studier i Storbritannien av undersökningar rörande förgiftningar genom tunga metaller, speciellt cadmium, samt till en läkare för studier i Storbritannien av socialpsykiatri, i synnerhet familjerådgivning inkluderande alkoholism och aborter; till en hälsovårdskonsulent för studier i Västtyskland av allmän hälsovård samt till en sjuksköterska för studier i Storbritannien av dagsjukhus för psykiatriska patienter m. m.

Under året har cirka 85 WHO-stipendiater från ett trettiootal olika länder representerande samtliga världsdelar besökt Sverige för studier inom skilda delar av hälso- och sjukvården. Studiebesöken har planlagts och organiserats av nämndens kansli och stipendiaterna har fullgjort sina studier på vetenskapliga, teoretiska och kliniska institutioner, på olika sjukhus i landet samt hos tjänsteläkare, distriktsköterskor och andra grenar av samhällets medicinska och sociala verksamhet. Dessutom har studieprogram ordnats för ett åttiotal andra besökare från ett trettiootal olika länder, varibland femton med stipendier från Europarådet.

Nämnden har med ordföranden och två av dess ledamöter varit representerad vid trettonde världshälsovårdsförsamlingen i Genève i maj 1960, med ordföranden vid WHO:s regionalmöte för Europa i Köpenhamn samt med en ledamot vid sammanträde i Strassburg i juni med kommittén inom Europarådet för hälsovårdsfrågor.

Sjukhusen år 1960

List of hospitals

Källa: Sjukhusens årsberättelser

Bilagan avser att utgöra en fullständig uppräkn-
ning av de svenska sjukhus, som varit i verksam-
het under redovisningsåret.

Begreppet sjukhus har fattats på samma sätt
som i sjukhuslagen. Tabellen ansluter sig till den
»Sjukhusförteckning», MF 1961: 16, som utgivits av
medicinalstyrelsen, där även varje klinik m. m.
anges med platsantal. Institut för blinda och döva,
sjukavdelningar vid fångvården och militära trupp-
förbandssjukhus är icke medtagna. (Se härom kap.
1.1). Garnisonssjukhusen ingår däremot, enär de,
förutom militära patienter, också, och huvudsak-
ligen, vårdar civila. Sjukhusen är nedan ordnade i
grupper, numrerade 1—8. Härtill har lagts grupp 9
som upptager de anstalter för psykiskt efterblivna,
som icke omfattas av sjukhuslagen.

Grupperna överensstämmer icke alltid med mot-
svarande indelning i tidigare årgångar, vilket bör
uppmärksammas vid jämförelser med dessa. Vid av-
görandet av vilka sjukhus, som skolat redovisas
med namn i förteckningen, har man tidigare utgått
från den förvaltningsekonomiska enheten. Varje
sjukhus med egen ekonomisk redovisning togs så-
lunda i princip upp som särskild anstalt. Från och
med denna årgång följes emellertid i tillämpliga
delar den ovan nämnda som medicinalförfattning
utgivna sjukhusförteckningen. Detta har medfört,
att en del smärre sjukhem, som tidigare namngivits
som fristående enheter, nu försvunnit från tabellen
för att i stället ingå i något lasarett med vilket
det organisatoriskt hör samman.

Sjukhusförteckningen upptager även sjukhus, som
icke ingår i den förteckning, som upprättats av
sjukkassförbundet enligt sjukförsäkringslagen (4 §).

De summatal, som upptas för grupper av sjuk-
hus, är kompletta, d. v. s. de representerar sanitet-
liga sjukhus i gruppen. Då icke alla sjukhus redo-
visat sina intagningar och vårdagar, innebär detta,
att konstruerade tal insatts för dessa. Detta har till-
gått så att man först beräknat antalet intagningar
resp. vårdagar per vårdplats för den grupp det
gäller att komplettera, och därefter multiplicerat

vårdplatsantalet, vilket alltid är känt, för det
felande sjukhuset med denna kvot. Konstruerade
tal har markerats med ring (°)

Sammandrag av denna bilagas sifferuppgifter
återfinnes i tabellerna 1.1, 1.3, 1.5 och 1.13.

Teckenförklaring Code

Huvudmän Responsible authorities

S = Staten *The State (National Government)*

L = Landsting *County council*

U = Stad utom landsting *County borough*

K = Kommun (annan) *Local authorities*

Kf = Kommunalförbund *Union of local autho-
rities*

F = Förening, fond eller stiftelse, i vars styrelse
det allmänna är företrätt genom av
offentlig myndighet tillsatt representant.
*Fund, association etc. in collaboration with
the Community*

P = Privat företag (även fond, förening etc.
annan än F) *Private other than F*

† = Rikssjukhus. *Hospital beds available to
all citizen on same terms irrespective of
place of residence*

(†) = Rikssplatser ingår bland vårdplatserna.
*Including beds available to all citizens on
same terms*

SFS = Svensk författningssamling

MF = Medicinalförfattningar

SOU = Statens offentliga utredningar

Landstingskommunernas etc. bokstäver (länsbok-
stäverna A—BD): Se karta 1 *County councils etc.
letters (A—BD): See map 1*. Bokstäverna anger det
landsting eller stad utom landsting, som driver
sjukhuset, eller, då frågan är om rikssjukhus, det
län eller den stad, där sjukhuset är beläget.

De statliga mentalsjukhusens upptagningsområ-
den: Se karta 2 *Numbers of State Mental Hospitals'
districts: See map 2*.

Innehåll

Grupp nr

- 1 Lasarett och andra sjukhus av lasarettss-
karaktär
- 2 Sjukstugor
- 3 Fristående anstalter för lungtuberkulos
- 4 Fristående epidemivårdanstalter

Grupp nr

- 5 Mentalsjukhus
- 6 Epileptikeranstalter
- 7 Fristående förlossningsanstalter
- 8 Sjukhem
- 9 Anstalter för psykiskt efterblivna

Sjukhusets namn, adress (huvudman) <i>Hospital, address (responsible authority)</i>	Länsbokstav <i>County</i>	Vård- platser den ^{31/12} <i>Beds</i>	Antal intag- ningar <i>Admis- sions</i>	Antal vård- dagar 1 000-tal <i>Bed days, 1 000</i>	Sjukhusets namn, adress (huvudman) <i>Hospital, address (responsible authority)</i>	Länsbokstav	Vård- platser den ^{31/12}	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal
1. Lasarett och andra sjukhus av lasarettskaraktär <i>General hospitals and others of equal character....</i>		43 106	850 708	12 098	Jönköpings lasarett..	F	603	14 450	177
1.1 Undervisningslasarett <i>University (teaching) hospitals</i>					Nässjö » ..	F	145	2 498	47
Antal anstalter: 9					Värnamo » ..	F	303	4 678	83
Karolinskasjsh., Sthlm† (S)	—	1 773	27 035	2 423	Ljungby » ..	G	189	4 055	39
Serafimerlasarettet, Sthlm† (S)	—	1 467	27 053	2 116	Växjö » ..	G	473	12 701	144
Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus, Sthlm (F)	A	180	5 940	52	Västerviks » ..	Hn	304	5 829	76
Akademiska sjh., Uppsala (S)	C	1 088	22 805	2 325	Kalmar » ..	Hs	404	9 921	110
Lunds lasarett (L)	M	1 512	23 843	372	Visby » ..	I	241	5 041	69
Allmänna sjh., Malmö ³ (U)	MM	1 515	25 733	445	Karlshamns » ..	K	208	4 313	68
Sahlgrenska sjh., Göteborg (U)	OG	2 300	43 806	606	Karlskrona » ..	K	567	11 065	154
Göteborgs barnsjukhus (U)	OG	254	6 410	68	Hässelholms » ..	L	182	4 275	55
Umeå lasarett (L)	AC	864	16 139	228	Kristianstads » ..	L	615	13 851	174
1.2 Övriga delade lasarett (huvudman L, där ej annat anges) <i>Other specialized general hospitals</i>					Simrishamns » ..	L	172	3 463	46
Antal anstalter: 75, varav 1 nedlagd					Ängelholms » ..	L	397	9 996	126
Sabbatsbergs sjukhus, Sthlm (U)	A	717	15 410	206	Hälsingborgs » (U)	MH	460	10 049	133
Samariten, barnsjh., Sthlm ⁴ (F)	A	125	1 821	31	Landskrona » ..	M	211	3 893	56
S:t Eriks sjukhus, Sthlm ⁵ (U)	A	611	9 941	175	Halmstads » ..	N	456	11 760	142
S:t Görans sjukhus, Sthlm ³ (U)	A	985	11 027	285	Varbergs » ..	N	153	4 037	46
Södersjukhuset, Sthlm ³ (U)	A	1 584	25 959	452	Holtermanska sjh., Göteborg ² (nedlagd ^{1/4}) (U)	OG	—	360	9
Löwenströmska lasarettet, Upplands Väsby ³ B	B	182	3 544	51	Mölnbalds lasarett ³ (U)	O	326	7 572	97
Mörby lasarett, Danderyd B	B	578	15 504	157	Uddevalla » ..	O	465	11 982	133
Norrälja lasarett ³ B	B	239	3 250	66	Alingsås » ..	P	332	4 676	84
Södertälje » .. B	B	332	7 685	92	Borås » ..	P	715	16 460	211
Enköpings » .. C	C	151	3 462	47	Vänersborgs » ..	P	553	12 642	170
Eskilstuna » .. D	D	811	12 943	211	Falköpings » ..	R	491	10 970	136
Kullbergska sjukh., Katrineholm ³ D	D	194	3 749	60	Lidköpings » ..	R	489	10 965	131
Nyköpings lasarett ³ .. D	D	351	9 102	101	Mariestads » ..	R	215	4 299	64
Finspång » .. E	E	126	2 733	39	Arvika » ..	S	173	3 107	34
Linköpings » .. E	E	820	16 754	250	Karlstads » ..	S	710	15 475	232
Norrköpings » (U)	EN	596	12 824	161	Kristinehamns » ..	S	123	2 935	35
Vadstena » .. E	E	201	3 953	63	Säffle » ..	S	101	2 294	30
Eksjö » .. F	F	192	5 711	58	Karlskoga » ..	T	341	6 320	77
					Lindesbergs » ..	T	106	2 113	34
					Örebro » ..	T	652	18 843	191
					Fagersta » ..	U	148	3 053	37
					Köpings » ..	U	151	3 415	38
					Sala » ..	U	134	3 114	32
					Västerås » ..	U	602	16 466	179
					Falu » ..	W	589	15 433	172
					Ludvika » ..	W	195	4 005	50
					Mora » ..	W	186	4 366	50
					Bollnäs » ..	X	187	4 599	56
					Gävle lasarett (L + U)	X	592	12 871	164
					Hudiksvalls lasarett..	X	317	6 529	84
					Sandvikens » ..	X	157	4 197	50
					Härnösands » ..	Y	230	3 509	65
					Sollefteå » ..	Y	163	3 964	43
					Sundsvalls » ..	Y	730	15 224	189
					Örnsköldsviks » ..	Y	391	8 872	122
					Östersunds » ..	Z	500	12 237	156
					Skellefteå » ..	AC	422	9 528	110
					Bodens » ..	BD	607	13 783	168
					Gällivare » ..	BD	237	5 194	73
					Kalix » ..	BD	182	3 247	54
					Kiruna » ..	BD	163	2 889	45
					Luleå » ..	BD	275	5 330	86
					Piteå » ..	BD	227	3 800	70

Noter, se slutet av tabellen

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den 31. 12	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal	Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den 31/12	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal
1.3 Odelade lasarett (huvud- man L, där ej annat anges) Non specialized general hospitals Antal anstalter: 28		2 926	55 853	825	1.6 Pensionsstyrelsens sjukhus (huvudman S) Hospitals of the Pensions Board		576	3 164	195
Östhammars lasarett	B	74	1 135	18	Nynäshamn†	—	250	1 237	79
Flens »	D	93	1 960	27	Tranås†	—	182	1 269	67
Kisa »	E	147	1 386	34	Åre†	—	144	658	49
Söderköpings »	E	150	2 340	48					
Borgholms »	Hs	148	2 109	49	1.7 Reumatikersjukhus (hu- vudman F) Hospitals for rheumatic diseases		220	935	53
Oskarshamns »	Hs	177	3 503	57	Strängnäs sjukhus† ..	—	96	146	7
Hörby »	M	87	1 554	18	Spenshults » † ..	—	124	789	46
Trelleborgs »	M	125	2 791	34					
Ystads »	M	104	2 596	31					
Falkenbergs »	N	95	2 489	27					
Ekmanska sjh., Göte- borg	OG	100	2 140	27	1.8 Större enskilda sjukhem (hu- vudman P, där ej annat anges) Private hospitals of general hospital type Antal anstalter: 7		515	8 848	152
Kungälv's lasarett ...	O	62	1 959	20	Betaniastiftelsens sjuk- hus, Sthlm	A	57	979	18
Lysekils »	O	126	1 562	38	Ersta sjukhus, Stock- holm	A	107	2 626	37
Strömstads »	O	119	1 613	39	Röda Korsets sjukhus, Stockholm	A	72	1 300	18
Bäckefors »	P	102	1 356	22	Sophiahemmet, Stock- holm	A	109	1 402	32
Trollhättans »	P	70	2 253	23	Björnbo sjukhus, Li- dingö	B	36	376	12
Karlsborgs »					Samariterhemmet, Uppsala (P+L)	C	85	1 437	24
(garn.-sjukh.) ⁴	R	34	457	10	Carlanderska sjukhem- met, Göteborg	OG	49	728	11
Skövde lasarett ...	R	80	2 093	25					
Filipstads »	S	91	2 150	23					
Torsby »	S	128	3 052	37					
Ärjängs »	S	87	681	19					
Avesta »	W	140	3 532	37					
Ljusdals »	X	109	2 496	32					
Söderhamns »	X	134	3 195	39					
Backe »	Y	62	1 505	19					
Sollefteå »									
(garn.-sjukh.) ³ ...	Y	71	1 003	15					
Svegs lasarett ...	Z	116	1 183	30					
Haparanda »	BD	95	1 760	27					
1.4 Anstalter för vanföra (hu- vudman F) Hospitals for the crippled Antal anstal- ter: 5		465	4 506	139	2. Sjukstugor (huvud- man L) Cottage hospi- tals Antal anstalter: 71 ..		2 707	39 454	755
Eugeniahemmet, sjuk- avd., Sthlm†	—	39	155	11	Tierp ³	C	31	582	9
Norrbackainst., sjuk- avd., Sthlm†	—	160	1 296	45	Mariefred	D	18	336	5
Vanförest. sjukavd., Hälsingborg(U)	MH	65	709	21	Strängnäs	D	37	1 099	12
Vanförest. sjukavd., Göteborg†	—	93	1 150	27	Trosa	D	19	250	6
Vanförest. sjukavd., Härnösand†	—	108	1 196	35	Rejmyre	E	5	96	2
					Åtvidaberg	E	16	262	4
					Gislaved ³	F	64	359	11
					Hyltebruk	F	22	229	5
					Sävsjö ³	F	77	392	22
1.5 Kustsanatorier (huvudman F) Coast sanatoria		396	753	88	Tranås	F	38	1 225	13
Kronprinsessan Vikto- rias kustsanatorium, Vebystrand†	—	74	53	29	Unnaröd ³	F	32	227	12
Apelvikens kustsanato- rium, Apelviksstrand†	—	322	700	59	Vetlanda	F	40	1 467	14
					Lenhovda ³	G	81	637	14
					Tingeryd ³	G	61	954	20
					Vimmerby	Hn	30	1 145	11

Noter, se slutet av tabellen.

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den ^{31. 12}	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal	Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den ^{31. 12}	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal
Söderåkra ³	Hs	35	111	11	3. Fristående anstalter för lungtuberkulos <i>Independent hospitals and cottage hospitals for TB of the lungs</i>				
Kungsbacka	N	39	963	11					
Laholm	N	19	596	6					
Svenljunga ³	P	55	480	16					
Ulricehamn	P	38	1 431	14					
Åmål	P	36	1 000	16			5 752	13 657	1 297
Skara ³	R	32	215	11	3.1 Sanatorier (A-anstalter) <i>TB hospitals (huvudman L, där ej annat anges)</i>				
Dalby, Värmlands- Dalby	S	32	348	10	<i>Antal anstalter: 32, varav 3 nedlagda</i>		5 549	13 233	1 243
Hagfors ³	S	65	1 809	22	Söderby, Uttran.. (U)	A	493	738	78
Sunne	S	24	557	8	Uttran	B	232	639	65
Askersund ³	T	78	871	22	Löt, Malmby (nedlagd ^{16/3})	D	—	87	4
Hällefors	T	35	1 104	11	Kolmårdssanatoriet				
Ljusnarsberg, Koppar- berg	T	24	17	0	Norrk. stad (U)	EN	78	461	35
Nora, Nora stad	T	35	548	11	landstinget	E	156		
By, Västanhede	W	11	111	2	Eksjö ³	F	194	1 169	54
Domnarvet ³	W	108	1 695	38	Lugnet, Växjö ³	G	118	140	33
Gagnef, Djurås ³	W	35	206	12	Måhlla, Måhlla kyrkby ³	Hn Hs	84 125	226	43
Grängärde, Sunnansjö	W	14	182	5	Visby ³	I	107		
Grängesberg ³	W	27	198	8	Fur, Saleboda ³	K	213	338	35
Hedemora	W	16	97	3	Broby ³	L	227	379	43
Leksand ³	W	36	215	13	Kungshult, Hälsingh. ³ (U)	MH	68	131	19
Lima ³	W	18	140	2	Orupssanatoriet				
Långshyttan	W	15	214	4	Malmö stad (U)	MM	45	412	42
Malung ³	W	54	503	16	landstinget	M	195		
Nås, Vansbro	W	16	247	5	Fagereds, Ullared ³ ...	N	145	274	35
Smedjebacken ³	W	60	1 000	13	Renströmska, Göteborg (U)	OG	200	1 079	55
Svärdsjö ³	W	25	146	8	Romanäs (nedl. ^{1/7}) (U)	OG	—	24	7
Särna ³	W	28	193	5	Svenshögens, ³	O	231	436	65
Älvdalen ³	W	41	380	13	Kroppefjälls, Dals-Ro- stock (nedlagt ^{15/3}) ..	P	—	37	4
Hofors	X	23	552	6	Sjö-Gunnarsbo, Åsun- den	P	122	403	37
Gäddede ³	Z	16	190	4	Västeråsens, Borås ³	P	90	282	23
Kälarne ³	Z	62	51	1	Stora Ekebergs, Axvall ³	R	269	313	60
Ström, Strömsund ³ ..	Z	80	844	28	Arvika	S	130	494	37
Bjurholm	AC	14	245	3	Garphytte, Garphyttan	T	160	175	29
Bureå	AC	20	91	7	Västerås	U	121	529	30
Burträsk	AC	38	367	10	Högbö, Falun ³	W	177	268	42
Byske ³	AC	32	203	11	Solbacken, Hedemora.	W	102	179	19
Dorotea ³	AC	33	476	9	J. Selggren, Ströms- bro	XG	60	115	17
Lycksele ³	AC	41	919	14	Bollnäs ³	X	161	457	44
Malåträsk ³	AC	33	589	9	Sundsvall ³	Y	197	292	62
Nordmaling ³	AC	59	707	19	Örnsköldsvik	Y	220	346	22
Norsjö	AC	37	572	9	Solliden, Östersund ³ ..	Z	229	1 179	64
Robertsfors	AC	37	314	9	Hällnäs ³	AC	384	830	73
Sorsele ³	AC	26	360	5	Sandträsk	BD	216	600	40
Stensele	AC	39	700	6	3.2 Jubileumsfondens sanato- rium Sanatorium of the Ju- bilee Fund		112	329	31
Tärna, Tärnaby	AC	19	325	4	Österåsen†	(F)	112	329	31
Vilhelmina ³	AC	68	891	20					
Vindeln	AC	19	414	6					
Åsele ³	AC	37	397	10					
Arjeplog ³	BD	36	459	8					
Arvidsjaur ³	BD	60	1 208	18					
Jokkmokk ³	BD	57	921	16					
Pajala ³	BD	50	784	10					
Vittangi ³	BD	32	401	6					
Överkalix, Tallviksud- den ³	BD	66	1 001	18					
Övertorneå ³	BD	51	636	13					

Noter, se slutet av tabellen.

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokatav	Vård- platser den ^{31.12}	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal	Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Upplag- ningsområde	Vård- platser den ^{31.12}	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal
3.3 Tuberkulosjukstugor (B-anstalter) TB cottage hospitals		91	95	23	5. Mentalsjukhus Mental hospitals		28 688	25 076	10 653
Tjärnan, Hedemora (U) A		71	89	16	5.1 Statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka (huvudman S) State mental hospitals for mentally diseased				
Strömstad (F) O		20	6	7	Antal anstalter: 22		20 587	17 214	7 818
4. Fristående epidemivårdanstalter¹¹ Independent epidemic hospitals and cottage hospitals		2 610	28 499	493	Psykiatriska sjukhuset, Sthlm ¹²		313	8	72
4.1 Epidemisjukhus (huvudman L, där ej annat anges) Epidemic hospitals		2 249	25 924	454	Ulleråker, Uppsala ..	1	1 480	1 283	566
Antal anstalter: 18, varav 1 nedlagd					S:ta Annas, Nyköping ..	2	206	366	75
Stockholm (U) A		501	5 182	89	Sundby, Strängnäs ¹² ..	3	1 135	749	475
Uppsala C		100	1 556	30	Birgittas, Vadstena ¹² ..	4	1 200	836	418
Linköping (nedlagd ^{7,10}) E		—	1 514	21	Ryhovs, Jönköping ..	5	1 400	1 491	529
Jönköping ³ F		176	1 298	42	S:t Sigfrids, Växjö ..	6	1 130	439	404
Kalmar Hs		43	555	5	S:ta Gertruds, Väster- vik	7	986	780	443
Visby I		54	888	14	S:t Olofs, Visby	8	264	275	105
Kristianstad L		60	648	7	Gullberna, Karlskrona ..	9	800	722	287
Malmö (U) MM		262	3 014	53	S:t Lars, Lund	10	1 411	604	514
Hälsingborg ³ (U) MH		147	1 472	43	S:ta Maria, Hälsingborg ..	11	1 350	1 252	539
Lund M		90	1 255	19	S:t Jörgens, Lillhagen ..	12	553	722	199
Göteborg (U) OG		252	1 262	19	Restads, Vänersborg ¹² ..	13	1 311	1 159	513
Borås P		83	770	11	Källshagens, Väners- borg ¹²	—	587	122	212
Lidköping R		91	1 087	15	Mariebergs, Kristine- hamn	14	1 047	1 393	426
Karlstad S		79	759	12	Säters, ¹²	15	1 406	1 177	537
Arvika S		47	810	12	Sidsjöns, Sundsvall ..	16	904	1 323	355
Örebro T		100	1 268	23	Gådeå, Härnösand ¹² ..	—	341	6	105
Västerås U		80	1 550	20	Frösö, Östersund ¹² ...	17	868	975	343
Östersund Z		84	1 036	19	Umedalens	18	1 039	937	415
4.2 Epidemisjukstugor (huvudman L) Epidemic cottage hospitals		361	2 575	39	Furunäsets, Piteå	19	856	595	286
Antal anstalter: 9, varav 1 nedlagd					5.2 Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna (huvudman S)† State mental hospitals for mentally deficient		2 102	291	768
Västervik Hn		59	382	6	Västra Ny, Motala ..	—	203	59	67
Landskrona M		44	138	2	Vipeholms, Lund	—	902	68	346
Halmstad N		68	296	3	Källshagens avd., Vä- nersborg	—	283	46	101
Vänersborg P		47	502	6	Västra Marks, Örebro ..	—	380	42	137
Ludvika W		36	125	2	Salberga, Sala	—	334	76	117
Mora ³ W		29	175	5	5.3. Storstädernas men- talsjukhus (huvud- man U) Mental hos- pitals of the three largest cities				
Bollnäs X		40	436	11	Antal anstalter: 7		5 566	7 256	1 901
Hudiksvall (nedlagd ^{11,12})	X	—	147	1	Beckomberga, Bromma	A	1 719	2 852	564
Skellefteå AC		38	374	3	Långbro, Älvsjö	A	1 046	1 661	345

Noter, se slutet av tabel len.

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den 31/12	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal	Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den 31/12	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal
S:t Eriks (avd.), Sthlm	A	15 400	69	142	7. Fristående förlossningsanstalter Independent maternity hospitals and homes.....				
Norrstulls.....	A	315	80	114					
Rånäs.....	A	105	3	38					
Malmö östra.....	MM	676	477	260					
Lillhagens.....	OG	1 305	2 114	438					
5.4 Övriga kommunala mental-sjukhus (huvudman K, där ej annat anges) Other mental hospitals operated by local authorities					7.1 Barnbördshus.....				
Antal anstalter: 12, därav 2 nedlagda		433	315	166	Allmänna b.b., Stock- holm.....(F)	A	15 144	5 091	42
Eskilstuna.....	D	57	116	24	Södra b.b., Stockholm (U)	A	15 133	4 597	37
Hemgården, Nyköping	D	20	2	6	Motala b.b.(L)	E	15 57	1 884	15
Sandbyhovs mental- avd. I, Norrköping (U)	EN	52	74	21	7.2 Förlossningshem (huvud- man L, där ej annat an- ges) Maternity homes				
Bergalid, Hälsingborg (U)	MH	92	13	33	Antal anstalter: 15 varav 3 ned- lagda.....		61	1 163	6
Höganäs.....	M	14	3	5	Nynäshamn.....	B	7	130	1
Landskrona (nedlagt)	M	—	—	2	Gustavsberg.....	B	4	84	1
Vilan, Skara (nedlagd 1/11).....	R	—	4	6	Hallstavik (stängt fr. 17/4).....	B	—	56	0
Ekshärads.....	S	14	—	4	Valdemarsvik (stängt hela året)	E	—	—	—
Fryksände, Torsby...	S	18	2	5	Virserum.....	Hn	3	71	0
Norra Råda, Myra...	S	29	3	7	Röda Korset, Rockne- by.....(P)	Hs	5	5	0
S:t Staffan, Gävle (U)	XG	47	31	19	Fårösund (stängt fr. 1/3)	I	—	9	0
Västhagen, Sundsvall	Y	90	67	34	Burgsvik.....	I	3	56	0
					Osby.....	L	7	127	1
					Kinna.....	P	10	128	1
					Hofors.....	X	6	209	1
					Gäddede.....	Z	2	42	0
					Hede.....	Z	2	50	0
					Svenstavik.....	Z	2	47	0
					Vännäs.....	AC	10	149	1
Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vårdplatser den 31/12	Antal vård- dagar under året	Antal vård- dagar under året	8. Sjukhem (utom vissa större enskilda sjukhem; se grupp 1.8) Nursing homes				
					8.1 Sjukhem för lång- varigt kroppssjuka Homes for chronic dis- eased.....		14 176	°19163	° 4 770
6. Epileptikeranstalter In- stitutions for epileptics.....		18	163	788	8.1.1 Sjukhem för långvarigt kroppssjuka drivna av landsting och städer utom landsting (huvudman L, där ej annat anges) Opera- ted by counties and county boroughs, not under social administration				
6.1 Epileptisjukhus (huvudman S) Hospital for epileptics.....		—	119	90	Antal anstalter: 153, varav 2 ned- lagda.....		8 417	°12463	2 811
Vilhelmsro.....	F	—	119	90	Blackeberg, Bromma (U)	A	363	569	82
6.2 Epileptikerhem (huvudman P, där ej annat anges) Nursing homes for epileptics		11	18	44					
Stora Sköndal, Farsta ¹⁴(F)	A			227					
Erstagården, Nacka.....	B			29					
Margaretahemmet, Knivsta (F)	B	18	44	34					
Röingegården, Hässleholm...	L			65					
Sönnarslövsg., Ö. Sönnarslöv(L)	L			32					
Fogdarödshemmet, Höör.....	M			72					
Sätoftahemmet, Höör.....	M			97					
Ervallahemmet, Ervalla.....	T			62					
Skogsudden, Korsnäs.....	W			32					
Staberg, Korsnäs.....	W			29					
Granudden, Härnösand.....	Y			19					

Noter, se slutet av tabellen.

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länbokstav	Vård- platser den 31/12	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal	Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länbokstav	Vård- platser den 31/12	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal
Stigberget-Åsö, Stock- holm(U)	A	219	412	67	Åstorp	L	33	55	12
Djursholm	B	19	9	6	Ängelholm	L	32	49	11
Färingsö, Svartsjö ..	B	17	49	6	Örkelljunga	L	36	14	13
Lidingö	B	94	163	34	Malmö II(U)	MM	396	406	144
Lövstalund, Södertälje	B	17	4	6	Bergalid, Hälsingborg (U)	MH	148	136	51
Solsticégården, Tä- by ¹⁴	B	20	36	7	Anderslöv	M	29	23	10
Sundbyberg	B	23	80	8	Billesholm	M	22	22	8
Södertälje	B	70	94	25	Höganäs	M	27	10	10
Vaxholm	B	34	65	12	Hörby I	M	40	25	14
Väsby, Upplands-Väs- by	B	30	32	11	Hörby II	M	22	28	8
Västerhaninge	B	34	33	12	Lund	M	75	79	27
Enköping	C	78	205	24	Sjöbo	M	24	25	9
Leufsta	C	21	62	6	Skurup	M	26	16	9
Tunåsens, Uppsala ..	C	128	283	47	Svedala	M	24	18	8
Upplandsbodarnas ...	C	38	25	13	Teckomatorp	M	27	13	10
Vattholma	C	24	96	8	Trelleborg	M	30	18	11
Älvkarleö	C	22	21	7	Ystad	M	40	16	14
Östra pav. (ep.sjukh.), Uppsala	C	56	146	15	Falkenberg	N	51	40	18
Flen	D	26	30	9	Halmstad	N	70	123	17
Lövåsen, Katrineholm	D	50	25	17	Kungsbacka	N	40	84	14
Nyköping	D	69	33	20	Laholm	N	36	49	13
Strängnäs	D	20	..	7	Oskarström	N	50	77	17
Sandbyhov, Norrkö- ping(U)	EN	136	238	50	Varberg	N	50	40	18
Trozellisjukhuset, Norr- köping(U)	EN	100	260	32	Björboholms hemmet, Björboholm(U)	OG	22	15	8
Mjölby	E	37	41	13	Räviandahemmet, Räv- landa(U)	OG	20	11	7
Motala (med annex- avd.)	E	109	112	40	Vasa sjukhus, Göte- borg(U)	OG	1 005	1 856	318
Huskvarna	F	50	49	18	Partille, Mölndal	O	50	77	13
Nobynäs, Stjärneborg	F	50	15	19	Uddevalla	O	77	88	27
Vetlanda	F	90	112	21	Ballebo, Bollebygd ..	P	30	34	10
Ljungby	G	69	67	25	Berg, Mellerud	P	26	22	11
Växjö	G	60	96	21	Björkåsen, Bengts- fors	P	50	46	18
Gamleby	Hn	51	93	18	Bolltorp, Alingsås....	P	48	41	17
Hultsfred	Hn	86	57	30	Dalbobergen, Väners- borg	P	47	295	15
Hjorted	Hn	40	66	14	Dannebacken, Troll- hättan	P	21	30	7
Vimmerby	Hn	22	37	8	Göta, Borås	P	29	3	10
Västervik	Hn	44	95	13	Hjortmossen, Trollhät- tan	P	43	48	15
Kalmar (ep.-sjukhus)..	Hs	16	35	4	Högsäter (nedl. 4, 10) ..	P	—	13	6
Linnéahemmet, Nybro	Hs	50	84	17	Karten, Vargön	P	36	26	13
Mönsterås vårdhem... Hemse	Hs	15	16	6	Kindbo, Limmared ..	P	27	32	9
Mariahemmet, Visby..	I	39	..	14	Kullagården, Skene ..	P	26	10	9
Asarum	K	64	74	23	Viskadalen, Fritsla ..	P	31	28	11
Espegården Ronneby..	K	18	22	6	Åsunden, Ulricehamn..	P	34	37	12
Ronneby (nedl. 7/8) ..	K	50	53	18	Haga, Tidaholm	R	33	20	12
Sölvesborg	K	—	5	2	Mullsjö	R	35	50	7
Tullgården Karlskrona	K	51	37	19	Sjöryd, Hjo	R	41	19	14
Gyllebo	L	29	36	10	Arvika	S	19	6	7
Hässelholm	L	50	70	18	Arvika nya	S	52	90	17
Mansdala, Ovesholm..	L	68	104	25	Dalby, Värmlands- Dalby	S	8	4	3
Osby	L	36	47	13	Filipstad	S	57	126	19
Simrishamn	L	24	37	8	Kristinehamn	S	58	63	21
Tomelilla	L	36	71	13	Sunne	S	50	83	17
Vittskövle, Vittskövle- by	L	25	14	9	Säffle	S	26	55	8

Noter, se slutet av tabellen.

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den 31/12	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal	Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den 31/12	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal
Torsby	S	36	68	12	8.1.2 Sjukhem för långvarigt kroppssjuka drivna av so- cialvårdsmyndighet (huvud- man K, där ej annat anges) Operated by social author- ities Antal anstalter: 82, varav 1 nedlagd				
Degerfors	T	35	91	12					
Fellingsbro	T	18	26	6					
Fjugesta	T	35	61	5					
Hallsberg	T	39	74	14					
Hällefors	T	17	46	6					
Kopparberg	T	40	83	18					
Laxå	T	35	119	12					
Norra sjukhemmet, Örebro	T	202	209	66					
Västra sjukhemmet, Örebro	T	120	136	43					
Arboga	U	52	43	11	Fristad, Spånga ..(U)	A	14	22	5
Fagersta	U	52	74	7	Högalid, Stockholm (U)	A	267	170	95
Sala	U	54	271	19	Rosenlund, Stockholm (U)	A	548	843	186
Surahammar	U	20	..	6	Sabbatsberg, Stock- holm	(U) A	497	405	165
Västerås	U	153	343	55	Stadshagsgården, Stockholm(U)	A	132	79	44
Östervåla	U	27	106	8	Stureby, sjukavd., En- skede	18 (U) A	878	902	285
Borlänge	W	30	31	11	Artursberg, Södertälje	B	40	18	14
Hedemora	W	21	17	8	Solna	B	39	132	14
Hovgården, Stora Tuna	W	17	13	6	Sundbyberg	B	14	19	5
Krylbo	W	22	13	8	Tallgården, Nacka ...	B	18	..	8
Södra Dalarnas, Hede- mora	W	30	16	11	Ljunggården, Enköping	C	80	11	29
Västerdalarnas, Vans- bro	W	22	28	7	Uppsala stad	C	157	..	55
Bergsjö	X	30	19	11	Eskilstuna stad	D	135	119	51
Ljusdal	X	81	92	29	Hemgården, Nyköping	D	44	46	16
Ljusne	X	30	40	10	Strängnäs	D	6	4	2
Nås, Storvik	X	34	30	11	Hjälmsäter, Linköping	E	82	120	..
Nya sjukhemmet, Sandviken	X	50	53	18	Kvillinge, Åby	E	25	28	9
Sandvikens sjukhem...	X	24	20	8	Samuelsbergshemmet, Motala	E	30	31	11
Sandvikens prov. sjuk- hem	X	25	44	8	Storängsgården, Fin- spång	E	16	26	5
Sävstaå, Bollnäs	X	35	22	12	Stångebroskemmet, Lin- köping	E	21	..	..
Söderhamn	X	40	110	14	Ängsgården, Valde- marsvik	E	20	12	7
Södertull, Gävle	X	98	229	35	Högåkra	F	11	15	4
Valbo, Hagaström	X	21	1	8	Höstros, Långaryd ..	F	12	3	4
Forse, Österforse	Y	39	36	14	Junegården, Jönköping	F	62	..	..
Frånö	Y	55	60	20	Vilan, Skillingaryd ..	F	12	..	..
Fränsta	Y	24	11	9	Åkersborg, Nässjö ...	F	10	21	1
Hammar, Nyland	Y	40	23	15	Hovmantorp	G	4	3	1
Husum	Y	26	40	9	Norrelid, Växjö	G	30	33	11
Själévad, Översjö	Y	36	27	13	Tallbacka, Markaryd ..	G	8	2	3
Timrå	Y	48	46	17	Högsby	Hs	9	..	..
Utane, Edsele	Y	20	12	7	Kalmar stad	Hs	58	76	21
Kvarnsved, Frösön ..	Z	20	1	7	Solgården, Påryd	Hs	20	16	7
Jörn 17	AC	36	99	11	Visby stad	I	26	24	9
Lövånger	AC	40	30	14	Bräkne-Hoby	K	15	..	..
Boden	BD	53	95	17	Karlsbamns stad	K	10	..	..
Råneå	BD	20	19	7	Ramdala	K	5	3	2
Älvsbyn 17	BD	52	194	16	Högalidskemmet, Hässelholm	L	15	..	..
					Ängsgården, Kristian- stad	L	25	..	..
					Höganäs	M	18	..	..
					Landskrona stad	M	22	30	8
					Lomma	M	12	10	1
					Mårtenslund, Lund ..	M	100	161	34

Noter, se slutet av tabellen.

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den 31/12	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal	Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den 31/12	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal
Ystad	M	28	38	10	Diakonissanstalten ...	A	15	1	5
Hemgården, Eldsberga	N	7	5	2	Rålambshovshemmet .	A	17	45	5
S:t Laurentiihemmet, Falkenberg	N	27	38	9	S:t Ragnhildshemmet, Bromma	A	9	22	3
S:t Olofshemmet, Halmstad	N	49	62	18	Liseberg, Älvsjö	A	52	71	17
Östergården, Varberg .	N	18	46	13	Riddargatan 35—37 ..	A	32	64	11
Kungälv-Hermansby, Kungälv	O	16	..	..	Skinnarviksringen 5 ..	A	12	9	4
Lilldal, Källekärr	O	23	126	8	Stockholms privatkli- nik	A	24	114	4
Helgeröd, Bärfvendal (Kf)	O	16	28	5	Stockholms sjukhem..	A	148	62	54
Brunnsgården, Alingsås	P	10	..	..	Syster Ajas, Bromma	A	35	52	12
Ramnalid, Borås	P	98	112	34	Syster Ellens	A	20	20	7
Örbyhemmet, Kinna..	P	6	4	2	Södermalm	A	12	53	3
Fågre ålderdomshem, Moholm	R	4	5	1	Vasahemmet	A	21	22	8
Tidaholm	R	18	22	6	Östermalm	A	16	25	5
Tomtegården, Skövde	R	16	..	..	Betaniastiftelsen, Stock- sund	B	22	22	8
Eda, Charlottenberg..	S	12	21	5	Djursholm	B	19	6	6
Ekshärad	S	11	..	..	Lidingö	B	17	29	6
Fogdhyttan	S	8	28	3	Marielund	B	12	17	1
Kroppa, Nykroppa...	S	20	27	6	Privata sjukhemmet, Saltsjöbaden	B	22	18	8
Norra Råda, Myra ..	S	12	10	4	S:t Josefs, Nacka	B	18	26	7
Nyed, Molkom	S	10	15	4	Sundhs, Ingarö	B	24	..	..
Casselska hemmet, Laxå	T	3	..	..	Syster Gunnel, Saltsjö- baden	B	15	..	..
Karlskoga stad	T	52	61	19	Syster Majs, Saltsjö- baden	B	24	95	0
Loviseberg, Aster	T	11	2	2	Stiftelsen Söderman- lands läns, Flén. (F)	D	32	13	12
Norrgården, Hällefors.	T	9	..	..	John o. Mathilda Len- nings, Norrköping..	EN	76	21	27
Solbacka, Kumla	T	8	15	3	Vallahemmet, Linkö- ping	E	35	24	13
Älfestorpshemmet, Nora stad	T	17	..	..	Furuhill, Hestra	F	18	31	3
Karlslund, Västerås ..	U	90	162	34	Kullagården, Små- lands-Taberg	F	14	3	6
Nibblegården, Hallsta- hammar	U	15	..	..	Solbacka, Tenhult ...	F	14	28	4
Manhem, Falun	W	38	..	..	Torpahemmet, Jönkö- ping	F	40	15	14
Orsa	W	17	11	6	Gammelgården, Ny- bro	Hs	37	8	13
Rättvik	W	27	38	9	Hemmet, Kalmar.....	Hs	16	4	5
Hille, Hilleby	X	9	..	..	Gotland, Visby	I	30	19	10
Hudiksvall	X	30	15	6	Privata sjukhemmet, Osby	L	17	8	2
Valbo, Södra Valbo ..	X	22	..	..	Kjellstorp, Hälsing- borg	MH	13	2	5
Ångsbacken, Sandviken	X	26	..	..	Ribbingska sjukhem- met, Lund.....(F)	M	101	62	37
Anundsjö, Bredbyn ..	Y	25	..	..	Göteborgs privata....	OG	35	460	..
Sundsvalls stad	Y	59	47	20	Göteborgs sjukhem (F)	OG	106	49	38
Öjestränd, Njurunda..	Y	40	17	15	Älvsborgs läns, Ulrice- hamn	P	37	55	13
Östersunds stad (nedl. 1/12)	Z	—	..	..	Lilla Sjukhemmet, Öre- bro	T	2	—	1
Hagaborg, Umeå	AC	13	..	..	Sjukhemmet, S:t Eli- sabeth, Gävle	XG	13	14	5
					Fristad, Härnösand ..	Y	30	12	11
8.1.3 Enskilda sjukhem för långvarigt kroppssjuka (hu- vudman P, där ej annat anges) Private nursing ho- mes for chronic sick									
Antal									
anstalter: 43		1 292	°1 698	°432					
Birgittahemmet	A	17	19	6					
Blomsterfonden	A	23	27	8					

Noter, se slutet av tabellen.

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den ^{31/12}	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal	Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den ^{31/12}	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal
8.2 Sjukhem för lätt- skötta psykiskt sju- ka Nursing homes for mentally diseased.....		6 354	°3 983	°2 141	Kalmar	Hs	42	8	15
					Nybro	Hs	69	8	25
					Sjukhemmet Ågården. Ronneby	K	235	102	85
					Araslöv, Vinnö	L	58	3	19
					Barkåkra, Vejbystrand	L	30	3	11
					Bommeryd, Tyringe..	L	25	3	9
					Borrvy	L	30	4	11
					Kristianstad	L	99	13	32
					Malmö	(U) MM	196	49	71
					Höganäs	M	75	7	27
					Hörby	M	33	6	12
					Landskrona	M	63	5	23
					Ramlösa	M	61	8	22
					Trelleborg	M	60	10	22
					Ystad	M	63	4	23
					Eskilshemmet, Varberg	N	31	3	11
					Nikolaihemmet, Halm- stad	N	78	20	29
					Ätranhemmet, Las., Falkenberg	N	72	18	26
					Aleforshemmet, Alings- ås	(U) OG	47	282	10
					Thamstorpshemmet, Grästorp	(U) OG	30	..	8
					Kungälv	O	105	19	38
					Hagen, Herrljunga ...	P	60	33	11
					Katrineberg, Borås ..	P	48	10	17
					Torpagården, Väners- borg	P	105	49	37
					Aspö, Skövde	R	54	8	20
					Sjöryd, Hjo	R	79	9	29
					Stensta, Kristinehamn	S	152	64	55
					Hålahult, Ervalla ...	T	178	134	66
					Lillåstrand, Sala ...	U	51	16	18
					Folkarbo, Krylbo ...	W	40	2	14
					Hovgården, Stora Tuna	W	92	10	32
					Stora Källback, Gävle (U) XG		29	8	11
					Gysinge	X	139	30	44
					Hudiksvall	X	27	5	10
					Frånö	Y	47	6	17
					Hamsta, Timrå	Y	117	35	45
					Mörsil	Z	148	40	48
					Flurkmark	AC	120	41	44
					Grannäs	AC	42	24	15
					Öjeby, Öjebyn	BD	376	86	137
					8.2.2 Enskilda (huvudman P) Private Antal anstalter: 60, varav 1 nedlagd		1 182	1 050	°392
					Björkängen, Åkers- Runö	B	24	18	9
					Fors, Alsike	B	23	3	..
					Saltsjöbaden	B	14	2	5
					Söderås, Lidingö ...	B	20	8	7
					Göransgården, Bergs- brunna	C	30	9	11
8.2.1 Landstings eller stads utom landsting (huvudman L, där ej annat anges) County councils and county boroughs Antal anstalter: 79.....		5 012	°2 784	1 711					
Elfvik, Lidingö ..(U) A	A	31	18	11					
Ihrfeltska barnhem- met, Lidingö... (U) A	A	9	7	0					
Karlshäll, Stockholm (U) A	A	30	4	11					
Maria, Stockholm (U) A	A	31	7	11					
Tammsvik, Bro ..(U) A	A	46	5	15					
Vårby, Fittja(U) A	A	36	25	13					
Albyhemmet, Fittja .. B	B	16	128	6					
Bylehemmet, Täby .. B	B	22	187	7					
Hackholmssundshem- met, Bro	B	14	85	4					
Husbyhemmet, Åkers- Runö	B	15	53	3					
Knivstahemmet, Knivsta	B	21	8	8					
Norrbyhemmet, Häverö	B	70	39	23					
Norrtäljehemmet, Norrtälje.....	B	67	47	23					
Rimbohemmet, Rimbo	B	10	63	3					
Ulvundaehemmet, Bromma	B	103	476	32					
Björknäs, Järlåsa ... C	C	51	..	17					
Svanby, Tierp	C	46	17	17					
Aspa, Ludgo	D	22	18	7					
Emtnäs, Nyköping... D	D	52	21	18					
Gnesta	D	37	10	12					
Katrineholm	D	25	6	8					
Oxelösund	D	22	11	7					
Trosa	D	30	25	9					
Sandbyhov, mentalavd. II, Norrköping..(U) EN	EN	95	164	20					
Finspång	E	110	11	22					
Kisa	E	38	10	14					
Motala	E	15	2	5					
Sörby	E	36	10	13					
Tjällmo	E	22	5	8					
Vadstena.....	E	16	1	5					
Eksjö	F	38	8	13					
Gislaved	F	35	7	13					
Herrestad, Kärda F	F	70	9	22					
Tranås	F	31	3	11					
Ekebo, Lenhovda ... G	G	42	11	15					
Hallanäs, Alvesta ... G	G	104	25	34					
Ingelshov, Ingelstad .. G	G	50	3	17					
Hultsfred	Hn	61	9	22					
Högsby	Hs	37	16	13					

Noter, se slutet av tabellen.

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Lånsbokstav	Vård- platser den ^{31, 12}	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal	Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Lånsbokstav	Vård- platser den ^{31, 12}	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal
Samariterhemmet, Uppsala	C	25	120	8	Eskekärr, Fotskäl....	P	26	5	9
Solgård, Örbyhus ..	C	7	5	0	Fredriksdal, Aspen ..	P	8	—	4
Ekvallen, Boxholm ..	E	31	21	10	Granviken, Västra Bo- darne	P	18	16	6
Berglunda, Eksjö	F	21	9	8	Anneborg, Lundsbrunn	R	25	2	9
Björkhamra, Jönkö- ping	F	13	10	4	Fredriksborg, Salstad .	R	26	15	9
Björkhem, Eksjö	F	12	2	4	Furugården, Mellansel (nedlagd ^{31, 3})	Y	—	—	0
Gula Sanna, Jönköping	F	20	3	0	8.2.3 Skolhem för psykopa- tiska och nervösa barn <i>Schools for psychopatic and nervous children</i> Antal an- stalter: 6				
Kongsbacken, Tranås .	F	21	19	7			160	..	..
Kullalyckan, Eksjö ..	F	26	21	8	Barnbyn, Skå(U)	A	42	72	12
Lillvik, Ormaryd	F	18	3	6	Mellansjö, Täby ..(F)	B	63	26	13
Lundagården, Breda- ryd	F	23	8	8	Nyhem, Höör(U)	MM	16	..	..
Lunnagård, Eksjö....	F	26	15	9	Råbylund, Lund ..(L)	M	12	..	..
Rostad, Sävsjö	F	9	2	3	Mjörnhemmet, Björbo- holm	OG	9	..	..
Sjövik, Stensjön	F	18	8	7	Skårsbo, Alingsås..(F)	P	18	..	..
Sjöås, Eksjö	F	20	4	7	8.3 Övriga enskilda sjukhem (huvudman P, där ej annat anges) Other private nursing homes Antal anstalter: 22.....				
Solhem, Mariannelund	F	20	12	7			708	5 687	°215
Stora Vänhem, Öster- korsberga	F	30	22	12	Bethelhemmet	A	19	8	7
Vrigstad	F	5	—	1	Edith von Essens....	A	7	35	1
Ekebacken, Helgevär- ma	G	5	—	2	Läkarhusets vårdavd., Vällingby	A	6	174	1
Eric Petterssons, Växjö	G	30	24	11	Sjukhemmet S:ta Eli- sabeth	A	22	50	7
Grännafora, Moheda .	G	13	2	5	Fanny Hirschs minne, Bromma	A	18	61	5
Haga, Helgevärma ..	G	9	2	3	Svenska Diabetesstif- telsen	A	18	146	3
Kullagården Växjö ..	G	17	2	6	Röda Korsets hem för barn med gomdefek- ter, Lidingö	B	18	59	6
Syster Esther, Växjö .	G	5	5	0	Badhotellet, Tranås ..	F	90	1 672	31
Vallnäs, Växjö.....	G	10	1	4	Berghem, Gränna	F	18	20	5
Vallen, Växjö	G	10	3	3	Anna Kjellbergs minne, Jönköping	F	19	8	7
Björkhyddan, Hults- fred	Hn	15	8	5	Solhöjden, Berga	Hs	70	442	23
Granliden, Gårdveda .	Hn	9	10	3	Betaniastiftelsen	MM	16	93	4
Järnforsen	Hn	19	16	7	Sjukhemmet S:ta Eli- sabeth	MM	21	112	7
Sjögårda, Skافتet	Hn	16	109	4	Dr P. Håkanssonss sjuk- hem, Eslöv	M	20	41	7
Solhäll, Virserum	Hn	19	15	7	Bräcke Östergård	OG	30	119	10
Solviken, Målilla kyrk- by	Hn	22	16	5	S:t Sigfridsgården	OG	12	82	3
Tallhöjden, Virserum .	Hn	24	30	5	Örgryte privata sjuk- o konv.-hem	OG	13	2	..
AB Dr P. Thulins Vilo- hem, Ängelholm....	L	34	32	12					
Stensborg, Osby.....	L	14	25	3					
Syster Annas, Tyringe	L	26	17	9					
Manhem, Tyringe	L	33	12	11					
Bokebo, Ludvigsborg .	M	9	3	3					
Solliden, Åkarp	M	21	2	7					
Eslövshemmet, Eslöv .	M	14	4	5					
Tusculum, Hörby	M	24	14	9					
Vintriehemmet, Vintrie	M	14	4	5					
Tölö, Kungsbacka	N	21	8	8					
Betaniastiftelsen, Gö- teborg	OG	30	287	8					
Fredriksdal, Göteborg	OG	52	15	19					
Kamstorp, Munkedal .	O	36	4	13					
Kålsby, Hogstorp	O	22	3	8					
Margaretahemmet, Partille	O	28	5	9					
Brosäter, Sundholmen	P	22	10	7					

Noter, se slutet av tabellen.

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den ^{31, 12}	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal	Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vård- platser den ^{31, 12}	Antal intag- ningar under året	Antal vård- dagar under året, 1 000-tal
Arelidshemmet, Anten Hultafors sanatorium. Mössebergs sanatorium o. badhotell	P P R	20 140 77	26 1 970 491	3 47 18	8.4.2 Enskilda Private Antal anstalter: 10		332	..	..
Skaraborgs läns sjuk- hem, Skövde....(F)	R	48	31	16	Högberga, Lidingö ...	B	29	421	9
Karesuando ¹⁹ (L)	BD	6	45	0	Margeretelund, Täby..	B	10	102	7
					Sigfridsgården, Uttran	B	41	5	2
					Solsunda, Ektorp	B	50	91	9
					Stockholm, Stortorp..	B	40	..	13
					Röda Korsets konv.- hem för astma o. sockersjuka barn, Västervik	Hn	20	54	5
					Hällnäs, Mölnlycke ..	O	23	18	5
					Ulricchamns sanato- rium o. badhotell ..	P	90	..	..
					Backgården, Hedemora	W	15	..	..
					Gävle vilohem	X	14	..	3
8.4 Sjukhem för kon- valescentvård <i>Con- valescent homes</i>		1 610	°12 579	°364					
8.4.1 Drivna av landsting etc. <i>Operated by county councils and county boroughs</i> Antal anstalter: 29, varav 1 ned- lagd		1 278	°11 253	°286					
Heijkenskjöld, Söder- tälje	A	60	874	19	Sjukhusets namn, adress (huvudman) <i>Name of institution (responsible authority)</i>	Vårdplatser den ^{31, 12} <i>Beds</i>			Antal vård- dagar, 1 000-tal <i>Bed days, thous- ands</i>
Jacques o. Gulathée Lamms, Enskede ..	A	9	26	3		Skolhem <i>Boarding school</i>	Yrkeshem <i>Work home</i>	Vårdhem <i>Asylum</i>	
Pålsons konv.-hem, Farsta (nedl. ^{31/8}) ..	A	—	215	5					
Stenby, Adelsö	A	35	119	10					
Martin Gebers, Örnhem	A	110	1 282	27					
Öshyholm, Norrtälje..	A	50	34	4					
Saltsjöbaden badhotell	B	112	636	33					
Eftervårds- o. konv.- hemmet Uppsala ..	C	11	249	3					
Fagerudd, Enköping..	C	36	192	4					
Norrtnuna, Gnesta	D	29	..	9	9. Anstalter för psy- kiskt efterblivna <i>Institution for men- tally deficient (Se även grupp 5.2) (Cfr. group 5.2)</i>				
Ökna, Tystberga	D	29	393	9					
Medevi brunnslasarett	E	240	455	14	9.1 Statliga (huvudman S)† <i>State institutions</i>	140	187	60	° 3 901
Sävsjö	F	38	449	11					
Borgholm	Hs	15	234	5	Statens anstalt för blind- a med komplicerat lyte, Lund	53	69	60	51
Kivikshemmet, Kivik.	L	12	109	4	Statens skol- och yrkeshem, Vänersborg	33	—	—	12
Bergerska, Johansfors.	N	19	288	6	Statens skol- och yrkeshem, Salbohed	35	40	—	16
Sävsjö sanatorium ..	OG	73	206	19	Statens anstalt för blind- a med komplicerat lyte, Mo- gård, Finspång	19	78	—	26
Ågrenska konv.-hem- met, Askim	OG	47	259	9	Källshagen, Västra Ny, Vipe- holm, Västra Mark, Sal- berga, se grupp 5.2				
Norrgrund, Åmål	P	23	76	8					
Alster	S	25	316	8					
Adolfsbergshemmet, Adolfsberg	T	59	1 483	19					
Hemgården, Laxå ..	T	30	456	7					
Rockesholm	T	21	16	0					
Skogstorp, Mull-hytte- mo	T	16	173	4					
Yxe, Järle	T	32	630	10					
Åsgården, Kolbäck ..	U	48	714	12					
Sundborn	W	16	288	5					
Sundsvall	Y	51	..	..					
Vängåvan, Luleå	BD	32	377	8					

Noter, se slutet av tabellen.

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vårdplatser den ³¹ / ₁₂ Beds			Antal vård- dagar, 1 000- tal <i>Bed</i> <i>days,</i> <i>in</i> <i>thou-</i> <i>sands</i>	Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vårdplatser den ³¹ / ₁₂			Antal vård- dagar, 1 000- tal
		<i>Särskola</i> <i>Boarding</i> <i>school</i>	<i>Arbets-</i> <i>hem</i> <i>Work</i> <i>home</i>	<i>Vårdhem</i> <i>Asylum</i>				<i>Särskola</i>	<i>Arbets-</i> <i>hem</i>	<i>Vårdhem</i>	
9.2 Landstings och stads utom landsting plananstalter (huvudman L, där ej annat anges) <i>Operated by counties and county boroughs</i> Antal anstalter: 90, varav 1 nedlagd		2 406	1 447	3 954	2 691	Fridhem, Hassleholm	L	93	—	—	34
Carlslund, Upplands Väsby (U)	A	—	—	452	161	Hemhults barnhem, Tollarp	L	—	—	19	8
Slagsta, Fittja .. (U)	A	140	—	—	34	Höjalen, Vittsjö ..	L	—	18	—	8
Sättra gård, Adelsö (U)	A	—	86	—	32	Nyhem, Hälsingborg	L + M	—	33	182	77
Sättravik, Nykvarn (U)	A	—	—	23	7	Osby	L	—	—	37	13
Vårbackahemmet, Fittja (U)	A	—	30	—	11	Finnhults gård, Snogeröd (U)	MM	—	—	23	8
Årstahemmet, Johannesshov (U)	A	30	—	—	10	Håkanstorp, Malmö (U)	MM	27	—	—	13
Hammarbo, Tungelsta	B	—	—	25	9	Lindängen, Kulladal (U)	MM	8	11	—	8
Knutby	B	—	—	18	6	Söderåsen, Ljungbyhed (U)	MM	—	—	28	10
Upplands-Väsby ..	B	151	—	66	85	Blinkarps hemmet, Röstänga	M	—	58	—	22
Östhammar	B	—	—	38	14	Georgshill, Hörby ..	M	—	—	76	26
Håga, Uppsala	C	—	44	—	16	Klägerupshemmet, Klågerup	M	—	10	—	4
Rickomberga, Uppsala	C	72	29	45	43	Kullebohemmet, Stehag	M	—	25	—	9
Älby, Dalboda	C	—	—	70	13	Möllevångshemmet					
Löt, Malmby	D	—	63	122	64	Lund	M	166	37	—	72
Nävertorpskolan, Katrineholm	D	118	—	—	47	Österhemmet, Svedala	M	—	—	24	9
Värnhem, Norrköping (U)	EN	—	31	66	35	Hallagården, Heberg	N	79	—	—	6
Skogsfrid, Linköping	E	—	—	39	14	Älvdalen, Åled	N	—	2	14	6
Storängen, Söderköping	E	15	73	64	56	Örtinge, Genevad ..	N	—	—	71	26
Söderköping	E	—	—	40	14	Carls hem, Partille (L + U)	O	—	—	16	6
Björkbacka, Smålands Rydaholm ..	F	—	29	—	10	Gläborg	O	—	—	34	13
Majgården, Horda ..	F	—	21	33	19	Sagåsen	O	—	—	48	13
Nannylund, Eksjö ..	F, G, H	174	—	—	75	Stretered, Källered (L + U)	O	201	53	40	74
Vilhelmshöjd, Värnamo	F	—	—	75	27	Styrsö (L + U)	O	—	—	135	49
Wilheminahemmet, Växjö	G	—	—	42	15	Kroppfjäll, Dals-Rostock	P	—	—	86	3
Gamleby	Hn	—	—	23	2	Johannesbergshemmet, Alingsås	P + R	—	5	20	9
Verkeback	Hn	—	—	17	6	Johannesberg, Mariestad	P + R	115	132	121	187
Bingeby, Visby	I	50	—	—	15	Lilla Edet (nedlagt ³¹ / ₁₀)	P + R	—	—	—	7
Hästnäs, Visby	I	—	7	13	8	Björkåsen, Glava ..	S	—	21	46	24
Ekshagen, Karlshamn	K	62	—	—	19	Ulleberg, Karlstad ..	S	48	58	146	91
Ronneby	K	13	4	—	1	Hagbyhemmet, Norrastad	T	—	17	120	46
Stampaholm, Karlshamn	K	—	—	59	21	Holmsäterhemmet, Vintrosa	T	—	—	18	6
Tjället, Nävrögöl ..	K	—	—	41	15	Kristinahemmet, Askersund	T	—	—	52	19
Arrie hemmet, Arrie	L	—	—	20	7	Wasshammar, Hammar	T	—	—	41	14
Backagården, Finja	L	—	95	—	33	Gersillaskolan, Kungsör	U	120	—	—	45

Noter, se slutet av tabellen.

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vårdplatser den 21/12			Antal vård- dagar, 1000- tal	Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vårdplatser den 21/12			Antal vård- dagar, 1000- tal
		Särskola	Arbets- hem	Vårdhem				Särskola	Arbets- hem	Vårdhem	
Sofielundshemmet, Strömsholm	U	—	64	167	72	Gevåg, Hammar- strand	Z	—	14	28	15
Backa, Hedemora ..	W	118	—	—	45	Locknegården, Brun- flo	Z	—	6	66	26
Haggården, Hede- mora	W	—	62	78	52	9.4 Enskilda riksanstalter (huvudman P) <i>Private</i> <i>institutions, other Antal</i> <i>anstalter: 48</i>					
Lövberga, Avesta ..	W	—	—	24	10			198	411	1 464	768
Karlsberg, Gävle (U)	XG	—	33	38	25	Björkebo, Fagersjö ..	A	—	—	23	11
Hudiksvall	X	—	44	9	9	Granebo, Västerha- ninge	B	—	—	42	15
Höghammar, Bollnäs	X	130	23	36	60	Karlsvik, Södertälje	B	—	27	—	10
Mohed, Mokorset ..	X	—	—	69	25	Sjövik, Tjockö	B	—	14	—	4
Bodaborg, Viskan ..	Y	—	80	127	66	Söderhaga, Drevvi- ken	B	30	—	—	..
Const. Falck I o. II, Nyland	Y	—	—	83	27	Torsby, Hemmesta- vik	B	—	43	—	16
Gerestaskolan, Här- nösand	Y	112	—	—	8	Vallbostrand, Vallen- tuna	B	—	—	47	21
Kullabo, Trehörning- sjö	Y	—	—	20	7	Villa Stugan, Salt- sjö-Boo	B	—	—	15	5
Lillström, Stöde ..	Y	—	12	—	4	Haga, Enköping ..	C	—	—	91	34
Nordhem, Österås ..	Y	—	—	30	11	Helgesta gård, Hacksta-Grillby ..	C	—	10	—	4
Furuhagen, Bräcke ..	Z	40	—	13	21	Lindgården, Grillby	C	—	—	15	..
Brattby, Vännäsby	AC	152	41	49	..	Lövsåtra, Bro	C	—	—	26	11
Brattby gård, Vän- näsby	AC	15	35	—	..	Segersta, Ekolsund ..	C	30	—	—	..
Norsjö	AC	—	—	39	..	Björnsund, Eskilstuna	D	—	—	23	8
Strömsör, Häknäs ..	AC	—	30	97	46	Charlottendal, Gnesta	D	28	—	—	..
Gällivare	BD	—	75	121	69	Häkelsta, Malmkö- ping	D	—	—	48	17
Ingridshem, Gam- melstad	BD	—	—	131	48	Majgården, Gnesta ..	D	—	—	27	10
Tallheden, Råneå ..	BD	157	—	—	42	Rinkesta slott, Ärla	D	—	29	103	48
9.3 Enskilda plananstalter (huvudman L) <i>Private</i> <i>institutions in co-ope- ration with counties etc.</i> Antal anstalter: 18 ..						Solvik, Valla	D	—	—	38	12
Wråå, Alsike	B	—	39	—	14	Sävestaholm, Ving- åker	D	40	—	—	..
Liljestad, Söderkö- ping	E	—	27	17	15	Schedevi, Rimforsa ..	E	—	22	78	36
Biskopsbo, Vrigstad	F	—	6	64	26	Bergshyddan, Små- lands-Taberg	F	—	—	25	10
Björkliden, Kortebo	F	—	—	76	26	Betesda, Flisby	F	—	—	72	26
Bredablick, Värnamo	F	—	—	45	16	Björksäter, Små- lands-Taberg	F	—	—	43	16
Fridhem, Vaggeryd	F	—	—	45	16	Dalary, Tenhult ..	F	—	—	33	12
Solbacken, Små- lands-Burseryd ..	F	—	37	—	13	Furuberg, Smålands- Taberg	F	—	23	—	8
Tallebo, Horda	F	—	26	45	24	Furulund, Horda ..	F	—	22	—	6
Holmsborg, Lagan	G	—	39	—	14	Lättarp, Forserum ..	F	—	63	—	23
Långasjö	G	—	—	40	15	Solhem, Sävsjö	F	—	13	35	17
Värend, Väckelsång	G	—	—	48	18	Tallbacka, Små- lands-Taberg	F	—	—	40	17
Vartorp, Gamleby ..	Hn	—	32	—	11	Dänningelanda, Växjö	G	—	—	26	10
Furuliden, Ingelstad	K	—	28	—	10	Stensfors, Tingsryd ..	G	—	—	30	11
Ringvik, Höör	MH	—	—	38	12	Thelenäs, Växjö	G	—	14	—	5
Rönneholms slott, Stehag	M	—	75	38	41						
Björknäs, Bräcke ..	Z	—	21	49	25						

Noter, se slutet av tabellen.

Sjukhusets namn, adress (huvudman)	Länsbokstav	Vårdplatser den 31/12			Antal vård- dagar, 1000- tal
		Särskola	Arbets- hem	Vårdhem	
Ekeliden, Tyninge ..	L	—	17	105	45
Tallåsen, Tollarp ..	L	—	—	112	42
Betaniabemmet, Askim	O	36	67	67	61
Alsterlunds vård- hem, Alingsås ...	P	—	—	10	4
Höglunda, Gräfsnäs	P	—	—	37	14
Skansen, Lödöse ..	P	—	32	49	29
Syster Esters vård- hem, Lödöse	P	—	—	20	9
Talleröd, Strömsfors	P	34	—	—	13
Aspa, Hasslerör	R	—	10	20	11
Klovasten, Ulvåker	R	—	5	22	11
Östanby, Gusselby ..	T	—	—	45	..
Hyddan, Norberg ..	U	—	—	29	11
Dalahemmet, Falun	W	—	—	8	..
Näs, Näs bruk	W	—	—	23	9
Övegården, Eriks- lund	Y	—	—	37	..

Anstalt, adress (huvudman) <i>School (responsible authority)</i>	Läns- bok- stav <i>County</i>	Befintliga patienter vid slutet av året <i>Patients</i> (<i>pupils</i>) <i>at</i> <i>end of year</i>
---	--	---

**Externatskolor för psykiskt
efterblivna** *Day schools for ment-
ally deficient*

**Fristående skolor (Huvudman U) Inde-
pendent**

Katarina västra skola, Stockholm	A	290
Norrköping	EN	40
Celsiuskolan, Malmö	MM	48
Hälsingborgs stads, Råå	MH	51
Östra Hagaskolan Göteborg ..	OG	108

Till internat anslutna skolor²⁰ *Affiliated
to inpatient institutions*

1 528

537

290

40

48

51

108

991

Noter till bilaga 1.

- ¹ Avser den 30/6.
- ² Avser budgetåret 1959/60.
- ³ Avdelning för långvarigt kroppssjuka ingår (jfr tab. 1.6 och bilaga 2).
- ⁴ Klinik för medicinsk barnsjukvård.
- ⁵ Exkl. mental- och alkoholistavdelning (400 vårdplatser). Se grupp 5.3.
- ⁶ Holtermanska sjukhuset för hud- och könssjukdomar.
- ⁷ Kirurgisk klinik.
- ⁸ Anstalten är statlig, men enligt avtal disponeras större delen av vårdplatserna av landstinget.
- ⁹ Medicinsk klinik 43 och kirurgisk 64 vårdplatser.
- ¹⁰ Medicinsk klinik 48 och kirurgisk 37 vårdplatser.
- ¹¹ Exkl. Norrköpings, Karlskrona, Sundsvalls och Bodens epidemisjukhus samt Sollefteå, Örnsköldsviks och Kiruna epidemisjukstugor.

Ett stort antal epidemivårdanstalter har förutom epidemivård även bedrivit annan akut kroppssjukvård eller vård av långvarigt kroppssjuka. Intagna och vård dagar för hela denna verksamhet ingår i talen.

¹² Sekundärplatser (avsedda för långvarigt psykiskt sjuka) fanns enligt följande:

Psykiatiska sjukhuset, samtliga platser (belägges från Ulleråkers och Sundby sjukhus);

Källshagens sjukhus, samtliga platser (belägges från Ryhovs, Restads och Mariebergs sjukhus);

Gådeå sjukhus, samtliga platser (belägges från Sidsjöns sjukhus);

Tillhörande Sundby sjukhus, 240 platser, belägna på sekundäravdelningen Ribbingelund, Årila (120 platser) och sekundäravdelningen Rosöga, Härad (120);

” Birgittas sjukhus, 178 platser, belägna på sekundäravdelningen Hammar;

” Restads sjukhus, 107 platser, belägna på sekundäravdelningen Österängen;

” Sätters sjukhus, 311 platser, belägna på sekundäravdelningen Pärby, Grangårde (151 platser) och Olofsfors, Avesta (160);

” Frösö sjukhus, 55 platser, belägna på sekundäravdelningen Järvsö.

¹³ Inklusive alkoholistavdelning.

¹⁴ Inklusive annexen Skäve (37 vårdplatser) Norrbyvälle (27 vårdpl.) och Nyhem (27 vårdplatser), samtliga med postadress Järna.

¹⁵ Avdelningar för gynekologi ingår (48 platser på Allmänna b.b., 49 platser på Södra b.b. och 24 platser på Motala b.b.).

¹⁶ Platser för astmasjuka barn.

¹⁷ Avdelningar med b.b.-platser ingår (6 platser på Jörns och 8 på Älvsbyns sjukhem).

¹⁸ Inklusive 322 vårdplatser på statsbidragsberättigad avdelning.

¹⁹ Inklusive 2 b.b.-platser.

²⁰ Uppgifter för de särskilda skolorna lämnas icke.

° Kompletterat (uppräknat) tal. Se ingressen till bilagan. *Extrapolated total.*

Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården fördelade efter vårdform, med
Beds in somatic hospitals according to type of care, with individual data for the special-

Vårdform Type of care	Summa kroppssjukhus Total somatic hospitals	Total- summa lasarett Total (general hospitals)	Undervisningslasarett Teaching hospitals							
			Summa	Karolinska sjukhuset, Sthlm ¹	Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus	Seraphimerlasarettet, Sthlm ¹	Akademiska sjukhuset, Uppsala ¹	Lunds lasarett	Allmänna sjukhuset, Malmö	
Huvudman										
Kategori Responsible authority				S	F	S	S	L	U	
Länsbokstav County, c. borough				—	A	—	C	M	MM	
Kliniker med egen specialläkare Clinics with a specialist doctor of its own...	45 915	35 772	9 897	1 773	180	467	1 088	1 501	1 515	
1 Invärtes medicin Internal medicine ..	9 042	8 951	1 571	(†) 217	—	(†) 149	168	³ 176	181	
2 Medicinsk barnsjukvård Pediatrics (non-surgical)	2 323	2 323	727	(†) 127	68	—	79	139	120	
3 Medicinsk lungsjukvård Non-surgical pulmonary diseases	5 437	620	423	(†) 148	—	—	104	66	105	
4 Epidemivård (infektionskliniker) Epidemic care and similar	3 176	1 038	74	—	—	—	—	—	—	
5 Reumatologi Rheumatology	1 191	395	265	† ⁴ 73	—	—	—	† 132	—	
6 Hud- o. könssjukdomar Dermato-venereology	710	710	456	(†) 159	—	—	25	40	74	
7 Neurologi Neurology	368	368	256	—	—	(†) 71	25	58	—	
8 Allergologi Allergology	125	125	30	—	—	—	—	—	—	
9 Geriatrik o. kliniker för långvarigt kroppssjuka Geriatrics and care of chronic sick	1 934	929	233	—	—	—	—	—	233	
10 Psykiatri (vuxen) Psychiatry (adult) ..	1 334	1 334	545	† 109	—	—	† 117	† 105	78	
11 Barn- o. ungdomspsykiatri Child and adolescent psychiatry	134	134	61	(†) 14	20	—	—	—	10	
12 Kirurgi Surgery	10 204	10 103	1 757	(†) 184	—	(†) 169	164	153	264	
13 Barnkirurgi Child surgery	281	281	281	(†) 71	92	—	—	—	—	
14 Ortopedi Orthopedics	1 896	1 035	384	—	—	—	40	(†) 5 156	158	
15 Neurokirurgi Neurosurgery	245	245	208	—	—	(†) 78	—	61	—	
16 Thoraxkirurgi Thoracic surgery	274	274	274	(†) 115	—	—	52	44	39	
17 Plastikkirurgi Plastic surgery	170	170	144	† 45	—	—	35	—	—	
18 Urologi Urology	86	86	86	† 50	—	—	—	36	—	
19 Obstetrik Obstetrics ⁵	2 252	2 039	603	(†) 87	—	—	91	⁶ 73	⁶ 95	
20 Gynekologi Gynecology ⁶	1 836	1 715	457	(†) 66	—	—	74	⁶ 73	⁶ 57	
21 Ögonsjukdomar Ophthalmology	876	876	259	(†) 70	—	—	30	49	30	
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar Oto-rhino-laryngology	1 431	1 431	383	(†) 89	—	—	58	60	48	
23 Rehabilitering Rehabilitation	17	17	—	—	—	—	—	—	—	
24 Radiologi Radiology ⁷	568	568	420	(†) 149	—	—	26	80	23	
Andra avdelningar (sjukh.) Other clinics	23 539	5 162	56	—	—	—	—	11	—	
25 Lasarettsvård o. liknande Gen. hos. care and similar	5 107	2 392	56	—	—	—	—	11	—	
26 Lungtuberkulos Care of pulmonary TB ..	91	—	—	—	—	—	—	—	—	
27 Epidemivård Epidemic care	348	27	—	—	—	—	—	—	—	
28 Förlossningsvård Maternity care	1 280	887	—	—	—	—	—	—	—	
29 Vård av långvarigt kroppssjuka Care of chronic sick	16 713	1 856	—	—	—	—	—	—	—	
Summa Total	69 454	40 934	9 953	1 773	180	467	1 088	1 512	1 515	

† Rikspatser.

(†) Rikspatser ingår.

¹ Avser den 30.6.² Inkluderar endokrinologisk avdelning på 14 vårdplatser.³ Inkluderar sjukvård på 48 vårdplatser.⁴ Pensionsstyrelsens avdelning för reumatiskt och nervöst sjuka.⁵ Inkluderar pensionsstyrelsens avdelning med 12 vårdplatser.⁶ Uppdelningen på obstetriska och gynekologiska platser är ungefärlig.⁷ För radiologifall avdelade platser på medicinska och kirurgiska kliniker medräknade.

individuella uppgifter för de delade lasaretten den 31/12 1960
ized general hospitals on 31st December 1960 Källa: Sjukhusens årsberättelser.

			Övriga delade lasarett i städer utom landsting (inkl. speciallasarett) <i>Other specialized general hospitals in county boroughs</i>									Övriga delade lasarett i		
Göteborgs barn-sjukhus	Sahlgrenska sjukhuset, Göteborg	Umeå lasarett	Summa	Sabbatsbergs sjukhus, Sthlm	Samariten, Sthlm	S:t Eriks sjukhus, Sthlm	S:t Görans sjukhus, Sthlm	Södersjukhuset, Sthlm	Norrköpings lasarett	Hälsingborgs lasarett		Summa	Löwenströmska las., Upplands Väsby	Mörby lasarett, Danderyd
U OG	U OG	L AC		U A	F A	U A	U A	U A	U EN	U MH			L B	L B
254	2 255	864	5 056	717	125	611	985	1 562	596	460	20 719	130	578	
—	530	150	1 355	212	—	362	248	293	91	149	6 025	53	93	1
119	—	75	332	—	125	—	—	98	61	48	1 269	—	—	2
—	—	—	137	—	—	—	137	—	—	—	60	—	—	3
—	—	74	73	—	—	—	—	—	73	—	891	—	132	4
—	—	† 60	26	—	—	—	—	—	† 26	—	104	—	—	5
—	132	26	178	—	—	—	96	66	16	—	76	—	—	6
—	78	24	99	—	—	—	—	99	—	—	13	—	—	7
—	30	—	95	—	—	—	95	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	365	—	—	—	97	268	—	—	331	—	—	9
—	88	48	123	—	—	—	—	84	39	—	666	—	16	10
17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73	—	15	11
118	2 665	158	1 100	233	—	148	168	273	124	154	7 146	77	141	12
—	—	30	208	—	—	—	118	62	28	—	443	—	—	13
—	69	—	37	—	—	—	—	37	—	—	—	—	—	14
—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	49	15	26	—	—	—	26	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	212	45	365	96	—	30	—	137	* 63	* 39	1 071	—	81	19
—	142	45	255	83	—	71	—	41	* 20	* 40	1 003	—	63	20
—	50	30	61	27	—	—	—	19	15	—	556	—	—	21
—	68	60	193	66	—	—	—	57	40	30	855	—	24	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	23
—	118	24	23	—	—	—	—	28	—	—	120	—	* 13	24
—	45	—	22	—	—	—	—	22	—	—	2 258	52	—	—
—	45	—	10	—	—	—	—	10	—	—	185	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	12	—	—	—	—	12	—	—	15	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	604	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 454	12	—	29
254	2 300	864	5 078	717	125	611	985	1 584	596	460	22 977	182	578	

† Rikspatser.

(†) Rikspatser ingår.

¹ Pensionstyrelsens avdelning för reumatiskt och nervöst sjuka.

² Inkluderar avdelning för urogenitaltbc med 80 vårdplatser. (Rävlanda).

³ Uppdelningen på obstetriska

och gynekologiska platser är ungefärliga.

⁴ Radiologiplatserna disponeras av medicinska kliniken.

Vårdform	landstingsområden <i>Other specialized general hospitals in county</i>									
	Norrtälje lasarett	Södertälje »	Enköpings »	Eskilstuna »	Kullbergsska sjukh., Katrineholm	Nyköpings lasarett	Finspångs »	Linköpings »	Vadstena »	Eksjö »
Huvudman										
Kategori	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L
Länsbokstav	B	B	C	D	D	D	E	E	E	F
Kliniker med egen specialläkare	123	252	135	692	150	296	94	790	171	180
1 Invärtes medicin	53	91	68	115	75	95	46	148	85	73
2 Medicinsk barnsjukvård	—	—	—	65	—	54	—	55	—	—
3 Medicinsk lungsjukvård	—	—	—	60	—	—	—	—	—	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	—	—	—	131	—	—	—	107	—	—
5 Reumatologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	25	—	—
7 Neurologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik o. kliniker för långvarigt kroppssjuka	—	—	—	—	—	—	—	88	—	—
10 Psykiatri (vuxen)	—	—	—	70	—	—	—	33	—	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12 Kirurgi	70	139	67	118	75	113	48	131	86	107
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—
15 Neurokirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	—	—	—	¹ 37	—	—	—	35	—	—
20 Gynekologi	—	—	—	¹ 45	—	—	—	53	—	—
21 Ögonsjukdomar	—	—	—	15	—	12	—	22	—	—
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar	—	22	—	25	—	22	—	41	—	—
23 Rehabilitering	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24 Radiologi	—	—	—	11	—	—	—	2	—	—
Andra avdelningar (sjukhus)	116	80	16	119	44	55	32	30	30	12
25 Lasarettsvård o. liknande	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—
26 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27 Epidemivård	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—
28 Förlösningssvård	13	26	16	—	19	23	9	—	—	12
29 Vård av långvarigt kroppssjuka	103	54	—	119	25	25	23	—	30	—
Summa	239	332	151	811	194	351	126	820	201	192

† Rikspatser.

(†) Rikspatser ingår.

¹ Uppdelningen på obstetriska och gynekologiska platser är ungefärliga.

councils' districts

Jönköpings lasarett	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Näsby	Värnamo	Ljungby	Växjö	Västerviks	Kalmar	Visby	Karlshamn	Karlshamn	Karlshamn	Karlshamn	Karlshamn	Karlshamn	Karlshamn	Karlshamn	Karlshamn	Karlshamn	Karlshamn
L F	L F	L F	L G	L G	L Hn	L Hs	L I	L K	L K	L L	L L	L L	L L	L L	L M	L N	L N
600	86	222	174	473	304	404	222	155	514	166	615	160	397	185	456	138	
141	34	105	90	110	93	133	64	71	163	72	143	64	130	60	110	62	1
50	—	—	—	27	27	16	20	—	24	—	61	—	29	26	49	—	2
—	—	—	—	96	—	—	—	—	74	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69	—	—	—	29	—	10
133	52	117	84	138	96	138	116	84	154	94	141	96	150	99	137	76	11
50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	—	—	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
48	—	—	—	29	29	23	—	—	27	—	55	—	34	—	28	—	18
33	—	—	—	29	32	47	—	—	27	—	40	—	30	—	45	—	19
34	—	—	—	15	10	20	9	—	19	—	32	—	—	—	20	—	20
27	—	—	—	29	14	27	13	—	26	—	31	—	24	—	28	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
5	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
3	59	81	15	—	—	—	19	53	53	16	—	12	—	26	—	15	25
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	11	26	15	—	—	—	19	21	—	16	—	12	—	26	—	15	28
—	48	55	—	—	—	—	—	32	53	—	—	—	—	—	—	—	29
603	145	303	189	473	304	404	241	208	567	182	615	172	397	211	456	153	

Vårdform	Övriga delade lasarett i landstingsområden <i>Other specialized</i>									
	Mölnåls lasarett	»	»	»	»	»	»	»	»	»
		Uddevalla	Alingsås	Borås	Vänersborgs	Falköpings	Lidköpings	Mariefads	Arvika	Karlstads
Huvudman										
Kategori	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L
Länsbokstav	O	O	P	P	P	R	R	R	S	S
Kliniker med egen specialläkare	285	465	220	655	553	361	441	158	164	710
1 Invärtes medicin	105	112	104	160	108	95	112	73	90	120
2 Medicinsk barnsjukvård	—	50	—	56	33	41	39	—	—	52
3 Medicinsk lungsjukvård	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—
5 Reumatologi	—	—	—	—	—	—	† 56	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—
7 Neurologi	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik o. kliniker för långvarigt kroppssjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	168
10 Psykiatri (vuxen)	—	—	—	30	(†) 148	—	—	—	—	27
11 Barn- och ungdomspsykiatri	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—
12 Kirurgi	99	157	116	158	130	124	145	85	74	151
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	—	—	—	82	—	—	—	—	—	31
15 Neurokirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	27	35	—	48	29	34	36	—	—	65
20 Gynekologi	29	37	—	32	43	23	23	—	—	29
21 Ögonsjukdomar	—	24	—	23	20	24	—	—	—	23
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar	25	—	—	30	31	20	30	—	—	35
23 Rehabilitering	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—
24 Radiologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
	41	—	112	60	—	130	48	57	9	—
Andra avdelningar (sjukhus)										
25 Lasarettsvård o. liknande	—	—	28	—	—	26	—	—	—	—
26 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27 Epidemivård	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28 Förlossningsvård	—	—	21	—	—	—	—	15	9	—
29 Vård av långvarigt kroppssjuka	41	—	63	60	—	4 104	48	42	—	—
Summa	326	465	332	715	553	491	489	215	173	710

† Rikspatser.

(†) Rikspatser ingår.

1 Pensionsstyrelsens avdelning för reumatiskt och nervöst sjuka.

2 Inkluderar pensionsstyrelsens avdelning för reumatiskt och nervöst sjuka med 120 vårdplatser.

3 Uppdelningen på obstetriska och gynekologiska platser är ungefärlig.

4 Inkluderar barnavdelning med 30 vårdplatser.

Vårdform	Övriga delade lasarett i landstingsområden										
	Sollefteå lasarett	»	Örnsköldsviks »	»	»	»	»	»	»	»	»
Huvudman											
Kategori	L	L	L	L	L	S	L	L	L	L	L
Länsbokstav	Y	Y	Y	Z	AC	BD	BD	BD	BD	BD	BD
Kliniker med egen specialläkare	144	679	391	500	360	607	180	120	90	165	155
1 Invärtes medicin	—	152	100	125	120	107	67	60	38	75	69
2 Medicinsk barnsjukvård	—	50	23	43	30	64	31	—	—	—	—
3 Medicinsk lungsjukvård	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	22	91	46	—	—	24	—	—	—	—	—
5 Reumatologi	—	—	—	—	—	† ¹ 48	—	—	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Neurologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik o. kliniker för långvarigt kroppssjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Psykiatri (vuxen)	—	—	—	42	—	32	—	—	—	—	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—
12 Kirurgi	106	208	140	156	118	123	68	60	52	90	86
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	—	—	—	33	—	64	—	—	—	—	—
15 Neurokirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	—	57	† 28	33	35	20	—	—	—	—	—
20 Gynekologi	—	33	† 20	28	27	51	—	—	—	—	—
21 Ögonsjukdomar	—	28	14	17	—	25	14	—	—	—	—
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar	16	44	20	23	30	33	—	—	—	—	—
23 Rehabilitering	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24 Radiologi	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—
Andra avdelningar (sjukhus)	19	51	—	—	62	—	57	62	73	110	72
25 Lasarettsvård o. liknande	—	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27 Epidemivård	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—
28 Förlossningsvård	19	—	—	—	—	—	15	12	14	25	15
29 Vård av långvarigt kroppssjuka	—	—	—	—	62	—	42	50	51	85	57
Summa	163	730	391	500	422	607	237	182	163	275	227

† Rikspatser.

(†) Rikspatser ingår.

¹ Pensionstyrelsens avdelning för reumatiskt och nervöst sjuka.² Uppdelningen på obstetriska och gynekologiska platser är ungefärlig.

Odelade lasarett Non-specialized general hospitals	Övriga sjukhus av lasarettskaraktär Certain hospitals of general hospitals character					Sjukstugor Cottage hospitals	Fristående anstalter för lungthc Sanatoria for TB of the lungs	Fristående epidemivård-anstalter Epidemic hospitals	Fristående förlossnings-anstalter Maternity homes	Fristående sjukhem för långvarigt kroppssjuka Chronic sick	Övriga enskilda sjukhem Private nursing homes
	Anstalter för van-föra Hospitals for the crippled	Kustsanatorier Coast sanatoria	Pensionsstyrelsens anstalter Hospitals of the Pensions Board	Reumatikersjuk-hus Hospitals for rheumatics	Större enskilda sjukhem Private hospitals						
100	465	396	576	220	192	—	4 817	2 138	334	1 005	—
—	—	—	—	—	91	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	4 817	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	2 138	—	—	3
—	—	—	†576	†220	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 005	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
100	—	—	—	—	101	—	—	—	—	—	11
—	(†)465	†396	—	—	—	—	—	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	213	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	121	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
2 826	—	—	—	—	323	2 707	935	472	61	13 171	708
2 141	—	—	—	—	323	1 485	—	32	—	169	706
—	—	—	—	—	—	—	91	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	321	—	—	26
2 283	—	—	—	—	—	303	—	—	61	27	2
2 402	—	—	—	—	—	919	844	119	—	12 975	—
2 926	465	396	576	220	515	2 707	5 752	2 610	395	14 176	708

¹ Ekmanska sjukhuset.

² Därav på:

Östhammars lasarett		5
Flens »		13
Kisa »		12
Söderköpings »		7
Borgholms »		9
Oskarshamns »		14
Hörby »		12
Trelleborgs »		14
Ystads »		13
Falkenbergs »		13
Kungälv »		10
Lysekils »		12

Strömstads lasarett		8
Bäckefors »		12
Trollhättans »		9
Skövde »		12
Filipstads »		16
Torsby »		12
Årjängs »		7
Avesta »		17
Ljusdals »		17
Söderhamns »		11
Backe »		10
Svegs »		9
Haparanda »		9
Summa på odelade lasarett		283
platser för förlossningsvård.		

³ Därav på:

Kisa lasarett		73
Söderköpings »		41
Borgholms »		52
Oskarshamns »		51
Lysekils »		50
Strömstads »		53
Årjängs »		16
Svegs »		44
Haparanda »		22
Summa på odelade lasarett		402
platser för långvarigt kroppssjuka.		

Bilaga 3

Annex 3

Läkartjänster vid undervisningssjukhus, lasarett, sanatorier, epidemisjukhus och mentalsjukhus vid slutet av år 1960 *Posts for doctors at certain hospitals*

I = undervisningsavdelning

II = annan avdelning

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar		Överläkare	Biträdande överläkare	Underläkare	Extra läkare	Föreståndare, laborator	Pol. läkare	Summa tjänster
A. Kroppssjukvård	Summa I	168	186	592	28	10	21	1 005
	II	608	279	1 134	39	—	6	2 066
	Total S:a	776	465	1 726	67	10	27	3 071
Odelade lasarett	II	24	—	65	2	—	—	91
Anestesiavdelningar	I	8	3	30	2	—	—	43
	II	46	4	36	1	—	—	87
	S:a	54	7	66	3	—	—	130
Audiologiska avdelningar	I	1	—	1	—	—	—	2
	II	1	—	—	—	—	—	1
	S:a	2	—	1	—	—	—	3
Barnkliniker:								
medicinska barnkliniker	I	7	10	24	—	—	1	42
	II	35	7	60	5	—	—	107
	S:a	42	17	84	5	—	1	149
kirurgiska barnkliniker	I	2	2	8	—	—	1	13
Foniatrisk avdelning	II	1	—	—	—	—	—	1
Hudkliniker	I	5	7	18	—	—	1	31
	II	8	4	9	1	—	—	22
	S:a	13	11	27	1	—	1	53
Kliniker för invärtes sjukdomar								
medicinska kliniker	I	10	28	83	2	—	6	129
	II	82	54	248	7	—	2	393
	S:a	92	82	331	9	—	8	522
internmedicinska avdelningar på mentalsjukhus	II	12	—	—	—	—	—	12
allergologiska kliniker	I	1	—	2	—	—	1	4
	II	—	—	—	—	—	1	1
	S:a	1	—	2	—	—	2	5
endokrinologiska kliniker	I	1	1	1	—	—	—	3
infektionskliniker och epidemisjukhus	I	6	5	15	4	—	—	30
	II	24	3	37	4	—	—	68
	S:a	30	8	52	8	—	—	98

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar		Överläkare	Biträdande överläkare	Underläkare	Extra läkare	Föreståndare, laborator	Pol. läkare	Summa tjänster
lungkliniker och sanatorier	I	4	4	13	1	—	—	22
	II	31	15	54	—	—	—	100
	S:a	35	19	67	1	—	—	122
medicinsk njurklirik	I	1	1	3	1	—	—	6
reumatologiska kliniker	I	3	1	7	—	—	—	11
yrkesmedicinska kliniker	I	2	—	2	—	—	—	4
	II	1	—	1	—	—	—	2
	S:a	3	—	3	—	—	—	6
Kliniker för långvarigt kroppsjuka	II	10	—	6	1	—	—	17
Kliniker för kirurgiska sjukdomar:								
kirurgiska kliniker	I	11	23	69	3	—	2	108
	II	77	56	283	4	—	1	421
	S:a	88	79	352	7	—	3	529
extremitetskirurgisk klinik.....	I	1	2	2	—	—	—	5
neurokirurgiska kliniker	I	6	6	13	1	—	—	26
	II	1	1	2	1	—	—	5
	S:a	7	7	15	2	—	—	31
ortopediska kliniker.....	I	5	2	14	1	—	1	23
	II	12	8	17	1	—	—	38
	S:a	17	10	31	2	—	1	61
plastikkirurgiska kliniker	I	5	2	7	1	—	—	15
	II	1	—	1	—	—	—	2
	S:a	6	2	8	1	—	—	17
thoraxkirurgiska kliniker	I	5	4	17	1	—	—	27
urologiska kliniker	I	2	2	3	—	—	—	7
Kliniska laboratorier:								
allergologiskt laboratorium	I	1	—	1	—	—	—	2
blodgivarcentraler	I	4	—	3	1	—	—	8
bakteriologiska laboratorier	I	5	1	9	1	1	—	17
	II	3	—	3	—	—	—	6
	S:a	8	1	12	1	1	—	23
fysiologiska laboratorier	I	6	1	12	—	—	—	19
kemiska laboratorier	I	6	3	15	—	1	—	25
	II	30	1	12	—	—	—	43
	S:a	36	4	27	—	1	—	68
neurofysiologiska laboratorier	I	1	—	2	—	—	—	3
	II	1	—	1	—	—	—	2
	S:a	2	—	3	—	—	—	5
virologiska laboratorier	I	1	—	2	—	—	—	3
cytologiskt och hormonlaboratorium ..	I	—	—	—	—	2	—	2

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar		Överläkare	Biträdande överläkare	Underläkare	Extra läkare	Föreståndare, laborator	Pol. läkare	Summa tjänster
Kvinnokliniker	I	8	20	45	—	—	1	74
	II	36	22	87	1	—	—	146
	S:a	44	42	132	1	—	1	220
Neurologiska kliniker	I	5	8	18	1	—	3	35
	II	2	1	5	1	—	—	9
	S:a	7	9	23	2	—	3	44
Patologavdelningar	I	6	2	9	1	3	—	21
	II	6	—	3	—	—	—	9
	S:a	12	2	12	1	3	—	30
Radiopatologisk avdelning	I	—	—	2	—	1	—	3
Radiologiska avdelningar:								
röntgen- och röntgendiagnostiska avdelningar	I	16	17	70	4	—	—	107
	II	87	65	125	3	—	—	280
	S:a	103	82	195	7	—	—	387
radioterapeutiska kliniker, allmänna ..	I	6	6	22	—	—	—	34
	II	5	2	4	—	—	—	11
	S:a	11	8	26	—	—	—	45
radioterapeutiska kliniker, gynekologiska	I	3	3	6	—	—	—	12
Sjukgymnastikavdelning	I	1	1	1	—	1	—	4
Ögonkliniker	I	6	8	18	2	—	1	35
	II	30	12	22	5	—	1	70
	S:a	36	20	40	7	—	2	105
Öron-, näs- och halskliniker	I	6	11	23	1	—	3	44
	II	37	24	50	1	—	1	113
	S:a	43	35	73	2	—	4	157
Rehabiliteringskliniker	I	1	2	2	—	1	—	6
	II	4	—	1	1	—	—	6
	S:a	5	2	3	1	1	—	12
Klinik för nerv- och reumatiskt sjuka (riksförs.verket)	II	1	—	2	—	—	—	3

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar		Över- läkare	Bitr. över- läkare	1:e läkare	Under- läkare	Extra läkare	Summa tjänster
B. Mentalsjukvård	Summa						
	I	18	17	2	54	3	94
	II	120	48	56	209	2	435
	Total S:a	138	65	58	263	5	529
Psykiatriska kliniker	I	9	10	—	32	3	54
	II	18	8	—	58	1	85
	S:a	27	18	—	90	4	139
Barn- och ungdomspsykiatriska kliniker..	I	4	1	—	8	—	13
	II	10	1	—	10	1	22
	S:a	14	2	—	18	1	35
Kliniker på mentalsjukhus	I	5	6	2	14	—	27
	II	67	39	43	141	—	290
	S:a	72	45	45	155	—	317
Avdelningar för hjälpverksamhet och familjevård	II	17	—	7	—	—	24
Rättspsykiatriska avdelningar	II	8	—	6	—	—	14

Läkare med specialistbehörighet

Från och med år 1961 har läkares rätt att beteckna sig som specialist blivit föremål för författningsreglering, se 2 § o. f. kungörelsen den 25 november 1960, nr 653, med tillämpningsföreskrifter till lagen om behörighet att utöva läkaryrket.

Specialistbehörighet meddelas av en särskilt för ändamålet inrättad nämnd inom medicinalstyrelsen, kallad *medicinalstyrelsens nämnd för specialistbehörighet*.

Tidigare hade inom Sveriges läkarförbund funnits en motsvarande reglering för dess medlemmar. Enligt kungörelsen skall de, som före 1961 års ingång av läkarförbundet erhållit rätt att beteckna sig som specialist, bibehållas vid denna rätt, även sedan den nya ordningen trätt i kraft. Nedan redovisas det antal läkare, som vid 1960 års utgång erhållit dylik rätt.

Framhållas bör, att det är mycket vanligt, att en och samma läkare förvärvat specialistbehörighet i flera specialiteter, varför den nedan angivna summan 4 019 icke är liktydig med det totala antalet läkare med specialistbehörighet. Enligt en undersökning i december 1960 uppgick antalet specialiteter per specialist till 1,46.

Antalet läkare med specialistbehörighet 31/12 1960

A) I kungörelsen angivna specialiteter

1. Anestesiologi	31
2. Bakteriologi och skyddssympningar	32
3. Barnaålderns invärtes sjukdomar	271
4. Barnaålderns kirurgiska sjukdomar	12
5. Barnaålderns psykiska och nervösa sjukdomar	27
6. Hjärtsjukdomar	308
7. Hud- och könssjukdomar	78
8. Invärtes sjukdomar	933
9. Kirurgiska sjukdomar	533

10. Klinisk epidemiologi och akuta infektionssjukdomar	29
11. Klinisk fysiologi	7
12. Klinisk kemi	27
13. Kvinnosjukdomar och förlossningar	253
14. Lungsjukdomar	234
15. Matsmältningsorganens sjukdomar	80
16. Nervsjukdomar	99
17. Neurokirurgi	12
18. Ortopedi	65
19. Plastikkirurgi	13
20. Psykiska och nervösa sjukdomar	144
21. Radiumbehandling	38
22. Röntgenbehandling	121
23. Röntgenundersökning	167
24. Röst- och talrubbningar	6
25. Tändernas sjukdomar	37
26. Ämnesomsättningens sjukdomar	77
27. Ögonsjukdomar	120
28. Öron-, näs- och halssjukdomar	184

B) Enligt övergångsbestämmelserna medgivna specialiteter

28 a. Handkirurgi	3
b. Klinisk neurofysiologi	2
c. Klinisk virologi	2
d. Massage och sjukgymnastik	7
e. Radiumbehandling, endast hudsjukdomar	2
f. Radiumbehandling, endast kvinnosjukdomar	10
g. Reumatiska sjukdomar	4
h. Rättspsykiatri	14
i. Röntgenbehandling, endast hudsjukdomar	1
j. Röntgenbehandling, endast kvinnosjukdomar	10
k. Röntgenundersökning, endast lungsjukdomar	13
l. Röntgenundersökning, endast ortopedi	7
m. Thoraxkirurgi	4
n. Urologi	2

Summa 4 019

Befolkningsstatistik och meteorologiska uppgifter

Sveriges folkmängd framgår av följande två tabeller. Den som upptar fördelningen på åldrar och kön är endast approximativt

Folkmängd år 1960 Population 1960

Källa: »Folkmängden inom administrativa områden» (SOS).

Sjukvårdsområden <i>Districts for health and sick care</i>	Rikets folkmängd (preliminära tal) <i>No. inhabitants (preliminary figures)</i>	
	den 31 ^a Dec.	medelfolk- mängd <i>mean po- pulation</i>
Stockholms stad	806 903	806 446
Stockholms län	462 938	453 904
Uppsala län	167 856	167 090
Södermanlands län	227 924	226 728
Norrköpings stad	90 955	90 571
Östergötlands län i övrigt	266 830	267 217
Jönköpings län	285 401	284 685
Kronobergs län	159 094	159 115
Kalmar läns norra	90 516	90 682
Kalmar läns södra	145 119	145 384
Gotlands län	54 209	54 590
Blekinge län	144 498	144 528
Kristianstads län	256 541	256 709
Malmö stad	229 388	227 376
Hälsingborgs stad	76 574	76 290
Malmöhus län i övrigt ..	320 154	319 919
Hallands län	170 011	169 696
Göteborgs stad	404 738	402 856
Göteb. o. Bohus län i övr.	220 628	219 656
Älvsborgs län	375 037	374 175
Skaraborgs län	249 901	249 735
Värmlands län	291 026	290 979
Örebro län	262 534	261 903
Västmanlands län	232 966	231 348
Kopparbergs län	286 309	286 134
Gävle stad	54 768	54 378
Gävleborgs län i övrigt ..	238 627	239 186
Västernorrlands län	285 745	286 778
Jämtlands län	139 918	140 442
Västerbottens län	239 704	239 822
Norrbottens län	261 958	261 768
Summa Total	7 498 770	7 480 090
städer <i>towns</i>	3 865 093	3 841 409
landsbygd <i>country</i>	3 633 677	3 638 681
Summa Total 1959	7 471 345	7 453 706
» » 1955	7 290 112	7 262 388
» » 1950	7 046 920	7 016 551

Under år 1960 föddes 103 628 barn, varav 102 210 levande, avled 75 093 personer, varav 1 699 i första levnadsåret, ingicks 49 873 äktenskap och noterades en total folkökning, inklusive invandringsöverskott, på 37 361 personer.

beräknad, vilket förklarar, varför slutsumman något skiljer sig från den som anger fördelningen på sjukvårdsområden.

Medelfolkmängden under år 1960 fördelad på kön och åldrar *Mean population according to sex and age* Källa: »Dödsorsaker» (SOS).

Ålder <i>Age</i>	Män <i>Males</i>	Kvinnor <i>Females</i>	Summa <i>Total</i>
0 år <i>years</i>	52 234	49 622	101 856
1 »	53 472	50 066	103 538
2 »	53 537	50 866	104 403
3 »	54 283	51 270	105 553
4 »	54 778	51 412	106 190
0—4 »	268 304	253 236	521 540
5—9 »	275 406	260 407	535 813
10—14 »	316 164	301 498	617 662
15—19 »	293 028	281 815	574 843
20—24 »	232 165	227 717	459 882
25—29 »	221 026	217 682	438 708
30—34 »	239 093	236 238	475 331
35—39 »	275 160	270 408	545 568
40—44 »	265 943	260 812	526 755
45—49 »	270 794	265 861	536 655
50—54 »	259 033	259 584	518 617
55—59 »	224 719	233 660	458 379
60—64 »	188 182	203 042	391 224
65—69 »	149 666	170 792	320 458
70—74 »	114 734	135 795	250 529
75—79 »	76 442	92 059	168 501
80—84 »	42 503	52 320	94 823
85—89 »	15 473	20 163	35 636
90 år o. över	3 658	5 813	9 471
Summa Total	3 731 493	3 748 902	7 480 395

På 1 000 av medel- folkmängden <i>Per 1 000 of mean population</i>	Vigda par <i>Marri- ages</i>	Le- vande födda <i>Live births rate</i>	Döda (utom dödfödda) <i>Crude death rate</i>	Späd- bars- dödlig- het ¹ <i>Infant morta- lity¹</i>
Sverige				
1901/05	5,90	26,12	15,48	91,0
1921/25	6,34	19,14	12,06	59,9
1931/35	7,31	14,10	11,64	50,1
1941/45	9,64	18,75	10,64	31,0
1950	7,73	16,45	10,02	21,0
1955	7,19	14,78	9,45	17,4
1959	6,73	14,05	9,51	16,6
1960	6,67	13,66	10,04	16,6
Danmark (1960)	7,5	16,6	9,6	..
Finland (1960)	7,2	18,5	8,9	20
Island (1959)	7,8	28,0	7,2	16
Norge (1960)	6,6	17,4	9,0	..
Nederländerna (1959)	7,8	21,3	7,6	17
Frankrike (1959)	7,1	18,4	11,3	30
Schweiz (1959)	7,7	17,7	9,6	22
Storbritannien (1959)	7,5	16,9	11,7	23
Västtyskland (1959) ..	9,2	17,6	10,8	34
U. S. A. (1960)	8,5	23,6	8,5	26
Nya Zeeland (1959) ..	7,9	25,1	9,1	24

¹ Döda i första levnadsåret av 1 000 levande födda.
Dead during first year of life per 1 000 live births.

Vissa relationstal, som kan beräknas på dylika tal, ställer sig för Sverige och en del utländska stater som framgår av tablan ovan i huvudsak hämtad ur »Statistisk årsbok».

Av de 102 210 levande födda under året var 11,1 % födda utom äktenskap. Spädbarnsdödligheten (döda i första levnadsåret) är betydligt högre bland dessa barn än bland de giftas, nämligen 25,3 mot 15,6 av 1 000 levande födda (1959).

Den återstående medellivslängden vid födelsen var i Sverige för män resp. kvinnor under perioden 1751/90 33,72 och 36,64,

1901/10 54,53 och 56,98 och 1951/55 70,49 och 73,43 år. Sistnämnda tal hör till de högsta noterade i något land, vilket antydes av följande uppgifter för män resp. kvinnor: Danmark (1951/55) 69,9 och 72,6, Norge (1951/55) 71,1 och 74,7, England och Wales (1959) 68,1 och 72,8, Nederländerna (1953/55) 71,0 och 73,9, Tyskland (Väst, 1958/59) 66,7 och 71,7, U.S.A. (1958) 66,4 och 72,7 samt Nya Zeeland (1950/52) 68,3 och 72,4 år.

Dödsorsakerna enligt publikationen »Dödsorsaker» framgår av följande tablå, som visar dödligheten på 100 000 invånare.

Antal döda per 100 000 invånare *Annual number of deaths per 100 000 inhabitants*

Dödsorsaker (huvudgrupper enligt 1948 års internationella klassifikation) <i>Cause of death (International Classification)</i>	Årligen 1936/40	Årligen 1941/45	Årligen 1946/50	Årligen 1951/55	År 1960
Tuberkulos <i>Tuberculosis</i>	81	69	39	16	8
Andra infektionssjukdomar; parasitära sjukdomar <i>Other Infective and Parasitic Diseases</i>	26	19	10	5	3
Tumörer <i>Neoplasms</i>	156	160	164	169	191
Allergiska sjukdomar, endokrina systemets sjukdomar, ämnesomsättningssjukdomar, nutritionssjukdomar <i>Allergic, Endocrine System, Metabolic and Nutritional Diseases</i>	15	11	10	17	20
Blodbildande organens och blodets sjukdomar <i>Diseases of the Blood and Bloodforming Organs</i>	6	6	6	4	3
Mentalsjukdomar, mentala defekter m. m. <i>Mental, Psychoneurotic and Personality Disorders</i>	3	3	3	4	4
Nervsystemets och sinnesorganens sjukdomar <i>Diseases of the Nervous System and Sense Organs</i>	125	121	128	147	144
Cirkulationsorganens sjukdomar <i>Diseases of the Circulatory System</i>	305	303	355	337	388
Respirationsorganens sjukdomar <i>Diseases of the Respiratory System</i>	114	75	53	52	63
Matsmältningsorganens sjukdomar <i>Diseases of the Digestive System</i>	51	43	37	40	39
Uro-genitalorganens sjukdomar <i>Diseases of the Genito-urinary System</i>	46	40	35	25	29
Havandeskapets, förlossningens och barnsängstidens sjukdomar <i>Deliveries and Complications of Pregnancy, Childbirth and the Puerperium</i>	4	3	1	1	1
Hudens och underhudens sjukdomar <i>Diseases of the Skin and Cellular Tissue</i>	1	1	1	1	1
Skelettets och rörelseorganens sjukdomar <i>Diseases of the Bones and Organs of Movement</i>	4	4	4	5	3
Medfödda missbildningar <i>Congenital Malformations</i>	5	8	9	7	8
Sjukdomar hos nyfödda och spädbarn <i>Certain Diseases of Early Infancy</i>	32	30	24	18	15
Senilitet. Ofullständigt preciserade fall <i>Symptoms, Senility and Ill-defined Conditions</i>	137	109	91	58	19
Skador genom yttre våld och förgiftning (utom självmord) <i>Accidents, Poisoning and Violence (except suicide)</i>	42	44	38	40	47
Självmord <i>Suicide</i>	16	15	15	17	18
Summa <i>Total</i>	1 169	1 064	1 023	963	1 004

Meteorologiska förhållanden

Medeltemperaturen inom olika delar av landet belyses av följande tablå
(talen avser grader Celsius):

Källa: Statistisk årsbok

Meteorological data. Mean temperature (centigrade)

	Lund		Stockholm		Karesuando	
	1901—30	1960	1901—30	1960	1901—30	1960
Januari	— 0,3	— 1,3	— 2,5	— 3,9	— 13,8	— 16,7
Februari	— 0,6	— 1,6	— 2,6	— 4,4	— 14,2	— 16,6
Mars	+ 1,7	+ 1,9	— 0,4	— 0,6	— 10,3	— 6,0
April	+ 5,3	+ 5,0	+ 3,6	+ 4,2	— 4,2	— 1,5
Maj	+ 10,6	+ 11,7	+ 9,2	+ 11,3	+ 2,1	+ 6,3
Juni	+ 14,1	+ 16,3	+ 13,8	+ 16,8	+ 9,2	+ 11,2
Juli	+ 16,6	+ 15,9	+ 16,9	+ 16,2	+ 13,0	+ 16,2
Augusti	+ 15,3	+ 16,5	+ 15,2	+ 15,5	+ 10,3	+ 11,4
September	+ 12,2	+ 12,9	+ 11,2	+ 12,1	+ 4,9	+ 5,9
Oktober	+ 7,9	+ 8,1	+ 6,4	+ 6,3	— 2,5	— 4,4
November	+ 3,4	+ 5,6	+ 1,6	+ 3,5	— 9,5	— 8,3
December	+ 0,9	+ 2,6	— 1,3	+ 1,7	— 12,6	— 13,0
Året	+ 7,3	+ 7,8	+ 5,9	+ 6,6	— 2,3	— 1,3

Nederbörden i Lund, Stockholm och Karesuando var i summa för 1960 resp. 663,9, 806,3 och 348,9 mm mot resp. 616, 570 och 324 under perioden 1901—1930.

För sommarhalvåret 1960 var talen 355,5, 494,3 och 244,2 mot resp. 331, 329 och 223 under perioden 1901—1930.

TABELLER

Tab. 1.1.	Sjukhus och vårdplatser för sluten sjukvård den ³¹ / ₁₂ 1960 fördelade efter huvudmannakategori
Tab. 1.2.	Översikt av de fastställda vårdplatserna den ³¹ / ₁₂ 1960 fördelade dels efter sjukhustyp, dels efter vårdform
Tab. 1.3.	Översikt av den slutna vården år 1960
Tab. 1.4.	Vårdplatser, intagningar och vårddagar i olika slutna vårdformer åren 1920-1960
Tab. 1.5.	Kroppssjukhusen år 1960, deras vårdplatser, intagningar, vårddagar och beläggning
Tab. 1.6.	Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården per 100 000 invånare fördelade efter vårdformer och sjukvårdsområden vid slutet av år 1960
Tab. 1.7.	Patienter i öppen vård och röntgenarbeten i öppen och sluten kroppssjukvård år 1960
Tab. 1.8.	Personalen vid kroppssjukhusen den ³¹ / ₁₂ 1960
Tab. 1.9.	Tjänster och vakanser bland vårdpersonalen vid kroppssjukhus den 31/12 1960
Tab. 1.10.	Kroppssjukhusens samlade årliga driftkostnader enligt uppgifter i sjukhusens årsberättelser
Tab. 1.11.	Driftkostnad per vårddag resp. per intagen 1950-1960.
Tab. 1.12.	Lasarettens driftkonton år 1960
Tab. 1.13.	Mentalsjukhusen och anstalterna för psykiskt efterblivna och epileptiker år 1960, deras intagningar, vårddagar och beläggning
Tab. 1.14.	Personalen vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och epileptiker vid slutet av år 1960
Tab. 1.15.	Personalen vid anstalter för psykiskt efterblivna vid slutet av år 1960
Tab. 1.16.	Tjänster och vakanser bland vårdpersonalen vid mentalsjukhus 1960
Tab. 1.17.	Vårdpersonal per 100 vårdplatser vid anstalter för vård av psykiskt sjuka, psykiskt efterblivna och epileptiker år 1960
Tab. 1.18.	Driftkostnad per vårddag inom mentalsjukvården
Tab. 1.19.	Utgifter och personal vid statens och storstädernas mentalsjukhus år 1960
Tab. 1.20.	Specifikation av intagningar på statens och storstädernas mentalsjukhus under år 1960
Tab. 1.21.	Antal den 31 december 1960 befintliga vid statens och storstädernas mentalsjukhus
Tab. 1.22.	Antal under år 1960 utskrivna från statens och storstädernas mentalsjukhus
Tab. 1.23.	Distriktssköterskornas verksamhet
Tab. 1.24.	Den förebyggande mödra- och barnavården år 1960

Tab. 1.25.	Verksamheten vid centrалdispensärerna år 1960
Tab. 1.26.	Folktandvård. Verksamheten år 1960
Tab. 1.27.	Folktandvårdens utgifter och inkomster för driften år 1960 Distrikts- och centraltandpolikliniker
Tab. 1.28.	Antal apotek, dessas försäljningsbelopp och personal
Tab. 2.1.	Den yrkesverksamma medicinalpersonalen i slutet av åren 1950-1960
Tab. 2.2.	Antal läkare och tandläkare vid slutet av år 1960
Tab. 2.3.	Läkare och tandläkare fördelade efter kön, ålder och innehav av viss ordinarie befattning den ³¹ / ₁₂ 1960
Tab. 2.4.	Läkarkårens utveckling 1930-1960
Tab. 2.5.	Sjuksköterskekårens utveckling 1930-1960
Tab. 2.6.	Vissa sjukskötersketjänster den 31 december 1960 och barnmorsketjänster den 1 januari 1961
Tab. 3.1.	Statens, landstingens och städernas utom landsting jämte allmänna sjukvårdens nettoutgifter (drift- och anläggningskostnader) för hälso- och sjukvård åren 1956-1960, milj. kr
Tab. 3.2.	Specifikation för år 1960 av tab. 3.1 utom sjukvårdens, milj. kr
Tab. 3.3.	Sjukvårdens utgifter för sjukvård år 1960
Tab. 3.4.	Primärkommuners, andra än städer utom landsting, nettoutgifter (drift o. anläggn.) för hälso- och sjukvård
Tab. 3.5.	Det allmänna nettokostnader för nyanläggning och investering (nybyggnader och nyuppsättning av inventarier) år 1960 (1960/61), milj. kr
Tab. 3.6.	Landstingens och städernas utom landsting driftutgifter för sjukvårdensändamål år 1960. Miljoner kronor
Tab. 4.1.	Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt åren 1950-1960 (kliniska fall)
Tab. 4.2.	Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt, länsvis år 1960 (kliniska fall)
Tab. 4.3.	Fall av venerisk sjukdom år 1960 fördelade dels efter bostadsort, dels efter smittningsort
Tab. 4.4.	Fall av venerisk sjukdom år 1960 efter ålder och kön
Tab. 4.5.	Gonorré 1950-1960
Tab. 4.6.	Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar 1946-1960. Antal undersökta civila personer (exkl. patienter på mentalsjukhus) och gjorda fynd
Tab. 4.7.	Tuberkulossjukligheten och -dödligheten år 1960
Tab. 4.8.	Antal nya cancerfall diagnostiserade 1959 fördelade efter primärtumörens läge
Tab. 4.9.	Antal nya cancerfall diagnostiserade 1959 fördelade efter primärtumörens läge och patientens hemort
Tab. 4.10.	Fall av skador genom våld intagna på sjukhus år 1960

- Tab. 4.11. Själv mord och självmordsförsök genom sömnmedel (diagnos nr E 970)
- Tab. 4.12. Aktuell kariesprocent för permanenta tänder hos i folktandvården undersökta sjuåriga skolbarn 1941-1959
- Tab. 4.13. Förlossningar och födda barn år 1960 fördelade efter sjukvårdsområden och vårdform
- Tab. 4.14. Dödfödda och tidigdöda jämte perinatal dödlighet m. m. Relativa tal
- Tab. 4.15. Förlossningar på anstalt år 1960 fördelade efter barnaföderskans ålder, civilstånd och bördens ordningsnummer. Relativtal per 100000 barnaföderskor
- Tab. 4.16. Abortfall (på sjukvårdsanstalter intagna fall) år 1960
- Tab. 4.17. Legala aborter 1960
- Tab. 4.18. Antalet verkställa legala aborter och steriliseringar fördelat efter vederbörandes hemort
- Tab. 4.19. Legala steriliseringar år 1960
- Tab. 4.20. Antal verkställda kastreringar 1955-1960 enligt till medicinalstyrelsen inkomna berättelser
- Tab. 4.21. Ålder vid första insjuknande hos de för första gången för vård på statens etc. mentalsjukhus intagna, åren 1940-1960
- Tab. 4.22. Dödsorsaker för de å statens och storstädernas mentalsjukhus avlidna år 1960
- Tab. 4.23. Patienter och vårdplatser på mentalsjukhus och sjukhem i medeltal per dag årligen 1945-1960
- Tab. 4.24. För första gången intagna på mentalsjukhus fördelade efter sjukdomsform, åren 1954-1960
- Tab. 4.25. Vid slutet av år 1960 befintliga patienter vid statens och storstädernas mentalsjukhus procentuellt fördelade efter sjukdomsform